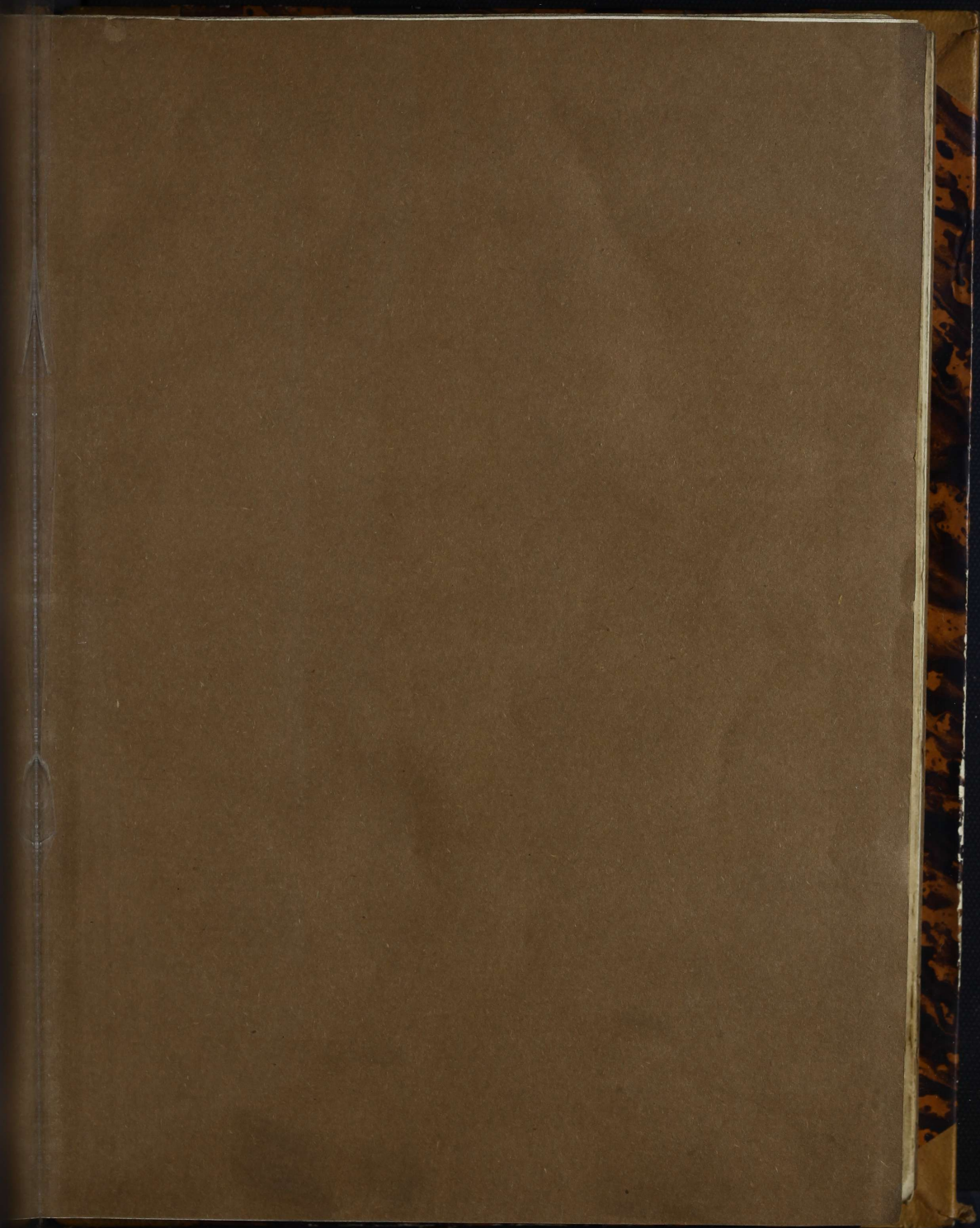
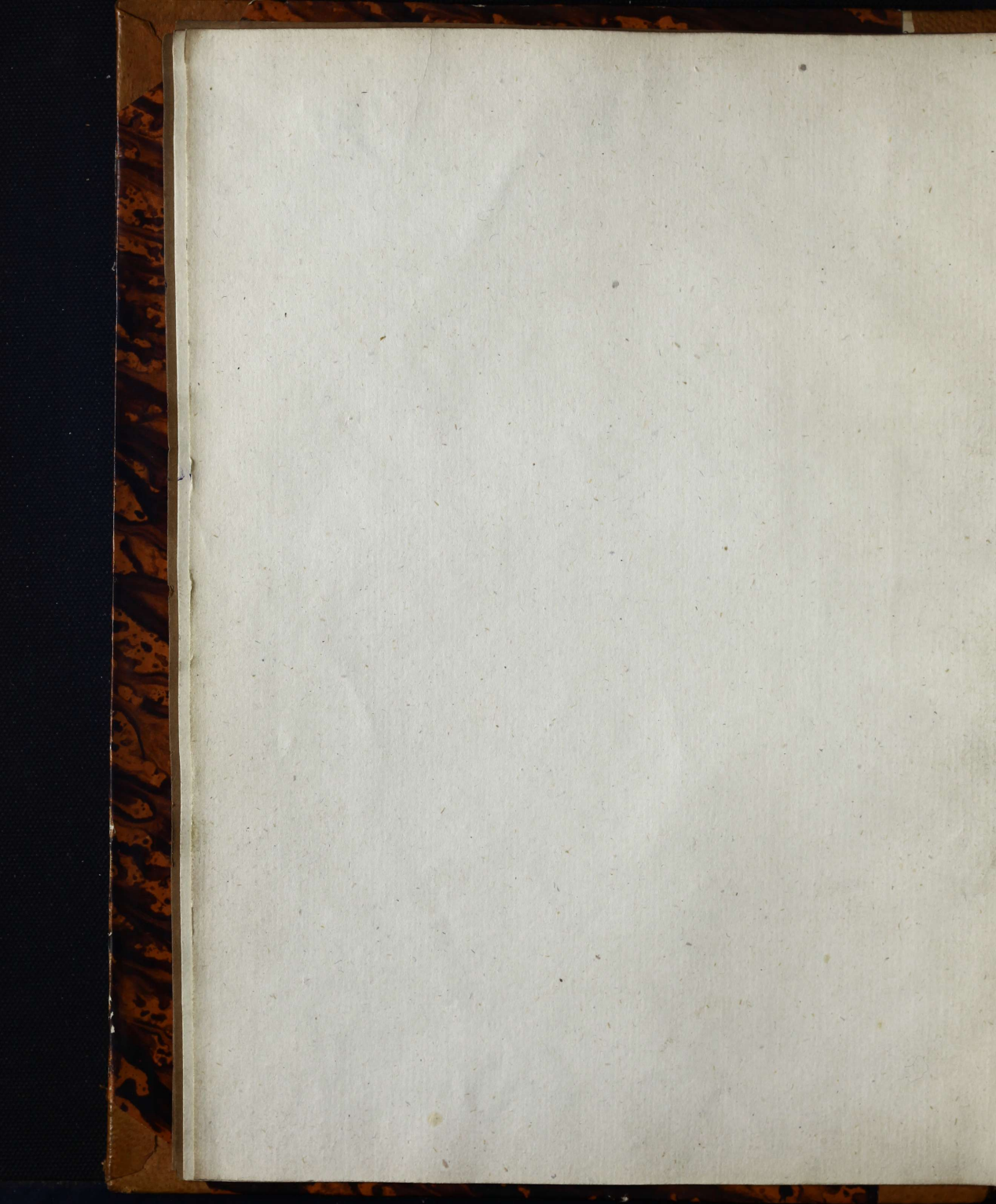

R. M. K. I. 398.

(Flia'myx. Aa_{1-2} , W_{1-2} is Xc_{1-2} br.)

AZ MOSTAN TAMAT UT
TVDOMANIOR HAMISSAGA-
nak.

TIIZ NILVAN
VALO BIZONISAGA.

ES
REOVID INTES
A TEO REOK BIRODA-
LOMRVL, ES VALLASRVL.

fratrot
PAZMANI PETERTVL.

Lactant. lib. 5. Instit. Diuin. cap. 1.

Si sacrilegis, & proditoribus, & venteficis, potestas defendendi
sui datur. Nec prædamnari quengquam incognita causa
licet, Non iniuste petere videmur, ut si quis erit ille, qui
inciderit in hæc, si leget, perleget: si audiet, sententiam
differat in extremum. Sed noui hominum pertinaciam.
Nunquam impetrabimus. Timent enim, ne à nobis reu-
eti, manus dare aliquando cogantur.

GRÆCII STYRIÆ,

Per Georgium Uvidmanstadium,

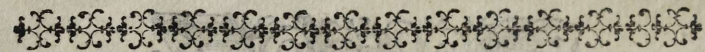
Anno M. DC. V.

*Genesio Domino D.º Martino Literato
amicis et obseruantia Ego. Autor Hæ.*

S. Cyprian. de Unitat. Eccles. nu. 69.

Si quosdam Schismatum duces, & dissensionis autores, in cæca, & obstinata dementia permanentes, non potuerit ad salutis viam, consilium salubre reuocare. Cæteri tamen, vel simplicitate capti, vel errore inducti, vel aliqua fallentis astutiæ calliditate, decepti, à fallaciæ vos laqueis soluite, vagantes gressus ab erroribus liberate, iter rectum, viæ celestis, agnoscite.

D. Martin Luther, in cap. 3. ad Galat.

Tom. 5. VVitt. lat. an. 1554. fol. 326.

*Idem Schlus-
selburg. libr. 2.
Theolog. Cal-
sin. art. 15. fo-
lio 164.*

Reuertuntur quidam ab hæresi, qui leuiori fascino capti sunt. Non item duces, & autores fascini. Illos enim, oportet hunc titulum retinere, quòd non audiant, nec sustineant Veritatem, sed potius solliciti sint, quomodo veritati resistent.

ILLVSTRISSIMO AC REVE-

RENDISSIMO DOMINO,

DOMINO

MARTINO PE-

THE, ARCHIEPISCOPO CO-

LOCENSI, ADMINISTRATORI IAVRI-

NENSI, SAC. CÆS. MAIEST. PER VN-

GARIAM LOCVM TENENTI, & DOMI-

NO COLENDISSIMO.

Michaeli Szamosi
ECITATIS, facile duas concurre-
re species, ut, qui non videant quæ
sunt, videre videantur quæ non
sunt, rectè sapienterque dixere

veteres *PRAESVL ILLVSTRISS.* Vtramq;
illi in suis, nos in nostris Nouatoribus, (ve-
teratores fortè audire malint, qui depra-
uant vetera) deploramus. Vtriq; enim,
tam multa Carcinomata, quæ non sunt, in
Ecclesiæ corpore, vident, tam fæda, & nu-
merosa, quæ in suo sunt, non vident. Ita
nempè præsumpta suæ falsitatis veritate,
velut fascino detinentur, ut non alio nomi-

ne nostra rideant, quàm quòd nostra, adeo-
què, præiudicent ante, quàm iudicent, sua
verò approbent ante, quàm probèt, eo so-
lùm nomine, quòd sua. Sacrum enim est
quidquid eorum ore, calamo, sacratum,
sancitumue. Foriæ, gerræ, quisquilæ, nu-
gæ, si ab ijs tractentur, repentina Meta-
morphosi, in vniones abeunt, & vt Midæ
quondam, sic istis, datum, non inaurare so-
lùm, sed aurea reddere, quæ attigerunt. Il-
li Lyncei, quibus concessum transire nu-
bila, & Argo quouis, ac Iano oculatiores,
à fronte vident, & à tergo, Cæteri cæcuti-

*Vide
fol. 36.*

unt vniuersi, *PATRES, ERRANT VNI-
VERSI.*

En geminam cæcitatem: Cui depel-
lendæ, confeci hoc præsentis libri collyri-
um. Ac veluti lethaliter à Scorpionibus
ictos, remedio ab ipsis Scorpionibus peti-
to, curari videmus, sic ego existimaui, No-
uatorum venenatis voluminibus cæcatos,

non

non alià medicinà facilius, quàm ex ipsis illis voluminibus sumpta, oculorum integritatem, velut quodam affricu fellis Tobia, recipere posse. Propositum itaq; mihi ostendere, Non debere novos homines, tam contemptim de rebus nostris iudicare, Non posse tam securè de suis præsumere. Quin potius, iustissimis de causis dubitare ipsos, & posse, & verò etiam debere, ne, vt apud Poetas, Ixion olim, nubem pro Iunone, illi nunc vanitatem, pro veritate sint complexi, tantò infælicius, quantò arctius.

Atque vtinam omnibus, quorum in manus labor iste meus perueniet, ea mens, ab æterna mente instilletur, quæ Augustino fuit, cum inter Manichææ noctis, & Catholicæ lucis confinia, dubius hæreret, vt cum eo dicant. *Pereant omnia, & dimittamus hæc vana, & inania, Conferamus nos ad inquisitionem veritatis. Vita hæc misera est, mors incerta, si subito obrepat, quomodo hinc exhibimus? & ubi nobis discenda sunt,*

qua hic negleximus? An non potius, huius negligentia poena luenda? Vtinam, inquam, eum animum, ad lectionem huius libri afferant, Non dubito, quin aliquantū progressi, cum eodem Augustino dicent, Non docet Catholica fides quod putabamus, & vani accusabamus. Ecce iam non sunt absurda in libris Ecclesiasticis (in libris Catholicorum) quæ absurda videbantur. Ecce iam non sunt tam certa, quæ in nostris certissima credebamus. Nec verò omnia quæ in ipsorum doctrina, grauitèr olent, produxi, sed pauca tantum de multis, & quasi stillicidium de situlla, quæ tamen ipsa satis, & ad exemplum, & ad stimulum, vt suorum dogmatum dedecora, manibus, si velint, attrectent.

Nolui autem hunc, qualemcunq; industriæ meæ partum, in communem hominum lucem exire prius, quàm Tuâ PRÆSVL ILLVSTRISS. perfunderetur. Et verò cui de rebus fidei dissertatio, Vngarici regni amore suscepta, deditur potius, quàm ei, cui Fides in Vngaria,
secun-

secundum Regem suum Clementissimum;
RUDOLPHUM, plurimum debet. Tu enim
is es, qui eam ita auctum, & illustratum iuisti,
ut homo iam ætate fractus, tum demum reflo-
rescere, tum demum summa quiete otio, &
tranquillitate perfrui videretur, cum plurimis,
difficillimisque pro ea laboribus, te confice-
res. Quid? quod in gravissimis rerum, for-
tunarumque tuarum, pro Fide, pro Rege, di-
spendijs, Inter exertos enses, inter ferrumina-
tos hostium cuneos, non infracto solum, sed
læto, imò lætiori animo fuisti, quàm in maxi-
mis lucris alij mortales soleant? Patens hic
laudum tuarum sese campus explicat, quem
plenis quadrigis decurrere gestirem, nisi tua
mihi modestia, manum iniiceret, & habenas
reprimeret, quæ facit, ut cum aduersa omnia,
exaggerata quadam pectoris magnitudine,
fortissime feras, laudum tamen tuarum, sis
impatiens. Euge Beate Senex: Priscis he-
roibus, illa virtutis meta fuit, *Plurimum facere,*

Es, (quod de Afro illo, Crispus prodidit) *minimum de se loqui*. Tu, plus ultra, processisti: quando nec alios, egregia tua in Rempubl. Vngaricam, sæua nunc, si vnquam aliàs, tempestate quassatam, merita, prædicantes, audire sustines. Quare hic finem facio, sed voto prius nuncupato. Ne te cælum nobis inuideat, antequàm deterso hæresum squallore, veterem Vngariæ faciem, qualis sub D. Stephano fuit, per Te, restitutam lætemur. Et qui Tibi satis vixisse iam videri possis, viuas diutissimè cæteris, quorum Vita, & Salus, in Tuâ.

Illustrissimæ ac Reuerendissimæ

Dominat. Vestræ

Seruus in Christo

PETRVS PAZMANI.

AZ LVTHERISTA, ES CAL-

VINISTA OLVASONAK, ISTEN-

teul minden iot Kiának.

Iakran Panaszolkodnac az Aniazentegy-
haz Doctori, a reghi teueligeoc ellen, Hogy so-
kan keozziuleoc peoktec, es Szidalmaztac, a ke-
reztien hitet, Noha miben állana az Igaz tudo-
mani, megh csak ingien erteni sem akartak. *Az*
keozseonseg kereztieni vallas, (vgi mond Tertullianus) tuduan, Tertull. Apolo.
hogy ieoueneni ez seoldeon, es az idegenes keozt, kunnien ellensege cap. 1. num. 7.
talalkozic, Csak azt kiannia, hogy azoktul ne karhoztassac, kik cap. 3. n. 46.
eotet nem ertik. De sokan erteni nem akariac (mert vgianis ha er-
tenec, nem Karhoztathac nac) hogy keonniebben gialazhassac az
Igassagot: Nincz hamissab dologh, mint mikor az ember azt giu-
leoli, a mit nem ert, ha szinte giuleolsege melto volnais. Mert
akar mys, akkor melto giuleolsege, mikor megh ismeriuc melto vol-
tat, Mely ismeret nekul, Nincz igaz mentsege az giuleolsegnec:
Ha iol megh ertenec semmikeppen nem giuleolhetneic. De csak
ebbe restul megh, az Embert elmenec, ninghatatlan volta; Erte-
ni sem akariac, a mit egiser mood nekent megh giuleolteic.

Szinte ezen keppen Panaszolkodhatunc mys, nemely
kereztien Atiasiac ellen, kik csak ingien erteni sem akariac az
Reghi keozeonseg geolekeozet vallasat, melliet ha derec
keppen ertenenec, tudom bizonnial, hogy connon magoc
minden gialazatos szidalomtul megh mentenec. De hogy
batrabban, es nagio b torockal ragalmazhassac az igassagot, eo-
kis be dugiak fuleoket, mint a kik Z. Istuant keouezic vala: Es *Acto. 7. v. 50.*
eléb el vegezic magokba mit akarnac hinni, 's mit nem, Az
vtan oztan azon mesterkedne, hogy ertelmeket akarattiok-
hoz szabiak: Szinte mintha valaki eléb sokat vasarlana, es az *Luc. 14. v. 15.*
vtan akarna meg itilni, ha ioe, vagy semmire kelleo, a mit *Iuga bonum*
vasar- eo probatum

E L E O L I A R O

Hilar. libr. 10.
de Trinit. ini-
tio.

vasarlot. Mertekletlen, vgi mond Z. Hilarius, a^z el tekellert
sánde knak vakmereosege, Es megh geo^zhetetlen a^z visauonas-
nak Kiuanfaga, mikor a^z Ertelém ala nem vertetik a^z emberi
akarat, Es nem a vegre tanul hogy tanullion, Hanem a mi immar
el veg^zet, annak bi^zonsagát keresi, A^z tudomant aho^z sábia, a mit
akar: De ha a^z Okossag eleot nem tarna a^z Akarat, hanem a^z
Igassag ertelmebeol indittatnec a^z Igassag beretere, Ha nem keres-
nenk tudomant a^z mi arakatunknac, de seot inkab, a^z tudomant
indittatnec a^z akarat, Minden visá vonias nekül fel találnok a^z
Igassagot, Mivel hogy, nem á mi mi akarnanc, a^z vitatnos iga^z-
nac lenni, Hanem a mit iga^z nac itilnenc, a^z akarnoc.

Calvinus Pra-
fat. ad Lecto-
rem, in Psycho-
pannychia.

Nilua ez mostani Hitec fokafaganac, eggic feo oka ez, vgi
mond Calvinus, hogy, Nemelliec, vakmereon^l akaruan keouetni,
á mit tudatlanfagbol ke^zdetec, a^z Isten igeiebe keresic otalmat te-
ueligeseknec; It, felseges Isten, mit nem miuelnec? Mit nem val-
to^ztatnac el hogy a^z eon non rec^zesekre, nem lagian haicsak, ha-
nem vgian ereouel csiga^zak a^z Irast? Iga^zan monda a^z Poeta,
Furor arma ministrat, A^z megh dühült harag, akar bonis feg-
uert tálat. E^z a^z igassag ismeritinec vitia, a^z Irst fel 's ala for-
gatni, hogy a^z mi Kiuanfagunknac solgallion, es a^z mi ertelmün-
c ala vertesse? O artalmas deogletessegh: Es mégis csudalkozunc,
honnán legien enni visauonias a^zok keo^zt, kik a^z Euangeliomot,
es a^z mostan sületet, Isten ighiet, hirdetik?

Hogy azert te is így megh ne csalatkozzal kereztien olua-
so, Arra kerlec, Es ha keresem nem fogh, Lelked üdueossegere
kenyszeritlec; Hogy ne szanniad lelkedert, 's üdueossegedert,
ez keues munkat, hanem cséndez elmeuel, es Isteni felelem-
mel, félre téuen egy ideyg, minden vakmereoseget, megh reog-
zeot es el tekellert velekedest, Oluafd el mind vegig ez reouid
irafoczkat; Ercz megh iol eleozeor, mind az te Vallasodat, 's
mind az mi tudomaniunkat, Az vtan szidalmazd á mit ka-
romlasra meltonac alitasz.

De minec eleotte oluafni kezgied ez keoueczket, reo-
uideren K E T dologrul akarlac inteni.

E L E O S Z E Ö R arrul, Hogy valamit ez keoniube cleo
hozoc, az Vy tanito Atiafiak irasibol, azt en magam, az eon-
neon

neon faiat keoniueokbeol, irom le ; Vgy annira hogy, enis
meltan azt mondhatom, a mit Eusebius az reghi teuelgeoknec,
Nem az mi gondolatinkat, es beszedinket, hanem azoknac tulaidon Euseb. i. de
sauat irom, kik eo keozteoc az. Isfeni tudomaniba, feo vezerec vol- preparat. E-
tac; Hogy senki azt ne iellie, hogy magunkul keoltat reghet, es uang. cap. 3.
almot beselliunc. Titkos es el reitet dolgokat nem iroc, hanem
csak a mit eonneon magoc niluan tanitottac, es niomatot
keoniuecaltal, mind az egez vilag eleot mondottac. Ennec feo-
leotte, nem valami tudatlan Paraszt tanito tudomaniat. Ha-
nem az Vyonnann tamat Vallasoc keozeonfeges ertelmet, es
az eo feo kezdeoinec derec tudomaniat hozom eleo, Es a
Tertullianus mondasza szerent. *Etsi varietate innouentur regn-* Tertull. contr.
lurum facies, mihi tamen cum archetypis erit limes principalium. Valent. cap. 4.
Magistrorum, non cum adfectatis ducibus, passiuorum discipu- num. 37.
lorum.

Tudom hogy fok dolgokat talalz ez keoniube, mellie-
ket soha az Lutherista, vagy Caluinista tanitoc Pradicacioiba
nem hallottal; Mert vgianis termetzet szerent, senki az maga
rutlagat nem fitogattia, hanem el halollia, es be feodeozi; Az
merget sem ureombe, hanem edes mezbe szoktac adni; De
azt bizonnial el higgied, hogy az. *Vy tanitoc irasiba, oly isoniu* Epiphan. ka-
tudomanioc vannac, hogy mikor valamely okos ember ezeket oluas- ref. 27. in me-
sa, el almelkoduan, vgian nem hibeti, hogy effele dolgot eszekbe dio.
iuthassanac, megb az fene vadac keozt neuelt embereknecis; An- *idem Iren. lib.*
nak okaert, minel hogy az reghi beolcfec iteleti szerint, (a) Nos. i. cap. 24. n. 8.
se hareses refutasse est. A ki az teueligeseket iol megh erti, e- a Ez keoni-
zeknec hamisslagatis mingiart eszebe veszi; Az Vy hit szerzeo *hatodic resse-*
feo tanitoc tulaidon keoniueokbul, tisztan es igazan, eleo ho- *nec eleit las-*
zom derec fundamentomit az mostani vallasoknac: Senkire *fad.*
semmit nem fogoc, hanem a mit en magam, az eonneon ira-
fokbul fel iegzettem, csak azt itom. Ha valamellic keoniue
kezembe nem iutor, fel iegzem, holot, es minemu irasba
oluasam, a mit eleo hozoc; Es ha valaki kuleomben talal-
lia, ez vtanis bar orczamra terien. Mert vgianis, fok uideotul
fogua oluasom az Vy tanitoc irasir, Auegre, hogy minden tu-
domanioknac, es roka liukoknac vegere meheffec, Tuduan,

Irenaeus lib. 4. hogy a zent Irenaeus mondola kent, *A ki megh akarja veri-
tati.* teni az el teueliedieket, *szüksegh* hogy iol megh erze minden me-
stersegeket, es bizonsagokat, Mert lehetetlen hogy megh giogyczuk
a beteget, ha nianalait nem tugginc.

Azt penigh senki ne itillie, hogy ezek az Vy tanitoc
keonuei, mellickebeol bizonsagokat tamaztoc, nem tulaidon
a Hieron Epif. Luther, Caluinus, Melanthon irasi legienec, Hanem (mint
ad Cresiphont. valameli sült tudatlan gondolhatna) mi szerzettük eo neueckel,
ca. 2. Vide Ba- auagy el változtattuc: Mert az Vr Istén, ki feiünk feoleotall,
ronium Tomo tudgia, Es ebbe bizonsagim eo magokis az Vy tanitoc, hogy
7. an. 553. 656. soha, megh csak ki sem niomtattac ezeknec irasit, a Reghi
Tomo 10. anno hiten valo kerezienec; Hanem, a mint eo magoc Lipsiaba,
479. D. Gre- Wittebergaba, Ienaba, Basileaba, Geneuaba niomtattac, mys
gor. lib. 9. Epif. vgy oluassuc. Az teueligeoc szokasa ez, hogy mas ember ne-
69. Iren. lib. 1. ueuel keoniueket irianac, Es el Valtoztassac az hiuec irasit;
cap. 17. Igy oluassuc, (a) hogy az Pelagianusoc, a Sixtus Pythagoreus,
b Enseb. lib. 4. Pogan keonueit, Zent Sixtus Martyrnae tulaidonitac; Az
cap. 22. Corinthusbeli Z. Dienezis Panaszolkodic; (b) hogy az eo keo-
c Fenardent. nueit megh szaggattac, es el változtattac az teueligeoc: Mi
in Epist. Iuda, üdeonkbenis (c) Caluinus 1534. eztendeoben; az eo Insti-
m. 4. fol. 82. tutioit, Alcuinus, az Elseo Caroli Cziaszar mestere, neue alat
Nota Ana- niomtata ki, hogy nagioh beoczületi lenne, az tudatlanok-
gramma Cal- nal; Conradus Schüsselburgius (d) Lutherista Superintendens,
nini. es Generalis Inspector, Eleo szamlal 1525. eztendeotul fog-
d Schüssel. lib. ua, Egész 1582. eztendeoigh, szantalan keoniueket, mellie-
z. Theolog. Cal- ket az Caluinistac, Auagy neü nekul, Auagy egiebec neue-
ninist. a 7. fol. uel, niomtattac, minden eztendeobe. Az Lutherista Docto-
60. Et Fenard. rokis, gyakran vetic egy mas szemere, hogy eok az Luther
loc. cisat. irasibol, halala vtan, sokat le teorleottec, sokat el hattac, so-
e Aurifaber kat el változtattac: Luther nec egy feo barattia, igy iur ez
in Prafat. col- dologrul. (e) *Szükség* hogy igen fenies oculart tegien fel, a ki az
log. mensal. Luther tudomaniat, es a Smalchaldiai Articulustokat, ittan, iga-
Lutheri. ran, es változtatás ne'ul fel akarja talalni: Mas Attiasia Lu-
f Amsdorff. ther nec igy szol (f) Az Wittenbergaba niomtatot Luther To-
Prafat. Tom. 1. musibol, nemeli keoniueket el hattac, le teorleottec, es el változtat-
Ienenfis, anni tac, hogy megh lagitanac az eo mondasit: De ezeknel beoueb-
1560. ben

ben szól e dologról Schlüsselburgius, (a) Philippus, vgi mond, *a Schlüsselb. 2. Theol. Calvin. art. 10. fol. 96.*
 Luthernek csak egy Keoniucebeol, egy egez arcusnal teobbet hagyta el; Es san Zandekal le teorlé, valamit Luther a Zuinglianusc ellen, Philep mentsegere ira, mikor azt hirdeti vala, hogy Melanton vélec eggiet ertene: Ez nem titoc, hanem ez vilagh eleot, niluan vagion, Mert Amsdorffius Doctor, Egy nemet keonineczkebe, melles 1549. estendeobe ira, rea bizonyita ezt Phileopre, es az eo tarsaira, az egez Aniazentegyhaz eleot. Es vgian ottan, sok dolgokat eleo szamlal, mellicket ki vakara az Luther keoniucebeol. (b) Rescius Nistromach, edita, Colon. an. 92. fol. 16. Anno 1601.
 tattia, az Illyricus, Wigandus, Gallus, Heshusius, Amsdorffius iszabol, hogy Melanthon, az eo Pártosual egieremben, rutul szagatta, toldozta, foldozta az Luther keoniuceit. Annac o-kaert, szüksegh leon, hogy minap, Dorganiaba, két coregh keoniube, külcon Nyomtatnac, Luthernek sok apro nemer irasit, mellicket az Wittembergaba, es Ienaba Nyomtatot Tomusokba, szan szandekal, clalardul, ki hattac vala, az Vytoc. A Centuriatorokis panaszolkodnac, hogy az Gallia Caluinistac, megh hamisitottac az eo irasokat: Es a mint ez vtan megh mondom, Megh amaz reouid Augustana Confessiotis, Az Melanthon locos comunest, Ennihanszor megh vytottac, el valtoztartac, tataraztac, aggattac, szaggattac az Vyto Atiafiac: De effele clalard mesterleg, nem szüksegh az Igassag otalmara.

MASODSZOR, Io lelki esmerettel, tudomant teszec, Hogy senkit akaratom szerent, nem igiekezem irasomba Szidalmazni, es gyalazni; Minel hogy, nem az Lutherista es Caluinista atiafiac szemelie ellen, Hanem az eo tudomanioc es vallasoc ellen irtam, valamit irtam, csak e vegre, hogy az hamissagrol le vonassac az all orcza, es az üdüflegnee ürtia megh esmertesse.

Tudom hogy az Vy tanito Atiafiac, igen nehéz neuuen vészic, mikor valaki igazat mond nekic; Es akár mely lagi dorgalastis, Szitoc gianant vesznec; De cok e mellet, oly iszoniu szitkokat s karomlasokat szornac feiünkre, hogy az emberi elme nagobbakat vgian nemis gondolhat, vgy hogy

Optatus lib. 4.
sent. Parmen.

mys meltan azt mondhattiuc nekie, a mit Optatus a Donati-
staknac: Tekinczetec megh Attiamfiai az ti keneli beszedetek,
az ti predicatorokat: Nincz senki keozülletec, ki tanitasat az
mi gialazatunkal megh nem egielitene; Az Isten igbiet kezdues
magiarazni, de predicatorokat az mi sidalmunkra terititec, Az
Euangelisomot oluassatoc, de az tanuli valo Atiasianoc sidalman
vegezitec: Az ti halgatoroc lelkiye, giuleolseget conteoteoc, es ta-
nitasoc altal haragot inditoroc.

Azok keozzul, kik Magyar orszagba, az reghi kerez-
tica vallas ellen irtac, Alygh oluastam, ki mertekletesbne-
c tetetne magat, Magiari Istuannal, De hogy megh erced,
mely tizteslegesen szoktac nekünk szollani megh azokis, kik
czendezbeknec tetetec magokat, halhacza mely beocülle-
tes neucket, es titulusokat ad eois az Reghi hiten valo ke-
reztieneknec; (a) Az Papistac, vgimond, Euangelisom ellen-
segi, es Igassagnac giuleotoi, (b) Az Papistac folto hitirul, a Zent
iras, semmi beocülletes emlekezete nem tesen; Hitul Sakatiac
az Papistac, Kik lassan lassan, tellesseget ki sabak az igaz tudoma-
nibol magokat, es vegre amaz nagy Antichristuannac kezdec mago-
kat ielenteni: (c) Az Papa Antichristus; Az Papistacsag telles
Istentelenseggel, seniseg teoressel, fertelmessseggel, arulosaggal, es sok
teoc esegeres verkeekkel: (d) Kompolarakodnac a senisegeekkel: Fe-
iekre rakharunc az Papahoz halgato sonani, es izetlen sokasagnac,
hat szaz fele tenelgeo baluaniozasokat. A Papat (e) Ipsonu
lelki es testi Paraznanac: (f) Akozot baluannac: Minket fe-
ienkent, (g) Baluani imado, Idegen Isten tizteleo embereknec,
neuez: Az kerezten feiedelmekrül azt iria, hogy (h) Gond-
niseletlenec: Az Pap Vraknac igy szol, (i) Ti keouer niaku,
verben zelhetetlen, es keisegben eset emberec. (k) Noha Nagisa-
gosoknac hiuatatnac, de csia egy halaso borgotis elegh kellene rea-
ioc bizni, nem hogy lelkeket, Oly tudatlanoc: Es azt meri mon-
dani, (l) hogy az Papok tanacsja oka orzagunc romlasanac:
(m) Az Baratoc vgimond, csak Istent bosontiac, kiknec Iste-
nec az eo hasoc: (n) Kess kenier eoue, has bizlalo, lelec vezteo,
csalard Atiac, Orsag aruloc, feiedelem eteteoc: Es egy szoual,
(o) Az Clastrumocba, kess kenier eoue herc, es ket labu samaroc,
vannac, &c.

Illien

a Folio 2.

b fol. 5.

c fol. 6.

d fol. 4.

e fol. 183.

f fol. 9.

g fol. 136.

h fol. 2. prima
partis.

i fol. 40. 41.

k fol. 132.

l fol. 104.

m fol. 26.

n fol. 27.

o fol. 131.

Illien szép becsületes neueckel, ekefget minket feien-
kent, egy tudatlan Colofuari Thálígas ; Es effele, mind édes
méz az Vyto atíasiaknal ; Ha Penigh mi egy nehéz szót ei-
tünk, mingiartí físteologh sokáknac az orroc, es azt akariac,
hogy mint az Vr emberenec, nekic minden szabad legien,
mi pedig csak vallal vonicsunc.

De iollehet azokat kik együgiüfegec miat megh cšalat-
tac, giengen kel es kerezteni ízeretettel, (a) *In spiritu leni-*
tatis, tanítani, Es (b) szélídeden dorgálni: Mind azon által,
az teueligefec tanítóit, tartozunc a zent Pal Apostol Paranc-
solattia ízerent, (c) *Kemenien megh feddeni*, Es a Salomon
mondása kent, (d) *Neha az bolondnakis, az eo bolondsága*
íserent kél felelni: hogy az mi cšendez halgatafunkból maga-
nac nagiot ne tulaidonicsón: Ez az oka, hogy neha neha, a
zent Iras, íghen kemeni szockal illeti az hamis tanítókat: Vgy
annira, hogy eoker (e) *Ebeknec*, (f) *Néma oktalán allatoknec*,
(g) *Cšalardsággal telliefeknec*, (h) *Ragadozó farkasoknec*, (i) *Az*
Christus kerezti ellenséginec, menézi: Az eo gonosz erkeolcso-
ket beo beszédrel megh íria nem csak Z. (k) Iudas Apostol,
de (l) Isaias Prophetais, Nem szídalalmaznác okaert, Hanem
a vegre, hogy megh ísmeriec az emberec, mely artalmas, es
veszedelmes legien, az hamis tanítók, es az teueligefec cša-
plari cšalardsága. Az Reghi szent Atiakis, giakorta íghen ke-
menien szolottak az Vytoknec: Mert hogy most egiebekrül
semmit ne szolliac Z. Irenaeus Martyr, az (m) *Valentinianu-*
sok *Teokeoknec* es *Ugorkacnec* neuezi: (n) *Marciont*, *Eör n lib 3. c. 3.*
deog elseo süleottenec, (o) *Az Tatiannusokat*, *Eordeogh Proca-*
torinac, (p) *Pandora peruerfissimos sophistas*. (q) *Nem embe-*
reknec, *hanem emberi abražat alat Barmoknec*: Keozeonsege-
sen pedig az teueligeoker, (r) *Hagimažba feküneknec* ne-
uezi, *Kik mentul inkab neuetnec, es nem értic betegsegeket, annal*
num. 7. *veszedelmes nianaliaban heuernec*: (s) *Masut azt íria, hogy ežec*
1 libr. 1. cap. 30. *az Euangelium méžibe, az arulo kigionac mérget ožrogattiac, initio.*
(t) *Es rey gianant arulliac, az cretanul megh feiertet vízet, t lib. 3. cap. 19.*
(u) *Az Eegh Orstromlo Oriasokhoz hasonlittia eoker masut, sine.*
kik, vgimond, annira megh íselesetec, az fel fuallkodot kemelyseg u lib. 2. cap. 53.

a Galat. 6. v. 1.

b 2. Timoth. 2.

v. 25.

c Tit. 1. v. 14.

Iuda v. 22.

d Pron. 26. v. 5

e Philip 3. v. 2.

f Iuda v. 10.

g Act. 13. v. 10.

h Mat. 7. v. 15.

i Phil. 3. v. 18.

k Iudas tota

Epist.

l Isai. 28. v. 7.

m Lib. 1. cap. 5.

o lib. 3. c. 3.

p lib. 4. c. 2. n. 3.

q Ibid. cap. 60.

r lib. 1. cap. 13.

s num. 7.

t libr. 1. cap. 30.

u lib. 2. cap. 53.

Zasspa. anagy *miat, hogy ez világ helleborussa sem tisztíthatna meg a feieket. Ma-*
Feier Hunior. *sut hasonlítia eeket azokhoz kik eteteouel halazna c. (a)*
a lib. 2. cap. 19. *Mert eokis, vgimond, a sokot, es kedues eledel alatt, etecot reit-*
b. lib. 2. ca. 34. *nec el, (b) Es az eo sarkal csinalt uallasokat, finies arannial befeo-*
deo zic.

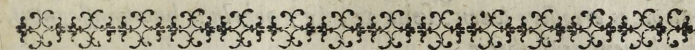
Ezt a vegre hozom elco szerelmes Atiámfia, hogy ne
 csudalkozzal ha neha mys megh elesttiuc az penna orrat,
 megh melegittiuc az tentat, mikor ez mostani Vy tanitokul
 szollunc, Es kerec szoual, az hamislagot hamisfagnac, az ha-
 zuglagot hazugfagnac, neuezziuc. De, ha tanito nem vagy, ma-
 gadra ne vegy effelet; Mert az tuggia, a ki lat mindeneket, ho-
 gy effele nehez szok, csak az vak tanitokat illetic, kik nec fel-
 fualkodot dagaliokat, neha meghis kel vagni, hogy ki follion
 az genietsegh, Portis kel az fenceotte sebekbe vetni, hogy
 megh emeztessic az vad hus; A rosdatis feouenniel kel le-
 deorgeolni. *Ha a zert* (vgimond Epiphanius) *neha az ereinek-*
segec ellen valo, igaz haragbol, nemellicket, Csaldard, es el Tenez-
teoknec neuezziuc, megh bocsassatoc; Az kerelenszeg volt oka effe-
le soknac, mellicket el akartuc az. mi oluasokat idegeniteni az
hamislagtul, es megh mutatituk az teneligesec ellen valo szabadsa-
gunkat: Nehult meghis kel csufolni az hamislagot, aztiria Ter-
tullianus, az conneon érdeme serent: Mert vgianis, sok dolgo-
kat csak neuetsseggel illic megh geozni hogy ne lattassunc nagira
beocsulleni az hiufagos dolgokat, mellicc csak neuetssegre melloc.
Az Igassaghozis hozza fer az neuetssege, mert Vygh, Es illic hogy
az eo ellenségiuel neha iaczekis, minel hogy bizonyos az geozcode-
lemrul es batorfagos.

Mind azon által, ha ezzel megh nem elegszel, kerez-
 tien oluasfo, es nehezled hogy nehult meghis sertettem az te
 tanitoidat, hald mit felel erre en kepemben Optatus, *A Szab-*
o, ha az el szakat ruhat, reghi epegre akaria vinni, Szit seg, ho-
gy az ep pozototis megh lingassa: De ezert nem illic panaszkodni
a sabora, hanem arra meliob nehezleni, a ki el szakasztuan az ep
ruhat, okot ada a saba munkaiara: Iollichet el tekellert szande-
kom ez, hogy minden szitkot es atkot felre hagiuan, czen-
desseggel, es lsteni felelemmel ereossicem az Igassagot; Es
(a minth

(a minth szent Agostonis szol) azoknac hagiom, hogy keme-
nieb szockal, es haraggal irianac az teueligeoc ellen, kik nem
ertic mely nehez, es tisztan csak Isten dolga legien, az belseo
szemnec megh nilatkoztatafa, az Igassagnac ismereti.

*Aug. cont. E-
pist. fundam.
cap. 1.*

Engeggie az mennec, feoldnec Istene, az mi Vranc Ie-
s vs Christus zent vereert, hogy az igassagot megh ismeruen,
minden teueligefec Labyrinthusabol ki feselliel, Amen.

EZ KEONIVBEN FOGLALT

TVDOMANNAK SOMMAIA.

Iuelhogi oly szükseges, minden rend beli em-
bernec az igaz tudomani, es igaz vallas, hogy e
nekeul (a) lehetetlen hogy senki ez vilagon az
Istennec megh szenteleo malasztiba, az mas vi-
lagon az eoreoc bodogfagba, reszes lehessen:

*a Hebr. 11. v. 6.
Rom. 1. v. 17.
1. Cor. 14. v. 38.*

Eleitül fogua, azon incselkedet es mesterkedet legh feo kép-
pen, az emberi nemzetnec ellensege, hogy teuelygesnec kon-
koliat hyntené az Vr mezeiebe, es az üdueosfegnec fonda-
mentomat, az Igaz tudomant, fel bontana.

De viszontagh, az mi kegies üdueoziteonc, az eo io vol-
tabol, minden üdeoben, oly bizonios modot adot, az Igaz es
hamis Vallas ismeretire, hogy nem csak az Iras tudo beolcséc,
de az együgi parasztokis, ha akartac, nyluan megh ismer-
hettec az Igassagot. Mert vgianis, ha minden ember keoteles
az igaz Vallasra, holot az Vr Isten senkit lehetetlen dologra
nem kenszerit, ketség nekül, (b) az eo kegielmes gond vise-
lesehez illendeo, bizonios modot adot, az Igassagnac bizonios ismer-
etire.

*b Aug. de P-
til. creden. c. 16.*

Hogyazert, (c) minden tudomannac seletül, ide's tona
ne hordoztatnanc. Legh Eleoszeor, a szent Irast ada eleonkbe,
mint az Egyptombol bi meneo sidoc eleibe, az rüzes ofzlo-
pot. De miuelhogy az Irast az eo melyseges beolcsésege miat;

*c Ephe. 4. v. 14
Exod. 13. v. 21.*

E Z K E O N I V N E K

a 2. Pet. 3. v. 16 fokban (a) az eoneon veszedelmekre, hamisra fordittiac, Es leke-
 b 2. Pet. 1. v. 20 tetlen, hogy valaki, (b) Az eoneon tulaidon magiara zattia-
 c Eph. 4. v. 13 bol, vegere meheszen a sent Iras igaz ertelmenc; Efeleot, (c)
 d loa. 14. v. 16 Doktorokat es Pastorokat rendele az Vr Isten, az eo nyaia eleibe,
 e Mat. 18. v. 17 es azt ighire, (d) hogy mind vylagh vegezetygh az Aniazent-
 f 1. Tim. 3. v. 15 egyhazat, ezek altal, minden igassagra vezertli: Azt pedig ereof-
 g Matth. 16. sen megh parancsola, (e) hogy minniaian engedelmes fiai
 v. 18. legiunc az Aniazentegyhaznac mely minden, (f) Igassagnac
 ostopa, es ereossege leuen, soha az, (g) pokolnac hatalmassagatul,
 megh nem geozethetic.

De minthogy, minden teueligeo, az eo eszeueszet, es el
 szellet nyaiat, Christus Nyaianac, es Aniazentegyhazanac ne-
 uezi, Hogy az Egyugiuic megh ne csalatnanac.

K E T ighen keoniü, es bizonios modot ada az Vr Isten,
 az Igaz Tudomannac, es Aniazentegyhaznak, az Teuelygeoc
 hamissagatul valo, el valasztasba.

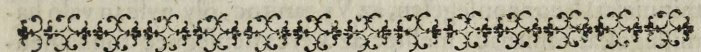
E L E O S Z E O R, Bizonios es nyluan valo Tulaidonsa-
 git, es Ieleit ada, az eo Aniazentegyhazanac, mellicet Isteni
 beolcseseges conduiselese szerent, soha nem szenuedi, hogy
 mas geolekeozet maganac tulaidonithalson. Ezekrül mas
 keonueczkebe beosegesen emlekeztem, es megh mutattam,
 Hogy csak az Romai geolekeozetbe talaltatnac ezec az Ielec,
 Az mostan tamat Vy geolekezetekben pedygh sem Iele, sem
 niomdoka nintz az Christus Nyaianac, Es szinte vgy illenec
 hozzaio, az Igaz Aniazentegyhaz ielei, es tulaidonsaghi,
 mint a bot, a tegezhez.

M A S O D S Z O R, Hogy az teueligefek almát es istal-
 loiat, az Christus Aklatul el valazthassuc, Az mi vdueoziteonc,
 Nemünemü bizonios es nyluan valo Tulaidonsagit, Giümeol-
 csit, es Iegieit ada eleonkbe, az teuelygefeknec, es az teuel-
 geo pasztoroknac, A vegre, hogy valaki szem latomast nem
 akar a karhozatra menni, Megh ismeruen, el tauoztassa az le-
 lec veszteo farkasokat, es az eo veszedelmes tudomanioc ra-
 gado giümeolcsit, csak megh se kostollia.

Szandekom azért ez mostani Irafomba ez, Hogy az Isten
 igheiebol, Az Emberi ertelemnec, termeszert szerent valo
 okof-

okaságabol, Az beolcséknec es reghi zent Ariaknac keozönfeges itiletibeol, Eleo számlaluan, ennihani bizonyos tulajdonfagit az hamis tudomannac, es tanitonac, szem latomast megh mutassam, hogy ezeket vgian kézzelis, megh tapasztalhattiuc, az Vy Atiafiakba.

Mert vgianis, két képpen esmerhettiuc megh, az hamis tudomant: E L E O S Z O R Ha ennec minden reszit, es czickelit, fundamentomabol megh hanyuan, megh hamissitiuc: De ez veghetetlen munka, es alkolmatlan az egjügiuc tanusagara, kik tellies eletkebe sem gazolhatnanac altal minden czickelien ez Vy tudomanioknac. M A S O D S Z O R, Ha reouid, es értelmes beszédde, keozeonfeges Ieleit, es Beliegyt, eleo számlaluan az hamis tudomannac, geozhetetlen bizonyfagockal megh mutattiuc, hogy ezeket fel talalliuc az Vy vallásokba. Kit Isten segitsege velem leuen, beolegessen megh mutatoc e keoniueczkebe.

E Z K E O N I V R E S Z E I N E K.

R E N D L

Iuelhogy az gonosz fát, az eo rothat, es oduas geokererül keoniü megh esmerni, Ez mostani teueligefec geokeren el kezduen.

E L E O S Z E O R, megh mutatom az Vyto Atiafiac tulajdon irasibol, Hogy mind az Luther, 's mind ad Caluinus tudomanianac Elseo feo mestere, es geokere, az Emberi nemzetnec ellensege, az Pokolbeli Eordeogh, volt.

M A S O D S Z E O R, Mint hogy az fát, giümeolcsferülis szoktuc megh esmerni, Megh mutatom beolegessen, Hogy ezec az Vy vallások, tulajdon természetü szerent, szabadságot adnac keozeonfegesen, minden nemu fesslet erkeolcsre, teueligefre, Istentelenfegre.

E Z K E O N I V N E K

HARMADSZEOR, Hogy in *specie* Refz fzerentis, ennec a fanac giumeolcsirül szöliunc: Megh mutatom, hogy az Vy tudomani farago Tanitoc, keouetuen az eo elseo Mestereket, az hazugfagnac Attiat, Ifzoniü, halhatatlan hazugfagockal akariac az együgiü nép eleot giüleolsegeffe tenni az Igasfagot. Annac okaert, oly dolgokat kennec mi reanc, meliekbe nincz sem hiriunc, sem tanáczünc.

NEGIEDSZEOR, Vgian ezen Vad fanac Masodic giumeolcsit hozom eleo, mely az kerengeo leleknek tulajdona, Tudni illic. Hogy az Vy vallafoc tanitoi, Ifzoniü Viszuoniasba, Alhatatlanfagba, es Egiendetlenfegbe élne: Sem egymással, sem eonneon magockal nem eggieznec; Meni feiec, anni ertelmec, anni teueligefec vagion.

EOTEODSZEOR, Megh mutatom hogy ez mostani teueligefec, az reghen karhoztatot Eretnekec Iscolaiabol szarmasztac.

HATODSZEOR, Nyluan megh bizonitom; Hogy minniaian, keozeonsegefen, az Vy tanitoc, oly nyluan valo hamissagokat tanitnac, mellic az kereztienségnecc fundamentit telliesseggel el rontiac, Es ha az emberi okossfagnac valami szikraia megh marat bennec, eonneon magoc sem tagadhattiac, hogy ezec isten ellen valo, hamissagoc.

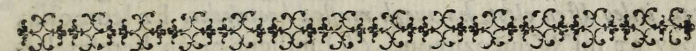
HETEDSZEOR, Megh mutatom, hogy az Vy tanitoc, nem csak hamis magiarazattal, megh rutitottac az Isten Ighyet; De fok egieb modonnis, meg marczonegottac, elvaltoztattac, megh forteoztettec, az Istennec Testamentomat. Efeoleot az Sacramentomokat es szentségeket, az Credot, az kereztiensi tudomannac feo agazatit, fel bontottac.

NIOLCZADSZEOR, A szent Irsalbol, es a Reghi zent Doctorok keoniueibeol, eleo szamlalom az hamis tanitoknac fok tulajdon festekir, es erkeolcsit, mellicet a vegre iegyszere fel, az Isten, hogy abrazattiat, kepekreul megh ismeruen, az ki szano berefeknecc, es farkasoknac, el tauoztatassuc eoket. Ezeket pedig az hamis tanitoc tulajdonfagit, megh mutatom, mint kellien megh tapasztalnunc, az Vy tanitokba.

KILENCZEDSZER, Azis eggic bizonios Iele
leszen az Vy tanitoc hamis tudomaniac, Hogy mégh con-
neon magokis, akie kezdec, es giarapitac az Vy vallafokat,
Lelki esmeretec ellen, oly dolgokat tanitanac, mellicket valo-
ba magoc sem hisznec vala.

VTOLSZOR, Megh bizonitom, hogy sem Em-
bereg eleot, sem az Istennec itileo szeki eleot, elegseges okat
nem adhattac az Luther es Caluinus keoueteoy, Miert sza-
kattac el, az megh reogzeot Reghi kerezteni vallastul, Es
Vy kutat asuan, Inkab akartac a Izauaros toczabol, hogy sem
az megh allapodot tizta vizbeol, innia.

Ez Rendi, es sommaia e keoniueczkenec: Az Atia min-
denhato Isten, az eo Eggierlen egy szent fiaert, az mi Vruc,
es keozbe iaro, Iesus Christufunc szent vere hullafaert,
Aggion szent lelket szivedbe, hogy az teuelygesec keoteli-
beol ki fefeluen, az Igassagnac igyenes cosuenien, az eoreoc
bodogsagban iuthas.

ELSEO RESZE:

HOGY AZ MOSTANI VY

TANITOK ELSEO MESTERE,

az pokolbeli Eordeogh volt.

Em heiaba neuezi Z. Pal Apostol, (a) Eor-
deoghi tudomannac, az teueligest, Mert vgianis
amaz, (b) ha Zugagnac Atia, a Satan az, (c)
a ki konkolt hynt az Vr vetese keozze, Es (d)
minden kesseg nekül, vgimond Z. Athanasius,
Tertullianussal egierembe, az eretnekszegc Atia nem egieb eo
nallanal.

Ez az oka, hogy eleitül fogua, (e) Essekben veottec az
biuec, hogy az eretnekszegc kezdeoy, az Eordeongosockel, varas-
láckal, Eghbe nezeockel tarsalkottac, Es miuelhogy az Apostoli

F

paran-

a 1. Tim. 4. v. 1.

b 1. Joan. 8. v. 44

2. Reg. 22. v. 22

2. Par. 18. v. 21.

c Mat. 13. v. 25

d Athan. Orat.

1. cont. Arrian.

initio. fol. 113.

ed. Cornel.

Tertull. Pra-

scrip. cap. 40.

e Tertull. Pra-

scrip. cap. 43.

E L S E O

a 1. Pet. 5. v. 9. parancsolat szerez, (a) Az hyben valo alhatatosság által,
 Ephes. 6. v. 16. (b) ellene nem állottat az Eordeognec, nem csak Lelec szerez,
 b Jacob. 4. v. 7. teueligefec által, de Test szerezis az eordeggel tarsalkottac,
 Ephes. 4. v. 27. Es miuelhogy, (c) az igazságnac geozhetetlen keo oslopatorul, az
 1. Tim. 3. v. 15 Aniazentegyaztul, nem akaranc tanolni, a Satantul tanulá-
 d 1. Corinth. 10. nac: Maga a szent Lelec Islentul kellene az Igaz Pasztornac
 v. 20. tanulni, nem az hazugsag Attiatur, kinec ellene monduan az
 Genes. 3. v. 15. kereztiember, es az kereztszeg által a Christus szazloia ala
 2. Cor. 6. v. 15. aduan magat, keoteles arra, hogy (d) semmi frigiet, es tarsas-
 28. v. 20. got, ne tarscon a Satannal, hanem szuntelen viaskoggiec el-
 f 1. Reg. 5. v. 3. lene, Tuduan, hogy (e) nem fér eofsne az Isten az eordeggel,
 Tertull. libr. (f) Dagon az Vrsekrenieuel, Es a mint szepen mongia Ter-
 de Anima, ca- tullianus, (g) A Satannal, semmi egieb frigie es vegezese nem
 pite 35. lehet az kereztiennec, hanem csak az, melyre fogadast teot az ke-
 zdem ad ver- reztszegbe, Ellene monduan neki, az eo pompainac es Angialinac.
 bum Hieron. Ez a te vegezese kereztiember, Megh lasd hogy fogadasodat
 Epist. ad De- megh ne masolliad, Es a mit egyser hited keotelessegeuel megh ve-
 metriad. init. rettel, ahoz ne niuly, Mert az te ellenseged, be vadol tegedet az
 b Matt. 4. v. 3. igaz itileo Isten eleot, ha megh maslod keotesedet. Ez leon oka,
 i Job. 7. v. 1. hogy az mi Wdueoziteonc, (h) mihent megh keresztele-
 k Jren. libr. 1. tec, az bay viuo helyre a pusztaban mene, es ottogien a Sa-
 cap. 32. Prafa- tannal viaskodec; Akaruan peldaiaual tanitani, hogy (i) Bay
 tion. lib. 2. 33. viuas a mi eletjunc ez vilagon.
 l Jrena. libr. 1. SIMON, Kit vezetec neuen Eordeongeofsne huiunc,
 cap. 20. Tertul. (k) Apia leon, es kezdeois az Eretneksegnec, a mint Irenaus
 lib. de Anima iria; Errul azt oluasfuc az reghi Doctorocirasiba, (l) Hogy
 cap. 34. Cyrill. teli vala eordeongeos mestersegeckel, Es minc vtanna azon
 Catech. 6. Ep- a pinzen mellien a zent lelket megh akaria vala venni, egy
 seb. ex Iustino Ilona, auagy Selena, neuu, tiztatalan szemelt veot volna, szem
 lib. 2. c. 13. An- fyni vezteo csudaiual, es csalard mestersegiuel, mellicket az
 gust. Damasc. Satan ereieuel cselekeszic vala, oly ighen megh csala az em-
 Epiphan. bereket, hogy vegre Romaba, (m) Claudius Ciaszar ideie-
 m Jrena. lib. 1. be, egy keo oszlopot allatnanac az eo tiztesseges emlekezeti-
 cap. 20. Tertul. re; mellien ez vala irua, SIMONI DEO SANCTO.
 Apolog. c. 13. MENANDER tamada Simon vtan, ki (n) megh
 Euseb. ex Iust. *Stoia az ygonisum az*
 Cyrill. loc. cit. Niceph. li. 2. c. 14. n Jren. li. 1. c. 21. Euseb. li. 3. c. 26. Tertu. Praef. c. 46.

*Simonis fellint balladát eordeoghi mestersegeckel, Es Antiochia- a Jrena. libr. 1.
ba sokakat el tenelyte.* cap. 23.

SATVRNINVS keuetkeozec Menander vtan, (a) b Epiphan. ha-
EZ is Eordeongeossgegel. Varassallat es keoteseckel, szokra vala tu- ref. 24. Euseb.
domaniat ramogatni. libr. 4. cap. 7.

BASILIDES tamada Saturninus vtan, (b) ki mind Theodor. lib. 1,
holtygh üze az Eordeoggel valo tarsalkodast. her. fabul.

CARPOCRATESIS pártot üte Basilides vtan, ki- c Jrena. libr. 1.
nec mind tanituanial egietembe, oly szöuetsege vala az eor- cap. 24. Euseb.
deoggel, (c) Hogy velle egy sekbe ültne a Satan, kincc ereienel lib. 4. c. 7 Ter-
faiatalan beretet berzeo, s alom lato italokat cfinal vala, Es ezel tull. de Anima
vgian kerkedic valais. ca. 35. Niceph.

MARCVS neüü eretnec tamada ez vtan, (d) Ki az lib. 4. c. 2.
Anaxilaus sem syn vesteo csalardsaginal, elegytuen az Eordeog- d Jrena. libr. 1.
tül veot mesterseget, sokakat megh csala. cap. 8. § 12. de

AZ Gnosticvsökis vgimond Epiphanius, Anaxilao
(e) Eordeongos mestersegeckel, baiassaggal, teottec kednesecke ma- Plin. lib. 35.
gokat, es a Satannal tarsalkottac. cap. 15.

APELLES (f) egy Philumena eordeongeos afzoni e Epiphan. ha-
allatot hordo zuan magaua, mindeneket az eo tanaczabol cse- ref. 27. initio.
lekeziec vala. f Euseb. libr. 5.

MONTANVS (g) boszufagaba, hogy az kiuanta hist. cap. 13.
meltosagta nem emeltetec, az Satanhoz keote magat. g Euseb. libr. 5.

BVDDAS, a ki Manes mestere vala, kitül az Manichæu- ca. 16. Niceph.
soc szarmazanac, eordeongeos vala, vgimond (h) Z. Cyrillus. lib. 4. ca. 25.

EVTYCHESRVL ezent iria (i) Theodoretus. B O- h Cyril. Hiero.
GOMILVSRVL (k) Euthimius. Az Eordeogh is eo ma- Cateches. 6.

ga, sok emberec hallottara, megh valla, (l) Hogy ARRI- i Theodor. lib.
VS es EVNOMIVS altal, eo kezdetec, az mi Vaneoziteonc 4. heret. fabul.

ellen valo tenelygefeket. Es iollehet az Satan hazugh leuen, gia- k Euthim. Pa-
kran hamissat mond, Mind az altal, neha az Istentül kenfze- nop part. 2. ca-
ritteric, maga gialazattia ra igazatis mondani, Es ez okon, a reghi pite 22.

kereztienec, (m) megh az eordeog tulaidon bizonyfag tetele- l Cassian. Col-
uelis, hadakozni szoktaca poganioc ellen. BERENGARI- lat. 7 cap. 32.

VS RVL (kia Sacramentariustoknac Apia) azt iria egy (n) Lu- m Tertull. A-
F 2 the- polog. ca. 23.

n Schüsselb. lib. 2. Theol. Caluin. a 9. fol. 69. ex Belluacensi lib. 25. cap. 30.

*a Feuaz. in lib.
4. Iren. cap. 32.
num. 10.*

*b Zonar. To-
mo 3. cap.
lib. 18. par.*

therista Superintendens, hogy giakran lattac eotet, egy iszo-
niu Eordeoggel eggiut. Es a mint (a) Feuardentius megh bi-
zonittia, Lantfrancus, Guistmundus, Algerus, Antoninus, Sa-
bellicus irasibol, mikor Z. Fulbertus, Carnoti püspeoc, halalos
agiaba feksziec vala, ki üzete Berengariust eleole, miuelhogy
egy iszoniu eordeogeot lata mellette. MAHOMETRVL
(b) Zonaras, es Paulus Diaconus ezent iriac, Az teob reghy te-
neligelec eleol iaroirul az teob réghi Doctoroc.

*a Prateol. li. 10.
c. 15. de Hares.
fo. 271. edit. Co-
lon. an. 69. Se-
rar. in Tob. c. 6.
9. 4. qui prater*

*Cochlaum. Es
Matrem Lu-
theri. testem ad-
fert. Petru Syl-
uium li. 15. fol.*

*3. lib. 28. fol. 3.
Edit. Lipsia.
Ex incubis na-
sci posse homi-
nes late probat.
Delrio Tom. 1.*

*lib. 2. q. 15. Di-
sq. Magic.
b. Prateol. ibid.
fol. 373. Coch-
laus, in. vita*

*Lutheri. Cop.
Dial. 6. cap. 33.
c. Brendem. li.
7. Collat. Sa-
erar. cap. 41.*

HOGI AZ LV THER ISTA HITNEK ELSEO PLANTALOIA az cordeog volt.

V THER MARTONRVL azt oluasom,
(a) Hogy az eo Annia egy fcordeo hazba, szol-
galo leani vala, ki az eordeogrül megh, nyomat-
uan, Luthert, nem termeszet foliasa szarent, fir-
sutul, hanem az eordeog mestersegebeol szüle:
Errül nem csak egy Liptsiabeli beocfülletes aszoni allat, ki iol
esnerte az Luther anniat, de Cochlaensis bizonisagot teszen.
Es noha Cochlaus nyluan, Erasmus titkon, szemere veté ezt
Luthernec, mind az alkal, soha nem mere el tagadni, holot
ezt az Annia, eo maga megh vallotta volna.
Ennec vtanna, (b) Mikor megh eoregbült volna, es az
Baratoc keozt volna Luther, A néma es Siker Eordeogrül va-
lo Euangeliomor haluan az templomba, Mintha az fcoldhöz
claptac volna, le eséc, Es azt kezdé kialtani, nem én vagioc,
nem én vagioc.

Ez vtan, (c) 1518. esztendeobe, mikor immar valami-
szikraia tamat volna az eo viszaonafanac, Augustaba az El-
Dial. 6. cap. 33. seo Maximilian Ciaszar palotaiba, be mene, ebéd kor: Mi-
c. Brendem. li. hent megh lata Luthert a Ciaszar, egy Eypach neüü Vrnac.
7. Collat. Sa- megh hagia, hogy iol megh nezne ezt az barátot, es monda-
na.

na megh, Mit látna mellette, Mert en, vgimond, egy iszoniu cordeogeot latok keorulle, Ezt pedig sokan hallottac a Ciazar szaiabol.

De haggiunc beker egiebb bizonyfagoknac, Halliuc, mit mond eo maga maga feleol, (a) Egy Eysel korban, vgimond, a L... egyser, nagi hertelen fel serkenem, holot az cordeogh imillien dispu- 7. V... tatiot kezde velem: Hallade Luther beolcseseges Doctor, Iute esed- be, hogy tizen eot estendeig, csak nem minden nap, magadnac valo Ma Klug, Miser mondottal? 'S meczeß ha effele Mife, isoniu baluanozas? libro de Missa Ha a Christus teste, 's vere, ot nem volt, hanem csak a kenieret es Priuata, folio bort imadtad, es egiebeckelis imadtatad? Kinec en azt felelem, 230.

Az puspeokiul fel sentelt, es megh kent Pap vagioc, A mit csele- kertem, az en eleotem valoc parancsolattia engedelmebeol cseleket- tem: Holot azért a Christus ighier, valobare mondottam, mint ma- gad iol tudod, a kenierre es borra, miért nem Aldoztam volna? Ez mind igaz, vgimond az eordeogh, De az Teoreoc es Poganis, az eo Templomaba, Engedelmessegbeol, es valoba cselekeksi a mit csele- kesic: 'S mir mondanat, ha az te fel sentelt Rendelese, hamis volna, mint az Teoreoke? Mert ELEOSZEO R sem igaz Az Antichri- Hit, sem a Christus esmereti, nem volt benned, mikor fel sentel- stus elol iarioia, tetel: Az Hiter a miilleti, a Teoreokeot ezzel fellint nem halat- a: untelen al- tad. Mert mind a Teoreoc, 's mind az eordeog, hisi az Christus dozatotakaria historiaiat, hogy sületet, megh sezütetet, megh holt: De a Teoreoc, elrontani, mint es mi, karhoztot lelkec, nem bizunc az eo Irgalmassagaba, nem tartinc Daniel monda eotet üducozüteonknec es keozbe iaronknac, hanem felunc teolle, cap. 8. v. 11. cap. mint kegietlen birotul: Illien hited vala, mind neked, 's mind az 11. v. 31. cap. 12. teged senteleo Puspeoknec: Es ez okon Christustul, mint kegiet- v. 11. Kii Lu- len birotul, Mariahoz, es a sentekhez futtoc vala, Exec valanac ther eleot senki a ti keozbe iarotoc, Es igy, megh foszottatoc Christust az eo mel- megh nem rofogatul: Ollianoc voltatoc azért, mint a Poganio: Hogy aldoz- probals. hattatoc tehat, es mint mondhattatoc igaz Mifer? Nilua it nem talalz (noka a ti vallastoc serent, enekül nem lehet) oly semels, melynec hatalma volna az Aldozastra. MASODSZOR a Christus rendelese, es akarattia ellen, solgaltatad a Mifer: Mert Christus azt akarta, hogy ez a sentsegh, az hinec keozcot el oßtas- sec az Egyhazi solgatul, mint a Végh vacsoranac igheybeol megh

ELSEO

teccie, Ennec ókaert Comunionac hittac a reghie czt a sentseget, minelhogy, nem csak egiedül a papnac kel czt fel csapni, hanem az keossegnékis rézt kel tenni: Te pedig tizen eot cztendeygh, csak egiedül csaptad a Misede, egiebeknec nem oztogattad, &c. **HARMADSZOR** Christus rendelese azis, hogy az *Vr* Vacsoraiaba, az eo halálat hirdessic, Te pedig magadnac Misedzen, soha csak egyser sem predicallottal, mind enni Misedbeis, Soha Christusul vallast nem teottel, &c. **NEGIEDSZER** a vegre szerze Christus czt a sentseget, hogy az keossegis reszesullion benne, Te pedig nem a vegre kenettel megh, hogy czt oztogassad, hanem hogy czt megh Aldoxtad, mert igy sol az Puspec mikor Papot sentel, *Accipe potestatem consecrandi*, &c. **EOTEODSZEOR** Azt rendelte Christus, hogy ez a sentseg, el oztogattas, Te pedig czt, csak magadnac tulaidonitottad, &c. Most azt csak azt Vitatom: Hogy a te Misedbe, nem igazan aldoxtal, csak a kenieret es bort imadtad, es imadhattad egiebeckelis, minelhogy keresztien nem voltal, &c. Minek vtanna pedygh, fok tetouazassal, clauargassal, kialtassal, amplifiatiockal, vgian ezen bizonisagokat, ennihanszor, ki's be forgatta volna az Eordeogh, Vegre eleo szamlaluan az Aniazentegyhas Sacramentomit, Ezek, vgimond, aztí hét sentsegtec, mellic keozzul, ha csak eggiet sem solgaltathat senki eo maganac, mi az oka, hogy az *Vr* Vacsoraiat, csak egiedül temagadnac solgaltattad? En pedig, vgimond Luther, igy megh sorittatuan, *Kapám a reghi fegyvert, melyhez soktam vála az Papistafagba, es kezdem mondani, Hogy az Aniazentegyhas hyti, es akarattia serent mondotam az magamnac valo Mised.* De az Eordeogh it kemeniben kezdé sorongatni, *Nota, ex qua* Nosza vgimond, mutasd megh, **HON VAGION MEGH** *schola prodie-* **PRVA**, hogy az hitetlen ember, aldoxtatic az Aniazentegyhas *rit interroga-* **bitibe**, &c. Es minec vtanna az eordeogh, megh mondotra vol- **tio VBI EST** na mondoiat, Igy szol Luther (Kit Iustus Ionas, Deakul for- **SCRIPTum.** dituan ezt a Luther keoniuet, clalardul ki hagia, a deak keoni- **Omnia vetera** uekbeol) It nekem az egész testem veruekeztic, sinem resket, es **Germanica** dobogh, vala: Feleotte iol tuggia az eordeogh bizonisagit eleo ren- **exemplaria** delni, 's Vrgealni, kemeni es temerdec sonal: Ackor ertettem, **habent** konnan teortenic, hogy sokan reggel halua talaltatnac: Mert az **Eor-**

Eordeggh, nem csak megf foithattia az embert, de az eo lelkeis annira sorongathattia bizonyisaginal, hogy csak nem megf hal egysem pillantajba, a mint giakran Magamba probaltam. Vegzetre így feiezi be a disputaciot, It netalan azt fogiac mondan a Papistac: Nem tudodé hogy hazug az eordeggh? Vay ha tys az eordeggh ütesit erzenetec, es Disputatiot hallanatot, bizonyi nem sockaig eneklenetec, az Aniazenegyhaizul, es a reghi megf reogzeot sokasul valo, eneket: Halhatatlan a mint sorongattia a Satan az ember sinet, Es en, kétségh nélkül el hittem, hogy Oecolampadius, hozzá hasonlockal egietembe, efféle isoniu ütesec miat, bertelen mulac ki ez vilagbol.

Im latod az Luther hiuatallianac, es vallasanac elseo Mesteret: Nemes termesethez illendeo dologh, vgimond Plinius, *Plin. Prefat.* hogy igazan megf valliad, kitül tanuliad, a mit tuez, Ennec okaert mint amaz reghi pogani beolcz, azeo tanituanitul, egieb *ad Vespasian.* fizetett nem kiuan vala annal, hogy nyluan megf vallanac a *Damon, dictus* mindenecc eleot, kitül veottec Tudomaniokat, Vgy Luther *infat: Satan.* ris, hogy haladatlan es paraszt tanituanac ne itiltetnec, ke *ait Iren. lib. 5.* rec szoual megf ira, ki által, es mi modon kapta az eo el rei *c. 21. Apostata:* tet beolcsfeget: Ennec foleotte, Miuelhogy az eordeggh, a *Nas ait Iustin.* beolcsfegetül neueztetec *Demonnac*, (mikeppen az Emberi *Dialog. serpen-* nemzet vadolasaert *Diabolusnac*, az Isten ellen valo párt ütesec *tem. Diabolus* ert *Satannac*) Illien beolcz, es tudos mesteret aduan tudoma *ait Tertull. de* nianac, Inteniakara, azt itilem, az eo keoueteoit, hogy io ked *Anima ca. 35.* uel fogaggiac, es szorgalmatoson giakorliac, az ily tudos Do *Delatorem.* ktor leckeiet, Holot a Z. Ambrus mondasa szerent, A mester *vel Accusato-* nec nemessege, nagy eosteonu az tanulastra. Annac okaert, mikep *rem, significat.* pen Z. Pal, meltan mongia a Corinthusbelieknec, hogy nincz *Ambros. Tom.* nallanal teob *Apioc*, mert az igaz tudomány által, eo teolle sület *5 lib. 2. de Vir-* tec: Szinte ezenekppen, az eordegghis ezent mondhattia Lu *ginibus, initio.* thernec: Christus Vrucpedigh azt mondhattia, Ti az eor *1. Cor. 4. v. 15.* deggtül, mint Atriaktul sarmaiztatoc. Es a mint Z. Agoston mali corni, szol, Ha az eordeggtül veotted, a mit mondasz, es az eordeggnec *malum ouum.* hittel, hazugh es csalard vagi. *Ioan. 8. v. 44.*

Nilua ha effele dolgot irna magátul, valamely tudatlan, *Aug. Tract.* auagy efze fordult, giermec: Ha reszeg, es bor ittaskoraba, *42. in Ioan.*

Ha csufolkaduan es trefa befzed keozbe mondanávalaki, hogy a mit tanít, az eordeogtül tanulta, kinec megh feithetetlen bizonisagual megh geozeter, Meltan ketelkedhetnenc effele tudomaniruk, es illien derec dofogba, mely az üdücofseguet fundamentomat, a Hiter illeti, nem adnanc mingiart helt, effele tudomannac. Luther pedygh, nem tudatlan giermec, hanem Doctor vala, az eo tanituani itileti szerez, Isten embere, es Prophetaia vala, mikor ezt ira, nem hagymazba fekszik vala, nem creofzakkbol, hanem eon kinnien, irá, nem titkon, nem hertelensegbeol, nem aztal feoleot, nem csak eleuen szoual monda, Hanem tuduan, el vegezet tanaczbol, keonyube ira, ki niomata, hogy nagjoh hitele, es megh marado bizonisaga lenne, minden nemzeteknel, ennec a historianac: Az eo tanituani keozzul, Amfdorffius nyomtator leuelebe, ighen meghis dicfire ezt, az Luther keonniuet, *Valami ebbe irua varion, nekem mind ighen teczic, Es süksseges mostani ideobe: A Zert, ha ki nem nyomtattac volna, ki kellene nyomtatni ez keonineczket, vgimondi.*

Apud Lutherum Tomo 2. lat. Wit. anno 46. per Ioan. Lufft, fol. 526. data anno 34.

Ha mas ideghenrül irna effele dolgot Luther, holot az harag, es boszusag, hazugsagra tanittia az embert, meltan ketelkedhetnenc mondasaba: De minel hogy maga ellen mond bizonisagot, melynel ez vilagon erofsebb, es hihetsegesb bizonisagteret ninczen, meltan mondhattiuc mys az Vyto Atiasiaknac. *Higgietec el, magáru mondol igaz beszedet, kinec megh hazugsagiut el soktatoz hinni. Senki nem hazud maga gialazattara, hanem tižtessegere: Mellob az maga ellen valo, vadolaft, hogy sem az maga mentesere valo Tagadaft, el hinni. Mert vgianis, noha sokan hazudnac, magoc dicfiretire, vagy ellenseggec gialazattara, De ketelensegh nekül, senki magara hazugsaggal, gialazatos neuet nem keolt, hanem inkab ha lehet hazugsaggalis be baronallia kissebseget. Igy oluassuc hogy Numma, az eordeoggel tarsalkodic vala, es ettül veoue amaz iszoniu tudomant, (a) melliet eomaga mind keoniuestül az földbe ása, de sok esztendeo muluan az Romaiac fel talaluan, megh eghetenec: Mind az altal, azt hirdeti vala, hogy Egeria neuü b Aug. haref. Isten aszoni tanita eotet. (b) Philumenatis, a mint mondan,*

Tertull. Apologia cap. 23.

a Aug. 7. de Cinit. cap. vlt.

b Aug. haref. 24.

a Sa-

a Satan tanita, Noha azt hirderne magarul, hogy Christus V-runc, Z. Pallal egietembe szokot vala hozza iarni. Mahomet Gabriel Angialtul mongia hogy az eo tudomaniat veotte, nem az eordeogtül, ki Angiali abrazatba jár vala hozza. Es reouid fzoual, Soha senki Luther eleot, ily niluan, megh nem vallotta, hogy az Eordeogtül veotte volna az eo hitit, es vallasa.

Azt ne velle pedigh senki, hogy ezt a Luther historiaiat mi irtuc eo neuuef: Mert a ki feiunc feoleot van, az Isten, Iattia, hogy eonneon maga irta ezt Luther, Soha az Catholicusoc ki nem nyomtattac az Luther keouueit, Soha semmit ezekhez nem irtac, semmit le nem teorleottec, Noha halom hogy az Vyonnann nyomtatot Luther keouueibeol, ki hattac ezt az eordeoggel valo disputatior, a Lutherista Atiafiac, melliet az reghi nyomtatásokba mindenür, fel talaloc: Ennec feoleotte, mihelt ezt az maganac valo miserül irt keouuet ki nyomtata Luther, ottan mingiarast, ellene ira Cochlaeus, *Libro de Missa, & consecratione sacerdotum*, Es szemére veté Lutherne, ki mégh akkor él vala, Hogy az eonneon laiat vallasa szerent, Eordeogtül veot tudomani, az eo tudomania, Ez vtannis szantalan szor szemekre vetettec ezt a Lutheristaknac, Hosius, Lindanus, Prateolus, Surius, Duræus, Ederus, Nasus, Perpinianus, Copus, Bellarminus, Wtembergius, es egiebekis: Seot a Sacramentariusokis vgimint Volsius, Tostanus, es egiebec, azt iriac, (a) *Hogy az eordeogtül indittatot Luther, az Sacramentomrul valo visazonasra*: Az Tigurinusoc pedigh: (b) *Luther Christus Apostolanac neuexi magat, de bizoni az Eordeog Apostola, kiul, disputaluan, megh geozetec*, (c) *Es egy viseli magat, vgimond Zwinglius, mint ha meg szállotta volna eotet az Eordeog*. (d) *Calunus a Luther tudomaniat, Eordeoghi gondolatnac, s keoltesnec, neuexi, A Lutheristakar, Az Eordeognec isoniu keppen megh igezet rabiainac*. Kik Beza itileti szerent, (e) *Az Eordeoghi lelektül bordonzatnac*. Vallion ha ezta historiat hamissan keolteottec volna, oly csendesz, es mertekletes elmeiü volte Luther, Tanituanial egietembe, hogy megh nem mordultak volna? De mégh eddig, soha nem mertec megh ragadni ezt az Vy tudomannac gyalazatos kez-

H

detit,

a Refert.

*Schlussel.lib.1.**Theol.Calvin.**fol.2.*b *Confess. Tigurina.*c *Zuingl. Respons. ad Confess. Lutheri.**Vide Calvino**Turcis. libr. 3.**ca. 6. fol. 435.*d *Admonit**uli. ad Vestph.*e *Beza in Cre-**ophagia, apud**Feward. libro**4. cap. 32. n. 10.**Jrenai.*

derit, seot mikor erre az arokra iutottac az Atiafiac, az halakna-
lis nemabbac voltac, mind addigh, mygh Schimedilinus iol
megh nem vakara homlokat.

*a Contr. Hos-
um. Vide Co-
pum Dialo. 6.
cap. 33.*

*b In Hypera-
spiste Lutheri.*

c Pag. 4. 30.

47. 76.

d pag. 29. 96.

*e pag. 92. 96.
100.*

f pag. 76.

g pag. 48. 101.

Azert legh Eleoszeor (*a*) Schimedilinus, Az vtan, ta-
ualy esztendeobe, egy (*b*) Fridericus Balduinus, Hunnius ta-
nituania, menteni akaruan Luthert, vgy iaranac, mint a madar
aléppen, vagy a szarvas az haloba, Mert mentül inkább verdöd-
nec, annal inkább be keoteleoznec.

Nem tagaggia azért Balduinus, (*c*) Hogy ezt az Eor-
deoggel valo beszelgetest, conneon magairta Luther, Es nem
álmot beszel, hanem valoba es bizonniál teortent dolgozt. (*d*)
Ennec feoleotte aztis megh vallia, hogy Luther, helien hatra,
es iauallotta, valamit az Eordeogh monda neki, De Luther
mentsegere, Harom feleletet ad. ELEOSZEOR azt mon-
gia, hogy (*e*) Valamit a Satan monda Luthernek, azt eo, mi-
telhogy az eleot oluasta vala a zent irasba, niluan hytte es
vallotta még minc eleotte az eordeoggel beszelgetneis: A
mit pedig a Satan Luthernek monda, az nem Eordeoghi tu-
domani, hanem a szent Lelec oktatafa, (*f*) Es az Eordeog bi-
zonisagit, oly niluan valoknac mongia, hogy semmikeppen
ezeket megh nem feithetic a Papistac. MASODSZOR
azt mongia, (*g*) Hogy ebbe az vetekedesbe, nem azon me-
sterkedet az Eordeogh, hogy el hiteffe Luthernek, az Papista
vallasnac hamislagat, (miuelhogy ezt immat Luther tuggia va-
la) Hanem azt akaria vala, Hogy megh gondoluan az elébbi
teueligeo vaklagat, Ketszegbe esnec. HARMADSZOR
azt iria, Hogy az Romai Papac keozzulis voltac, kik az Eor-
deognek attrac magokat, es eo velle tarsalkottac, Vgymint az
malodic Syluester, az hetedic Gergeli, &c. Ezeket ier hannuc
megh rendszert, Mert nem kél szenuedniunc, hogy effele,
halobul, auagy fughe leuelbeol csinalt gatiual, be feodeoz-
zecz az Atiafiac, az eo Attioc vndoc szemermet.

ELEOSZEOR: Eoreomest ertennem Balduinustul,
Honnan tuggia, es miuel bizonittia, hogy az Eordeoghi di-
sputatio eleot, azt hitte es vallotta Luther, A Miserül, A Bo-
dogh afzoni tiztoletirul, Az Egyhazi rendrül, a mit az Eor-
deog

deogackor eleibe ada : Tudom bizonnia, hogy semmikep-
pen meg nem bizonithattia, Annac okaert, meg kel valla-
ni, hogy ez csak tetouazo, es ideo vezteo foghas. En pedig
Har ereos, geozheterlen bizonisaggal niluan meg mutatom,
Hogy ezeket nem hitte Luther, minec eleotte az Eordeog-
gel beszelgetne : Ez vtan pedig, mint io tanituan, Nem csak
elmeiebe tartotta, az eo tudomaniat, es bizonisagit, De pon-
trul pontra, valamint eleibe ada az leczket a Satan, semmit
hatra nem hagiuan benne, helienhagia, hyue, es tanita, Kar-
hoztatuan a mit az eleot vallot, es tanitot vala : Kibeol nil-
uan keouetkezik, hogy az Eordeog volt Mestere Luthernek.

Mikor azert szollani kezde Lutherrel az Eordeogh,
azt veté szemere, *Hogy eo, az Vr Vacforaiaba, nem veotte, es
Imadta a Christus testet, hanem csak a pusztá kenieret :* Luther
ezt mingiart tagada, *Mert en, vgimond, teorueniszerent emel-
tertem, es az Püspeokül meg kenettem, a Pagsagra : Mi az
oka tehat hogy nem Aldoxtam volna?* Ihon azert, mikor az Eor-
deoggel kezde szolni, Azt hiszi vala, Hogy a Püspeoky kenet,
Igaz Pappa szenteli az embert, Es hatalmat ad, hogy az Mi-
set Isten szerezent szolgaltassa, Melybe nem az kenieret, hanem
az ielen valo Christust imaggia : De az Eordeogh azt kezdé
tamogatni bizonisagiual, hogy eo fel sem szenteltetet a Pap-
sagra, es a Miset sem szolgaltatta teorueniszerent. Ezeket pe-
dygh, vgy el hitere velle, hogy eo magais azt helien hagia, a
mit, ez vetekedes elein tagad vala, tudni illic, Hogy az Mife-
ben baluant imador : Vgy annira, hogy ez vtan azt meré ir-
nia az vtalatos ember, (a) *Hogy, Inkab akarná, ha, keriteo,
vagy Eordeongheos leot volna, abba a tiZen eot estendeobe, mely-
be Miset monda, hogy sem Pap : Ennec feoleotte, Ezen veteke-
desbe azt veti az Eordeogh szemere Luthernek, hogy eo Hét
Sacramentomot hiszen vala, Ezec, vgimond, a ti HET sent-
segtec, A ti sentsegtec keozkül, senki maganac nem solgaltathat
csak eggiertis. Scot, aztis mongia, hogy Luther Miset mond va-
la meg ackoris : Niluan vagion tehat, hogy meg ackor, az
Euangelioim finiesseghe vgy meg nem vakította vala Luthert,*
hogy mind a HET Sacramentomat ne lathatna. Touabba

*Sequitur ex
ipsa Magistri
& Doctoris
notione.*

I.

*a Colloq. Men.
Istebij per Ur-
ban. Gaubisch
an. 66. cap. 27.
De Tentat. fol.
315. a.*

II.

*Verbis presen-
tis temporis u-
titur.*

III.

H 2

ha

III.

ha immar ackor, el szakat vala Luther telliesseggel az Papista vallastul, mikor az Eordeogh hozza mene, mi az oka hogy, *a regbi fegyvert kapa melyhez a Papistasagba sokot vala*, Ha immar ackor, mint egy Vy kouacz Vy hitet kalapalt vala, Miert nem niula, valamely Vyonnán csinált eles kardhoz? Ily nagy felelembe, Ily veszedelmes bay viualba, ha egyfzer el verette vala mint semmire kelleot a Papista fegyvert, légh nagjób szüksegebe, miert kap ismet hozza? Ennec feoleotte, Ha Luther mind ezeket tutta, es vallotta ez eleot, Mi szükseg vala, hogy az Eordeogh, enni bizonisagockal, enni Amplificatiocokkal ereossitené, es el hitetne, a mit immar hiszen vala Luther? Vallion Szokot dologhe, hogy azt, nagy kialtással, sok bizonisaggal, ereossitlic, a mit iol tuggiuc hogy réghen el hyt, a kiuel beszellunc? Ha ezeket vallotta Luther, Miert nem monda az Eordeognec, hogy eo ezt reghen megh tanulta az Irafbol, Nem szüksegh hogy eoter erre tancza: Keressen tantuant maganac? Miert halgatá enni ideigh Ily figielmetesen, Ily beo beszédvel valo bizonisagit az eo Mesterenec, ha mind ezeket hiszi es tuggia vala? Haazert meltan hisziuc, hogy a kigio clala megh Euat, Miuelhogij, eleibe aduan az alma ételnece hasznat, es hogy ebbeol semmi niaualiaia nem köuerkeoznec, arra viue eoter, hogy az tilalmas fához nyulna: Niluan meltabban hihetiuc ezent Lutherrül, miuelhogy bőueb beszédvel, 's nagjób epeleséggel, adá eleibe azt a tudomant, melliet ez vtan tanita. Azis nagy es derec bizonisagha ennec, Hogy mikor ez az Eordeoghi vetekedes, teortenec, Tizen eot eskendeie vala immar, miuta Luther, az Misenece kezdet vala szolgálni: Az Misenece pedig ackor kezdet szolgálni, v-gimond (a) Baldurinus, mikor a szerzetes Rendbe, a Misedmondasra valaztatec, es az egyhazi Rendbe részes kezde lenni: Tuggiuc pedig, hogy Luther 22. eskendeos koraba, 1504. eskendeobe leon Baratta Erfordiaba, Elseo Mised 1507. eskendeobe monda, Annac okaert az Eordeogh Computusfa, es az Baldurinus magiarazattia szerent, ez a latas 1518. eskendeobe teortent: Luther pedig, noha 1517. eskendeobe indita az Bucsa ellen valo visauonast, mind az által, 1518. eskendeobe

V.

a pag. 81.

deobe pünkeofd vtan valo Elseo Vasárnapi, imigien ira Leo Papanac, (a) *Szentseges Atiam, a te labaid eleot le boruluan, magamat, tehetsegemet, es mindenemet kezdebe bizom: Te eoly, auagy eleuenicz engem, karhoztas auagy megh mencz engem, vala mint akarod: Az te sodat, mint, a te altalad sollo, Christus sauat, vgy vessem.* Seot ez vtan valo esztendeobeis, igyira ezen Papanac: (b) *Szentseges Atiam, a ketelensegh vissen erre, hogy en, az emberc seopreie leuen, sentsegednec solliac: Atyai, es Christus hely tarto füleidhez bocsa, a te in hoc kadnac sauat: Phon sentseges Atiam, Az Isten, es az eo teremptet allati eleot, bizonisagot tesec, Hogy en, nem akartam, s nemis akarom, az Romai Aniazentegyhaz meltosagat megh ferteni: Seot telliessegesen vallom, hogy ez az. Aniazentegyhaz mindenec feoleot vagion.* Seot megh ez vtannis sockaigh, mind Luther, s mind az eo tanituanys Miset mondottac, csukliaba iartac, Catus azzony nekül életk, Annac okaert, ha amaz Tizen cot eztendeot, melybe Luther Miset mondot, az eo Pappá szentelesetül fogua akariuc szamlalni, Alkolmatosban vegere mehetünc, mikor teortent ez az Eordeoghi disputatio, Es aztis megh érüüc, hogy mind addigh Miset mondot Luther, tanituanial egietembe. Mert a mint Sleidanus iria, (c) Mikor 1521. eztendeoben latta volna a Papa, hogy semmit nem feogh vala a szep szo, kiatkoza, es karhoztata Luthert: A Saxoniai Fridric Herczeghis, félre allata egy ideigh (azaz szinte 1522. esztendeonec kezdeteygh) Luthert, féluen valami szenebonatul: Mikor pedig ily lappongana, akkor ira azt a keoniuet, melibe az Eordeoghi szeouetseget fel iedze, Es legh eleoszeoris akkor kezdec, (vgimond Sleidanus) az Mise mondaft el hagyni: Nem heaba szokta tehat Luther, Pathmos szigetnec hinia, az eo lappango heliet, Mert mikeppen szent Ianos Pathmosba lata az eo Lataft, Vgy Lutheris ot erdemlé az Eordeoghi lataft mikor megh haborodor elmeuel, es megh dübült haraggal, nagy dulua funa, fegyuerkezic vala az Papa ellen: Vegezetre, Nilua, az Eordeog heaba, es ok nekül nem farada enni sok bizonisagoc eleo izamlalafaba, Nincz pedig egiebo ka, miert ca. hánta ily ighen epeféget, hanem csak ez, hogy el hitesse Luther-

a Tom. 1. Wit.
lat. an. 45. per
Ioan. Lufft. fo-
lio 101. Sleida.
lib. 1. an. 18. fo-
lio 7.

b Eod. Tomo
fol. 235. Sleid.
lib. 1. an. 19. fol.
15. Data 3.
Martij.

c libr. 3. an.
21. fol. 42.

De Missa pri-
uata.

Nota Tempus
aptum reuelati-
oni Diaboli.

VI.

thertel, az reghi vallas hamislagat, Mert a ketsegeben esefrül emlekezetet sem teot befzedebe.

MASODSZOR, Hogy ebbe a Disputatioba, az Eordeogh, nem a Ketsegeben esefre, hanem csak az Hir változtatasa, ingerlé, es szorgalmaztata Luthert, ighen keoniü megh bizonitani: Mert noha ebbe az hosu disputatioba, sok bizonisagokat tamazt az Satan, De sohult csak egy szoual sem emlekezic, a ketsegeben esefrül. Az Argumentomnac, es bizonisagnac, oly tulaidonsaga vagion, hogy a mirül nincz semmi emlekezet a bizonisagokba, lehetetlen hogy az megh bizonittassac. Holot azert csak egy szoual sem emlyti az Eordögh a ketsegeben elést, az eo Argumentomiba, lehetetlen hogy ezeckel azt akarta el hitetni hogy ketsegebe esset Luther. Ennec feoleotte, Mikor az Eordeog valakit kisirt, Auagy niluá megh mongia mit akar, mint Christus Vrunknac, Auagy emlekezetet teszen arrul, a mire akaria vinni az embert, mint az Eua kisirtetibeol meg teczic: It pedigh Lutherrel csak azt hiteté el, hogy a Papista tudomani baluaniozas, es ezzel megh elegeduen, egiebet sem kiwana tolle. Ha en azt mondanam hogy ebbe a Disputatioba, azt akarta el hitetni a Satan, hogy a Püspeokeot a ki eotet fel sentelte vala, megh collie, Valion nem neuetneice ezt Balduinus, latuan hogy errül semmit nem emlekezes az Eordeogh, Maga a ketsegeben esefrül sinte annit emlekezes, menit a gylkossagru. Touabba, nem csak ketsegeben esefre nem ingerle az Eordeogh Luthert, de az en itiletem serent, fel fualkodot mereßsegre indita. Mert a ki ketsegeben akar cyteni valakit, Megh nem elégße az eo büneinec eleo samlalasaual, hanem azt igiekezic el hitetni véle, hogy az Igaz Itileo biro, ezeket megh nem bocfattia: Mert ha valaki azt itili, hogy megh bocfattattac az eo verkei, Nem csak ketsegebe nem esic, gondolkoduan az eo elebbi gonossagirul, de seot inkab, vigad es eoruendez, hogy ily nagy uestedelembeol ki hozator. Ha azert Luther el hatta vala immar az Papista vallaft (a mint Bolondinus itili) mikor az Eordeoggel vetekedec, Es azt hissi vala, hogy az eo bunei megh boclattattac, Nilua, nem ketsegebe esefre, hanem hala ado co-

reomre

reomre indittatot volna, az eleobbi vakfagnac emlekezeti-
uel. E feoleot, A ki mast ketsegeben akar eyteni, nem csak
eleo kel samlalni, gonossagit, de annakis a kitul kegielmer kel-
lene nierni, kemeny, es kegietlen voltat, vekoni keoneorü-
letesseget, es Irgalmassagat eleibe kel adni: Mert ha azt
mongia neki, hogy noha lokat verkezet, mind az altal, oly ke-
gielmes feiedelme vagion, hogy még ellensegiuelis iot te-
ssen, &c. biztattia es batorittia, nem ketsegeben esefre viszi a
büneos embert. Az Eordeogh pedig, szinte így cselekiuec,
mert nem csak nem Exaggerala es eoregbite az Istennek ke-
meni Itiletit, De seot in kab szidalmazá azokat, kik Christus
Vrunkrul, vgy gondolkodnac, mintha kemeni Itileo Biro vol-
na. Vegezetre, mi szüksegh szót szaporítani, Eo maga az
Eordeogh niluan megh mongia mit akar, es mi veghre vere-
kedic Lutherrel, *Most azt vittatom, vgmond, hogy a te Mi-
sedbe, nem Aldoztal, hanem a pusta kenieret, es bort imadtad.*
Ihon érted, szandeka csak ez vala, hogy el hitetne Lutherrel,
hogy az eo papfaga, es Mife mondafa, baluaniozas, vala: De
iobban tuggia Balduinus az Eordeogh akarattiat es sandekar,
hogy sem conneon maga Lucifer.

Latuan azért Balduinus, hogy haszontalanoc az eo Ex-
ceptioi, Az Eordeoghot kezdi otalmazni, Es azt iria, hogy,
Valamit eo Luthernek monda, a szent lelec Istennek igaz tu-
domania, Melliet geozhetetlen bizonisagockal, feythetetlen
keotéseckel, meghis bizonita: Kellemes predicator talalt Lu-
ther, kitul a zent Lelec tudomaniat megh tanulna; Azt vé-
lem egieb dologba voltac akkor foglalatofoc az Angialoc, ho-
gy más keoueret nem küldhetet a zent Lelec, Vgianis az igaz
tudomant, az Eordeogh szokta, Pokolbol, Eyel ki hozni, es
az Agyba heuercoknec hirdetni: Azt iria Plutarchus hogy
Lacedemonba, egy Demosthenes neüü lator ember, ighen hasnos es
alkolmatos tanacsot ada, De a tanaczadonac meltatlanfagaert, nem
akara ezt keouerni, a Páras, hanem egy becsülletes polgart valas-
ta, hogy ezt Vyonnann, mint maga teczeset a Tanacz eleibe adna, es
Igy gyalazat nekül, keouethernek az hasnos tanacsot: Mores e-
anim dicentis sunt, qui persuadent, non Oratio. De ez ighen eszes

P.

VI.

Plutarch. in
Politiciis non
longe ab initio.

gondolat volna Luthertől, Es ha Angiált akart volna varni, kitől Vy tudomanira taníttatnec, soha enni Vyfagot nem kezdetet volna.

HARMADSZOR Azert mutassuc megh, hogy az Eordeogh bizonisaghi, telliesfeggel ereotlenek mellieket akar mely giermekis künnien megh feithet : Az igaz kereztien embernek ha szinte eleibe mehneis az mi nemzetünc coreokeos ellensege, a Satan, nem kellene disputatoria adni magat, Hanem a szent kerezti ieler, homlokara vetuen, szor nem szaporitana azzal, kinec ellene mondot a kereztségbé. Mert ha az reghi szent iamboroc, mégh az Eordeogh szolgaitis eltauoztattac, vgy annira hogy Zent Ianos Apostol, mikor Ephesomba Cerinthussal egy hazba volna, megh ismeruen coter, mingiart ki futa az hazbol, feluen hogy le ne szakadna a ház, az Isten ellensegere : Mentul inkább melto, hogy az Eordeoggal valo treczelest es tarsalkodast eltauoztassa az ember, Tuduan hogy ha szinte igazat mondanais, *Nem melto, hogy az Isten ellensegetül tanullinc az igazsagot, Mikeppen nem illic, (vgimond Z. Agoston) hogy az Aristoteles irasina az igaz értelmet, az eo ellensegitül variuc : De talam nem tuggia vala ez eleot az Eordeoggal valo szouetsegh eleot, Luther, a mit eszebe veon az vtan, mikor így ír: Soha nem hittem volna, ha megh Witt. lat. an. nem probaltam volna, hogy ily hatalma legien az Eordeognec, Hos 54. per Ioan. gy megh az hasznosagotis ily biheteone tegie, es annira hasonloun Lust, in poster. tegie magat Christushoz, hogy lehetetlen ezt eszebe venni az kiser-Com. ad Gala. 1et embernek.*

3. fol. 325.

De mind az altal, miuelhogy szoba elegiedec Luther, lassuc, ha ereossebbeke az olah eczetnel, a Satan bizonisaghi, mellieket ily nagira beocsul Balduinus. AZ ELSEO bizonisagba, Eginihani iszoniu hazugsagot egielit a Satan, Előfzeor, mikor azt mongia, hogy a kinec Igaz Hiti ninczen, nem szolgaltathattia az Vr Vacforaiat, es nem Aldozhatic : Mert a ki egiszer fel szenteltetet, ha szinte az vtan Eretneksegbé esettis, el nem vezette, az Vr Aldozattiaara valo hatalmat, mint eo magais megh vallia Luther, vgian ezen keoniube, *a Illo Tom. 7. citat. pag. 243. (a) Seot azt meri mondani, hogy mégh az Eordeogh is aldoz-*

hatic,

hatic, es kereztelhet, noha az Eordeogh azt mongia, a Lutherrel valo vetekedelsebe hogy nincz neki erre hatalma: Az Vr Vacforaiatis azert, nem csak a kereztfegyet, igazan szolgaltathattia: a gonoz Papokis, holot a szentszegec, nem az ember hiritul es tekelletsegetul, hanem az Christus Ighietul vesznec ereor, Ennec okaert nem csak czeh orszagba, De it Staer Orszagbais, fokban vannac az teulygeoc keozzul, kik soha nem akaria az Vr Vacforaiat, egiebtul venni, hanem csak olytul, kit a Romai hiten valo Rendfzerent, Pappá szenteltec, es az vran el teulieder. Masodszor, Nem tudom ha ollian volte a Luther hiti, mint az Teoreoke (mikeppen az Eordeogh szemebe monda, es maga sem mere megh tagadni eleotte) De azt bizonyial tudom, hogy haszuda mikor azt monda, hogy a Teoreokis hifzi, az mi Vdueoziteonc, halalat, es kin fzenuedeset, Mert Mahomet az Alcoranba, Niluan iria, hogy Hazudnac a Sidoc, azt hirdetuen, hogy eok megh fezitettec Christust, Mert nem eoter, hanem egy hozzá hasonlo embert eolene meghe eo helyebe. Hazud abbais, hogy mi Christus Vrunkat, kegietlen, es Irgalmasagnekul valo bironac, nem kegies es Irgalmas keozbe iaronac, valliuc. Hazud mikor azt mongia, Hogy Christustul Bodogh afzonyhoz futunc, Mert seotinkab, Bodogh afzony altal, Christushoz iarulunc, mint reghen a Sidoc Moyfes altal, az Istenhez.

AZ MASODIK bizonisaghis, csak csupa hazugsagbol toldozot csauargas, Mert hazud az Eordeogh, azt iteluen, Hogy az mely Egyhazi szolga, nem igazan iar el tiztiben, az nem igaz Pap. Es ebbeol akaria kihozni, hogy Luther nem volt igaz Pap. Mert ha az Egyhazi szolga hiuarallia ellen cselekefzikis (vgi mint ha latrul el, Ha az Isteni szolgalsban tunia, es tudatlan, &c.) vgian rayta marad a Papi meltofagh. Hazud abbais, Hogy valaki csak egiedul vefzi az Vr testet, Christus teoruenie ellen vefzi, Mert soha Christus Vruncazt nem monta, Hogy mindenkor fokban legienec, kik egyfzers mind ebbe refzesullienec. Az Lutheristac giakran, csak egy betegnekis szoktac az eo keniereket adni, A reghi kereztienekis giakran oluassuc, hogy Miset mondottac csak magoknac, nem

K

az E-

Alcor. 11.

*Vide Bellarm.
lib. 6. de Sacri.
Missa cap. 9.*

az Egyházba, hanem valamely keresztiennek tulajdon házába, Csak ez tehát az Vr parancsolattia, Hogy mikor annac helie, Ideie, s moggia, ressele regien egiebeketis az Egyházi solga, az Vr vacsoraiaba, Es ezt mindenkör megh cselektetec az Romai hitnec tanitoy.

AZ HARMADIC hamis bizonisagba, Hazud az Eordeogh mikor azt mongia, Hogy a Mifebe nincz az Christus halalanac emlekezeti, es hirdetese: Mert nem tudom ha Luther, mikor Miset mondott, emlekezetté a Christus halalarul, auagy Borra matkaiarul gondolkodott, De azt bizonial tudom, hogy az egész Mifebe santalanfor vagion emlekezett a Chrtstus halalarul: Seot minden colteozeti, minden cselekedeti, az Mife mondo Papnac, nem egieb, a Christus halala emlekezetinel.

AZ NEGIEDIK sem fin vesteo bizonisagba, hazud, mikor azt mongia, Hogy a Christus vegezefetül el tauozic, a ki Aldozatnac vallia lenni az Miset. Es latuan az Eordeogh hogy ezt semmikeppen megh nem bizonihattia, ingien nemis igiekezc megh bizonitani, Noha Luther figieleres tanituan leuen, csak egy sosal sem akará az Eordeogh leczkeiet felbe sakaztani: Minden bizonisagh heliet, elég hön, hogy ezt az beolcseleges Eordeogh monda.

AZ EOTEODIK csauargasba, Hazud a hazugsagnac Attia, azt monduan, hogy mi, csak magunknac tulajdonitiuc az Vr Vacsoraiat, Mert noha mi solgaltattiuc, de nem csak magunc hasznara, nem csak magunknac solgaltattiuc, hanem a keossegnekis, valamikor akaria: De Luther, talam az lapiczkat lattia vala Mester Vra kezbe, es azért nem mére ketelkedni az eo beszedibe.

NEGIEDSZER, Holot Balduinus azt mongia, hogy a Romai Papac keozzulis voltac, kik az Eordeoggal tarsalkottac. Legh eleoseot, Am bar vgy legien a mint eo mongia: Mind az altal, ezc es Luther keozt, nagy küleombfegh vagion: Ha a Papac keozzul nemelliec gonosac voltac, nem csuda, holot a Christus scolaibais, a tizen két ember keozul, eggic Eordeogh vala: De ezc a gonos elerü Papac, nem tanul-

Ioan. 6. v. 70.

tanultac az Eordeogtül Vy tudomant, melliet eo vtannoc az Romai geolekeozet keoueret volna, Mert sem latomast megh mutathattiuc, hogy eze, a kiket Eordeoghi tarsalkodasfül vadol Balduinus, semmi Vy tudomant nem hostac az Romai Ecclesiaba, Hanem valamit most hisen, a Masodic Syluester, az Heredic Gergely Papa eleottis, hytte es. tanitotta: Luther pedigh, Vy tudomant veon az Eordeogtül, melliet, az cotet köueteoc ez may naponnis vallanac es tanitnac, Mert az Miserül, Az Egyhazi Rendrül, Az Vr Vacforaiarul, az Bodogh Aßoni tizteletirul, mostis azt hisic a Lutherista Atiasiac, a mit Luther az Eordeogtül tanula, es a mit eo eleotte sohult senki ez vilaghon nem lit, es tanitor vala. Masodszor, A mit az heredic Gergely Paparul yr Balduinus, tizta hazugsagh, mint (a) Magiari Istuan ellen megh mutatam az reghi Historicusoc irasibol: A zonkeppen a mit Syluesterrül yr, azis hazugsagh, mint böucon meg mutattia (b) Baronius.

Mind ezekbeol tehat, nyluan megh teczic, Hogy az Luther, homalios es lagy hitinec kezderi, EIEL VOLT, AZ AGYBA, AZ EORDEOGTVL.

Minec vtanna pedigh egyßer az Eordeogh Iscolaiaba ada magat Luther, csuda mely nagy tarsasagot vetenec egymassal: Haggiuc felre most azokat, mellicket az Luther keoniueiböl beoucon eleo hos Conradus Vetter, (c) Vgimint mikor igy sol Luther, Ki alhat ellene az Eordeognec? Minket telliessegel megh keoteozot, es eo rabiai vagiunc: Az mi geolekezetinc ereotlembec teczic az Eordeognel, seot vgy teczic, mint ha az Eordeognec Iegibeli matkaia volna: Igazat kel vallanunc, hogy az Eordeogh üzesre nincz nekünc hatalmunc, mint az Papistaknac: Ezeknec beket hagyuan, csak ennihani dolgot hozoc eleo, melliet en magam oluastam: Eggiüt azert imigien sol Luther, (d) Az en Agias bazamba, mindenkor két Eordeogh setal velem, lathato abrazaiba, kik giakran huznac vonnac engemet: Ezeket pedigh (a mint (e) Feuarent, Iustus Caluinus, iriac az Ienaba nyomtator Colloquiumbol, mely niomtatas en kezembe nem akadot) Az Eordeogeoc keoztis, az Theologiaban, seo Doctoroknac neuezi. Masut igy sol, (f) Minden eyel, mi-

a Magiari el-
len fol. 72. lasd.
Bellar. li. 4. de
Pontif. c. 13.

b Baron. Tom.
10. an. 999.

c Conradus in
Angelico Lu-
thero.
d Coll. Mensa.
Edit. Isleb. per
Urban. Gau-
bisch anno 66.
cap. 25. de De-
mone fol. 304.
e Feu. in Iren.
li. 4. c. 32. n. 10.
Caluin. in Ter-
tull. de Praescr.
cap. 43.

helt fel serkenec, az Eordeogh ielen vagion, es velem disputal: *Pro-*
balua tudom, hogy ha ez az Argumentom nem hasznal, tudni il-
lic, Hogy a keresztien ember, az TEORVENI FEOLEOT,
ES AZ TEORVENT KIVVL VAGION, Megh
oduan a sak saiat, Eggiet iot kel salahtani, es ezzel kell az Eor-
deogeot el kergetni. (a) Mikor azért kiseri teged az Eordeogh,
de tentationib. azt feleld neki, a mit en soktam felelni, sereteo Eordeogheom cfo-
fol. 316. kold megh az alfenekemet. (b) Edes Eordeogheom, miért habo-
c fol. 313. gacz, Nam en semmit nem vetettem ellened. (c) Ha ez nem feogh,
d Illo fol. 313. azt felelem neki, El feletkezzel egy büneomrül, Egyser a nadrago-
316. Luther mat iol megh raktam vala, Ird fel aztis: Vegezetre, ha ez sem
Litaniaia. feogh semmit, az Eordeogheoz forduluan, azt mondom neki. (d)
e fol. 327. Sancte Satan, ora pro nobis, Szent Satan, keoneoreogi erettiunc.
f Coll. Mensa. (e) A kiseritetc ellen aztis hasznos oruossagnac ismertem, hogy
Isleb. an. 67. per az Markalf historiaiarul, vagy egieb effele csussagynul gondolkog-
Urban. Gau- giunc. Vegezetre, azt mongia eo maga, (f) Hogy teobscor
bisch, fol. 158. hal eo velle az Eordeogh, hogy sem az eo, Apaczabol leot agias
Conradus in tarsa, Catus az zoni.
Innocente Lu- Im latod, Atiamfia, Születefetül fogua, tellies cletebe,
thero, 3c. mely nagy seouersege volt Luther nec az Eordeoggel: Nilua
Marci 1. v. 25. az mi üdueoziteonc, megh mikor diciric valais eotet az Eor-
Luca 4. v. 33. deogeoc, es igazat mondnac vala, sem akará hallani, seot megh
parancsolá, hogy ne solnanac: Kit nem csak azért miuele, ho-
gy ne lattatnec az Eordeoggel tarsalkodni, Es az giakor besel-
g Coll. Mensa. getesbeol ne itilternec, hogy valami seouersege volna velle. De
an. 66. per Gau azertis, hogy peldaiaual tanitana, hogy megh az Igassagot sem
bisch Isleb. cap. kell, az Eordeogtül tanulnunc, noha az hitetlenec gialazattia-
25. de Damone ra, kenferithettiuc neha, hogy igazat mongion: Vgian ezen
fol. 286. Et in okokert, nem kellett volna Luther nec így niataskodni az Eor-
Colloq. Latin. deoggel, ha el akarta volna hitetni, hogy az eo tudomania,
Rebensfokij, nem Eordeoghi tudomani.
folio 32. apud De lassuc, ha Luther nec, halala oraiannis ielen volt az
Fenard. loc. ci- co Mestere: Eggiüt azt kiuanfia Luther, (g) Hogy eotet bár
tato. az Eordeogh collie megh inkab, hogy sem az Ciaszar, mert nagioh
b Bozzius lib. Vr ez, a Ciasarnal. Ez az eo kiuanfaga vegreis feiere telec,
23. de Signis Mert (h) Thomas Bozzius, tudos, iambor ember, azockal
Eccle. cap. 3. bizo-

bizonittia kik Luthernek solgaltac, mikor halala reortenec, a Brendem. li.
 hogy eöter az Eordeogh foita megh hertelen, agiaba : (a) 7. Collat. sacra.
 Brendembachiusis bizonniál iria, hogy mikor Luther megh c. 39. fol. 653.
 hala, nemely megh szállot emberektül, egy ideygh el tauoztat
 a gonosóc, Es mikor vísá tértec volna, keniserittetue megh
 vallac, Hogy az Luther halalan kellett ielen lenniec. Mikor
 pedig az deogheot Islebiabol, Wittembergaba vinnec, Az
 egész vton, fok santalan hollo, isoniu kakogással, leueghet es
 reopeoszeor az holt test keorül, kit semes bizonisagockal bi-
 zonit Brendembachius: It Græczbe, az eo Felsege Regimen
 Cancellarius, az megh holt, bodogh emlekezetü Griember-
 ger Vram, az eo Felsege Locumtenens aztalanal, holot enis,
 fok féo embereckel egierembe, ielen valéc, azt besellé: Ho-
 gy mikor Ifu koraba a Ciasar vduaraba Secretarius volna, E-
 gy Nemet Orsaghi Vr (kit akkor neuennis neuze) az eo Felse-
 ge tanacza eleot besellerre: Hogy eo Luther halalakor, az
 Mansfeldi Herczeg vduaraba volt giermec samba, Es mikor
 az ebéd veghe felé, Luther vighan laknec az Herczeggel, E-
 gy isoniu komondor az palota ayraian be mene: Mihelt
 Luther ezt lata, isoniu keppen kezde Izzadni, 's csak azt mon-
 da: Ily hamare? es az aztaltul fel keluen, vgian azon Eyel hal-
 ua talaltatec. Cochlaus in
 hoz eleo, melybe az Luther halalarul iriac: Hogy 1546. fine libri de
 eztendeobe, 17. Februarij, vacsoran vighan lakek, Az teobi Vita Lutheri.
 keozt, aztis beselle, Hogy egy ember az Eordeognec atta vala
 lelket, oly okkal, hogy az Eordeogh eotet ez vilagon kedue
 serent tartana; Kit meghis cseleküec: Egyser oztan, kezdé
 kerni az Embertül, az eo lelket, Az Ember azt felele, hogy var-
 ia bekeuel testi halalat, mert csak lelkét atta neki, nem testi
 eleter: De az Eordeogh azt feleluen, Hogy a ki louat veszen,
 a féketis velle vési, ki tekere niakat: Ez vtan fekünni mene,
 Ey fel vtan, halua talaltatec. Ezen pedig csudalkoznunc nem
 kell, Mert nem reghen eonneon magatul, Luthertül halloc,
 hogy az Eordeogh, igy sokta giakran megh eolni az embert,
 Igy eolte megh Oecolampadiust, Es eo magatis giakran csak
 kicsinbe hogy megh nem eolte: De az lopojs addigh kerüli.

az akaſto fat, hogy végre rea akad: A maczka addig iaczi az egerrel, hogy veghre el ſagattia.

En igazan mondom, ezen ſemmit nem cſudalkozom, Mert az Eordeogh tarſalaganac, io veghe nem lehet, Es azt oluaſom, hogy Eleitül fogua, Iſoniu volt az teueligeoc, es az hiuec ūldeozeoc kimulala: Tuggiuc hogy (a) Simon Maguſt, mikor reopülni akar vala, az Eordeogh niakra feore ala vete, es megh cole: Montanus es Prſcilla, az Eordeogh tanaclabol, fel akaztac magokat, vgimond (b) Apollinarius Martyr, (c) Neſtoriuſnac, karomlo nieluet, halala eleot, az fergec megh emeſtec, (d) Arius fél felé menuen ſükſegere, ganeiaual egietembe, az bely, lépe, maia, egyſerimind ki eſec vgimond Socrates: (e) Az Donatiſtakat, kik az Vr teſtet az ebeknec vetettéc vala, vgian azon ebec el ſaggatac. Reghen mint veſe Pharaho, es Antiochus, iol tuggiuc. (f) Pilatus eo maga cole megh magat, (g) Az nagy Herodeſt, ki az artatlan giermekeket megh eolete, a fergec emeſtec megh: (h) Herodes Antipas, ki ſent Ianof meghe colete, kuduffagba, ſamkiuctelbe hala megh. (i) Herodes Agrippat, ki zent lakabot megh eole, a fergec emeſtec megh. Ezen keppen, Valamely pogani Ciaſar, fel tamada az igaz tudomani ellen, keozeonſegelen, ez vilagonnis, iſoniu keppen veſe. Nero maga kezenel cole megh magat, azt kialtuan, Rutul életm, s Rutabbul veſec. Domitianus veletlenül, az maga ſolgaitul, megh eoletec. Adrianus a ſok kereztien vér ontalert, Vér haſſal eoletec megh. Deciuſt es Valerianuſt mind ſiaiuat egietembe, az maga hiuei megh eolec, &c.

Mi ūdeonkbeis, az Vyto Doctrokncat, oly iſoniu halalit oluaſſuc, hogy Lutherrüliſ meltan hihettiuc, hogy ſokatlan halallal mult ki ez vilagbol. OECOLAMPADIVS. RVL am halloc, hogy eo maga Luther, azt iria, hogy az Eordeogtül eoleter megh. BVCERVSRVL bizonnial iriac fokan, (k) Hogy halala oraian az Eordeogh lathato abrazatban eleibe mene, es mikor az keornitül alloc, megh ieduen el futottac volna, vgy el ſaggata eotet, hogy, mégh az belitis, imit, amot ſednec eoſue, Annac okaert, egy tudos ember, emez verſeket ira rolla:

Mor,

Pſal. 33. v. 22.

*a Epiphan. ha-
ref. 21.*

*b Apud Eu-
ſeb. 5. hiſt. c. 16.*

*Niceph. lib. 4.
cap. 23.*

*c Euagr. libr. 1.
ca. 7. in fine.*

*d Theodor. lib.
1. ca. 4. Socrat.*

*lib. 1. c. 38. Ruſ-
ſin. lib. 1. ca. 13.*

*Niceph. libr. 8.
cap. 51.*

*e Optat. lib. 2.
f Euſeb. libr. 2.
cap. 7.*

*g Joſeph. 17.
Antiq. c. 9.*

*h Joſeph. 18.
Antiq. c. 14.*

i Act. 12. v. 23.

*k Bozzius lib.
23. de Sign. Ec-
cle. c. 3. Flemb.*

cauſa 12.

Mortuus obtorto, reperiris Bucere collo,
Et versa occipitis, sincipitisque vice.
Carnificem porrò Cacodæmon egit, vt istis
Perpetuum ostendat se fore carnificem.

*Fruſius Epi-
gram. 34.*

CALVIN VSRVL, nem csak Bolſecus, de Schluffel-
burgius Lutheriſta Superintendenſis így ír: (a) *Az Iſten* 22. vita Calu.
ezt az Eretneket, vgy megh verè, Hogy üdveoſſegerül keſſegbe eſuen, Schluffel.lib.2.
Az Eordeogeot ſegitſegül huan, atkoſoduan, karomkoduan, hal- Theol. Calvin.
na megh: Halala pedig így leon, Az tetuektül emeſtete megh, arti. 9. fol. 72.
a ſemerem teſte keornieke, vgy poſoguan fergeckel, hogy ſenke e- Brendem. lib.
Zeknec iſoniü büſzít el nem ſennedhetne Ezzel büntete az Iſten, 7. Collat. c. 14.
az eo Sodomabeli ſaitalanſagat, mely vetekert, az hátat reghen megh Haren. libr. de
beliegezte vala az hoher. Tudom hogy Beza küleombet yr az eo ha- ſuo ad Eccleſi-
lalarul, De miuel hogy eo is haſonlo ſaitalanſagokba telekſet, mind am reditu, a-
az Candidarules Audebertuſul valo hiſtoriabul, megh tecſic, nem pud Reginal-
melio, hogy neki higgünc: Ez okon egy tudos ember, (b) így dum li. 3. Cal-
ira Bezanac az Caluinus halalarul: uino Turciſ. c.

Vermibus eroſus, blaſphemo deierat ore,

22. fol. 658.

Spe cadit, accito dæmone: Beza quid hoc?

b Pantaleon.

Vgian ezen Lutheriſta Superintendens, ſok Vyto predica-
torokat ſámlal eleo, kik halaloc oraian keſſegben eſtec, es az lib. Diſtichor.
Eordeogeot hittac ſegitſegül Vegre így feiezi be, (c) *Illienec* fol. 75.
voltac Zuinglius, Oecolampadius, Caroloſtadius, Stoſſelius, Victori- c Lib. 2. art. 9.
nus, Thomas Piſtorius: Doctor Kraus, vgimond Luther, (d) ket- fol. 69. & 82.
ſegben eſec es azt hialtuan, hogy Chriſtuſt megh tagaggia, megh d Tomo 5. lat.
hala. Egy ſeokeot baratrul iria Brendembachius, hogy (e) Wit. in Com-
nem csak iſoniü karomlaſſal, keſſegben eſeſſel, mulec ki ez mèt. poſterior.
vilagbol, de aztis niluan monda, hogy az Lutheriſtac minniaian in ca. 3. ad Ga-
haſonlo karhozatra itiltettec: Ezen kiüül, (f) Iuſtus Calui- lat. fol. 325.
nus, ſok iſoniü peldakat ſámlal eleo, mely rettenetes halal- e Collat. Sacra-
lal ſoktac ki mulni ez vilagbol a Caluiniſta es Lutheriſta ta- lib. 7. cap. 12.
nitoc, ki miat eo ſok eſtendeigh valo predicatorſaga vtan, az f Calvin. in A-
Romai Aniazentegyhaſhoz tère: CAROLOSTADIVST pologia de ſuo
(g) eo magoc ſem tagaggia, hogy az Eordeogh foita megh. ad Eccleſ. redi-

L 2

D A- tu, pag. 62.

g Vithaker. de Eccl. q. 5. ca. 15. fol. 587. 591. Reſcius in Miniſtromach. fol. 45. Copus
Dialog. 6. c. 32. Fenardent. in Iren. lib. 4. cap. 32. n. 10. Ulemberg, cap. 12. & c.

E L S E O

DAVID FERENCZET mikor 1578. eſtendeobe, az orſag geoleſekor, az eo iſſoni teueligeſiert, Deuara k lte volna, az Erdely Feiedelem, Egyſzer nagy ſeregh Eordegoot latuan, kialtani kezd , hogy immar el ieottec az Vti tarſac, es mingiart megh hala, kit en magam Deuan c ak keues  deouel az vtan, hallottam, mely dolgot, en eleortem, igazan fel iedzet Poſſeuinus, *In Refutatione Reſponſionis Chytrai Sect. 3. cap. 11. folio 137.*

Nemis melto c udalnunc, hogy az Iſtennek igaz itileti ſerent, ily iſſoni keppen veſenec az Vy teuelygeſec kezdeoy: Holot latuic, hogy m gh azokis, kik valamely Orſagba, el-
Lege Surium, ſeo keoueteoy, es oralmi leonec az Vy vallaſoknac, ez vilagh
Sleidanum, ſerentis, ſem latomaſt megh b ntetenec az Iſtent l. A Sa-
Caluino Tur- xoniai Fridric Herczegh', Es az Haſſiabeli Landgraff, leonec
cismum lib. 4. ſeo okai, az Nemet orſag teueligeſenec, Az Vr Iſten, mind a
cap. 14. a folio keotteot, rabſaggal, es orſaga veſteſeuel, meg b ntete ez vi-
198. lagonnis. Galliaba Cond us feiedelem, es Admirallius Coli-
ni, fegyuerrel, es v r ontaſſal plantalac az Caluinismuſt, De ve-
gre mind a ketteo, ſok karuallaſoc, es budolaſoc vtan, gialaza-
tos halallal, megh eoletenec, es a kik fegyuerrel kereſec, fe-
giuer miat veſenec. Angliaba a teueligeſek nec f zket ver , es
okor ada, Anna Bolena, kiraline azzony, A Semerſeti herczeg,
es az Cantuariai Erſec, De mint iaranac? A kiralyne, faitalan-
ſagaert, az pelenger alat hala megh: Az Herczegnec feiet v -
uec, Az arulo Erſeket eleuenen megh egetec. Flandriaba,
Orangius feiedelem daikalkodala vtan giarapodec az Caluinif-
mus, De ezis c ak nem, az Vyonnan veot feleſege colibe, egy
ieoueueni Iſiu legent l, megh eoletec. Scotiaban Iacobus
Nothus Scotiai kiraly viu  be az Caluinismuſt, De ezis (laſd
az Iſtennek c udalatos itiletit) a Piacz keozepet eoletec megh:
Daniaſt Chriſtianus viu  az teueligeſre, Iutalomert, az eonn n
orſzagabol ki  zetec, Sok budolaſa vtan, mihent orſzagaba
viſza mene, megh fogat c, vas kalitkaban rekeſztetec, mely-
be mind holtiſgh heuere. Az mi orſzagunkba, Laios kiraly
veſzeſe vtan, Mikor a k t kiraly viſzaunola, tamada, es min-
denic ſzaiara boſlara az Vrakat, hogy igy k nniebben maga-
hoz

M.D. XXVI.

hoz keotne eoket. Az Egri Püspökséget, Frangepan Georgy Püspöc halála után, Perény Peter magának foglalta: A Nitrait, Teoreoc Balint: A Varadit Czibac Imre, Az Erdelit Bodo Ferencz, A Csanadit Petusith Gaspar: Az Péczit Szerezen Iános, az teob Püspökségekbe, a teob Vrac káptalan. Az füst és háborúságh sauária alatt, be rohanának az Vy tancok, Az Vrac keozzül, legh elseo, Perény Peter, Lutheristaua leon, és az eo ióságaba Copaci Istvan, Ztariuus Mihalt predikálni bocsátá. Ennec peldái keouete Dragfi Gaspar, ki az maga ióságaba, Batizi Andrást, és Deuai Matiaszt predikáltá: Ezen keozbe lassan lassan, alattomba, annira el teriede az Vytudomani (mert az boytorian, hamar fel neo, és el ragad) hogy, Mikor az Püspökségeket heliere allatá a király, a külső és belseo visauonafoc és hadac miat ki nem giomlalthat az Teueligest. Ez után titkon, be csúsa mész az Calvinismus, *Conati tamen, ut ex Articulis 12. anni 1550. Poson. constat.* Es legh Eleseor, Petruit Peter, ki Munkacz varát biria vala, Ferdinand király engedelmebeol, Beregszabza kezdeté az Calvinismust hirdettetni, Kalmanikou Marton, (kit Santa Martonnakis hittac) által; Vgian ezen Petruit kezdé a kepeket rontatni, Es mikor eo magais ráta volna, hogy az fessületeket le rontana, Vgy üte egy fessület az agiat, hogy sok ideig kelle utánna giogitani: Vegre annira el hatalmasoddec ez az Franczüz hit, hogy az Nemet hitet, csak nem telliesseggel le nioma. De lásd az Isten ostarat: Oluad megh kerlec, Magyar országba, hani Vr vagion ezeknek maradéki keozzül: El vestéc mind magokat, mind emlékezeteket, mind nemzetsegeket, Ezekhez hasonlokeppen iarnak az mostani Vrakis ha más keppen nem viselnec gondot, lelkekre.

M

HOGY

HOGY AZ SACRAMENTA-

RIVSOK HITINEK, ELSEO ISCOLA

Mestere, az Eordeogh volt.

Zekbeol niluan megh teczic, hogy nem csak a Lutheristac, de a Zwinglianistac, auagy Caluinistakis, az Eordeogtül veottec tudomaniokat, Miuelhogy Luthert, ki Apia, es kezdeie leon ez Vysagoknac, az Eordeogh tanita, Es valamit az felliül eleo hozot leczkebe, Luther eleibe ada, azt egienleo keppen hisic es valliac a Caluinistakis: Nilua Luther megh vallia, hogy eo fiai, es tanituani a Sacramentariufoc, *Az en testembeol sült fiaimtol, Az en Absolonimtul kell immar senned-nem, vgimond, A Sacramentariufokrul solloc, kiknec dübeossege-bez kepest, giengec es embersegesec a Papistac*: Ha azert a Sacramentariufoc Luther tanituani, Luther az Eordeoghe, Niluan keouetkeozic, hogy a Sacramentariufokis az Eordeogh tanituani.

*Luth. Tom. 9.
fol. 234. Epist.
ad M. Nicola.
Hausman-
num.*

De talam nehezlenenec ream, ha az eo tudomanioc Genealogiaiat, fel nem vinnem sinte az Eordeoghig: Mutassuc megh azert, hogy nem csak Luther altal, de vgian conneon magais az Eordeogh, raita hagia az Caluinismuson keze senniet: Es miuelhogy az Vr Isten, két keppen szokta vala az Prophetakat megh vilagositani, tudni illic (a) *Vagy semtül sembe soluan, Vagy alomba megh ielenuen*, Vgy az Eordeoghis, az Isten maima, nem csak semtül sembe tanita Luthert, de a Sacramentariufoc Patriarkaiatis almaba megh vilagosita, az eo fetetseges vaksagual.

*a Num. 12. v.
6. & 8.*

*Zwingl. libro
Subsidium
Eucharistia.*

VLRICVS ZWINGLIVS, a Sacramentariufoc szazlo tartoia, es eleol iaroia, igy yr eo magarul: *Mikor az Tigurinusoc, keoz akarattal, be akariac vala venni, a Sacramentomrül valo tudomant, Egy Notarius fell alla, es azt vete ellenem, Hogy, Noha az pelda beszedekbe, es hasonlatossagokba, ama deac so*
(EST

(EST emez soert, SIGNIFICAT) vértic, Mint mi-
kor ez vilagh, meßeonec, Az io maghu, Isten ighienec, &c, ne-
ueztetic, De ezen kiüül, sohult az Irasba, igy nem vértic ez a so.
Christus Vruc pedigh, az Végh vacsoran, nem példat, auagy ha-
sonlatossagot besél vala. Sokat teore feiet Zwinglius, hogy az
Irasba, fel talalna, az hasonlatossagoc, es pelda besedec kiüü-
lis, EST pro SIGNIFICAT: Vegre mi teortent legien, *Schlus-
sel.lib.1.*
Szent Georgy hauanac 13. napian, (es a mint Schlus-
selburgi-
us, Lauatherussel 's egiebekkelis megh bizonittia, 1525. esten-
deobe, teortent) igy iria megh: *Theol. Caluin.*
in Prafat.
Igazat besellec, es oly igazat,
hogy noha el akarnam titkolni de kenszerit lelki esmeretem, hogy ki
mongiam, Noha tudom ezzel mely nagy sialdmat es neuetseget ho-
zoc feiemre: Reouid boual megh monduan, azt iria, *Hogy á- Eccles. 34. v. 7.*
lom keozbe, Ex MACHINA, egy mesterseges cinalmanibol, *Ierem 29. v. 8.*
egy Imeo álla cleibe, Feier volie vagy fekete, nem tuggia, es amaz Ne keouessetec
irast adá cleibe: (a) EST ENIM PHASE, holot, EST, az ti almoto-
PRO SIGNIFICAT, vértic. *kat.*

Azt mondom azert, hogy ez, a ki Zwingliust tanita, a *Exod. 12. se-*
egieb nem volt, az pokolbeli Eordeognel, Es ezt sok kep-
pen semlatomast, meghis bizonithatom. ELEOSZOR *cundum ver-*
bizonitom a Lutherista Atiafiakkal, kik, miuelhogy az Eor- *sonem LXX.*
deogh Iscolaiabül sarmaztat, künnien megh ismeric, az eo *interpretum.*
mesterec Tudomaniat, Stylusat, tanitafanac moggiat: Hogy
pedygh egiebekrül most ne solliunc, (b) Schlus-
selburgius, *b Schlus-
sel.lib.*
Ennihani helien iria, hogy a Setetsegnec Angiala vala, a ki *1. Theol. Calu.*
almába megh ielenec Zwingliusnac, mert az finies Angial, *a 20. fol. 80. lib.*
nappal sokta a Prophetakat tanitani, Es azt meri mondani, *2. art. 9. fol. 76.*
hogy a Sacramentariusoc vallasa, csak Alom, mint Zwinglius *c Lib 1. in pro-*
megh vallia: Masut, (c) negy ereos bizonisaggal megh mu- *emio fol. 3.*
tatia, hogy pokolbeli Eordeogh volt, a ki Zwingliust tani- *d Hos vide a-*
totta: Vgian ezent iria, (d) *Schimedilinus contra Grinaum: pud Ulemb.*
Schutz, In serpente antiquo. Wittembergenses in refutatione ortho-
causa 12.
doxi consensus. Mert, (e) *Tagadhataatlan dologh ez, vgimond e Hunni. libro*
Hannius, hogy az Isten, mi üdeonkbe, az Hit agazatit, alomban *de Sacrament.*
megh nem ielenti. MASODSZOR, igy bizonittia Schlus- *f Schlus-
sel.lib.1.*
selburgius, hogy Eordeogh volt a ki Zwingliust tanita: (f) *in proemio so-*
lami- *lio 3.*

Iamikor az Isten, vagy az Angyal, megh ielent a Prophetaknac,
 Mindenkor megh ismertette magat, es bizoniossa teotte eo-
 ket, hogy az Vrsollana nekie, vgy hogy, batran mondhattac,
Jerem. 26. v. 18 *Bizonnial az Vrkuldeot engem:* Mert vgianis, ha ezt megh
 nem esmertec volna, haszontalan, es bizontalan leot volna,
 a Prophetac latafa, Miuelhogy a Z. Agooston mondasza szerent,
Aug. 1. de Ci- *Csak aekor kel binni effele latafoknac, mikor az Isten, minden ket-*
uit. cap. 26. *segh nekul megh ismerteti, hogy eo, a ki sol:* Zwinglius pedig,
 azt mongia, hogy nem tuggia Feier volte, vagy fekere, a ki eo-
 tet tanította. Nem Istentül valo tehat ez a latas, hanem Eor-
 deogtül, ki eoreomest el titkolli magat, hogy künniebben,
 megh czalhasza az embert. **HARMADSZOR** Eo ma-
 ga Zwinglius, ighen niluan ielengeti, hogy fekete Lelec volt,
 a ki eotet tanita. Mert azt mongia, hogy Eoromest el titkol-
 ta volna ezt a historiat, ha leheter volna, de kenszerittetés
 hogy megh irna. Mi szükség vala el titkolnod ha azt itiled,
 hogy Istentül volt ez a latas? Mi szükség vala felned, hogy
 czuffa, es gialazatossa ne tenned ezzel magadat? Nem tudo-
Tobia 12. v. 7. *de, Hogy az Isten cselekedeti hyrdetese, nem gialazatos, hanem*
düscosseges? Nilua ezt a felelmet nem iora magiarazzac az
 okos emberek, es rolladis azt itilie, a mit ir Z. Agooston, a Po-
Aug. 4. de Ci- *ganiokrul: Efec, vgimond, mikor az eo Isteneo gialazati kea-*
uit. cap. 31. *ninekbe irtac: Az Istennec titkos akarattibol kenszerittetec a*
zeknec fel iedzese inkab, hogy sem igiekefec ezeknec el hitete-
sere. Ennce feolecotte, ha Isteni latafnac itilné ezt Zwinglius,
 nem emlekezec errül, ily beocsülletienül, seot ily gialazato-
 son: Mert ezt a latast, neuzei georeogül **PHASMANAK**,
 az az, mint egy szem fyn velzteo, auagy, arniekbol csinalt,
 abrazatnac: Es azt iria hogy ez, nem az Eghbeol, hanem
EX MACHINA, egy mesterseges czinalmanibol, icoue
Vide Erasmi, *es Manutium* *ioeba, mikor valamely Pogani Istent, Deum Tragicum, akarnac*
in Adagijis fol. *vala eleo hozni, Ex machina, hozzac vala eleo, nagy veletle-*
18. α πο μης *nül. Vegezetre, a Deakoc, es a Magiarokis, aekor szoktac va-*
χαρισ. *lakirul azt mondani, a mit Zwinglius mond, Hogy nem Tug-*
giac feiere, vagy fekete, mikor valamely megh veter, es sem-
mire

mire beocsüllet semelt akarnac ielenteni, kiuel semmit sem gondolnac. **NEGIEDSZER** Ha azt mondana Zuinglius, hogy nem tuggia, almába volte ez a latas, vagi emette, Mikep-pen Z. Pal mongia, hogy nem tuggia, Test serent teortente az eo laraſa, vagy teſt kiüül, nem volna cſuda: De nem azt mongia, Hanem, hogy eo nem tuggia, minemü Lelec volt, (tudni valo dologh pedig hogy Lelec volt, mert ha Teſtes allat leot volna, az eo Ertelmet almába, nem tanithatta volna) a ki megh ielenec: De ſoha egy okos emberrel, ſem hitetheri el, hogy megh nem emlekezet, minemü volt, ez az Arniec, Mert ha megh emlekezhetet mint diſputalt almába a Notariuſſal, mint geozetet megh, mint ieot eleibe az Arniec, *ex machina*, Minemü ighyket, Mely ſent iras heliet, atta eleibe, ſockal künniebben megh emlekezhetet, Minemü volt ez az Arniec: De ha ſinte vgy volnais, hogy valoba, nem tutta, feier vagy fekete Lelec volte, a ki eotet tanitotta, es mind az altal, egy altalliaba, helt adot az eo tanitaſanak: Ki nem lattia, mely vakmereofegre vetette magat, es mely vakoc, a kik eotet keouetic? Nilua az Apoſtoli tudomani ſerent, *Nem kel minden Leleknek helt adni, hanem, megh kel iol. 1. Ioan. 4. v. 1. eléb probalni, Minel hogy a Satanis, giakran Angiali abraſasba 2. Cor. 11. v. 14. eolteozic.* De Zuinglius, minden proba nekül, Ily derec do-logba, Az egeſ Aniazentegyhaſz itileti ellen, egy ſauara annac, kit eo maga ſem tud vala Eordeogh volte, vagy Angial, Vy tudomant faragha, Mintha azt monta volna, a Czigany ként, *Ahon, Akar Iſtenec, s Akar Eordeognec.* **VEGEZETRE** *Pſal. 90. v. 6. a* a Zuinglius tudomania gonof giümeolcſibeol, beoueon megh *negotio peram* mutatria Schluffelburgius Lutheriſta Superintendens, Hogy *bulante in re-* ez a tudomani Iſtentül nem volt, Mert ebbeol a gonof tuda- *nebris.* manac ſikraiahol iſoniu hamis vallaſoc ſarmazanac, mint e-zennel megh mondom, Enni Egyhazac puſtulafa, Claſtromoc el rontafa, Az reghi io rend tartafnac ki giomlalaſa, ebbeol *a Bonſm. Do-* az tudomanibol ſarmazec. Annac okaert ahol el hatalma- *cad. 2. lib. 4. S.* zot a Zuinglius vallaſa, nem Zentegyhaſzakba (mellicket el *Ladiſlao, D.* rontottac) hanem paytaba, Cſütbe, diſno alomba predikal- *Virgo iuſſa ut* nac, Mint az en ſerelmes haſamba, az (a) Menniei kiraline *Varadinum.* azzoni Varafa, Váradon, es egiebüttis, ſememmel lattam: *extrueret, an-*
N Mikep- no. 1080.

Mikeppen a kelyhekbeolis ferlegeket, a keczélebeol tokolyakat, auagy also ungeoket, a Papi eolteozetbol sokniakat, fardagaliokat, vagy kurta subakat csinaltac. Azis nyluan valoele, hogy Eordeogh volt a ki Zuingliust tanita, Mert noha, a zent Irast hozá eleo, (mint Christus Vrnknakis a pustraba) de ezt, hamis ertelemmel, es magiarazattal, megh rutita, Miuelhogy sem az eo teolle eleo hozot zent iras mondasaba, sem egiebt, soha amaz deac so EST, nem vetetic pro SIGNIFICAT, mint az oltari szentségrül irt keoniube, beueon megh bizonitottam: Ennec feoleotte, Ha szinte az Eordeogtöl eleo hozot Irasba, EST pro SIGNIFICAT vétetne-

a Luc. 22.v.7. kis, vgian nem keouetkeoznec ebbeol, hogy az Végh Va-
Marc. 14.v.12 clorabannis, így vétetic. Annac okaert, mikor az Moyse
Occidere Pa- masodic keonniube, azt oluassuc, (az hetuenkét Sido Docto-
schu, id est, A- roc forditasa ferent) Hogy az Barany, husuet: Csak azt kell
gnum. ertennunc ezen, hogy mikeppen, Husuetnac soktac vala hinia,
b Schlus.lib.2. azt a napot, melibe emlekezeret tésnec vala az Istennec io
Theolog. Calu. teterül, Azonkeppen az barantis, meliel aldoznac vala Hus-
art. 12. fol. 128. uetba, (a) Husuetnac hittac.

c fol. 125. CALVINVS RVL nem sükség, küleon sollani,
d Hun. in Cal- miuelhogy eo, egiebet nem cselekűec, hanem csak eosue su-
uino Iudai- ra sauara, az Luther es Zuinglius moslekat. Mind az altal,
zante. amaz eginihansor neuezet Lutherista Superintendens, batran
e Schlus. in fi- iria, Hogy (b) Az Eordeogh volt mestere a Calvinismusnac,
ne Prefution. Masut, a Calvinistakat, (c) Eordeogh eskeozenec neuczi, Hun-
Apologetica nius azt iria Calvinusfrol, (d) Hogy Eordeognec eles eskeoze
lib. 1. Theolog. volt: Es keozeonsegefen a Calvinistakrül azt iriac, (e) Ho-
Calu. gy eok minniaian Eordeogh eskeozi: Az teob Lutheristakis,
f Feuar. in Ire- giakran vgian ezent iriac, mint beueon megh mutattia (f)
na. lib. 4. c. 32. Feuardentius, (g) Luther Marton pedig, azt iria a Sacra-
num. 10. mentariusokrül, Hogy ezeknec karemla saioc vagion, mely altal,
g Luth. Tomo mellien, es melybe az Eordeogh vralkodic. Es mikeppen a Calui-
6. German. le- nistac niluan mongiac, Hogy a Luther tudomania Eordeogh
nens. fol. 257. talalmania, es ganeia, Vgy a Lutheristakis azt iriac a Calvinista-
apud Caluino krül, Hogy ezec az Eordeogh all orczai, kiknec pennaiokat a Sa-
Turcis. lib. 4. tan igazgattia, Az ea tudomaniokat az Eordeogh toita, A Beza
ca. 21 fol. 1023.

Creophagiaiat, az *Eordeogh dictalta*, es teob effele dolgokat ir-
nac, mint *Iurgenicus de Bello Quinti Euang.ca.7. Et libro, Quinti*
Euangelij Professores nullus, & nemo cap.3. argum.13. megh mu-
tartia. Eo magais Calvinus, azt iria (a) *Hogy egy Genius* (ze rég-
henten a poganioc Istene keozzul, egy vala) *kysteti es izgat-*
tia eotet hogy vagy Ir, vagy predikáll, mindenkor sitkozzogiec. Es
a mint ez keoniunec hatodic resebe megh mutatom, Calui-
nusnac tulaidon vallafabol, Az eo Istene, nem egiéb volt, az
pokolbeli Eordeognel.

a Calu. Epist.
ad Bucerum,
apud Fenard.
in Epist. Iude
v.11. fol.270.

MVNCRVSRVL CICONIARVL, kik az
Anabaptismust, az Vy keresztien hytet, kezdec, fok bizonios
tanuc vallafabol, megh bizonittia, Vlembergius, Hogy ezekis,
minden kétfelgh nekül az Eordeogtul indittattac, es tanittat-
tac, az eo Vy vallafokra.

Ulemb. Can.
sa 12.

CAROLOSTADIVSRVL, (b) Luther eo maga,
es Ochinus azt irac, hogy eotetis az Eordeogh tanitotta, mint
kellien magiarazni az Vr Vacforaia igheyt, kiuel vgimond
Ochinus, vgian kerkedettis Carolostadius.

b Luther libro
contra Celestes
Prophetas, O-
chinus libr. de
Cana pag.214.

Igy büntete megh az Vr Isten azokat, kik fel fualkoduan,
sem az Aniazentegyhaztul, sem a reghi zent Doctoroktul,
nem akaranac tanulni, hogy végre, az Eordeogh tanituani
lennenec, ki esuen az egiugiusfegbeol, mint Eua, az Eordeog-
gel valo treczeles altal, ki eleot be kell fulunket dughnunc.

apud. Fenard.
lib.4. in Irena.
cap.32.n.10.
1. Corin.11.v.3.

Itild megh temagad Atiamfia, ha az Eordeogh tudoma-
nia, az hazugsag Attiatul sarimazot vallas, igaz lehere. Itild
megh ha meltoe attul tanulni az igassagot, kinec (az connön
saiat bizonisaga seřent) oly sřouetsege volt az Eordeoggel, ho-
gy giakrabban halt ezzel, hogy sem az eo Agias tarsalau. A

ki a sřurkot forgattia, megh rutintia kezert. Az el teneliedettel, Eccles.13.v.10.
el teneliedic az Ember: Es mikeppen Moyses, az Istennel valo Psal.17.v.27.
tarsalkodasbol, finiesseget niere, Azonkeppen az Eordeoghi Exod.34.v.29.
tarsalagh, tetetseget, vakfagot, teneligest hoz, az ember sři- 2. Corin.3.v.7.
uere. Hogy azert Tertullianussal el vegezzen ez keoniunec,
elseo seřet, Leheretlen dologh, Hogy csak ezeknec, es legh eleo-
seor ezeknec (Luthernec es Zuingliunac) ielent legien megh, az Tertul. Prescr.
Isten Igassaga, Mintha cok az Eordeogtul, nagioh meltofagot, es c.34.n.199.

MASODIK

beöfegest máláztot niertec volua, hogy sem az reghi zent iam-
boroc, az Istentul.

MASODIK RESZE.

HOGY AZ VY TVDOMANI-

OK, TERMESZETEK SZERENT, SZA-
badfagot adnac, minden gonossagra, es
Istentelensegre.

Rem. 11. v. 16.

A az geoker sent, az ágha, es giumeolcZeis sent,
vgimond szent Pal: Miuelhogyazert, ez Vy tu-
domanioc geokeret, megh tekinteoc, mely nem
Hierusalembe, hanem Saxoniaba, Nem nappal
hanem Eysel, nem a kereztfan, hanem az lagy
agion, Nem az finiessegnec es vilagossagnac lelketul, hanem a
Satanatul, szarmazec: Lassuc immar ennec giumeolczer, es
ki teriedet aghayt.

Vide Tertull.
Apolog. cap. 9.
§ 10.

a Aug. 2. Ci-
nit. c. 7. 1. Con-
fess. c. 6.

b Lib. 1. de Ci-
nit. c. 10. § 25.
lib. 4. cap. 1.
c Idem 1. Con-
fess. c. 6.

Az reghi kereztien Doctoroc, viaskoduan irasokba, a
Poganioc teueligese ellen, A teob bizonisagoc keozt, azzal
szoktat megh mutatni az eo tudomanioc hamissagot, Hogy
ez, minden nemü fellel erkeolczre, es teueligese sabadfagot
adot, Mert, noha nemellic a Pogany beolesec keozzul sepen ir-
tat, az io erkeolczrul, vgimond zent Agoston, (a) de az eo Iste-
nec gonoz eleitenec nagioh ereie volt, hogy sem az io inteseknec:
Ennec okaert, Terentiusnal, amaz faitalan isin, latuan az Iuppiter
es Danaa ocZmani keper, vgian dicZekedic, fogy seortelmessengeuel,
ily hatalmas Istenehez hasonlittatot. Masut ezen zent Doctor, azt
itia, (b) Hogy a vegre akarta az Eordeogh, hogy az pogani Iste-
nec latorfaghi emlekeZetire, Innep napoc rendeltetnec, Hogy mel-
tosagockal, es peldaiocckal, hasonlo gonossagokra inditanac, az embe-
reket. (c) Hogy az verkec, verkeknec ne iitlenec, Es a ki ha-
sonlo gonossagba lelekse nec, nem halando embereket, hanem hal-
hatalan Istenekei lassu nec keouetni, Ad irritandum verum adul-
terium,

terium, lenocinante falso tonitru. (a) Nem csuda azért, vgimond a Lactant. lib. Lactantius, ha erre a nemzetesegre minden véte el árados, mely 1. do falsa Reli. az verkeket nem csak nem güleoli, de seot vgian Istén gianant- cap. 20. nízeli.

Az Eretnekec vallasitis hasonlo bizonisaggal szoktac a reghi zent Atiac megh hamissitani, Tudni illic, azzal, Hogy ezec, minden nemü gonossagnac, megh odnan sablaiat, fesslet erkeolczre vittec az embereket, az eonneon saiat termeszetec serent: Es hogy azokrül ne emlekezzem a mit Iouinianus es Vigilantius ellen yr Z. Hieronymus: Irenæus Martyr, az Cainitakrül iria, hogy ezec azt tanitottac, *Hogy ebben fren. lib. 1. cap. áll a beolcsesegnec telliessege, hogy minden felelem nekül cselekeg- 35. n. 4. gie az ember, megh azokatis az oczmanisagokat, mellieket ingien Idem Epipha. emliteni sem szabad.* Simon Magulis azt tanitotta, vgimond, *Hogy a ki eotet keoueri, akár minis szabadon cselekedhetic, Mert fren. lib. 1. cap. az eo Kegielmebeol, minden io cselekedet nekül, üdueoölhet az 20. nu. 5. ember.* Carpocrates azt tanitotta, vgimond ezen Z. Irenæus, *Hogy, minden oczmanisagot, melliet nem csak hallani, es emliteni, fren. lib. 1. cap. de megh csak megh gondolni sem szabad, bairan cselekedhetic az 24. n. 7. ember.*

Holot azért, Christus Vrunkis azt mongia, hogy a go. *Math. 7. v. 17.* nosz fát gümeolczzerül kel megh esmerni, Ketség nekül, Vallamely vallas, noha egy feleol tiltia az hamissagot, De mind az altal, más feleol, oly dolgokat tanit, melliec niluan valo szabadfagot adnac, az Istentelenesegre, es fesslet erkeolczre, igaz Vallas nem lehet.

De mikeppen az fa gümeolcsenec, két féle fogiatkoza-
fa lehet, Tudni illic, Vagy külseo okokbol, vgimint keo ve-
restül, rogiatul, fergektül, Vagy a fanac tulaidon termeszeti-
beol, mely, minden külseo fogiatkozás nekül, termeszeti se-
rent, keferü, es foito gümeolcsot terempt: Itileter pedigh
nem tehetünc a fátul, az eo gümeolcsé, külseo okokbol sar-
mazot fogiatkozafabol, mert giakran az io fa gümeolcsé-
tis, el vestri a rogia. A zonkeppen az Emberbeis, két féle okh-
bol talaltatic gonoss gümeolcz, es fesslet erkeolcz; Auagy az
eo hitinec, es vallasanac, tulaidon termeszetibeol, Mert oly
dol-

dolgokat hisen, mellicc termeszett serent nagy kaput nitnac, es nagy okot adnac, a gonossagnac: Auagy egieb külléo fogiatkozasbol, vgi mint giarolagbol, es vakmereo gonossagbol, noha tudomania es vallasa, azt kiuanntia teolle, hogy minden gonossagot el tauoztasson.

Miuelhogy azert, nincz oly tudomani, melybe gonosz eletü Emberec, gonoz giúmeolcséoc nem talaltatnanac, Nem kell akármínemü gonoz eletbül mingiart itileter tenni az tudomanirul, Ha nem azt kell megh tekinteni, Ha az Tudomani, saiat ereiebeol, termesztibeol, tulaidonsagabol, kaput nyte a gonossagra, es ebbeol kell itileter tenni a gonosz farul.

Azt mondom azert, Hogy az mostani Vy hytec, termesztetec serent, kaput nytnac, es szabadsagot adnac, minden felleter erkeolczre, gonosz eletre, Istentelensegre, Atheismusra: Vgy hogy a ki az Vy vallasokat valóba, es nem csak sayal iauallia, sünre vgy élhet, vallasa serent, Mintha sem pokol, sem bün, sem karhozat nem volna, Es szabad velle, akár higgien valamit 's akar ne. Ez hogy az conneon vallasokbol megh tellec.

Tekincsüc megh az Vy tudomanioknac feo fundamentomi, es czickely, Mely seles, es poros vtat nytnac az gonosz erkeolczre, es karhozatra, mely lagian, es giengédeden visie embert az vesedelembe, Es miuelhogy az veter agyba, a duhna keozt tanulac az Eordeogtül cz Vy tudomant, lassuc mely mestersegessen sokot, az emberec feie, es keoneoke ala, vankosokat rakni, hogy teorbe cythesse lelkeket.

E L E O S Z E O R azert, azt tanittiac, e may Euangelistac, Hogy a kereztien Ember, sem az Isten, sem az Vilaghi feiedelmec teoruenie, Sem a tyz parancsolat, sem egieb parancsolatoc megh tartasara nem keoteles: A ki azert meltan a-karia viselni a kereztien neuet, annira el kell feletkezni mindenden nemü parancsolatrul, hogy mégh csak eszebe se iusson a parancsolat: Mikor Moyses eszebe iut, mint egy hoherrol vgy gondolkoggiec rolla: Seor telliesfeggel bolond, a ki vgy nem giuleoli az Isten teorueniet, mint a teomleoczeot: De halliuc crebro, hac do- az conneon saiat sauokat, mellicket hiuen es igazan, az conneon

*Ex fructibus
Doctrina, non
persona: Non
ex morib^o cer-
torum, homi-
num, sed ex eo
quod Instituto
Euangelij ip-
sorum, licet.*

Ezech. 13. v. 18

*Non unus es
alter, Non ob-
scuri, Non se-
mel, Non obi-
ter. Sed capita,
Sed omnes co-
muniter, Sed
crebro, hac do-
cent.*

neon keoniueokbúl, mellieket magam oluastam, eleo hosoc:
Es ha kúleomben talalod, az en orczam pirullion erette, es
lelkem aggion samot az Igaz Isteleot rolla.

L V T H E R igy lir e dologrul: (a) *Minelhogya Teor-* a Luth. Tome
neni nekúnc hoherunc, es Teomleocúnc Bižonios dologh, hogy ežt s. lat. Wit. an.
mi nem serestiúnc, hanem giúleoliúnc: *Ažert a ki ažt mondgia ho-* s. 4. per Ioan.
gy sereti a Teoruent, nem tuggia mit mond, mert bolond a ki a Lufft. In cap.
teomleocžet, es a beluncžet sereti: *Mi ažert haragus ellensęghi* 3. ad Gal. Com
vagiunc a Teoruennec, es vgy Keduelliúnc az eo Igassagat, mint a ment. posterio-
gykos a foghhažat. Ilmet: (b) *A ki Christusbán hisen, oly ri,* fol. 366.
bižoniosnac kell lenni hogy a Teorueni el rontatot, hogy megh ažt b fol. 370.
sem kell tudni, ha volté valaha Moyses, auagy Teorueni; *Mert*
Christus Teorueni nekúl es cselekedetec kiuasaga nekúl ieot hož-
žanc: (c) *Megh sabadittatunc az Isten teoruenienec minden c* In cap. 4.
parancsolatitul, (d) *Mert a kerežtiennec semmi Teoruenie nin-* fol. 380.
ežen, *Megh sabaduli megh az io Erkeolcseokrúl adatot parancso-* d Ibid. fol. 390.
latoktulis, *Annac okaert ažt mongiuc, Hogy a Tyz parancsolat nem*
rettegeti lelki esmeretúnker, Mert Christus ežtis el teorleotte: (e) e Ibid. fol. 397
Az egež Teorueni ažert (etiam moralis) Megh az io Erkeol-
cseokrúl adatot Parancsolatis, telliesseggel el rontatot. (f) *A teor-* f Ibid. fol. 373.
uenirúl ažert, gialažatoson solluunc: *Mert bižoni semmi nem-*
egieb a Teorueni, hanem minden gonossagnac, Eretneksegnec, Ka-
romlasnac moslékos váluia: *Ažert ha esed vagion, A Selyp, es*
Pelyp Moysesž, teoruenienel eggiut, teolled mese kergežd, Es egy al-
talliaba, Gianusagos legien eleotied, mint Eretnec, ki atkožot, es el
karhožot, A Papanal, es az Eordeognelis rožab; Mert Christus
Csiak egiedül Vralcodic, a Teoruen, bün, es halál eržese nekúl. (g) g Ibid. fol. 380.
Ha ažert a te bünecod es az eoreoc halál emlekežeti rettent tege-
det, Ažt gondold, hogy e csak álom latas, es spectrum, Eordeoghic sa-
lardsağh, Mert vgianis bižony nem egieb, Holot immar sem bün,
sem atoc, Sem Eordeogh nincsen, mert ežeket Christus el rontotta,
Es a sent Pal Theologiaia serent. Egy bün Sincz immar e vila-
gon, hanem csak Christusbá: (h) *Ažert nem kisseb gialažattal* h Ibid. fo. 374.
illetic Christust a Baratoc, mikor ažt mongiac hogy eo Vy Teor-
uent adot, a Teoreoknel: (i) *Až Isten haragiatul megh yet lel-* i In cop. 2. ad
ki esmeretnec, nem kell a Teoruenirul, es a bünrúl semmit tudni, Galat. fol. 304.

a fol 309. &
316.

b fol 315.

c fol 316.

Infinites hac-

repetit ibidem.

felcld, Vgy vagion,

Verkezttem: Tehat az

Isten megh vér, es el Kar-

hozol: Nem: Nam a

Teoruenni aZt mongia;

De nekem semmi

d Ibid. in ca. 1. dolgom

a Teoruenniel, Az en

Teoruenniem a sabadsagh.

(d) Ez

ad Galat. folio a mi

Zabadsagunc, hogy

semmi külső cselekedetre

keotelesec nem

223. vagiunc, hanem

sabadosoc vagiunc,

Mindenekbe, Minden

üdeobe,

e Tomo 1. lati. Minden

modon. (e) Ez amaz

igaz sabadsagh, mely a

mi süüün-

Witt. an. 49. ket minden

büntül, minden Teoruenni

ül, minden Parancsolattul

per Luffi, De megh

sabadittia. (f) AZert

jenki a kereztien ember

nec semmi

libert. Christ. teoruent

nem sabhat, sem

Ember, sem Angial,

mert mindenekül

fol. 11. sabadosoc

vagiunc. (g) Azt

tudom, hogy csak

egy Orsag sem

f Tomo 2. lati. admini-

stratiatic iol teoruennel

altal; Mert ha a

uztbeli seme-

Witt. an. 46. ly okos,

az eo terméket

seréni valo okassaga-

nal, sookal iobban

igaz- per Luffi,

Lib. gat mindent,

hogy sem teoruennel,

Ha pedig okossaga

nincz, nem

de Capt. Baby.

tuduan elni a

Teoruenniel,

csak az hamisságot

eoregbiti: Es ho-

gy teob effele

tudomaninac

beket haggiunc,

Igy feiezi be

rag In antiquis

nitalat, (b) Legh

seo veghe, es cZellia,

melliert adatot

a Teoruenni,

omnibus Edit. ez,

hogy az Embereket

laurabbacka tegie,

(i) Mert mikor

a Teor- lib de Capt.

Ba ueni eleonkhe

aggia a Poklot

es az Isten

haragiat,

Lehetetlen

hogy byl. cap. de

Ma az Ember

ne sugolodgiec,

es az Isten

ne gütlellie.

irimo. In recē-

PHILIPPVS

Melanthon,

egy keoniuet

ira, De Lo-

tioribus fran-

cis Theolog.

Melyrül azt

iria Luther,

(k) Hogy melio

volna a

duleter hoc

senti Iras

Keozibe

samlalni,

(l) Es hogy

a senti Iras

vian nincz

a totum omitti-

vilagon iob

keonia en-

nel. Ebbe

azert a

keoniube,

igy Iir Phi-

tur. leop; (m)

Ez leon oka,

mert bontatec

fel a Teoru-

en, mert megh

nem b In cap. 3.

ad tartathator.

Minelhogy

aZert legh

inkab helie

vagion en-

nec az Galat. citat.

okuac a io

Erkeoleztül

ados Teoruenniekbe,

süksegh

hogy megh

val- fol. 362.

liuc,

i Ibid. fol. 358.

k Luth. Tom. 2.

Wit. lat. anni

46. prafut

lib. de seruo

arbit. l Coll.

Menf. ann. 66.

cit. c. 22.

De concion

fol. 275. m

In locis an.

23. tit. de

abrog. leg.

fol. 83.

Nincz semmi dolga a lelki esmeretnec a Teoruenniel, es az io cselekedettel: (a) Mert ha igazan es tulaidonul megh akarunc erteni, Mi legien a kereztien, nem egieb, hanem, kegielemnec fia, ki sabados minden teoruennitül, a Teoruenni, az hatal, a pokol feleot lenen, sante vgy megh sabadalt a Teoruennitül, mint Christus a Kaporstul: (b) AZert, egy altalliba, minden teoruenni el rontatot Christus altal, megh a Tiz Parancsolatis: (c) Annac okaert, Mikor lelki esmereted furdaluan, aZt mongia, Verkeztel: AZt repetit ibidem. felcld, Vgy vagion, Verkezttem: Tehat az Isten megh vér, es el Karhozol: Nem: Nam a Teoruenni aZt mongia; De nekem semmi d Ibid. in ca. 1. dolgom a Teoruenniel, Az en Teoruenniem a sabadsagh. (d) Ez ad Galat. folio a mi Zabadsagunc, hogy semmi külső cselekedetre keotelesec nem 223. vagiunc, hanem sabadosoc vagiunc, Mindenekbe, Minden üdeobe, e Tomo 1. lati. Minden modon. (e) Ez amaz igaz sabadsagh, mely a mi süüünWitt. an. 49. ket minden büntül, minden Teoruennitül, minden Parancsolattul per Luffi, De megh sabadittia. (f) AZert jenki a kereztien ember nec semmi libert. Christ. teoruent nem sabhat, sem Ember, sem Angial, mert mindenekül fol. 11. sabadosoc vagiunc. (g) Azt tudom, hogy csak egy Orsag sem f Tomo 2. lati. admini stratiatic iol teoruennel altal; Mert ha a uztbli semeWitt. an. 46. ly okos, az eo terméket seréni valo okassaguan, sookal iobban igazper Luffi, Lib. gat mindent, hogy sem teoruenniel, Ha pedig okossaga nincz, nem de Capt. Baby. tuduan elni a Teoruenniel, csak az hamisságot eoregbiti: Es hoggy teob effele tudomaninac beket haggiunc, Igy feiezi be rag In antiquis nitalat, (b) Legh seo veghe, es cZellia, melliert adatot a Teoruenni, omnibus Edit. ez, hogy az Embereket laurabbacka tegie, (i) Mert mikor a Teorlib de Capt. Ba ueni eleonkhe aggia a Poklot es az Isten haragiat, Lehetetlen hogy byl. cap. de Ma az Ember ne sugolodgiec, es az Isten ne gütlellie. irimo. In recē- PHILIPPVS Melanthon, egy keoniuet ira, De Lotioribus fran- cis Theolog. Melyrül azt iria Luther, (k) Hogy melio volna a duleter hoc senti Iras Keozibe samlalni, (l) Es hogy a senti Iras vian nincz a totum omittivilagon iob keonia ennel. Ebbe azert a keoniube, így Iir Philtur. leop; (m) Ez leon oka, mert bontatec fel a Teoru en, mert megh nem b In cap. 3. ad tartathator. Minelhogy aZert legh inkab helie vagion en nec az Galat. citat. okuac a io Erkeoleztül ados Teoruenniekbe, süksegh hogy megh val- fol. 362. liuc, i Ibid. fol. 358. k Luth. Tom. 2. Wit. lat. anni 46. prafut lib. de seruo arbit. l Coll. Menf. ann. 66. cit. c. 22. De concion fol. 275. m In locis an. 23. tit. de abrog. leg. fol. 83.

liuc, Hogy még a Tyz Parancsolatis elrontatot: *A* ki azt mongia hogy az ErkeolcXrül valo teoruenieket Christus el nem rontoita, hanem inkab Pyteoruenieckel meg his sokasította, Christusból kettőser valo Moysset csinal: Az Euangelium azért, semmit egiebes nem tanit, hanem csak az bűnnec bocsánattiat; Ez okon, minden külső cselekedetekbe sabadosoc vagiunc. Im hallod nem csak hogy a kereztien ember nem tartoszi semmi teoruennecc meg tartasára, de fundamentomatis ennec az atkozot tudomannac; Tudni illic, Hogy a lehetetlen teorueny, senkit nem keotelez, Es a tizta csak Eoruendetes iszenet melle, nem fér, semmi felelmes, es retégteteo, Teorueni.

CALVINYST halhacza, (a) *A* keresiieni sabadsagh a *Calu. libr. 3.* feokeppen ebbe al, hogy a *Hinec* lelki esmereti, a Teoruenien fellüül *Instit. cap. 19.* legien, es el feletkeXzec minden Igassagarul: *Mert, Auagy a meg* num.2. *IgaXulus* Remenfegeiül ki rekesiteiunc, *Auagy, vgy ki kell ebbeol mosdanunc,* hogy a cselekedetre semmi gondunc ne legien. El hagyuan tehat a Teoruennec minden emlekeXzerit, es felre téuen a cselekedetrül valo gondolkodast, csak az Istennec Irgalmassagahoz ragaXkoggiunc. Noha azért a Teorueni, iora int, es izgat, de az Isten uelo seki eleot, nincz ennec semmi helie, az *Hinec* lelki esmeretibe.

AZ MAGIAR ORSZAGI Lutheristakis, kik Sopron, Vasvár, Szala Varmegiebe, az meg holt Nadasdi Ferencz hitre területenec, egy Concordiat Iranac, illien Titulusal: *Summaia* azoknac az *Articulosoknac*, kikerül veretekedesc tamattac, Az *Augustana Confessioban* valo, tanitoc keozt. Eokis Igy szolnac e keoniueczkebe. (b) *Valamigh a Christus halala, es b* *Az eoteodis* kin senuedese, Istennec a bün ellen valo haragiat aggia eleonkbe, visanonaiba mind addigh, nem Euangelion tanitasa, hanem Moyses tudomania, *In affirmat.* es Christushac ideghen munkai. (c) *Meg* vestinc azért, mint num.8. veszedelmes ertelmez, Hogy az Euangelion tulaidon keppen (d) c *In Negati-* *Pœnitentia* tanitasa, mely a bün feddi, Es hogy ne legien CSAK na. Isten Kegielmerül valo tanitas, mert ily az Papiistac teneligenec, d *Contr. Mat.* ablakot nytnanc.

MASODSZOR Ebbeol azt hozzac ki az Atiasiac. *3.v.2.8.cap.4.* *Lucæ 13.* Hogy a kereztien Ember akár mit cselekeggiekis, nem bün, *v.3.5.66.*

P

Mert

a Rom. 4. v. 15 Mett (a) Ahol Teorueni nincz, ot bün sem lebet, Miuelho-
b 1. Ioan. 3. v. 4 gy, nem egieb a bün hanem, (b) a Teorueniül valo el saka-
c Tomo 1. Lat. das. Halluac Luthert eo magat : (c) Mkeppen semmi egieb
Witt. an. 45. megh nem igazit, az Hímel, Vgy az Hitelesseget teob bün nin-
per Lufft. fol. esen, Ha valaki az Igaz Híbe, ha az assagh teoresben esne sem ver-
371. Thef. 1. & keznec semmitis : Masut imigien izol, (d) Latod mely gazdag
10. Paradoxa a keresztien Ember, ki ha akaria sem veztheti el üdúessegget, a-
in Papatu. Kár minemü verkekelis, hanem ha hinni nem akar : Mert sem-
d DeCap. Ba- mi bün nem karhoztathattia eotet, az egy Hitelesseget egieb, A
byl. tit. de Bap- teob verkec, egy sem Pillantasha, megh emeztetne a Hittül, Es ha
tismo initio : minden egieb isagatul megh foztarolis, csak az egy Hit, elég a te
Editionis anti- üdúesseggedre. Masut igy ir. (e) Nincz e vilagban egy bün a
qua in 4. sine Hitelesseget ; A teob Verkec ollianoc mint mikor az en lan-
loci et anni ex- czikam, vagy Lenardoczikam, valamely seglebe kakalic, Ez
pressione. minniaian neuetic, mint ieles dolgot, Igy a Hit, azt cselekesi, hogy
e In Postil. Do- a mi ganciuuc búdeos ne legien Isten eleot. Scot masut azt iria;
mest. Germ. e- (f) Hogy ha az Hiu Ember (az az a Lutherista) nagio bünt
dita Dorgauj cselekesikis, hogy sem a tenelgeo, (g) megh nem seorteozteti eo-
an. 1601. Conc. tet a bün, mint a Tenelgeot.

1. Fer. 2. Pente- MELANTHONIS igy lir, (h) Azert rontatot el a
cost. In alijs Teorueni, hogy ne Karhozzec a ki ezt megh seghi. CALVI-
editionibus o- NVS Pedigh, (i) A Hinec búne boczanandoc, vgimond,
missa : Vide Mert noha balalt erdemlene nem tulaidonitatic nekic. Annac
Gretser. in Re- okaert nem csak (k) Calvinus, De Bezais azt iria, Hogy, va-
solut. Epistola laki egiszer az Isten keduebe lehet, es eo benne hiszen, soha,
Graca Lythi, akar mit cselekeggiekis, az Isten keduebeol ki nem eshetic:
fol. 74. & 82. A teob Calvinistakis egienleo ertelemmel, ezent tanittiac,
f. Libro contra mint az conneon irafokbol megh mutattia (l) Schlusfelbur-
Latomum E- gius, Holot Bezanac illien sententiaiat hozza eleo, (m) Az
dit. Wit. m. 4. igaz hitet, melybe al a mi megh igazulalunc, az eo itileti se-
g. Juxta illud rent, soha el nem vesti, a ki egiszer hyt, akar minemü lelki esme-
Luca 12. v. 42 reti ellen valo bünbe esekis; Ez okon, mikor David, ha az assagh
2. Petr. 2. v. 21. teo-
serum sciens, &c. h Philip loc. citat. fol. 83. i Calu. lib. 3. c. 4. n. 28. k Calu. lib.
3. ca. 2. n. 11. 12. 39. 40. Beza in Confes. cap. 4. artic. 20. fol. 97. 99. Brent. Zuingl.
apud Caluino Turcis. libr. 3. cap. 12. fol. 514. l Schlusfel. libr. 2. Theol. Calu. art. 6.
fol. 42. m Ex Colleg. Maulbrun. pag. 463.

teoresbe esék, el nem vesté hitit. Masutis ezen (a) Schlusself. *a Lib. i. art. 7.*
az teob Caluinistac irásiból, sok hasonlo mondasokaf szamlal *fol. 29. § art.*
eleo. *14 fol. 46.*

Ebbeol a tudomaniból anni Libertinusoc tamadanac,
hogy ezeckel, vgimond Calvinus, (b) Az egeß Gallia, es also b Calu. contra
Nemet Ország tel, kik azt hizic, es tanittiac, (c) Hogy a ke- Libert. cap. 4.
restien akar mitis cselekedetic, minden tartoztatás nekül, mintha c Cap. 2.
semmi teoruenire keoteles nem volna. (d) Es ha valaki sent traszt d Cap. 9.
vét eleikbe, azt felelic hogy a beotü megh eol, Es, hogy Keotelesec
nem vagiunc a beotühoz : (e) Ez okon Zent Palt, Teoreot ede-e Cap. 3. 9.
nynec, Zent Petert Christus arulonac, Zent Ianoß bolond Ifiunac,
Zent Mathet Vforasnac neuexic. (f) Ha Pedigh lattiac hogy va- f Cap. 18.
lakit a gonos cselekedetrül, furdallia lelki esmereti, azt mongiac
neki, Vai Adam, meghis lacze? Mégß sádba vagion az alma Similia refero
issi : A bün eo nallo, nem egieb hanem csak velekedes, Azert Prateol. lib. 10.
csak ne velekeggiunc, semmibe sem vetkeziunc. Ezeket eo maga Litera L. 4.
iria Calvinus az eo Scholaiabol szarmazot kereztienekrül, fol. 249. ex
kik az eleo szamlalt fundamentomokból, iol lattiac vala, ho- Vireto.
gy kekételen e keouetkeoznec. Ezekhez hasonloc valanac a
reghi Valentinianusoc, Mert eokis azt tanitottac. (g) Hogy g Iren. lib. i. ca.
mikeppen az Arani, a Sárba sem vesti el siniesseget, Vgy eokis, a- 1. n. 49. cap. 9.
kar mit cselekeggienec sem vestik el artatlansagokat, Ez okon min- num. 9.
dent felelem nekül cselekeznec : Minckünc sükssegeknek utilic
az io cselekedeteket, de nem eo magoknac.

HARMADSZOR azt tanittiac minniaian, Hogy mi
az Isten teorueniebe semmit be nem telliesithetünc : A So-
pron, es szala Varmegiei tanitoc, igy irnac e dologrul : (b) Az he Az coteodis
Isten teorueniebeol ismeriunc megh, mely nagy dolgokat kiuan Isten Visanonaßa :
mi teollünc, kik keozül mind az által, mi SEMMIT be nem In Affirmat.
teolthetünc. Es hogy a teob Vytokrul (i) semmit ne szolliac num. 8.
CALVINVS igy ir ; (k) A teorueni sockat fellüül hallad i De his vido
minket, hogy a mi ereotlensegünket megh mutassa : Akar mit Bellar. libr. 4.
mongion azert Hieronymus, de a Teoruennec, megh tartasa, lehe- de Iustificat.
telten. *cap. 10.*

NEGIEDSZER Azt valli, Hogy nincz az em-k Calu. libr. 2.
berbe semmi io cselekedet, hanem, minden cselekedeti, kar- c. s. n. 6. § cap.
ho- 7. n. 4. § 5.

a In Articulo- hozatrá melto vetec. L V T H E R így ír e dologról: (*a*)
rum assert. E- Az igaz ember minden io cselekedetbe vetkező: (*b*) Minden
dit. Wit. anno io cselekedet halalos bűn, az Isten itéleti szerent; (*c*) Az igaz
21. art. 31. ember, minden nemü io cselekedetbe, halalos bűnt tessen, (*d*) Mi-
b Art. 32. kor az ember tehetsege szerent cselekedő valami, halalos bűnbe
c Art. 35. eső, (*e*) A kinek fel nylic seme, mingiart meg h esmeri, hogy
d Art. 36. minden cselekedeti, karhozátra melto vetec. Malut a mi io cle-
e De libertat. lekedetinket, (*f*) Undoksagnac, semetnec, gancinac, neuező:
Christ. Tom. 1. Vegre így yr: (*g*) Elseo articulus melliet Latomus az en tudo-
Witt. Lat. an. maniomba Karoml ez Hogy minden io cselekedet bűn, A teor-
49. per Lufft, uennec, még a tyz Parancsolatnac igazsagais, tiztatalan, es el ron-
fol. 4. tatot Christustul, sockal inkab hogy sem a Sidoc Ceremoniay. Ter-
f In cap. 2. ad meseti szerent, minden io cselekedet bűn, es így keonetkező, hogy
Galat. citato, a ki iot cselekedő vetkező.

fol. 322. 326. M E L A N T H O N ezent tanittia, (*h*) Pelagianusoc,
g Libr. contra vgmond, a Papistac, Minel hogy azt itelic, hogy nem lün az
Latom. scripto ember nec minden cselekedeti, es igikezőti: (*i*) Mit tanit egie-
ann. 21. die 20. bet Xent Pal a Roma es Galatabeliékhez yr leuelbe, hanem csak
Iunij ex Path- azt, Hogy minden cselekedeti, es igikezőti az Ember nec bűn. 8
mos, edi. Wit. (*k*) Keonetkezőti tehat, hogy az ember nec akár mely dicfíretes
h In Locis an. cselekedetys, halatra melto vetec. (*l*) A meg igazultac cseleke-
23. tit. de Pec- deti, oczmanioc, tistalanoc, A meg igazulas eleot valo cselekedet-
cato, fol. 13. ec pedig, atkozőt fanac, atkozőt giúmeolczi.
i fol. 16.

C A L V I N V S ezen articulusul, így szol, (*m*) Az
k fol. 18. ember nec minden cselekedeti oczmanisagh, fertelmessagh, Es a mis
l Tit. de fide, keozonfeggel igazsagnac itilinc, az, Isten eleot, tista hamissagh es
fol. 70. 8 tit. de utalatossagh. (*n*) Az igazac azért, csak egy iot sem cselekedő nec,
Peccat. Mort. mely igazan gialazatot nem erdemlene. (*o*) Valami az ember-
fol. 88. tül szarmazic, bűn gianant tulaidonittatic: Vgian ezent tanit-
m Calu. libr. 3. tia (*p*) Sokszor egieb irasibais, Vgimint Joan. 5. v. 29. Luca 1.
cap. 12. n. 4. in v. 6. In Antidoto Concil. Trid. Ses. 6.
fine.

B E Z A, ezent iria, (*q*) Ha az Isten igazsaga szerent sol-
n 7bid. cap. 14. lunc, az emberec leg h becsületes cselekedetirüis, vgmond, egie-
n. 9. 11. 8 cap. bet nem mondhatunc, hanem hogy ezec, az Isten ayandekinac,
19. n. 4. in fine. —

o Lib. 2. c. 1. n. 9. p Vide Fenard. lib. 8. Theomachia cap. 5. Bellar. 4. de Iustif. c. 10.
q In confessio. Edita Heidclberg. anno 67. cap. 4. art. 19. fol. 87.

megh feorteoztetesi, Mint a tiſta viz megh rutittatic, ha a kamo-
ra ſeken foly által, (a) Az embernek légh iob cſelekedetibeis, a Artic. 10. fo-
sok rutſagh vagion. Ezent tanittia Hunnius (b) mint maſut lio 59.
megh mutarám.

A SOPRONI kialtokat hallinc, (c) Nem ertiinc eg- len, fol. 191.
giet aſockal, kik azt tanittiac, hogy az Ember termefete, es allat- c Az Elſeo Vi-
tia, nem romlot megh tellieſſeggel, Hanem maradot mégh valami ſa vonaſſa:
io az emberbe, meliel valami iot munkalkodhatunc, anagy eggiüt In Negat. n. 6.
munkalkodhatunc.

EOTEODSZEOR a büneoc keozt, ſemmi kü-
leombſeget nem teuen, azt itilic, hogy minden bün, coreoc d Hunſred. ad
halalt es karhozator erdemel; Ezt tanittia, (d) Humfredus, 3. Rat. Camp.
Witakerus, Caluinus, az Magdeburgi Centuriatoroc, es az fol. 503. Uitha.
teob Vyto Atiaſiac, mint beouſon megh mutattia, Bellarminus de Eccleſia fol.
lib. 1. de Amiſgrat. cap. 4. 484. Calu. lib.

H A T O D S Z O R, (e) Noha a keoſſegh eleot ezt 2. c. 8. n. 58. 59.
nem meric hirdetni, De azt tanittiac keozeonſegelen, Hogy Lib. 3. ca. 4. n.
a hit cſak eo maga, oly elegſeges az üdueoſſegre, hogy a teob 28. Centur. 1.
io cſelekedetec, vgian artalmaſokis a bodogſagnac megh niere- lib. 2. c. 4. colu.
ſere: Ezt igy aggia eleonkbe LV T H E R (f) Lebetetlen. 171.

hogy a Papiſtac Moysſet ne cſinallianac Chriſtusbol: Mert mi- e Vide Bellar.
kor azt tanittiac, hogy a Chriſtusban valo hit megh Igaſit, de e lib 4. de luſti-
mellet az Iſten Parancſolattiatis megh kel tartani, Azinelhogy irua ſic. c. 1.

vagion, Ha az coreoc elebe akarſ be menni, tarcz megh az Iſten f Luth. Tomo
Parancſolattiat; It mingiart megh tagattatic Chriſtus, es a hit el 5. lat. Wit. an.
rontatic. (g) A ki aſert azt biſti hogy a hit megh nem igaſit 54. in ca. 2. ad
ſereter nekül, hittül ſakat; Mert a hit a ſereter nekül, es a ſe- Galat. fol. 311.
reter eleot, megh igaſit: Maſut ezt iobban megh magiarazza; g Ibid. fol. 310.
(b) Cſak a puſta hit üdueoſſeges, Az Iſten igheiet, nem cſelekedet. h Tomo 1. Lat.
tel, hanem cſak cſupan Hittel kel fogadnunc es tiſtelniunc, Seot ez Wit. ann. 49.
a hit, lebetetlen hogy a cſelekedettel eggiüt legien: Niluan va- per Luſſi, Lib.
gion tehat, hogy a cſelekedet ſemmikeppen nem illeti, a kereſtien de Chriſt. Li-
embert, Mely cſak a hitetleſſeggel, nem egieb küſſeo cſelekedettel, bertate fol. 4.
vagy veteckel, teſti büneocſe magat: Azert legh ſeo gondunc e
legien, hogy ſetre teuen a cſelekedetrül valo gondolator, cſak az egy
büet ereoſierü. (i) Ezekbeot niluan latic; hogy a kereſtien ſa- i folio 6.

Q

bados

bados mindenbe, minden felelet, vgy hogy nem sükszegh az eo üd-
neossegere, semminemü cselekedet, mert elegy erre az egy Hit : A
ki pedig cselekedeti által, akar üdneozülni, vgy iar mint a me-
ly üso Eb, az arniekhoz kapuan, el eyti a csontot : (a) Reonide-
den, Az io cselekedet, nem teszi embert lamborra, sem a gonoz cse-
lekedet Latorra, hanem a Lator ember, teszi gonosza, az eo cseleke-
detit, Az embert pedig, csak az egy Hitellenfegh.
Theol. Cal. art. SCHLVSELBVRGIVS (b) ezen dolgot beouön
15. fol. 50. megh bizonittia Luther irasbol, Holot elco hozza, amaz Lu-
6 Luth. Tomo ther mondafat, (c) A hit, ha minden io cselekedet nekül nin-
1. lat. Wit. an. czen, megh nem igazit, seot nem igaz Hit : Es megh akaruan
45. per Luffi, mutatni geokeret, s fundamentomat e tudomannac, hozza
in Thes. 3. de eleo (d) Lutherne imillien irafat, In cap. 22. Genes. fol. 314.
Iustifi. fol. 372. Ha azt mongiac hogy oly sükszeges a io cselekedet, hogy e nekül
d Schluff. loco nem üdneozü a Hit : A büneos Ember megh gondoluan, meni io
cit. fol. 52. cselekedet sükszeges az üdneossegre, es latuan hogy ezc eo benne
Vide Fenard. ninczenec, ketsegeben esic.
lib. 8. Theoma. CALVINVS, Bezauat egietembe, ezent tanittia,
cap. 4. mikor azt iria, (e) Hogy csak az egy Hit által üdneozülni,
6 Eph. 2. v. 8. 9. alia media reijcit Apostolus, egieb eskeozec ki rekesitetec az A-
Similia Gala. postoltul. Es hogy ezt kellien keketelen az Vyto Atriafiac, tu-
2. v. 16. Rom. domania szerent vallani, niluan valo dologh : Mert a mint
1. v. 17. 21. Luther mongia vala : Ha a tekelletes elet sükszeges az üd-
neossegre, nem hihetic oly bizonntial mint hizic hogy megh
holt Christus Vranc, az eo üdneoszuleseket, Miuehogy iol
tuggiac, hogy az Isten teorueniebe semmit be nem tellesit-
hetnec : Azt mongiac pedig, (f) Hogy nem kereztien, a ki
bizonntial nem hiszi, hogy eo el nem karhozic; Ennec felelotte,
Ha az Emberne minden cselekedeti karhozatra melto bün,
a mint mondám, hogy minniaian tanittiac, Ketsegh nekül
Nem csak nem hasznosoc, de artalmasokis a mi cselekedet-
tinc az üdneossegre; Ezert iriac a Soproni berefec: (g) Ho-
gy Nemelliec keozuleoc, azt tanittias, hogy az io cselekedetec,
artalmasoc az üdneossegre: Azert ira Amldorfius egy imillien
keoniuet, Hogy az io cselekedetec artalmasoc az üdneossegre, Es
az Altemburgi disputatioba, azt mongiac a Luther Tanitoc,
Hogy

f. Calu. libr. 3.
6. 2. n. 16. Alij
apud Bellarm.
lib. 3. de Iustifi-
fic. c. 1.

g Az Harma-
dic Visauonas
elein.

(a) Hogy a io cselekedetec, nem csak nem haznaltac, de seet art-
naktis az üducoffegre: Ennec okaert, Miuelhogy zent Iacab azt
iria hogy, (b) Hasontalan a hit az io cselekedet nekul es hogy
(c) az megh igazulas nem csak a hyt, hanem a io cselekedet al-
talis, adatic, Azt iriac, [d] Hogy Z. Iacab ellenkezic ebbe, Z.
Pallal; Vgian ezen tudomanibol azt hozza ki Luther, (e)
Hogy az Isten, a megtatlanokat megh dicsoit, es az artatlanokat
karhoztattia: Mert vgianis csak csanarognac, azt iria Calui-
nus, (f) a kik azt mongiac, hogy az Isten uileti, az emberc aka-
rattianis all.

VEGEZETRE a mint ez keoniunec hatodic refze-
be, megh mondom, Azt tanitriac, Hogy az Isten oka, indi-
toia, es Izgatoia minden gonosz cselekedetnec: Es az eo a-
karattia keketelen vonfzon mindenekre, valamit cseleke-
szünc.

Ezeket es teob effele dolgokat irafokba niluan tanitnac,
az Vy kereztien Atiafiac, noha reitegetic, es neha el tagaggiac,
s el esküszik ezeket a keossegh eleot, Es a mint Irenæus
szol, (g) El feodeozic velekedeseket, Erezen gialahtatit val-
lasognac, Es félnecc hogy megh geozetuen, az üducoffegh vtiara
kell terniecc.

Ezeket az oktatlan velekedeseket, ighen küniü az Iraf-
bol megh hamissitani: Mert ELEOSZEOR, zent Pal-
niluan mongia, (h) Hogy a hit el nem rontia, hanem megh e-
reofiti, az Isten teornenier: Vrunkis (i) Vy Parancsolatot ad i
az eo hiuenec, Es nem csak megh tiltia, hogy ne colliunc, de
aztis, (k) Hogy megh ne haraguggiunc, es ne sütközöggünc: A k
szereteretül, a (l) Pœnitentia tartasul, az (m) Irgalmassagrul,
az Alamisnalkodasul, a teob ioszagos cselekedetekrülis, az
Vy Testamentomnac cfac nem minden leuelebe, Parancsola-
tot talalunc: Mert (n) Nem a vegre ieot Christus Vrunc, ho-
gy effele Parancsolatokat el rancsön hanem hogy be telliesisen: E
mellert, az Egyhazi, es Vilaghi feiedelmec Parancsolatinac, (o)
Ugy tartožunc engedni, mint az Istenec, vgimond Z. Pal, es (p)
A ki ezeknec ellene al, az Isten ellen all, Annakokaert; (q) nem
csak felelembol, de lelki ismeretiunc serentis, tartožunc engedni q

a Augus. lib. 3. eZeknec : Meltan hya tehat Z. Agoston, (a) Istentelenne a ké
 cont. dua: Epif. aZert nem akar a teoruennec engedni, hogy eo kerezien : Mert
 Pelag. cap 4. (b) Noha Christus Vranc ereoilenne teue a Moyses teoruennet,
 b Iren lib. 4. c. de az io erkeolcseokrul valo Parancsolatok, meghis teobbite, vgi-
 27. & 31. mond Irenzus: Mikor pedig az Iras azt mongia, (c) Ho-
 c 1. Tim. 1. v. 9. gy az Igaz Ember, nincz. a teorueni alat, hanem (d) megh sa-
 Gal. 5. v. 18. 23. badult. Csak azt ielenti, hogy nem terhelhetic mint szolga, a
 d 2. Cor. 3. v. 17. teorueni sommaiatul, hanem az Istennec malasztia, (e) a teor-
 e Osea 11. v. 4. uen, ighaiat fel emeluen, vastagittia cotet, hogy ezt kunnien
 f Hebr. 2. v. 15. hordozza, (f) Nem felelembel, mely a teoruennibe vala, hanem
 g 1. Ioa. 4. v. 18. szeretetbeol, mely (g) a felelmet ki rekesti: Nem heaba ne-
 h Isa. 33. v. 21. uezi tehat az Iras (h) Teorueni szerzenec a mi megh Valton-
 cap. 42. v. 1. kat, Mert eois Vy teoruent, es testamentomot szerze, nem
 csak az io erkeolcseokrul, de a kereztssegrul, de a Vracforaia-
 Vide Bellarm. rul, es egieb dolgokrul: De ezzel el nem ronta a kerez-
 lib. 4. de Insti- tieni szabadsagot, Mely csak abban all, hogy eo altala, a bun-
 tie. cap. 6. teol, es az Eordeogh rabsagatul megh szabaditattunc, es a
 Moyses teoruennienec ighaia el vetetet, az Parancsolat megh
 tartasara Z. Lelec malasztia adator, hogy nem felelembel, es
 Ketelensegbeol, hanem Vighan, es szabad akaratbol szolgali-
 liunc neki.

MASODSZOR azis Istentelen hamissagh, Hogy
 csak a Hitetlensegh Karhoztathattia az embert, es csak a Hit
 i Galat. 5. v. 21. udueoziti: Mert niluan iria Z. Pal, (i) Hogy a Ressegesec, sui-
 Rom. 1. v. 31. talanoc, gylkofoc, ragadozoc, meniorlagba nem menne: Masut
 1. Cori. 6. v. 10. azt olualom Hogy ha [k] minden hitem volnais, seretet nekul
 k 1. Cor. 13. v. 2 semmit nem haZnalna, [l] Mert holi hit az, melliel eggint
 l Iaco. 2. v. 14. nincz a seretet, Es a hit nem udueozithet, io efelekedet nekul. Ez
 m Hebra. 10. az oka hogy Z. Pal, a hit kiul, [m] a sennedestis sukssegesne
 v. 36. mongia az udueossigre, Masut [n] a seretetet, es az iozan ele-
 n 1. Timoth. 2. tet, a [o] testi kuanlagoc uideozeset: Ezenkeppen az iralba
 v. 15. giakran az Isteni felelemrul azt olualfuc, hogy ez rontia el
 o Rom. 8. v. 13. a mi buncinket, Ecclesi. 1. v. 27. & 28. Prouer. 14. v. 27. [p] A
 p Ezech. 18. v. Penitentia megh elesi az ember lelket. Noha azert az Iras
 17. 2. Corinthe hitnec tulaidonittia, a mi megh igazulasunkat es udueosse-
 7. v. 10. gunket, de ezzel ki nem rekeztii az io cfelekedetec szukse-
 ges

ges voltat, mint mikor az (a) *Alamifnalkodasnac*, auagy a (b) *a Tob. 12. v. 9.*
Remensegnec, es (c) *sereternec tulaidonittia* büniünc bocfanat- *b Rom. 8. v. 24*
 tiat, ki nem rekefzti a Hiter, Iollehet ha az Eleuen hitrül *c Luc. 7. v. 47.*
 szollunc, mely (d) *a seretet által munkalkodic* meltan mond- *d Galat. 5. v. 6.*
 hattiu, hogy ez a hit elegseges az údueofsegre. Es bizoniara
 ha az hitnec leheterlen io cselekedet nekül lenni (a mint keo- *e Contra Ioan.*
 zeonsegese szoktat mondani az Vyto Atiasiac, noha hamis- *12. v. 42. Ia-*
 san [e]) szinte oly szükseghes eggic, mint masic az údueof- *cob. 2. v. 17.*
 segre. *1. Cor. 13. v. 2.*

HARMADSZOR, Hazugfag azis, hogy a Chri-
 stus I E S V S erdeme által adot Z. Lelec malasztiaual, az Isten
 teorueniet be nem teolthettiünc, mint a tellies Z. Irasbol, nil- *e Apolog. Cont.*
 uan megh bizonitám masut : Bezzegh csak pusztan a mi e- *Magiar folio*
 reonkbül, (f) *nem vagiunc elegsegesec, hogy megh csak gondolli-* *200.*
unkis valami iot, (g) es Christus nekül semmit nem cselekedhe- *f 2. Cor. 3. v. 5.*
tünc, (h) Mert valami io benniünc vagion Istenül vagion. De *g Ioan. 6. v. 44*
e mellet, (i) Mindeneket megh cselekedhetünc az által, a ki *46. ca. 3. v. 27.*
minker vastagit, (k) Nem mi, hanem az eo malaasztia mi ve- *h 1. Cor. 4. v. 7.*
lünc, (l) Mert az Istennel lehesseges, a mi leheterlen mi nallunc, *Iacob. 1. v. 17.*
 Es az eo malaasztia által, (m) *Az Vr Ighaia küniü, (n) Az* *i Phil. 4. v. 13.*
eo Parancsolati nem nehezec, Noha e mellet azis igaz, (o) ho- *k 1. Cor. 15. v. 10*
 gy senki nincz, a ki naponkent nem verkezic, miuelhogy a *l Mat. 19. v. 26*
 mit el tauoztathatnanc, el nem tauoztattiuc, a mi gonofzra *m Matth. 11.*
 hailando giarlosagunc miat. *v. 30.*

NEGIEDSZER Hazugfag azis, hogy az embernec
 minden cselekedeti büin, mert az igazac io cselekedetit, (p) *n 1. Ioan. 5. v. 3.*
Isten eleot kedües illatu aldozatnac neuezi az iras, Es ha büin *o Concil. Trid.*
 minden cselekedetünc miért int az iras mindeneket az io cse- *Sess. 6. Can. 23.*
 lekedetre? Miert mongia, (q) *hogy nem verkezic a ki ferhez* *p Heb. 13. v. 16*
megien? Miert dicfiri az iras Corneliust az alamifnalkoda- *Philip. 4. v. 18.*
fert, &c. *1. Petri 2. v. 5.*

EOTEODSZEOR Hazugfag azis, hogy a büneoc
 keozt eggic nem nagiob a masiknal, Mert Christus Vranc *q 1. Cor. 7. v. 28*
 azt mongia, hogy (r) *Nagiob verke van annac a ki eotet el a-* *Iob 1. v. 22.*
vulta, hogy sem Pilatusnac, Masut (s) küleombseget tesen a haragh, *2. Petr. 1. v. 10.*
es a siitoc keozt, (t) A gonof indulat, es a sanßandecal valo go- *r Ioan. 19. v. 11.*
nost *f Mat. 5. v. 12.*
1. Iacob. 1. v. 14.

nosz kiánaság keozt. Vegezetre nemely vetkekről azt oluassuc,
a1. Corinth. 6. (a) hogy ki rekeztic embert a bodogságból, Nemelliec pedig az
v. 10. Ec. Isten keduebeol es kegielmebeol ki nem eytic az igazakat,
b Prouerb. 24. v. 16. mert effele apro vetkekbe, *(b) még az igazis héiszer esic na-*
piaba: Nemely vetkeket, *(c) sunioghoz es salkához,* nemellie-
1. Ioan. 1. v. 8. ket, *[d] Teuéhez es gerendához* hasonlit, az iras; Es mikep-
c Matth. 23. v. 24. pen, a betegsegec keozt eggye, nagio b masiknal, noha min-
d Luc. 6. v. 41. denic az ember nec mertekletes allapattiat fel bontia, Vgy a
 vetkec keoztis eggye nagio b masiknal; Miuelhogy azért a
 bűn nem egieb, hanem a iofzagnac megh fosztala, *pruatio re-*
etiundinis virtutis, mikeppen a iofzagos cselekedet keozt, eg-
 gye beocsúlletes b masiknal, es ez okon, meni orszagbais
 nagio b iutalma vagion, Vgy a vetkec keoztis, eggye nagio b
 masiknal, s nagio b karhozatot erdeml, A mint, nem clak a
e Vide Bellar. lib. 1. de amiff. grat. cap. 13. reghi Z. *[e] Ariac,* de az pogani *[f]* beolczis, megh esmér-
f Arist. 4. Me- te. De miuelhogy nincz szandekom, hogy ezeket most beo-
taph. tex. 18. uebben megh rostalliam, Lassuc mely nagy szabadfagot ad-
3. Ethicor. c. 10. nac minden gonossagra, az eleo szamlalt tudomanioc.
 Egy okos ember, a ki valoba el hitte ezeket, így gondol-
 kodhatic magaba. Ha ki veot Christus engem a teorueni ighaia
 alol, melyről telliesseggel el kel feletkeznem, Mit bolondof-
 kodnac tehat, a kik, az Isten teorueniebe eleo szamlalt sullios
 munkakra akarnac foghni engem, es predicatioiok ba arra int-
 nec, hogy megh tarclam az Isten parancsolatit? Ha az Isten
 parancsolatiba semmit megh nem tarthatoc mi szűkség a
 lehetetlen dologra igiekeznem? Mit bolondoskodnac a ta-
 nitoc nagy torockal intuen az embereket, hogy a bűnt el ta-
 uoztassac, az Isten teorueniet megh tarcsac, ha izinte anni ha-
 za na van ennec, mintha arra intenénec, hogy a Dunat el nielliuc?
 Ha minden cselekedetem bűn, es artalmas az űdueossigre,
 Ha a bűneoc mind egy arant karhozatot erdemlenec, mind
 egy tehat, akár az enimbeol aggiac a szeginnec, akár el von-
 niam a maset, mind egy akár megh szablazsam testi kiuanfa-
 gimat, akár nekic vessem a fekemleot, miuelhogy, mind eg-
 gic s mind masic, karhozatra melto bűn, Seot iob, hogy ma-
 gam haznaua, es geoneorúsegeuel vetkezzem, hogy sem bűn-
 tis

tis tegiec alamísnat aduan, e mellet, erízeniémis úres legien.
De mit gondolkodom meg h íak ingennis a bűnreol, Ho-
lot valamit cselekeíszem, az Istén akarattiatul vgian kénízerit-
terem erre, [a] *Valamit pedig az Istén akar, mind io az; En- a Calu. libr. 3.*
nec feoleorte a hol teorueni nincz, ot bűn sínzen, Es az I- c. 23. n. 2.

gáz ember nec, oly Priuilegiomia vagion, hogy az egyízer niert
igáílagot, soha el nem veztheti, En pedig bizonniál híízem
hogy az Istennec valasztot íia vagioc, azért akár mit cseleke-
giémis leheterlen hogy az Istent meg h bñííam, es el karhoz-
zam. Szegienlem, es bñííonkodomis neha, mikor hallom a
Lutherista toroc czíízar, kíaltokat, hogy nagy kíaltással fenic-
getnec az Istén haragíauál, a karhozattal, es e vilaghi íápa-
íockal, ha kí nem térec a bűnbeol, es az Istén teorueniet
meg h nem tartom, Miuelhogy eo magoc azt mongiac, hogy
bizonniál kel híínnem, minden íeíelem nekűl, hogy el nem
karhozom, es hogy kedues íia vagioc az Istennec, Amaz Istén-
nec, mely soha kí nem veti keduebeol, es az ingien aiande-
kozot igáííagbol, valakit egyízer keduebe fogad, Hogy íel-
ííec tehat a karhozattul, ha oly bizonniál hííízem, mint a Cre-
donac egíic agazattiat, hogy el nem karhozom? Ha elégh
az egy pűííta híí az űduetűííegre, Ha az io cselekedet háíon-
talan, haggiuc annac tehat, a kí háíííontalan munkat akar
magara venni, *Quod potest fieri per pauciora, non debet fieri per
plura:* Mikor pedig mellíec ííakattaba yegetnec a Predica-
toroc, ííinte vgy halgáííuc eoket, mint a ketííegbe eíesíre ín-
dito Satant, mert az Euangelíom íenkit nem yegeth, nem ret-
rent, nem vadol, hanem ííak vígaztal, [b] *Es a kí aít mon- b Schluff. lib. 1.*
dana, hogy az Euangelíom, vadol, yeget, karhoítat valakit, ííukííegh *Theolog Calu.*
hogy az Euangelíomot *Moyíes teorueníeúe íeíic.* Azert haya, *artic. 11. fol. 39.*
huya, Ellíínc, *Vinamus mea Lesbíia, atq, amemus, Soproníac, loco*
Rumoresq, senum íeueríorum, *citato.*
Omnes uníus aítmemus affis.

[c] *Geoneorkeogííínc e vilaghi íokba, haggiuc mendeníut íelet ví- c Sapie. 2. v. 6.*
gáíagunknac, Nyomíuc le a íegínt, ne kedueííínc az eoíuegííec,
Ec. Clufolííuc azokat, kí k vgy élnec mint a raboc, es meltan
azt mondhatííac a míí a regíi kemeíi kereztííenec, [d] *Mí a d Tert. Apolo.*
beoit c. 40. n. 542.

beoit miat megh sonniattunc, a türes sennudes miat el sarattunc,
 sakba's hamuba beuerünc, keneorgesünc altal az éghbe seorge-
 a Luth. Tomo tünc, az Istent irgalmassagra induttunc: Mert vgianis, [a] az
 2. lat. Wit. an. igaz hit, es igaz geolekeozet, nem a io erkeolczbül, hanem a so-
 46. Lib. de Mi rul esmertetic megh.
 nist. Instit. ad Ihon minemü giümeolcseot terempt, minemü eletre
 Bohem. fo. 401. indit az Vy tudomani, melyrül meltan azt mondhattiuc, a
 b frena. lib. 5. mit Irenæus a reghi teueligefekrül, [b] Hogy ežec, fel nittiac
 c. 20. n. 6. az ember semeit, minden gonossagra, mint amaz titalom fanac
 giümeolcze: Ezt eo magokis megh esmerec, noha kefeon, az
 c Luth. Tomo Atiafiac, es megh valliac, hogy az eo tanitaloc vtan, sockal la-
 3. Wit. lat. an. trabbac az emberec, hogy sem az eleot, (c) Mi maguns lat-
 49. per Lufft, tiuc, vgimond Luther, Hogy az Istent igbiet inkab vtalliac, es ses-
 in Psalm. 120. letteb erkeolczbe elnec az emberec, mi üdeonkbe, hogy sem a Papa
 fol. 581. alat: (d) A kerežtieni sabadsag palastia alat, minden gonos-
 d Calu. lib. 3. c. sagh el árad. [e] Az Zal bižonittiac mostani üdeobe kerežtien-
 19. n. 6. segeket az emberec, hogy minden io erkeolczot megh vtalnac, a
 e Philip. in lo- sabadsag sine alat. [f] Soha teob, es nagioib vetkec ressegegec,
 cis an. 23. Tit. fitalansagoc, nem voltac, mint most: [g] Az Euangelium reg-
 de abrogat. lo- hen, a fene, ragadozo, karomlo emberekbül, selid, esendež, iambor-
 gis, in fine. erkeolczüeket sokot vala tenni, De megh eddigh senkit nem lat-
 f Sturmius in tam, a ki ez Vy tudomani vtan latrab nem leot volna, minelho-
 2. Antipap. an. gy a sabadsag alat, egiebet nem minelne hanem esüec, isüac, tan-
 79. fol. 182. cžolnac, fitalankodnac. [h] Tudom azt hogy sohult nincz teob
 g Erasmus E- hažassagh teores, teob fitalansagh, mint az Euangelicusoc keozt,
 pist. lib. 20. edi. Nem de Luther eo maga nem azt mondae, hogy inkab akarna a
 Basil. an. 58. fo- Papistasagot, hogy sem ez illien embereket latni, a kiket az eleot
 lio 715. libr. 39. tižta, es iambor elerüket esmértem, mihent az Vy tudomaniba kapa-
 fol. 602. et 693. nac, esac nem az emberi termesetbeolis ki colteoženec, Esmertem
 b Eras. Epif. egy Pradicatori kit mikor Basileaba ki pelengerežtec volna, viluan
 ad fratres, in- megh vallá, hogy mint az Vy tudomaniba kapa, mindennemü
 ferioris Ger- vetkekel megh terholtetec, Esmertem oly seokeot baratoris, kinec
 mania. egisers mind harmasaval vala felesége, Es nem ketelkedem hogy
 i Muscul. in sokan az Euangelium palastia alat, neüel kerežtienec, lelecek Pol-
 locis ca. de De- ganioc. [i] Az Euangelium altal, a mi balgatoinc, oly igben el
 calogo. in ter- valtožanac, Hogy a kik a Papistasagba Istenešec valanac, cseleša-
 30 Praecepto. poc.

poc, latroc, vakmereoc az igassag esmereti utan. (a) *Attul nem a Idem Cap. kel felni, hogy az mi tanuoinc halgatoi kep mutatos, babonasoc, De Ministris. Igassagosoc legienec; megh mentic ettiul, a vesedelemtiul, mind magokat, s mind tanituaniokat, Mert eleghsages okot adnac, hogy lassan lassan Epicureusoc, es Adiaphoristac (az az kic azt itilic, hogy, mindeneknec mind hagiäsa, teüése eggiet er) legienec, es minden Istenessegh, ki giomlaltassac. Es hogy most, (b) teob effele dologrul ne emlekezzem, (c) Rescius, Luther, Calvinus, Musculus egieb irafitis hozza eleo, holot azt mongiac, hogy az eo tanituan nagio b reszre mind Epicureusoc, ollianoc mint a megh testesült cordeogh, a Teoreoknelislatrabbac: Azt mondhattiuc azert mys nekic a mit Tertullianus. (d) Magoc viselesebeolis megh teczic, vallasoc, Azt mongiac hogy nem kel felni Istentiul az ember nec, annac okaert minden sabad eo nalloc: Mert ahol az Istent nem felic, ot nincz az Isten, Ahol az Isten ninczen ot az igassag gerant, sed historice, parces, infra veritatem. Noha azert a lelki esmeret nem bocfattia rea az Atiafiakat, hogy minniaian effele Istentelensegbe gazollianac, es vannac sokan, kiker az emberi okoslag, vallasoc ellenis megh szablaz, kik lassan lassan a reghi kereztieni vallasra terülhac, ha tanitora akadhatnac, Mind az altal, az eo tudomanioc szabadsagot ad minden gonoslagra, minden io cselekedetre tuniaua es resteszesy az embert.*

b Magiari ellen. fol. 124. lasd.

c In Ministro machia. fol. 99

Amici scribunt

hac, non ex o-

dio, non exag-

gerant, sed hi-

storice, parces,

infra verita-

tem.

d Tertul. De Praescrip. c. 43.

A ROMAI HITNEK GIÖMEOL-

G Z I R Ü L.

MIKEPPEN az vy Tanitoc azt hirdetuen, hogy minden io cselekedet bü n, es hogy az vr Istent, a mi üdve offegünc dolgaba, sem alamisnara, sem beoitölesre, sem keoneorgesre nem nez, hanem csac az egy Hitre, el oltiac az emberbe minden Istenes cselekedetnec kiuanfagar; Vgy a Romai vallas ezeckel ellenzo tudomät hirdetué, csuda mely igen öszteoneozi, es szüntelen izgattia, az embert a tekellertes, Istenes eletre. Eo magoc az Magdeburgi historicusoc, csuda szép példackal (a) megh bizonittiac hogy a Papistafagba, az embe-
rec, Aytatossaga, keoneorületessege, Istenes etele, feoleotte
nagy 336.

a Cent. 10. c. 6.

col. 363. Cent.

11. cap. 11. col.

a Cent. 7. c. 7. nagy vala, es innet leon, (*a*) azt iriac, hogy az Egyhazaknac, es
col. 181. Cent. Egyhazi szolgaknac, az Ispitalioknac es szeginieknec, enni
7. c. 7. col. 527. iolzagot, enni gazdaglagot olztanac, hogy clac az egy Roma
Cent. 9. c. 7. varalaba, vagion tizen eot Ispital, mellic keozzul kinec hufz
col. 349. ezer, kinec szaz ezer forintnalis teob ieouedelve vagion, min-

den eztendeobe: A bünre pedig oly ighen nem ad szabadsa-
b Lut. Tom. 5. got a Romai vallas, hogy (*b*) Luther, es (*c*) Beza, a lelki esmé-
lat. Vitr. in c. ret pelengerenec, Carnificinac neuezec a reghi hitet, es Ba-
4. Galat. fol. byloniai foghagnac.

379. Hallottam olliat, ki azt monta, hogy szabadlagot ad a mi
c Beza in Con- vallafunc a gonozsagra, Mert akár mit ctelekeggielis, mingiart
fess. c. 7. ar. 10. megh odoz a gionto Atia, Holot azért ily küniü oruoffaga va-
fol. 294. gion a bünnecc, nem melto ily ighen irtozni teolle: Caluinus
d Calu. lib. de pedig, (*d*) A gionas vgimond, ollian mint az okadas a resseghnec,
Scandalis. post ki giakran okadic, hogy ismet megh teolthesse magat. De ki nem
medium fol. lattia, hogy ez niluan valo karomlas? Azt nem kar-
869. hoztathattiac, hogy e vilagbon, oly bünt nem esmeriunc, mely

megh nem bocfattatic, ha igazan pœnitentiat tart az ember,
 Mert akár kitis hozza fogad az vr, clac ki तरीen gonossaga-
 bol, a mint cok sem tagaggiac; De ebbe küleombeozünc,
 hogy cok, a bünnecc boclanattara, semmit egiebet nem itilnec
 szügefesnec lenni, hanem clac azt, hogy ereoffen higgitic ho-
 gy bünec meg bocfattattac: Seot ha igaz hiti vagion, em-

bernec, minden bünei el reiternec. (*e*) Az igaz hit pedig
e A Soproniac megh marad az emberbe, ha a bünbe keß akarattal beneris, mert a
a negiedic vi- ki egyfzer Istennecc keduebe iutot, soha ki nem esic, akar mit
ßauonafsa, In miuellienis; kibeol niluan keouetkeozik, hogy vgian vétec
affirmat. n. 6. nekülis, hiti szegheo, hazaslag teoreo lehet a Lutherista.
Contra Art. 6. Nállunc nem igy vagion a dologh. A ki vetkezic, igazan gio-
Confess. An- nast ressen vetkerül, ha hituel keoteot fagadasat be nem akaria
gustana. telliesiteni, tehetsegebe leuen ennec be telliesitese, Ha hamissan
 teot kararul megh nem akaria eleghiteni felebarattiat, soha
 megh nem odoztatic, sem az vr vacsoraiahoz nem ereztetic:
 E feoleot, pœnitentiat hagy a gionto Atia, az bünecoc erdeme
 serent, es neha olliat, mellic nem fernenec a Lutheristac
 fogokra: Annac okaert, nem clac szabadlagot nem ad, de seot
 inkab

Inkab megb szablazza a gionas az embereket, mint esekbe
 veoueca Norinbergiac, kik, latuan hogy miuta a gionas megh
 sünece keozteoc, teli vala az varas gonossagat, keoueteoker
 küldenec az eoteodie Caroly Ciasarhoz, es azon keréc, hogy
 parancsolna megh ismegh a Varalnac a gionast, Mely keouetle-
 gre neuetleggel leon a felelet, (vgimond a Caroly Ciasar
 gionto attia, (a) ki ielen vala) csudalkozuan hogy az okos a Domin. So-
 emberec azt itiltec, hogy a Ciasar parancsolattia, ki nilat- to. 4. d. 18. q. 1.
 koztatna valaki az eo titkos vetkeit: Vegezzuc el tehat, es art. 1.
 mongiucast Tertullianussal, (b) *Ha hamis volnais a mit tani- b Terul. Apo-*
tunc, de sükséges: Ha semmire kelles volnais, de hasznos, Mert a log. c. 49.
kik ezt hisic kenferitetnec eteket megh iobbitani, Seor nem melto
hamisnac itilni, es karhoztatni, de igaznac kel vallani, az ilij hasznos
tudomant, (c) Mely a Pustakat Remeteckel, a Clastrumokat c Aug. Tom. 1.
Apaczackal es szerzetesekkel, (kiket elegsegesen senki nem dicfirhet) Demorib. Ec-
megh raká, vgimond 2. Agoston. clef. c. 30. 31.

34.

HOGI AZ VYTVDOMA

NIOK MINDEN TEVELIGESRE

szabadfagot adnak.

DArius kiralinac Zopyrus neüü hadnagiarul olua-
 som, (d) hogy mikor Babyloniát ereouel megh d Plutar. in
 nem vehetne, ereossen megh verete magat, Baby- Apophtegmat.
 loniaba futa, Dariust szidnia kezde, hogy meltatla initio n. 2.
 io szolgaltattiaert vereleggel fizete neki, es igy megh csaluá az
 varasbelieket, el arula az varast: Szinte igy cselekeznec az Vyto
 atiafiakis, lattiac hogy a kerez tien hitet, ki nem giomlalthattiac
 ereouel, e vilagbul, Tettetic mint ha nagy ellenlegghi volnanac
 azoknac, kik a zent haromfagot, a Christus Istenfeget, az
 Istent, tagaggiac, hogy batrabban higgienec az emberec nekic,
 Esa mint a Libertinusokrol mongia Caluinus, (e) Oly ayta- e Cal. cont. Li-
 zefon beselnec, mintha Angialoc volnanac, de ez alat semmit sem- bertin. cap. 18.
 bisnec,

S 2

- a Ibid. c. 3. hisnec, (a) Noha nem marie derec tudomaniokat mindene-
 es 7. cleot, mutatni: Mert vgianis (b) mkeppen a kgio, vgmond z.
 b Aug. 12. de Agoston, nem niluan lepis, hancem alatomba cűs, maű, igr az
 Trinit. c. 10. igassagtul valo el sakadasis, lassan coreghedic: (c) Es mihelt az
 es 11. igaz tudomannac egy rűse megh vetteuc, a teobbis egimas utan,
 c Lyrin. c. 31. es vegre mindenestűl fogua el bagiatuc: Igy latinuc mi űdeonkbe,
 hagi a hon fezket vettec az vy tudomanioc, lassan arra iutnac
 az emberec, hogy semmit nem hisnec, es vagy Atheusocka, va-
 gy Teoreokeokke lesnec lassan: Caluinusbol megh halloc
 nem reghen, hogy teli Libertinusockal Nemet es Franczuz Or-
 d Cal. lib. De sag, Masut igij sol. (d) Lattinc hogy ez eges vilagh megh te-
 Scandalis cir- lic Atheismussal, Isten tagadockal, kin csudalkozni nem kell, Mert
 az Apostol mondasza ferent, a ki el vestia io lelki esmeretet, a hirbeo-
 ca medsum. lia ki esic, ez zel ielentuen, hogy az igaz extelemnec corzeio a io lelki
 1. Timoth. 1. esmeret; Lattinc hogy most mindenűt vralkodic az Euangelium
 2. 19. giűleolese, A vetkeket az Euangelium arniekanal otalmaűzac so-
 kan, Eo magoc a predicatoroc latorfagnak peldar, es az eo sano-
 c Calu. Tur- kot sinta vgi halgattiac, mint egy alkos iatekot: (e) Reginal-
 cis lib. 3. c. 10. dus beoueon megh mutattia az Angliai Caluinistac irasabol,
 fol. 496. hogy teli ez az orsag Isten tagadockal: (f) Hollandiaba nem
 f Reginald. reghen egy keoniuet niomtatanac, De Tribus impostoribus
 lib. 1. c. 1. fol. 4. Moysc Christo, Mahometo. Az harom esalardrul, Moyscfrűl,
 Christufrűl, Mahometrűl: Parisbannis 1572. eztendeobe, egy
 Godfridusa Vallet egerenec megh, ki egi keoniet irt vala,
 De arte nihil credendi, melybe teob dolgoc keozt azt iria hogy
 a ki Arheus akar lenni, eleob Caluinista legien: Luther pedig h
 g Coll. Menf. e dologrul igy emlekezic: (g) Mi, kic az Euangeliumot hanninc,
 an 66. Isleb. c. egi csepnuel sem beocűlliuc ezt nagio bra, a Terentius irasinal: Es
 4. de Mundi. ilmet, (h) Oly velekedesre intottac immar mind Nemessec,
 fol. 81. mind paraűtoc, hogyeok nem sűkeolkeodhec tanita nekűl, es csac
 h Lut. Tom. 5. egy fillieren sem akariac megh venni a predicatorokat, De e nem
 lat. Witt. an. csuda, mert a mint hisnec vgy elnec, diűnoc tenen, vgy hiűznec mint
 54. in 5. Co- diűnoc, vgis halnac megh, mint a diűnoc. De beouebben es me-
 rint. 15 fol. 161. liebben sol e dologrul Schlusfelburgius. (i) A Caluinistac
 i Lib. 1 Theo- vgmond, beleot az Arianus, Teoreoc, Sido, Pogani teneligest ne-
 log ar. 2. fol. 9. uelic, kit giakor ieleckel meghi mutatnac, Mert az Mediolanomi
 Alcianus

Alciatus Pal, Valentinus Gentilis, Blandrata, Gribaldus, Lalius, Zořinus, Statorius, Sylvanus, Ochinus, Castalio, es sokan teobben-
 nis, a Sacramentariusoc iscolaiba, annira eleo menenec, hogy ki Ar-
 rianus, ki Teoreoc, ki Atheista leon keořžülleoc: Egy Nenserus A-
 dam ki Heidelbergaba, feo pařtor vala, Zuinglianusbol, vegre Teo-
 reocke leon, ki eonneon keřeucl Dořtor Gerlachiusnac, 1574.
 eřtendeobe, (a) igyira CusťancZinapolibol: Senki mi űdeonkbe, aHuius Epist.
 (hu en esmertem) Ariannussa nem leot, a ki eleb Caluinista nem leot meminit, Iur.
 volna, vřimint Seruetus, Blandrata, Alciatus, David Ferencz, A genit, in Bel-
 ki ařert fel hogy Arianus ne legien, el tanořřassa a Caluinismust: lo quinti E-
 Mert vgianis egy feo Luther tanito, azt meri mondani, (b) Ho- nang. c. 11. fol.
 gy az Ariannus, Caluinismus, Mahometismus, atiasiac, es ařon 119. ex ipso
 postobul, kũleon formara řabot nadragoc: Mas Luther tanito, Gerlachio, con
 1586. eřtendeobe, Tubingaba egy keoniuet niomtata illien tra Danaum.
 titulussal, (c) Az Isten ighiebol valo intes, melybe megh mu- Reginald.lib.1
 taitatic, hogy a Sacramentariusoc, nem kereřřienec, hanem megh ke- Caluino Tur-
 reřřelt Sidoc, es Mahometanusoc: Seot magokis a Caluinistac, Gal- cis. c. 2. fol. 13.
 liaba, kiralioc ellen fel tamaduā, keoueteket kũldenec Cusťanc- b Ioan. Schutz
 zinapoliba, es azon kerec a Teoreokeot, (d) hogy seřit seřet aggion lib. 50. Causar.
 nekik, kiket ařert a hitert űldeořřneć vala, Mely ighen hasonlo a Ma- cap. 48. apud
 homer vallasahoz, esac hogy anni beoiteoles, es egieb řer tartas nincz Resciũ in Mi-
 az eo vallasokba, mint a Mahometebe, Eok visontagh ařt ighiric, nistromach.
 hogy Nemet orřagba partolkodast tamařřnac, hogy Magiar orřag- fol. 126. Vlem-
 ba kũnniebben hadakořřasseć a Teoreoc, kit beis tellieřtenec, berg. Reginald
 mint ez vtan megh mondom; A Tereoc erre azt felele, hogy fol. 13. Es 1021
 eo nem řzokot valami partos geoleuezeckel, hanem feiedel- c Apud Resci-
 meckel frigiet verni. ű fol. 77. Mi-

De lassuc mint adānac ily nagy řzabadsāgot az Vytoc min- nistfro. Regi-
 den fele teueligefre, es Zopyrus moggiara, mint rontāć el a ke- nal. lib. 1. c. 2.
 reřřiensēgnec minden ereořřeghit; Miuelhogi az io lelki es- fol. 14.
 mēret eorzeoie, az igaz tudomannac, a mint halloc hogy Cal- d Hanc Epist.
 uinus, z Pal Apostolal megh bizonita, ki giomlalan az Vy tu- vide apud
 domani az Isteni felelemnec, es tekellertes eletnec, minden Brendembach
 geokeret, a fellũl eleo řzamlalt tudomaniockal, nagy ka- lib. 7. Collat. c.
 put nira mindennemũ teueligefeknec: Ennec feoleotte, 19. lib. 1. Calui-
 sokan noTur. c. 2.
 fol. 10.

a Eras. Epist. (a) sókan latuan a bit dolgaiban valo visasonasokat, mellicet
ad Fratres, In- az Vy atiafiac mind eginas keozt, s mind mi ellenünc kezde-
ferior. Germã. nec, mint ezennel megh mutatom arra iuttotac, hogy az egesz
b Bullieger. in kereztieni vallasrul, ketelkednec, (b) Es az igazsag esmeritül,
firmo fundã: melirül enni tudos emberec, megh nem alkodhatnac, ketsegben
cont. Brent. c. esuen, nem akarnac semmit hinni hanem csac a mi nekac seczic,
1. apud Regi (c) Mely visallas vegbreis, a Mahomet vallasara visi Euro-
nald. lib. 3. c. pat mint Asiat, es Africat, hasonlo okoc, arra vinec a mint eo ma-
10. fol. 496. goc megh valliac az Atiafiac: TO VABBA megh mas kep-
c Sturmi. De pennis izabadlagot adanac ezen Istentelensegre, Mert ezen-
ratione Inenn- nel megh mutatom, (d) hogy lassan lassan a kereztieni tudo-
da Concordia. mannac csac nem minden aghait le teorec, megh tagadac, ha-
Riginal. lib. 4. mis ertelemmel el valtoztatac: Esa mint (e) megh mutatom
c. 1. fol. 705. a Zent iras mondasit, mellicet az mi üducoziteonc, Istensegre
d E keoniunec az Arianusoc ellen megh bizonittiac, vagy le teorlec, vagy e-
6. reßebe. reotlenne teouec: Ennec feoleotte, a Lutherista es Calvinista
e E keoni 7. atiafiac, vallasanac ket feo fundamentoma vagion, melliet va-
reßebe. laki valoba el hiszen, es eszesen akar dolgarul gondolkodni,
telliessleggel semmit sem hiszen.

f Calu. lib. 4. ELE OSZEOR azt tanittiac minniaian, (f) Hogy
c. 8. n. 8. semmit nem kell hinni embernecc azon küüül, a mi megh vagion ir-
Beza Prefat. ua a zent irasba, Ez amaz keo szal, mellicen eppittetic az Vy tu-
nou, Testã. ad domannac ereossege: Ez ha igy vagion, ketseg nekül hitetlenne
Condañ. &c. kel lenniunc, Mert azt kerdem tolleoc, Hon vagion megh irua,
hogy ezeket a keoniucket mellicket z Mate, z Ianos, z Pal neuc
alat oluasunc a Bibliaba, nem mas valaki eo neuckel, hanẽ tu-
laidon a Christus tanituani irtac? Hogy senki ezeket el nem
valtoztatta? Hogy senki konkoliaual megh nem veztegette,
az Apostoli tudomannac tizta buzaiat, hanem valtoztatas ne-
g Iren. lib. 1. c. kül megh marat, a mint az Apostoloc irtac? (g) Ebion csac
26.. az egy zent Mate Euangeliomat mondotta Isten igheienec,
h Idem. lib. 3. (h) Marcion csac az z Lukaczet, a Valentinianusoc csac a z
c. 11. Ianoset, es mind ezec sok keppen keorniül menteltec, s megh
veztegettec az Irast: Honnan tudod hogy ezek hamissat
tanitottac, hogy kezec szenniet az irason nem hattac? Ta-
lam a te lelki esmereted belseo indulattiabol, a mint
Caluinus

(a) Calvinius akaria: Tehat immar az iras kiüülis valamit *a Cal. lib. i.*
 hiz, tudni illic, a mit lelki esmeretednec titkos tanacza tanit; *c. 7. n. 4.*
 Noha erre azt mondana Marcion, hogy a te belleo velekedes-
 fed bizonitalan, mert az eo lelki esmereti ellenkezik a te vele-
 kedesfeddel: Hogy azert most beket haggiunc egieb bizonifa-
 goknac, mellickekel e veszedelmes tudomant megh hamissithat-
 tiuc, Clacazt mondom, Hogy valaki ezt el hiszi valoba, mind
 addigh sem kiheti, hogy z Pal irta legien azokat a leueleket,
 mellickeket eo neuueul irta a Bibliaba, valamigh ezt megh nem
 mutatnac az irasbol, kit bizoni soha megh nem mutathatnac:
 Es ha szinte ezt megh mutatnakis az irasnak valamely reszerül,
 Errül ismet, mas z Iras bizonisagaua megh kellene mutatni,
 hogy ezt, nem valami teueligeo irta az Irashoz, Es igy, auagy
 Vegheterlenül eggic irast, mas irassal kell megh bizonitani,
 auagy oly Irasra kel iutni mellicet mas irassal megh nem bizo-
 nithatunc, Annac okaert, ezt nem kell z irasnac itilnunc, sem
 a teob irasnac bizonisagara tamaztanunc, Es igy az egefz szent
 irast kerfogesse, bizonitalanna, ereordenne teszüc.

MASODZOR Hogy a Zent iras igaz ertelmenec so-
 ha veghere ne meheslunc, hanem szabad legien mindennec az
 eo agia teczeset keouetni, es azt itilni igaznac, a mi neki tec-
 zik, Sem a reghi beocsülletes z Atiac egienleo ertelmenec, sem
 az Ania zentegyhaz vegezefinec, sem a keozeonfeges geole-
 kezetec tudomanianac helt nem adnac, Azt kialtiac hogy a
 reghiac minniaian teueligettec, azt akariac hogy ezeknec ertelme
 felre tetesset, mert ezec nem ertettec az Isten ighiet; A
 reghi teueligeoktül tanultac ezt, az atiafiac, Mert (b) *Ne-b Socrat. lib. 7.*
Storinsis, noha tudatlan vala, mind az altala reghiaknel tudosnac c. 32. lib. 12.
itilte magat: (c) Az Arriannusokis csac magokat itüles beol-Tripart. c. 4.
eseknec, es azt montac, hogy csac eok esmertec megh az igazsagot, mel-c Theodor. lib.
liet senkieo eleotteoc esbebe nem veot. (d) Sabinus tudatlanok- 1. c. 4. post.
nac hitta a Niceaba eosue geolt z Atiakat. (e) Samosatenuus, a medi. Niceph.
megh holt z Iras magiara zokat, sütta s gialazta, (f) Maga- lib. 8. c. 7.
rul pedig eo maga, tanituaninal egierembe azt hirdette, hogy eo d Tripart. lib.
Eghbeol sallot, Isten Angiala. (g) Tatianus magat mindeneknel 2. c. 8. Socrat.
T 2 tudosnac lib. 1. c. 9.
e Niceph. lib. 6. cap. 30. f Euseb. lib. 7. cap. 30. g Iren. lib. 1. cap. 31.

- tudoshnac itiluen; senkit nem akara keonetni, Es reouideden,
a Iren. lib. 5. (a) Valaki az Aniazenegyha^znt elszakat, a reghi Doctorokat
c. 20. n. 3. tudatlanoknak itilte, vgimond z Irenæus, miuelhogi vgianis a
b E keonia. 8. keuelisegh Annia a teueligefnec, (b) mint ez vran megh mon-
 reßebe.
c Lyrin. c. 14. hoztassuc a mit az eleot hittünc, meg vesünc a reghi hitet, az Atiac
 cont profan. vegezest, az reghiektül megh eor^zgot tudomant; (c) Eo teolleoc
d Idem. c. 36. tanullinc az igaz hitet, melliet eo eleoteoc senki nem esmert. (d) Az
e Basil. lib. 1. kinannia Eunomius vgimond z Basilus, hogy ne ne^zzuc a reghie
 cont. Eunom. sakasagat, es nemelliec meltosagatul, fel ne inditassunc: Mit mon-
 initio. daz? A reghieknec semmit ne tulaidonicunke? Az Euangelion
 kezdetitül fogva valo sakasagot ne becsüllünke? Ne agguinke sem-
 mi helt, azoc meltosaganac, kik minden isteni aiandekokkal tündeoc-
 leottec? A ti csanargastoc alá vesüke ertelmünket, &c. Oka pedig
 miert futnacyly ighen a teueligeoc, az Iras magiarazattiaba, a
f August. 2. reghi elemetes tanuktul (e) kik sem mi reanc, sem eo reaioc nem
 cont. Iulian. ne^ztec, sem reanc, sem reaioc nem haraguttac, hanem, a mit a
c. 10. reghiektül tanultac az tanitottac, a mit az hinec keozt talaltac, ar-
 nulteottec bizonisagot, nem egieb, hanem az, hogy magoc akar-
 nac mind vadloc, mind tanuc, mind birac fenni a hit dolgaiba,
 es cfacazt akariac hogy igaz legien, a mit eok akarnac, Miel-
 hogy eo eleotteoc senki egieb azt nem tanitotta, a mit eok,
 g *Vide librum* hanem cfac amaz ket beolcz Doctor, (g) Nullus & Nemo:
elegant. Iurge- A reghi iamboroc nem ezt tanitottac az igassag esmere-
nicy. culus ti- titul, Hanem azt, (h) hogy az Irast a reghieci ertelme serent kel-
tul. Quinti E- magiaraznt, nem magunc teczese serent, Igy oluassuc, hogy az
wangelis pro- Ephesombeli z geolekeozet, karhoztarni akaruan Nestoriusz,
fessores anti- (i) A reghi sent atiac tudomaniat fel keresuen, az igassagot
quissimi. Nul- o^zekuec keozeonfeges ertelmebeol akara hirdetni, (k) Sisinius
lus, & Nemo. az adatanacul a Ciasarnac, hogy az Ariannusokkal ne vetekeg-
h Clemens Ro- gienec, hanem cfac azt kergies teolleoc, ha be vesüke, a reghi z Atiac
man. dist. 37. keozeonfeges tudomaniat, vagi nem? Mert ha be nem vesic, mel-
cap. 14. toc hogy karhoztassanac, ha benefici kés a geozcodelem ellenec, Igy
Lyrin. c. 34. oluassuc hogy (l) z Agoston, (m) Lyrinenis, es a teob reghi
a. Petri. 1. v. Doctoro-
20. i Lyrin. c. 42. k Sozom. lib. 7. c. 12. Socrat. lib. 5. c. 10. Niceph. lib. 12. c. 15. l Aug.
s. cont. Iulian. c. 3. 4. n Lyrin. Loca citatis in Diatriba Theologica. fol. 41.

Doctorokis, a mit keozconfegefen tanitottac a reghi z Atiac, azt ketseg nekül bizoniolnac itiltec, noha a mit ezec keozzül egy, vagi ketteo, maga erelmelbeol mondor, azt nem iauallottac mindenkor.

De ier halliuc az Vy to atiafiakat: (a) Christusel veotte a Luth. Tom. a Püspeokeoktiül, Doctoroktul, Geolekeozetektiül, a tudomani, itile- 2. lat. Witt. tirül valo, hatalmat, vgimond Luther, es ezt a iuhoknac attu: Eok an. 46 lib. Ra- tartoZnac azert, hogy a mi itiletünk ket keouesséc, es nekünk engeggio- tiones iudicij nec: (b) Nem sükség hehat, hogy a Geolekeozetec vegezesei var- Ecclesiast. fol. iuc, hanem, minden kerezten, tartoZic itiletet tenni, minden tudo- 402. manirul, es karhoZtatni a hamissagor. (c) kinec kinec, a hit dol- b Schlüssel. lib. gaiba bironac kel lenni, (d) Mielhogya z Atiac, es a Geolekeo- 2. Theol. Calu. zetec, emberec voltac, az iras pedigh, minden embert haZugnac ne- a. 15. fol. 164. nez.

A zent geolekeozetekrül, es a reghiel nec egienleo er- 1. Cont. Bell. g. telimerül igy irnac: (e) Nem gondoloc velle, akar mit mongior 5. c. 8. arg. 15. Ambrus, Agoston, a Geolekeozetec, a vilagh sokasá, Csudalom az. d. Arg. 101. eordeogh bolondfagat, hogy aZok atamaZtia ellenem, a kik ellen e Luth. Tom. viaskodom: (f) Ha eZer Agoston, eZer Cyprianus, eZer geole- 2. lat. Witt. keozet ellenünc tamadsem gondolunc velle. (g) Seor, ha zent Pe- an. 46. lib- ter, Pal, lanosellenem tanitis valamit, de tudom biZannial, hogy cont. Reg. Ang. nem en, hanem eok tanitnac az. iras kiüül: Mafur minec vtanna infine. azt mondottavolha Luther: (h) hogy a kereztienec, mindegy a- f Eod loco fol. rant Papoc, ez okon minniaiunknac egienleo hatalma vagion, mind 369. Es Tom. firfinac, aZoni allatnac, a predicallasra, ac vrteste aldaZara, miuel- 1. an. 49. fol. hogy Christus aZi monda, hogy egy a mi mesterünc, es egienteokep- 342. pen monda mindeneknec a vég h vacsorakor; EZT CSELE- g. Luth. Tom. KEGGIE TEK; Vegre igy feiczi be, (i) Ez ellen semmi az. 5. lat. Witt. Atiaknac tememelen sokasaga, a Santalan geolekeozetec, az eleitül an. 54. per fogua valo sokas, mely poZdoriackal tamogattiac a pilisses all orcZac Luft. in c. 1. az eo vallasokat. Caluinusis niluan iria, (k) hogy nincz oly ad Galat. fol. geolekeozet melibe valami fogiatkozas nem volha; Beza es 290. a teob Vy tanitokis ezent tanitriac, mint beoueon megh mu- h Tom. 2. tattia, Iurgeuicius, libro, Professores quinti Euangelij, Nullus Es Witt. lat. lib. V Nemo. ad Bohem. de Instruend.

Caluin. a fol. 395. i Fol. 396. k Cal. lib. 4. c. 9. n. 101.

a Humfred. Nemo, cap. 4. Arg. s. 6. 9. 10. (a) *Az* Aniazentegyhar mel-
 cont. rat. Cam- tafagatul veor bizonisagnac, nincz nallunc semmi ereie: (b) *Mert*
 piani. fol. 443. mi eleb megh visgallunc a geolekeozetec vegezefit, es a mit igaZnac
 446. itilunc, csac aZt baggiuc helien: Egi keoniuer ira a Geolekeozet-
 b. *Beza* in Gõ- tekrül Luther, melybe, el kezdué az Apostoloc geolekeozetin,
 fess. 199. *Idem* mind a Nicæa, Ephesom, Chalcedon beli Sinatokot, (c) ragal-
 Eutyches, Act. mazza, es karhoztattia, Masut ez Angliai kirali ellen iruan,
 i. Concil. Chal- (d) *A* Nicæabeli geolekeozetet, neuezí Vialatos Sinainac, me-
 ced. fol. 58. lybe zenisegh teoreo, es Istentelen vegezefec rendelterénec, es a ke-
 c Verba vide reZueni sabadsag ellen, teorueniec szerZeténec: Vgian ezen Ni-
 apud Bellar cæabeli geolekeozetrül azt iria Brentius, (e) hogy el tenelieder,
 Prefat. de Gõ- megh tiluan az vitezkedést: A teob Vytokis ezen beoclül-
 cil. letes forman szoktac szollani az geolekeozetekrül, mint Re-
 d. Illo Tom. 2. ginaldus (f) beoueon megh mutattia, *Mert* Caluinus (g) *Phana-*
 an. 46. fol. 370 ticusoknac, biuult feiük nec neuezi a Nicæabeli z Atiakat; Muscu-
 371. cont. Re- lus vgian ezekrül azt iria, (h) hogy az ördeogiül vezereletettec:
 gem. Ang. A reghi zent Doctorokat, Vr Istent, minemü szitkockal
 e Apolog. Con- nem illetic? (i) Istentelen vgimond Luther a Hieronymus
 fess. Vitr. cap. tanitasa. Megh tapodunc aZert teged, csukliaddal, es puZiad-
 De Concilijs. dal egietembe Hieronyme. (k) Hieronymus sentseg teoreo sa-
 f Lib. 1. Calu. iauat, aZt iria hogy ellenkeZic z Pallal, ami egy csepiere sem el-
 Turcis. c. 5. fol. lenkeZic, oly ostoba, es alussekoni volt aZt iras magiaraZasba:
 46. lib. 3. c. 3. (l) Hieronymusnac sem ertelme, sem sorgalmatossaga nem volt,
 fol. 393. Calu. aZt eo illetlen nialuskodasit, es Sido vaksagbit, historia gianant iria:
 in c. 32. Lyri- (m) *AZert* fel's ala kel forgatni aZt Atiac tecZesit. (n) Hiero-
 nymus semmit nem ertet z Palba: Z Dienestrül, kirül beoclül-
 g Cal. De ve- letes emlekezet vagion Actor. 17. v. 34. azt iria, (o) hogi-
 ra Eccles. Re- semmi derec tudomania ninczen, alom minden elmelkedese, *A Mys-*
 form. ratione. tica Theologiaba vgian vesedelmesis, PlatoniZal nem kereZtie-
 h Muscul. in nül sol, Abba Christust megh nem tanulod, seot inkab el feleued;
 leqis cap. De Vgian ezen keoniuerül z Dienešinec azt iria, (p) hogyez csak
 Ministr. keoltes,
 i Inc. 22. Genf. Edit. Norimb. an. 50. a Montano. fol. 214. k Tom. 2. Witt.
 lat. an. 46. lib. de Serno, Arbit. fol. 500. l Ibid. fol. 505. m Fol. 466. n Tom. 5.
 Witt. lat. an. 54. in c. 3. ad Gal. fol. 348. o De Capt. Babyl. De Ordine. Vide
 Initium Confess. Hieronymiana. p Coll. Mens. Germ. Isleb. an. 66. per Vrb. Gaub.
 c. 1. De verbo Deo. fol. 3.

keolter, es ha'zug sagbol toldozot Poesis. (a) Az Origenes Theolo- a Fol. 3.
giaia hasonlo a Sacramentariusoc drdeoghi tudomaniához.
(b) Arani sain Ianos, semmit igazan nem ir egiébet, a kif- b. Fol. 18.
dedec kere'zsegenel. (c) Origenest regen karho'zattam; Arani c Ibid. c. 58.
sain semmire kelleo, csacsogo: Basilus egy seor salat nem ér, csa- De libris vete-
pa Barat; Tertullianus ollian mint egy Carolo'stadius. Cyprianus rum. fol. 525.
ighen gienge Theologus. (d) Hieronymus es Ambrus souanion d Fol. 526.
irnac, z Agoston semmi oly dolgot nem ir a hitrül (e) Na'zian- e Cap. 59. de
Xenusba semmi ollus dologh nincz. Gergeli Papa, tizta Barat. Scholastic. fol.
(f) Hieronymust nem kel a Doctoroc keozibe samlalni mert 530.
eretec volt, mind az altal, hissem hogy uducozult, senkit vgy f Fol. 531.
nem giuleleoc az Atiac keozul mint coter, meri csac a beoitru'k, Vide plura a-
a szűességrül sol: E'zeket es teob effele dolgokat magam oluastam pud Iurgen. li-
Lutherbe.

bro, Quint.

Caluinusis vgian ezen keppen tizteli a reghi zent atia- Euang. Pro-
kat, mint beoueon megh mutattia (g) Iurgenitus, Enis fessores, Nullus
masut megh mutatam, (h) hogy az Atiac irasit semmire beo- e Nemo. cap.
clulli Caluinus: A Caluinistac pedigh es Melanthon mint tiz- s.
telic ezeket, beoueon megh iria Feuardentius (i) feliegiez- g Loc. citato.
uen irasoc heliet, Hieronymust azert vgimond, neuhezic Alba- h De Ecclef-
iatlannac, seles, dühüs bolondnac, baluanozas Doctoranac, nem Thesi. 46.
zeninec hanem oly karho'zotnac, mint a Satan: Agoston- huiol- i Lib. 1. Theo.
kodo hiusagokat csacsogo Theologusoc'kanac: Damascenust, Epi- machia. fol. 3.
phanust, Tertullianust, e'zelenek nec, balgatagoknac: Na'zianze- ex Scuto fidei
nust, az Isten oreokeos ellensegenec, ki azt sem tuggia mit ir; Ira- Bari. Causari.
neus joba az irast nem oluasta, a Credot sem ertette: Dienes ven k Vos igitur
bolond, merész a ha'zug sag keoliesbe, Ec. Withakerus azt iria, Patres mari-
(l) hogy az Atiac minniaian elteueliedtec: Humfredus pedigh, tandi, spurij,
(m) Csac az Apostoloc vgimond az Atiac, az vtannoc valoc- quia certos pa-
kal semmit nem gondolunc, (n) E'zekis emberec voltac, el teue- tres non habe-
lietec, vakoc voltac, (o) Irenaus es Alexandriai Celemen, nem tis.
igazan szoltac a szabad akaratrul, (p) Basilus es Na'zianzenus l De Ecclef-
soket giermec modra irtac; (q) Mikor az Atiac. b'udeos beokeo- q. 5. cap. 7. fol.
geset halliuc, azt nem mongiuc, hogy temient sala'zinac, az eo hasoc 470.
deorgeset keobege'sfne'c nem neue'z'zuc. (r) Hieronymus, az eo m Cont. Cam-
V 2. sereteoie, pian. fol. 773.
n Fol. 783. o Fol. 809. p Fol. 872. q Fol. 834. r Fol. 504.

*feretols, Eustochium azzoni keduoert, megh dühült haraggal ir
Vigilantiuss ellen.*

Ezec, es hasonlo dolgot, ket keppen adnac okos az Isten-
telenfegre, Mert Eleofzeor, szabadfogor adnac, hogy kiki az co
tec z éfer, es ertelmer keouesse az Iras magiarazattiaba, es a hit
dolgaibakiki itileo mester legien, vgy hogy, a legien igaz, a mi
teczie neki: Mert nilua, ha a reghi zent Atiac, Doctoroc, es
geolekeozetec az iras ertelmebe megh vettetnec, a mostani ta-
nitokat sockal künniebben. megh vethettiuc: Masodszor az
okos ember igi gödolkodhatic magaba, Az Iras ertelmébe nem
keouethierem batorfogoson a reghi z Doctorokat, Martyrokat,
geolekeozeteket, hogy keouessém teliat az en Predicatorimat,
es paztorimat? Vallion tudosbake ezec a reghi beolczeknel?
Vallion szorgalmatosbake az iras visgalasaba azoknal, kik tellies
eleték be clac az Irast forgattac? Kik nec szent eleteket, csudac-
kalis megh bizonitotta az Isten? Bizoni ha enni sok feo z A-
tiac el teueliedhettec, az en tanitoimis el teueliedhetnec, Nem
bizhatom teliat batorfogoson reaioc lelke met: Magam ertel-
mere bizzame? Nagiobbat es teobbert tulajdonicsake magam-
nac, hogy sem a reghi zent, es tudos emberec ferengenec? Ha
azert sem a regiec, sem az Vytanitoc, sem magam nem vagioc
elégseges: az igazságnac megh csalatkozhatatlan esmeretire.
Meggiek es mit higgiec? Effele gondolkodásokbol, vegre á
keouetkeozica mint mondá, hogy eggye teueligefbeolmasikba
eshec, es vegre, vagy Teoreokeoc, vagy Arianusoc, vagy Atheu-

Hac vide fu- soc leznec: Igy oluassuc, hogy a Caluinus scholaiabol Serue-
sius, apud Pos- tus Spaniol, Arianussá leon, kit mikor 1555: eztendeobe-
scuini in Re- Caluinus megh égetet volna: Geneuaba, Géntilis Balint ki
fur. Respons. szaladuan Calhinus kezebeol; Lengiel orszagba kerüle, holot
Chytrai. Sect. 1566: eztendeobe; sokakat Arianussá teon: Vgianeckor tai-
3. c. 7. fol. 103. ba, Blandrata Georgi Geneuabol Erdelibe mene, a kis Ianos
108. kiralt, az Vr vacsoraiá két szyn vetele szine alát Lutheristaua
teoue, es Alexius Dieneft ada neki predicatorul; Ez vtan Cal-
uinistaua leon a kis kiraly, es David Ferenczer valazta predica-
toranac; De vegre Blandrata, es Stancarus Ferencz, mind ket-
tem Oláz Doctoroc, arra viuec David Ferenczer, hogy 1566.
ezten-

eztendeobe, Segesuarat az ország geolesebe, a Christus Isten-
sege ellen predicallana, Es így a kirali fia, a Nemességgel egie-
tembe, két Olaz Doctör által Arianus leon, es lelkekbe el ve-
szene az Olazoc által, Az vitan ennihani lator olaz a feiede- *Per qua quis*
lem keorül valo cselecsapással leon-feo oka, hogy test szerentis *peccat, per has*
el veztenéc országokat, Es vegre egy iambor Istenseleo Olaz *puniatur. Sap.*
hadnagy által, Basta Georgy által, ostromozza megh az Vr Isten, *11. n. 17.*
az Olaz Doctöröktül veot hitertlenfeget.

Elzekbe veouec noha kefeon a Caluinista atiafiac, hogy a *Hinc in nul-*
nem kel vala ili vakmereöüül megh vetni az Aniazentegyhaz *lo cögressu vi-*
meg geokerezet itiletit, az eo paztorinac egienleo ertelmer, *et os, sed vido-*
es így szabadságot adni az Vy teueligelekre; (*a*) Lattiac vala *res se iactarüs*
hogy ha szabad mindenec itiletit hatra hagiuan, kinec kinec *Heretici Ex*
csac az eo tulaidon teczeset keouetni, soha semmí teueligesnec *Possidon. in*
hamisflaga megh nem geozethetic, Ennec okaert sokszor a *vita Aug. c.*
reghi hiuec egienleo ertelmer, mint geozheterlen bizonisagot, *17.*

hozzac eleo egimas ellen valo verekedesekbe, mint (*b*) masut *b De Ecclesia*
megh mutatám, Es a Varadi disputatioba így szol Melius *Pe- Thefi 20. & 28*
ter, az Erdeli Arianusoknac, (*c*) *A Bibliabol eleo hozot bi- c Disp. Vara-*
zonisagokat, *azt kiuanuinc, hogy senki az eo feietül ne magiaraz- di. edita anno*
za, hanem, nagio b beocsüllet legien ebben az ighiben, a reghi, 1569. Claud.
egienleo, igaz, *kereztieni geolekeozetnec, hogy sem mini imez a- In 2. conditio-*
maz hitetlen *beckenešnec: De a mint (d) masut megh mu- ne, initio.*

tatám, Erre Daud Ferencz es a teob Arrianusoc azt szoktac *d De Eccles.*
felelni, hogy ha a geolekeozetec, es reghi Doctöröc ertelmer *bé Thefi. 28.*
akariac venni, keketelen Papistacka kel lenniec, Ha pedig szabad e Ariani ut
volt (e) Lutherne mikor a Papistackal vala ighie, megh vetni bonifilijsaten-
a reghiec itiletit, nekis ugian azon keppen szabad: Mert bizoni tur seper Lu-
soha csac eggiet sem mutathatnac a reghiec keozzül, a ki ther. & Calu.
egy hitbe, ertelemben es vallasba leot volna a Lutheristackal, *profecisse: ut*
vagy Caluinistackal, Es ha imit amot, valami foltokat raga- *ostendit Iurg.*
doznac neha a reghiektül, hogy be feodeozzec magokat, *in Bello quinti*
czec, vagy szinte vgi illenec az eo vallasokhoz, mint az arantias *Euang. c. 11.*
sarkantiu a boczkorhoz, vagy nem igazá hozzac eleo a reghiec *Vide huius li-*
mondasit, mint az eonneon tulaidon vallosokbul masut megh *br. cap. 6.*

(*f*) mutattam.

f Thefi. 46.

X

HARMA- de Ecclesia.

HOGY AZ ÚT TANÍTOK

HAZUGSÁGGAL TESZIK GYŰLEOL-

segeffe, a reghi igaz vallást.

a Ioan. 8. v.

44.

b Tert. Apol.

c. 2. Euseb. 4.

Hist. c. 8.

c Tert. Apol.

c. 2. Euseb. 3.

Hist. c. 33. Ni-

ceph. lib. 3. c.

17.

d Tert. Apol.

c. 8. Minuti.

in octavio.

e Tert. Apol.

c. 17.

f Idem. Tert.

n. 23.

g Aug. Tom.

6. 20. cont.

Faust. c. 4. &

21.

h Hieron. E-

pist. 53. cont.

vigilant.

i Athan. Apol.

2. Socrat. lib.

1. c. 29. Ruffin.

lib. 1. c. 15.

Theod. lib. 2. c. 8. k

z Petr. 2. v. 1. l

Lib. 1. Theol. Calu.

prefat. m

Iren. lib. 1. c. 15.

Vggia iol az eoroeogh, hagi az igazságot, igazsággal megh nem geozheti, annac okaert, mindenkor azon mesterkedet, hogy hazugsággal tenné gyüleolsegeffe az igaz hitet: Igi olualluc hagi a kereztientegnec ki sendült szep viragat, io ideien le akaruan niomni (a) a hazugsagnac Antia, ifzoniu, gialazatos, es gyüleolseges verkeket s teueligeseket kene az hiuekre, (b) Azt hirdetic vgimond Tertullianus hagi mi hires latroc vagiunc, giermekecek aldozunc, es ezec husanal lakozunc, a io lakas vitan, giertiakat el oztuan keozeslegh faitalanzkodunc. Miuelhogy cyel eozue szoktac vala geolni a kereztientec, (mint (c) Plinius iria Traianusnac) es amaz artatlan barani testet, kereztieni szeretettel egi mast megh csokoluan, venni, azt keoltec a poganioc, hogy ember hullal lakoznac, (d) es egiesleg latorkodnac, (e) Aztis hirdettec, hogy a napot imadtac, miuelhogy nap keletre fordultac mikor imadkoztak, seor (f) hogy egi izamar feiet imadnac, (g) hogy a Martyrokat Isten gianant tiztelic, (h) hogy pogani mondon imadgiac a zentec tete mit: Es nem clac keozeonseggel hazugsággal szoktac vala terhelni a hiueket, de azokatis, kik otalmazzac vala az igazságot, (i) Athanasiusfra gilkozságot, faitalanfagor keolte nec, &c. Meltan hiia tehat z Peter (k) hazugoknac a teueligeo tanitokat, (l) Mert etulaidon gyimeolcse, vgimond Schluslel burgius, az eretneksagnec, hogy sok hazugsággal szidalommal, giala z, Zattal terbeli az embereket, (m) Es az iob keozteoc vgimond Irenaus, a ki nagiab hazugsagokat gondolhat: De ezt legh feo keppen

Theod. lib. 2. c. 8. k z Petr. 2. v. 1. l Lib. 1. Theol. Calu. prefat. m Iren. lib. 1. c. 15.

keppen mondhattiuc a mostan támat tanitokrul, kik oly nil-
uan, oly szem latomast, oly giakran, oly temerdeken hazud-
nac, mint ha (*a*) *remensegac a hazugsag volna*, ha oon szaioc, *a Isa. 28. u. 15.*
vas szineoc volnais, ezzel ernec megh, kikrül meltan mond-
hattiuc Tertullianussal, (*b*) *hogy vellec sületet a hazudasba* *b Tert. Apol.*
valo geoneorkeodes. *c. 7.*

En reouideden peldauul esac ennihaní dolgot hozoc
eleo, A ki beouebben akar ezekrül errekezni, tekineze megh
Pistoriust, ki minap Mencerusnac, negy arcos pappirosra niom-
tator keoniuebeol, Ezer 's hufz hazugsagot szamlala eleo:
Bellarminus a Concordiarul irt keoniuebeol, hatuan ketteot:
Ezen kiüül irasfnac elleo Tomusaba, (*c*) Chemniciusnac *14. c Lib. 4. De*
kezes labas hazugsagit hozza eleo, mellicke csalardul felieg- *verbo Dei. c. 3.*
zi mellic Papa szerzette az vtolso kenetet, a zenteknec valo *d Lib. 3. De*
keoneorgest, a Beoitot, Bermalast, &c. (*d*) Caluinusnac eot *Pontif. c. 20.*
hazugsagot hozza eleo masut, mellicke iria Caluinus, hogy *e Ibid. c. 24.*
a Papa azt tulaidonittia maganac, hoga eo, vy Sacramento- *f Ibid. c. 28.*
mokat rendelhet, &c. (*e*) Illyricusnac *12* hazugsagot (*f*) Chy- *g Lib. 2. De*
trausnac megh anni keouer hazugsagit, hozza eleo; (*g*) A *Monah. c. 6.*
szerzetesec rendirül, masut, hufzon eoteot, (*h*) A szentec- *h Lib. 1. De*
nec valo keoneorgefrül, tizen eggiet, (*i*) A szentec teti- *Sanct. c. 16.*
merül hetet: A masodic Tomusba, legh előszeor, (*k*) *28. i Lib. 2. De*
nagy hazugsagot hoz eleo, az Vyto atiasnac irasibol a zent- *Reliq. c. 2.*
segekrül, (*l*) Masut *12.* (*m*) Ismet hármat, (*n*) Viszon- *k Lib. 1. De*
tag hatot, (*o*) Az vtan megh keozel eotuent, (*p*) es ve- *Sacram. c. 2.*
gre masut negiet: Az harmadic Tomusba Eggiút (*q*) Chem- *is seq.*
nicusnac a Bodog azzoni fogantatasarul negy hazugsagit *l Lib. 2. De*
szamlallia eleo; (*r*) Masut, az eredendeo bünrül megh ne- *Sacram. c. 1.*
giet, (*s*) Masut az mi io cselekedetünkrül, eoteot, (*t*) A *m Lib. 2. De*
beoytrül hatot, es egieb dolgokrul, egieb hazugsagokatis *Confir. c. 1.*
szamlal giakran eleo, melliekel, oly dolgokat kennec, es *n Lib. 6. De*
keoltneec reanc, kikbe, tuggia Isten, sem hirünc, sem tana- *Missa. c. 13.*
csunc, Ebbe hogy semmi ketseged ne legien. *o Lib. 1. De*

CALVINVS, Azt iria, (*u*) *hogy a Papistac Theolo- Pœnit. c. 2. is*

X 2

giaia sequent.

p Lib. 6. De Pœnit. c. 9. q Lib. 4. De Stat. Pecc. c. 17. r Lib. 5. c. 6. s Lib.
s. De Grat. c. 13. t Lib. 2. De Icin. c. 24. u Cal. lib. 4. c. 7. n. 27.

giaia harom dologba ál, Elseo az, hofi nincz Isten; Masodic hofi valami Christusról irnac az Evangelistac; ha zugsag es czigani-sag: Harmadic, hofi a fel tamadafrul, es éreoc bodogsagruł valo tanitas, tiŕta csupa besed, Ez a Papac tudomania, mint iol tud-

a In Matt. 23. gia valaki Romat latta: (a) Ha aŕert z Peter most élne, lel-
v. 29. ſaggatnac eotet a Papistac, z Pali megh keoueŕnec, Christust laſ-

b Lib. 3. c. 20. ju iŕŕŕel megh egher nec: (b) Az eo Litaniaiokba, hymnu-
n. 21. sokba, Proſaiokba, csac emlekeŕet sincŕ Christusrul, (c) Chri-
stus kóŕbe iarasat semmire beocsiŕllic, ha z Gergely, es teob ál or-
cŕac melleie nem vetter nec: lhon a szemtelen ember, meli iszo-

d Coll. Men- niu hazugsagokat beŕŕel: LV THER azt iria, (d) hofi
ſal. Isleb. anno ſéles e vilagon, ſenki nem volt eo eleotte, a ki tutta volna, mi le-
66. in Prefat. gien a Biblia, Christus, az Evangelium, a kereŕŕŕegh; (e) A
Aurif. Papistafagba nem tutta micſoda a Biblia, Carolostadius Doŕtor-
e Ibid. cap. 1. ſaga vitan, niolcŕ cŕtendeouel keŕde oluafni a Bibliat. (f) Azt
De verb. Dei. tanitnac a Papistac, hofi az ũducoſſegre nem ſiŕkſeges a Hit:
fol. 9. (g) Ez a Babylonia, oly ſempteleniŕl el oltotta a hitet, hogy cŕt
f Affert. art. 1. nem ũili ſiŕkſegſnec a pœnitentia ſemſegébe, ſeot mint egy An-
g De Captiu. tichristus, karhoŕtattia, valaki ſiŕkſegſnec mongia a Hiet:
Babyl. De Pœ- (h) Mikor az Igaŕulaſrul ſollottac a Papistac, csac ingien
nit. ſem emlekeŕtec a Hitrul, es a Christus erdemerul, vgimond az
b Confess. Au- Augustana confessio, Ez mely temerdec hazugsag legien, kün-
gust. art. 20. ſ nien eſzebe veheti, a ki megh tekinti, z Thamas Aquinaſt
21. prima ſecunda, q. 113. art. 4. ſecunda ſecunda, q. 2. art. 3. ſc.

i Beŕa in Cõ- Beza azt aria, (i) hofi a Papistac a Paraŕnalkodaſt bñnec
ſeff. cap. 7. fol. nem ũilic: Aztis iriac, (k) Hogy a mi vallaſunc ſerent,
316. Christus Vruc csac aŕeredendeo bñnert teot eleget, a teob bñ-
k Giarmathi, neokert, mi magunc teſiŕnc Iſtennec eleget, mert ezt tanitotta
Monoŕlai el- (azt mongiac) Aquinas Thamas, opusculo de Sacram. alta-
len. pag. 266. ris, cap. 1. Maga bizoni (l) Aquinas, es minniaian azt hi-
ſ 281. ſzuc, hogy Christus eleget teot minden bñneinkert, es csac
l D. Thomas. egiedul az eo erdemebeol, nem a mi erdemunkert, es elegh
3. p. q. 1. art. tetelunkert bocſattac megh a mi bñniŕne, mint (m) Ma-
4. ſ 49. giari Iſtuan ellen beoueon megh mutatam.

art. 4. Trid. Megh égete Wittebergaba Luther az Egyhazi teorue-
ſeff. 6. cap. 8. niekrul
9. m. Fol. 178.

niekrűl valo keoniueket, okár aduan cselekedetincec, azt ha-
 zuggia, hogy a Papa, (a) *Cap. Solita, Extra De maioritate, a Luth. Tom.*
azt tanittia, hogy az eo hozza halgatos, nem tartoznac engedni 2. lat. Witr.
az Isten teoruenienec: Es cap. 1. De Constit. in 6. azt tanittia, ho- anno 46. *per*
gi szabad a Papanac minden teoruent el valtoztatni. Maga sem Luffi excuso.
 azokon a heliken, sem egiebut, soha lenki keozzullunc ezt *lib. De causis*
 nem tanította: Azert *Cap. Soluta, clac azt mongia a teorueni, exusti Iuria*
 hogy az egyhazi Papi feidelem, nem vetteter a Ciaszar bi- *Pontif. ar. 1.*
 rodalma ala, hanem inkab a Ciaszar mint engedelmes iuh, *fol. 125.*
 tartozic az eo Paztoranac engedni; *Cap. 1. clac azt mongia,*
 hogy a io rend tartasert szerzet Egyhazi teoruenieket, mi-
 kor a szűgseg kiuanuia, el valtoztathattia a feo paztor, Mert
 eo magoc a Romai Papac azt tanittiac, (b) *Hogy csac ar- b Apud Gra-*
rul rendelhet Vy parancsolatot a Papa, a mirul sem Christus, tianum 25. q.
sem az Apostoloc, sem a reghi z Atiac nem vegeztec semmitis, 1. can. 6. 7.
 Mert mikor ezes valamit, el vegeztec, nem Vy teoruent kel sabni
 a Papanac, hanem az el vegezec dolgot halaligh otalmazni:
 Iollehet ha csac a kulseo io rend tartasert vegeztec volna va-
 lamit az Apostoloc, vagy a z Atiac, szűgseges es bizonios
 okokbut, neha az Aniazentegyhaz, vgi mint io gond viseleo
 safar, elis valtoztathat ezekben valamit, mint lattunk hogi (c) *a c Act. 15. v.*
foitot es veres etelrul valo teoruent el valtoztatta, es egieb kül- 29.
 seo rend tartasokatis: Es igy kel erteni mikor a glossa *dist. 34.*
cap. Lector. dist. 82. cap. Presbyter, azt mongia, Hogy az Aposto-
loc vegezese ellen safarkodhau a Papa, amint vgian ottan dist.
34. a keoniü szelire irac, quo ad ius posituum: Hasonlo-kep-
 pen, mikor masut egy glossa, azt iria, (d) *Hog a Papanac d Lib. 1. De*
menniei hatalma vagion; El valtoztathattia természetit nemeli cretal. Gregor.
dolgoknac; Semmibeol valamit szerzhet: A mit akar, cseleke- 9. *Tit. 7 De*
detunc elegseges oka, hogy eze akarin, es nem kerdhettiuc eoteol- *translat. Episc.*
le, Miert cselekeded eze? Az hamissagbol igassagot csinalthat cap 3.
 el valtoztatuan a teoruenieket, (e) *mingiart vgian ottan, a c Edit Roma-*
 keoniü szelire ez vagion irua. Ez a glossa, *semmit tulaidon na. an. 1584.*
 sonal nem mond, mellet ha igazan ertunc hetien maradhat, Mert
 semmibeol valamit szerzeni, nem egieb hanem Vy parancsolatot
 szerzeni: A hamissagbol igassagot tehet, tudni illic, ha meg en-
 gedni

- gedi Vyonnan a mie megh tölöt vala, A termeszetet elvaltoztat-
hattia, azokban ercsed, mellic a teorueniül sügnec: Az az, egi-
szoual, Mikor az hiucc iauara szükleges, Vy teoruenieket
szerezhet a Papa, es az eleot valo rend tartasrul valo teorue-
nieket el valtoztathattia, s megh ereotlenitheti, es ily a mi-
tilalmas vala az eleot, arra szabadsagot ad, mint lattiu hogi
c vilaghi feiedelmekis szoktac cselekedni, az orszag io rend
tartasaert szerzet teorueniekb: Azonkeppen mikor vgian
ezen glossa, azt iria (a) hogi a Papa c vilagh csudania, es
a In Clemen- *hogy az eo neue, amaz csudalkozo deac sotul, Pape, sarmazic,*
inar. prefat. *mert eo nem Isten, sem ember, hanem mint keozep renden valo,*
a keoniu szelire iriac, hogy ezt io ertelembe kel venni, Tudni
illic, hogy noha a Papa termezet szerent ember, de tizti es
hiuatallia szerent, az Isten sifara, keouete, es tizt tartoia, A-
zert mongia masut ezen glossa, (b) hogy a Papa nem ugy
b Sexto De- *mint ember, hanem az Isten kepebe cselekezo sok dolgokat, vgi-*
cret. De Ele- *mint a szentsegec szolgaltatasat, &c. Noha azert en nem ia-*
ctione. cap. 17. *uallom, hogy effele, nem tulaidon szockal emlekezne nem-*
mellic a Papa meltosagarul, es ezeckel az egiugiu botran-
kozafara okotadnac, De mind az altal, ha oly ertelemmel
szolnac, mint megh magiarazam, igazat mondnac, ha küleom-
ben ertettec mondasokat, meltan itili az Romai egihaz, ho-
gy hamis ertelembe voltac: Mert mi minniaian azt mongiuc
c Tert. Apo- *a Paparul, a mit Tertullianus a Ciaszarrul, (c) En a Ciasart*
log. c. 23. *(a Papat), Istennec nem uallom, mert ha tudni sem akaroc, megh-*
sem merem eotet ezzel csufolni, mert ha ember, eo maga sem kiannia
hogy Istennec neuczessec: Elegh neki ha Ciasarnac (Papanac) ne-
uczetec, Ezis elegh becsülletes neu: Ha magat Istennec neuczi,
megh tagaggia Ciasarsagat (Papasagat) Ha nem ember, Cias-
d Pleni tali- *sar (Papa) nem lehet: Azert Vramnac neuczem a Ciasart (Pa-*
bus. Balau. *pat), de sokot modon, es nem vgi mint az Istent. Ha auiam, hogy*
Schleida. Ni- *lehet Vram? kedues a kegiesseg neue, hogy sem az hatalmas-*
grinu. Beuno, *sage.*
Vergerius, (d) A Papakrul, Cardinalokrul, Baratokrul, Apaczakrul
Speculu Pon- *anni betzedet keolteottec, hogy Esopusis megh erne velle:*
visicum, &c. *A Ieshitakrul hallacza mit irnac, Elias Hasenmiller, es Poly-*
carpus

carpus Laufer egy keoniuet iranac, *Historia ordinis Iesuita- Cuius lib. Re-*
rum, Ebbe azt iriac eggüit, (a) hogy ha a Iesuitac keölt, va- futat. Greiseri,
 laki kemenib elmeü, es niaku talaltat, ezt megh cietuen, egy la- vide:
 gy italoczkauat ki deoytic e vilagbol: (b) Valamit a gionasba a Fol. 44.
 ballanac, mingiari tattara aggiac a bironac, es megh fogattiac a b Fol. 53.
 büneos embert (c) Mikor a Iesuitac valameli varasba men- c Fol. 215.
 nec, elseo sauoc emez, lhon mi vagiunc a Iesuita Vrac, Vduco-
 ziteoc, Papa keoueti: (d) A Iesuitac nem hisic a poklot es me- d Fol. 239.
 morsagot. (e) Azt tanittiac, hogy a Mise, es Oluaso, mégh a e Fol. 299.
 karbozot leiketis üducoziti: (f) Mikor Ignatius az elseo le- f Fol. 224.
 suita, eordeogeot akarna üzni, az eotcodic Pius Papatul megh
 sentelt Oluasot küldte a megh szállot emberhez: Maga Ignatius
 1556. eztendeobe holt megh, Piuft pedigh 1566. eztendeobe
 valasztac Papaua: (g) Mikor az Ignatius tetemet 1554. ezten- g Fol. 320.
 deobe, a Farnesiustul eppitet Vy sentegyhazba akarnac vinni, a
 Iesuitac, fel nem talalac sem testet, sem csontait, azért azt keol-
 tec hogy mind testfűl meniben ment: Ha Ignatius 1556. ezten-
 deobe hala megh, mint kereshettec az eo tetemet 1554. ezten-
 deobe? Ha a Farnesiustul eppitet templom fundamentomit
 1568. eztendeobe kezdéc, mint egész Róma tuggia, es 1587.
 eztendeobe viuec oda az Ignatius tetemet, mi szükséggh vala
 ily niluan hazudni? Aztis iriac, (h) Hogi Romaba a Zent, h Fol. 313.
 Peter Templomaba, isoniü feortelmessegeket lattac, eo magoc, az
 Apaczaktul, es Baratoktul: Maga bizoni senki Romaba a pia-
 czon, vagi a zent Peter templomaba Apaczat nem latot, mert
 soha a Clastrombol ki nem mennek Romaba az Apaczac.

Hogi a Romai Papanac beocsülletes meltolagat, megh kif. i Velenus.
 sebicfec, azt hazuggiac az (i) Atiasiac, hogy z Peter soha. Hunnius, Vi-
 Romaba nem volt, es ezt az Irasbol akariac ki sotulni; hac. Sibran-
 Mert z Pal, Vruc sületesé utan, harmincz negy ezten- dus, Ec.
 deobe tére a keresztien hiire, vgimond (k) Hunnius, es min- k Hun. de Ec-
 giart (l) Damasculbol Arabiaba méne, Arabiabol ismet Da- cles. part. 2.
 mascusba tére, es (m) harom ezteconel az Arabiabol vissza téres l Gal. 1. v. 17.
 utan, méne Hierusalembe, holot z Peterrel eotcod napigh leon; m Gal. 1. v. 18.
 Ez utan (n) Syriaba méne, es Ciliciaba, ismet (o) tižen ne- Act. 9. v. 25.
 gy eztecon mmlua Barnabassal Hierusalembe tére, Ackorian Gal. 1. v. 21.
 z Petert o Gal. 2. v. 1.

- a Gal. 2. v. 9. (a) z Peter ot talála, es akkor megh esmerek, vgimond z Pal, hogi en ream bižatot a poganisagh tanitasa, mint z Peterre a Sido-
 jaghe, kibeol megh teczic vgimond Hunnius, hogy mind eddigh
 b Gal. 2. v. 9. z Peter a Sidokat tanitotta, Vgian akkor el vegezic (b) hogy z
 Peter Iacob es Iunos, a Sidokat tanitac, z Pal a poganokat:
 Es ha sinte vgian ezen eztendeobe a z Pallal valo keotest fel bon-
 tnan, Romaba ment volna z Peter, ha huszon eot eztendeigh volt
 Romaba puspeoc, mint a Papistac mongiac, Nero Ciasar ideiebe
 megh nem eoleter, hanem sinte Vespasianusnac hatodic eztende-
 igh el: E feleot, z Pal Romaba irnan, huszon eot embert, ne-
 ven keozont (c) leuelebe, z Peterül nem emlekezic, seot az
 a Rom. 16. iria, (d) hogy senki Romaba neki segetsegül nem volt, Maga ha
 d 2. Timot. 4. z Peter Romaba leot volna, el nem batta volna z Palt, es eo rolla
 v. 16. Coloss. 4. z Pal sem felekezet volna el, leuelebe: Ez sommaia a Hunnius
 v. 11. fal teot eo bizonisaganac: De bizoni elac ebbeolis niluan
 e Lib. 4. c. 6. megh esmerhettiluc, mely mod nekul szoktac az Atiasiac,
 n. 15. megh a hazuglagotis tamogatni azent irassal: Caluinus ezef-
 f In 1. Petri. ben eslekelec, mert, (e) A reghiekcno egienleo bizonisago-
 Argumento, kert, nem tagadom vgimond, hogy z Peter Romaba holt megh,
 Epist. Noha masut azt iria, (f) Hogy vakmereo velekedes, valamit
 g Apud Euf. a z Peter Romaban valo puspeoksagerül irnak.
 lib. 2. c. 16. Bizoni ha valaki. azt kezdené mondaní, hogy Iulius
 h Ibid. lib. 2. Ciaszar, vagy Matias kirali, soha sem volt a vilagon, valamit
 c. 15. tulaidonagiaskodasert, es szeles feienec almaert, minniaian
 i Lib. 2. c. 14. neuetnec, szinte igy melto volna, hogy effele kabasagokat
 25. 26. clac ingien se hallananac az emberek, holot minniaian, azo-
 k Lib. 3. c. 2. kon el kezduen kik z Petert szemeekel lattac, bizonisagot
 n. 2. cap. 3. teznec, hogy Romaba volt, es ot holt megh z Peter, vgi-
 l De Pres. o. mint (g) Philo: (h) Papias, (i) Eusebius, (k) Irenaus,
 3. lib. 3. Car- (l) Tertullianus, (m) Epiphanius, (n) Hieronymus, es
 min. cont. egy szoval, a reghiecc minniaian. Hogi pedig megh ercse-
 Marci. c. 9. minden ember, mely eztelenul okoskodic Hunnius, ket dol-
 m Epiph. ba- got kel eszunkbe vennunc.
 ref. 27. ELEOSZEOR, Hogy Christus Vranc, Tyberius
 n Hier. de vi Ciaszar birodalmanac tizen hetedic eztendeie taian, szenuede-
 vi Illust. halalt, TYBERIVS pedig, 23. eztendeigh vrlkotec. Eo
 vtanna

vtanna CAIVS Caligula keozel negygh. Ez vtan CLAV-
DIVS tizen negygh; Vegre eo vtanna NEROIS tizen ne-
gygh, mint a reghi Historicusoc iriac, noha ennihani holnap-
ba küleombeoznec egimastul. Vranc halala vtan, hani z-
tendeobe rért legien megh Z. Pal, nem tuggiuc oly bizo-
fón, (a) Nicephorus iria hogy Vranc halala vtan het ezten- *a Niceph. libr.*
deouel, (b) Baronius pedigh hogy Vranc születese vtan 36. *2. cap. 3.*
eztendeobe leon a Z. Pal fordulala. Arani szain Z. Ianos, es *b Baron. Anno*
teobbennis a reghiec keozzül, azt iriac, hogy Z. Pal, megh *Christi 34. C*
terése vtan harmincz eor eztendeigh elt, holot azert Nero *36.*
Ciaszar birodalmanac 14. eztendeiebe eoletec megh, keo-
uetkeozic hogy Vranc halala vtan ket vagi, harom eztendeo-
uel tért a kereztien hitre Z. Pal Apostol, Tyberius birodal-
manac 20. eztendeie taian.

MASODSZOR azt iol megh kell ertenünc, Hogy
minec vtanna Z. Peter Romaba méne, (c) Nem ült min- *c Epiph. hares.*
denkor Romaba, egieb orsagokatis el iaruan, predicalta Christust, *27. Niceph. li-*
es ežert kelletec maga heliebe Romaba egyhazi pažtort hagini, *bro 2. c. 35. Ba-*
vgimond Epiphanius, Seot Z. Lukacz eo magais azt iria, (d) *ron. Anno 39.*
hogy Z. Peter mindeneke el iaruan, predical vala: Es bizonia- *C. 58.*
ra, mikor (e) Claudius Ciaszar, az eo birodalmanac kilen- *d Act. 9. v. 32.*
czedic eztendeiebe, (mint megh bizonittia Baronius anno *e Acto. 18. v. 2.*
Christi 51.) ki üzte volna Romabol a Sidokat, ketelen Z. Pe- *Suer. Claud.*
ternekis akkor ki kelle menni. *cap. 25.*

Azert a Z. Peter szarandokfagarul igy kel gondolkod-
nunc, hogy eo Caius Ciaszarnac elseo eztendeiebe, méne
Antiochiaba, Vranc halala vtan eor es hat eztendeo taiba:
Ot het egész eztendeigh predicalla, es vgy méne Romaba
Claudius Ciaszarnac masodic, vagy harmadic eztendeiebe,
Mikor Claudius Ciaszar kilenczedic vagi (mint nemellieciti-
lic) hatodic eztendeiebe, szamki vertettec volna Romabol a
Sidoc, akkor Z. Peteris Hierufalembé méne, es akkor leon a-
maz Apostoli geolekeozet, melirül emlekezie az Iras *Act. 15.*
Ez vtan ismet Romaba méne, (a mint iria (f) Baronius) Ne- *f Baron. Anno*
ro Ciaszarnac 12. eztendeiebe: Ezekbeol ighen küniü megh *Christi 68.*
felelni az Atiasiac tetouazo bizonisagara, Mert mikor Z. Pal
Z Hieru-

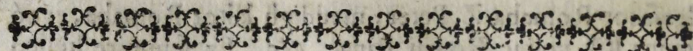
- a Act. 9. v. 26.* Hierufalembé méne, az eo megh teréfe vtan (*a*) három ez-
Galat. 1. v. 18. tendeuouel, Z. Peter mégh akkor Antiochiaba nem ment va-
b Act. 11. v. 30. la, Az vtan mikor a nagy ehseg tamada, ismet Hierufalembé
cap. 12. v. 25. méne Z. Pal, es (*b*) alamísnat vin a híueknec, (*c*) Claudi-
c Baron. An- us Ciaszarnac masodic eztendeiebe : (*d*) Ismet a Hierusa-
no 44. lembeli geolekeozetre fel méne harmadszor, es az vtannis
d Galat. 2. v. 1. (*e*) mikor a Sidoktul megh fogatec. Mikor pedig azt iria
Act 15. v. 2. Z. Pal, hogy ismet tizen negy eztendeo mulua Hierufalembé me-
e Act. 21. v. 16. nuen, ot talala Z. Petert, Arrul a fel menesrül szol, mely a Hie-
 rusalembéli geolekeozetkor leon, Z. Pal fordulasa vtan (mint
 Z. Hieronymus, Anselmus, esteobbennis iriac) tizen het ez-
 tendeuouel, a Hierufalembeli elseo fel menetele vtan tizen
 negy eztendeouel, Mert vgianis ezt a 14. eztendeor, melirül
 emlekezik Z. Pal, nem az eo megh teresetül, mint (*f*) ne-
 melliec akariac, hanem a Hierufalemben valo (*g*) elseo me-
 neteletül, kel szamlalni: Ackor azert, Z. Petert Hierufalembé
 talalhatta Z. Pal, mert zinte akkor üzetet vala ki Roma-
 bol Claudius Ciaszartul. Nem vgy vegeze pedig akkor Z.
 Peterrel, hogy Z. Peter csak Sido Orszagba predicallion, Mert
b Ioa. 21. v. 16. így fel bontottac volna a Christus vegezefet, Ki (*h*) az eo
 niaiat eppen Z. Peterre biza, eo magais Z. Peter azt mongia,
i Act. 15. v. 7. (*i*) hogy az Vr eotet arra valasztotta, hogy eo altala ertenec a Po-
 ganioc az Euangeliomot, Es eotetis illeti vala ama parancsolat,
k Matth. 28. (*k*) Predicalliatoc minden nemzetec, es így oluassuc, hogy
v. 19. (*l*) Corneliushnac es egiebeknekis hirdete az Euangeliomot.
l Act. 9. v. 38. Z. Palis giakran predicalla a Sidoknac, mint oluassuc, *Act. 13.*
cap. 10. v. 28. *v. 14. cap. 14. v. 1. cap. 17. v. 2. cap. 28. v. 7.* Csak azt vegezec azert
m Hier. in ca. akkor az Apostoloc, vgimond (*m*) Z. Hieronymus, hogy Z.
2. ad Gal. Ba- Peter nec kiualtkebben valo gongia lenne a Sidokra, mind
ron. Anno 51. Romaba, s mind egiebut, Z. Palnac a Poganiokra. Z. Petert
 azert nem keozeonte leuelebe Z. Pal, mert vagy Romaba
 nem volt akkor, auagy ha ot volt, küleon irhatot Z. Peter-
 nec. Azonkeppen mikor Romaba Z. Palt minniaian el ha-
 giac, akkor sem volt Z. Peter Romaba: Hogy pedig ne-
 melliec azzalis bizonittiac, hogy Z. Peter Romaba nem volt,
 Mert nem eggieznec a reghi (*n*) Historicusoc, mikor ment
 elco-

eleoſzeor Romaba Z. Peter, meddigh lakor Romaba, es eo
 vtanna kik voltac Romai Papac, &c. Ez ſemmire kelleo
 bizoniſagh, mert ſzinte igy megh bizonithatnam, hogy Ro-
 ma varalat ſenki nem fondalta, miuelhogy a reghi (a) Hi- *a Plut. in Rō-*
 ſtoricuſoc keozt, nagy küleombſeg vagion a Roma varafa *mulo Solin.*
 eppiteſe moggiarul, ideierül, es elſeo fondaloiarul. Azon- *cap. 2.*
 keppen aztis megh bizonithatnoc, hogy ſoha magiar Orſzag- *Dionys. lib. 1.*
 ba nem volt Matias kiraly, mert (b) Bonfinius azt iria, ho- *b Bonfin. De-*
 gy Matias kiraly 47. eztendeos koraba hala megh, (c) Co- *cad. 4. lib. 8.*
 minaus ſeo Vr, es beoſülletes hiftoricus, ki Matias ideiebe *c Comin. libro*
 élt, azt iria, hogy 28. eztendeos vala mikor megh hala. Chri- *10. Commens.*
 ſtus Vrunc hani eztendeigh élt, Vilagh kezdetitül fogua ha-
 ni eztendeo ſolt, es teob haſonlo dolgokrul, nagi küleom-
 beozes vagion a hiftoricuſoc keozt, de ebbeol nem keouet-
 keozic kogy Chriſtus Vrunc euilagon nem volt, &c.

Ihon érted kereztien oluſo, mely niluan valo hazug-
 ſagokkal ſzoktac az Vyto Atiaſiac terhelni a kereztieneket.
 Ha azert, (d) a ki egyſzer hazugſagba talaltatic, azt erdemli *d Ariftot. a*
 hogy igaz mondatat ſem melto el binni, miuelhogy ily niluan *pud Laert.*
 valo hazugſagokba kaptuc az Atiaſiakat, ſenki az eo tani- *lib. 5.*
 taſokat batorſagos, es io lelki eſmerettel nem keo-
 uetheti, az ſidueoſſegh dol-
 gaiba.

NEGIEDIK

NEGIEDIK RESZE.

HOGY AZ UTANITOK,

a Jude v.18.

b Iſa. 48. v.27.

c Pro. 31. v.10.

d Athanaſin
Decretis. Ni-
cane Synodi,
initio.

e Aug. 18. Ci-
uit. c. 41. 49.

f Aug. 19. Ci-
uit. cap. 2.

g Theod. Dia-
log. 1.

h Athan. Di-
ſputa. r. contra
Arri. in Syno-
do Nicana,
initio.

i Iren. lib. 1. ca.
5. & Epiphan.
harez. 31.

k Iren. libro 1.
cap. 18.

l Iren. lib. 1. ca.
15. & 30.

m Iren. libr. 4.
ca. 69.

Niceph. lib. 12.
ca. 29. & 35.

n Lib. 5. ca. 20.

o Tertullia. de
bia a mit tannl,

Prescrip. c. 42.

ISZONIV VISZAVONASBA, ES

Alhatatlanſagba élnek.

Teueligeoket (a) budoſo cſillagoknaſ neuzei az
iras, (b) kik keoſeot ſoha bekeſegh nem leher, (c)
miuelhogy a keuelies keoſt, mindenkor viſzanonaſ
vacion. (d) Az igaffagnac pedig oly tulaidon-
ſaga vacion, hogy az eo keouetcoi, ſem egy mas keoſe
megh nem haſonlanac, ſem a reghiektul el nem ſakadnac, vgi-
mond Z. Athanaſius: Annac okaert, (e) Z. Agoſton a po-
ganioc keoſt valo egienetlen viſzaunaſbol mutattia megh,
az eo tudomanioc hamisſagat, (f) miuelhogy cſak az ember-
nec utolſo bodagſagarnal, 288. kuleomboſeo velekedes volt eo
keoſeoc, (g) Mertaz alhatatlanſagh tulaidona aſoknac, kik az
igaz utbol ki teriec, teoretlen uton, imit amot budoſuan. A reg-
hi Eretnekekbeis megh tapasztaltac azt a reghi Z. Ariac, ho-
gy ſoha cſak egy eretneksſeg ſem maradot lockaig viſza vo-
nas nektul, (h) Mert az eretneksſegec vgianis cſak a teueligeſ-
be eggieſneſ, vgimond Z. Athanaſius, noha egi mas ellen viaſko-
do teueligeſeket tanitnaſ, Es ſinte mint Herodes Pilatuffal, cſak
Chriſtus ellen erinec eggiet, noha magoc keoſt megh haſonloitaſ-
Kikrul Z. Irenaeus igit: (i) Ha cſak keiten vagi harman-
vannakis, nem eggieſhernec egi maſſal, (k) hanem a kik vyon-
nan tamadnac, naponkent valami Vyſagot gondolnac, (l) ſenki
keoſſuleos neuzeſes nem lehet, a ki Vy teueligeſeket nem keſd-
Es iltaet, (m) A kik el ſakattac az igaffagat, meltan egy te-
aſon dolgokrul, nem mindenkor aſont.
tudomaniokba alhatatlanoc, mert nem keoſalon, hanem
feonenien eppitic vailaſokat; (n) Mint mikor a vak vakot ve-
et, ide's tona cſanarognac. (o) Kiki mind maga tezeſehez ſa-
a mit tannl, mint aſis a kiul tanulta maga akarattibol ſer-
Zetta,

ELEOSZEOR azért hogy a Lutheristac es Caluini-
 stac keozt, sok, es derec vizszoanasoc legienec, Conradus
 Schlussemburgius Lutherista Superintendens beoucon megh
 mutattia, a Caluinistac Theologiaiarul irt keoniuekbe, mel-
 liekneec illien Titulusa vagion. *A Sacramentariusoknac* 223.
 keoniueokbül, fel iegiezuen az eo irasoknac, reszet, leuele samat, *a Lib. 1. in Pre*
es tulaidon ighyet, megh bizonyitatie, hogy eok a kereztien tado- *fat. 8. art. 28.*
mannac, mayd minden Articulusirol, hamissat tanitnac. Ebbe fol. 153.
 azért a keoniube így ír. (a) *Azt hirdetic a Caluinistac hogy* *b Lib. 2. art. 9.*
mi keoztinc nincz derec dologrul küleomboztes. De mi a hitet- *fol. 90. 8. art.*
 len, es karomlo Caluinistakul a hit fundamentomiba küleombo- *13. fol. 144. li-*
 zünc. Masut, minec ytanna azt irta volna, (b) *hogy Muscu-* *bro 1. artic. 28.*
lus, Sturmius, Beza, azt mongiac, hogy nem nagy dologba küleom- *fol. 151. Idem.*
boznec egy mastul, így szol, Mi azt iüllünc, hogy a Caluinistac alij apud Cal-
hitehlenec, es el karboznac, Ved esedbe azért a Beza Epicureismus- *uino Turc. lib.*
sat, es Atheismussat, kinel mind egy, a hazugsag, s az igazsag: *2. ca. 2. fol. 143.*
 Vegre imigien Prophetal, (c) *Immar hatuan extendeie, ho-* *c Lib. 1. fol. 1.*
 gy a Luther, es Caluinus keoneteoy, oly isoniü keppen viaskod- *d Lib. 1. Theo-*
 nac egimas ellen, hogy ha az *Pr napia veghet nem sakaztia ennec* *mach. fol. 7.*
 a pernec, egimas miat kel el vezniec inkab, hogy sem a Papistac *surgeui. ca. 3.*
 miat. Hülz derec dolgokat szamlal eleo (d) *Fenardentius, fol. 30. Belli s.*
 mellicke küleomboznec egy mastul a Lutheristac es Cal- *Euang.*
 uinistac, Selneccerus feo Lutherista így ír. (e) *Nem a kec-* *e In Christia-*
 ke giapiarul, vagy giermec dologrul, hanem nagy es derec *Arti-* *na Respons. ad*
culusokrol vagion vizza vonas keoztinc. Mellicket eleo szam- *Beza responsio*
 laluan Pappus így ír. (f) *Eleoszeor csak egy cizickelirül vete-* *nem. fol. 34.*
 kedünc vala, de nem iol vetekeduen arra utananac, hogy sok es *f Respons. ad 1.*
 feo articulusit a kereztien hiinec, megh tagadac a Caluinistac : *Antipap. Stur.*
Most azért vetekedünc, az Istennec mindenhatosagarul, A fol. 72.
Christus ket termesetinc semely serent valo eggiesegerül, A g Vide Iurge.
Christus megh dücsoült testérül, menyben menetelirül, az Atia- *c. 7. de Bello s.*
nac iobiara üleserül. A tulaidonsagoc keozleserül, Az Oo es Euan. Schlus-
Vy teorueni sentsegi küleombozegerül, A kereztisegh ereierül: 8c. sel. lib. 2. art. 1.
 De ket niluan valo ielet adhatom hogy a Lutheristac, es *qui est de Con-*
 Caluinistac, nem eggiezne mint Atiasac, hanem mint ha- *nitijs, Calum-*
 lalos ellenfegec viaskodnac egymással, Tudni illic, (g) *Ho-* *nijis Sacra-*

gyöly ifzonu es gialazaros szitkoekal illeric ifasolba egy-
 mast, hogy megh az pokolbeli Ordeogh sem gondolhatna
 rettenetesb szitkokat. Es hogy annira üdeozic, s kergetec
 egy mast, hogy valahol eggie relz el hatalmasodic, ki maria
 mas felet mind varasbul, s mind tartomanibul, Igy tuggiuc,
 hogy mi üdeonkbe, ketszer, haromszor, mind Vitteberga-
 bol, mind Heydelbergabol, mind egieb heliekrul ki kergetec
 a Respons. ad 1. egymast, es feiedelmec szaia iszi szerent, egiszer minniaian
 Antipap. fo- Lutheristac, az vtan Caluinistac leonec. Miuelhogy pedig
 lio 73. az eo oczmani szitkokat nehez magyarul tulaidon szockal
 b Lib. 2. Theo- fel iegzeni, halliuc az eonneon szauokat. Pappus a Calui-
 log. art. 1. fol 3. nistac ellen igy szol, (a) Nem csuda ha mi kemeniben solunc
 Et Fenard. lib. eo ellenec, minelhogy azt itillinc, hogy nagy es derec dologrul va-
 r. in Iren. ca. 5. gion vetekedesunc, de cok, noha aprolec visauonafoknac itilic a
 c Prafat. Re- mi egienetlensginker, meghis ifzonu szitkoekal gialaznac minket,
 futat. Consen- Meri reghi neueinc immar ehec, Caparnaita, Cyclopes, Carniuori,
 sus Caluinisti- Sanguisbi, pistus Es panaceus Deus, a mi tudomaniunkat, Eor-
 ci. deogh ganeianac, mi magunkat a Satannac esküt hincinec neue-
 O amica ver- nec. (b) Schlusselfburgius pedig, Illien titulufokat adnac
 ba; o animi vgimond nekiunc, Polyphemi, Simia, Pileati Es cothurnati asini,
 concordis sym- canes in balneo, Asinissimi sophista, Impudentissimi nebulones, im-
 bola. puri sycophanta, larua hominis, Asini bipedes. A Tubingai Do-
 d Libro 2. art. ctorokis igy panaszolkodnac, (c) A Caluinistac, az mi Do-
 13. fol. 144. ctorinkat illien sockal illeric, Homines stolidissimi, fanatici, Ma-
 e De diutur- taologi, Sophista nequissimi, Sycophanta, Theosophista, Corporalista,
 nit. belli Eu- Genitores Pandora, flagitiosissimi, Patroni Mahometismi, Logoda-
 charist. fol. 93. dali, Recentes Caparnaita, Phanatici, Praestigiatores, &c. A mi
 Vide Fenard. tudomaniunkat pedig neuezic, Errorem flagitiosissimum,
 lib. 1. Iren. ca. 5. Pandoram, Phantasma, Spectrum, laruam scenicam, Sophisticam
 Iurgenit. in li. vanitatem, Heresim, Insanissimam phantasiam, Sacrilegam im-
 Nullus Es Ne- panationem, ludibriosum commentum, Execrandam Theologiam.
 mo, ca. 2. Schlusselfburgius iria, (d) hogy a Lutheristakat Nestorianus,
 f In Recognit. es Eutychianus eretnekek nec hiaac a Caluinistac. Iezlerus
 pag. 4. Vide pedig, (e) keoz neuec, vgimond, ehec a Lutheristaknac, An-
 Copum Dial. tropophagi, hamatopota, Thyestes, Christicida, &c. (f) Brentius
 6. ca. 15. Mini- igy ir eggiut, Bullingerus engemes ily neueckel iller, Rixator, Ca-
 stroma. fol. 24. lum-

Iniminator, Scurilis lusor, Momus, Peruersor, Mendax, Impurus, Impudens, logodadalus, furens, leuis, leptologus, Contumeliosus, Eutychianus, Sophista, &c. Az en vallaomat pedigh neuzezi, Bren- *Fur furem no-*
nianas nebulas, figmenta, nugas, scuriles ineptias, insaniam, philau- nit, *Lupus lu-*
tiam, Artem sophisticam, commenta, elumbe scriptum, chymeram pum.
ubiquariam, nugas putidas, &c. De a Lutherista Atiafiac sem
 eottec viza hoyagot, nem teottec hidegge az eo nieluck etis,
 (a) Schlusfelburgius Bezat tarsaiual egierembe, mindenüt *a Libr. 2. art. 1.*
Athenienc, neuzezi, Scurilem, Praestigiatozem, Impurum, Epicure- fol. 1. & 6. *Et*
am bestiam, Diabolicum, dictante diabolo scribentem. A Luthe- art. 13. fo. 144.
 ristac, vgimond (b) Iezlerus neuzezi a Zuingliant fokat, *b Loco citato.*
Hereticos, Diaboli omni ex parte ante, penè, supra, infra, intus,
extra, Arianis, Turcis, omniumq; mortalium deterrimos: Egy imil-
 lien nemet keoniuet nyomtata Ioannes Modesti 1586. ezten-
 deobe, (c) *Az isten ighiebol Intes, Hogy a Sacramentarin-* c *Vide libr. 1.*
soc nem kereztienec, hanem megh kereztelt Sidoc es Mahometa- Caluino Turc.
usoc. Egy Vilhelmus Holderus 1587. eztendeobe, egy illi- c. 2. fo. 14. *Mi-*
 en keoniuet niomtata *Afinus Anis, holot* 1585. eztendeobe *nistromac. c. 1.*
 mas inillient nyomtatot volna *Cuculus Calvinisticus, melliek-* fol. 12. cap. 7.
 be azt mutattia megh, hogy a Calvinistac szamaroc leuen, fol. 73.
 reopülni akarnac, es mint a kakukoc más madár fezkébe
 roynac: Heshusius 1583. eztendeobe Illien keoniuet ira,
Collectanea plurimorum, & grauissimorum errorum Caluini, con-
tra Deum, eius prouidentiam, Potentiam, Praedestinationem. Es
 vgian ezen Heshusius neuzezi Calvinust, (d) *Contemptum* d *Vide Copum*
Epicureum, garrulum sophistam, petulantem, & impudentem sy- Dialog. 6. s. 15.
cophantam. Hunnius 1593. eztendeobe, illien keoniuet
 ira, *Calvinus Indaians, hoc est Indaica glossa, quibus Calvinus*
Illustria scriptura loca, De Trinitate, Christi, & S. Spiritus Diui-
nitate, enervat. A mi orszagunkbais Grauerus Albert Cal-
 sai mestereczke 1598. eztendeobe illien keoniuet ira, *Bel-*
lum Ioannis Caluini, & Iesu Christi, melyre noha a Geonczy
 predicator megh felele, de feleleti csak azt mutattia megh,
 hogy Calvinus alhatatlan volt tudomaniaba, hon eggiet hon
 mast tanitot. Luther Martonis Arianusfoknac hitra a Calui-
 nistakat, vgimond (e) Schlusfelburgius. Es annac okaert, c *Lib. 2. art. 6.*
 Noha fol. 42.

a Lib 2. ar. 13. (a) Noha Luthert sirua kerne Zuinglius es Oecolampadius, fol. 149. hogy eoket Attiasiafnac tartana, de soha ezt meg nem nierhetec eo teolle.

Galat. 5. v. 15. MASODSZOR nem elégh hogy a Luther kato-
b Isai. 19. v. 2. nai, es a Caluinus haydai egimast vagiac, (b) Homlockal ar-
c 2 Pet. 3. v. 16. cül vitem, vgimond az Vr, az Egyptombelieket, eo magoc el-
d Ephe. 4. v. 14 len, (c) Alhatatlan az ereinec ember, vgi mond Z. Peter, (d)
e Psalm. 1. Minden tudomani seletül ide's tona baniatic, mint az ingho
f Eccl. 27. v. 12. nad, (e) anagy a küniu pozdoria a selbe, (f) Mint a hold
süntelen valtozic, es szinte oly csuda ha valamikor meg all,
mely csuda volt, hogy Iosue ideiebe, a nap es hold meg al-
g 2. Tim. 3. v. 7 la; Mert eok azoc, (g) Kik mindenkor tanutnac, de soha az
igassag esmeretire nem iutnac, Es noha azt kialtiac, hogy eok
h 1. Pet. 1. v. 25. az Isten ighiet tanittiac, (h) mely soha el nem valtoztat, mind
Isaia 40. v. 6. az altal ez eo tudomanioc, az Indiai tiuk niakanal, es a Ca-
i Iuda Episto- melcon hatanalis valtozob, vgy hogy soha egy niomba eoket
la v. 13. nem talalhatod, hanem (i) a Tengeri haboc, moggiara szün-
k Libro Wet- telen ide's toua haniatnac.
terhan.

A LVTHER alhatatlanfagarul, es maga ellen valo
l Antilogias viaskodasarul nem szükfegh beoucon szolnunc, Mert coet
Lutheri. meltan neuze egy tudos ember, a haz teteien forgho, es
m Cocci. Tomo szel mutato vitorlanac, mely oda fordul a houa a szel viszi,
1. Thesauri. li. mint az egefz keoniube (k) meg mutattia. (l) Cochläu-
8. ar. 7. fo. 1038. sis nagy keoniuet ira a Luther ellenkeozeo tanitalarul (m)
n Reginal. libr. Coccius niolczuan feo dolgot szamlaleleo a Luther irasbol,
2. Calui. Tur. mellicket vallot es tagadot azon szaial. (n) Caspar Querca-
6. 6. fol. 436. merus, 36. küleombeozeo tudomant szede eozue a Luther
o Zuingl. Re- irasbol, csak az oltari szentsegrül, es a mint Zuinglius iria,
spons. ad Con- (o) Giakran harom vagy negy versbe, ellenkezic magauul Luther,
fessio. Lutheri. es szinte oly alhatatlan az Isteni dolgokba, mint a czelczap es oc-
fol. 454. 458. mani trefain lator, a koczka iaczalva. Peldaul en csak ket dol-
p Tom. 5. Vitt. got hozoc eleo. Eleofzeor, giakran azt tanittia (p) hogy
lat. an. 54. fol. mi a zent Iraft künnien meg erthettiuc, mely szinte ollian
490. in illud mint a vilagossag, melliet az conneon finiessege altal meg
2. Petri 1. Fir- lathatunc, es hogy nincz e vilagon ennel künnieb ertelmü
miorem, pro- keoniü. De csak halala eleot, 1546. 16. Februa. ezt ira eon-
neon
pheticum, &c.

neon kezéuel. (a) A ki megh akarja erteni a Virgilius Bu- a Coll. Memf
colicaiait, eot eztendeigh paſtor legien, a Georgicat ſenki megh nem Iſleb. anno 66.
erti, ha eot eztendeigh ſanto ember nem volt, A Cicero leuelit per Gaubifch,
csak az erti a ki 25. eztendeigh forgot Orſag dolgaiba, A Zent. cap. 1. de verbo
Iraſt pedig, ſenki csak megh ſem koſtollia, ha 100. eztendeigh Dei, fol. 4.
nem viſelt gondot az egyhaſza, Chriſtuffal es az Apoſtoloſkal e- Vide Aug. de
gietembe. (b) Mi csak egifot ſem ertunc a Zent Iraſba, (c) Vtil. cred. c. 7.
Seot Z. Peter, Pal, Moyses, ſem a teob ſentec ſem ertettec tekelle- b Fol. 3.
teſen, csak egy ſotis az Iſten ighiebe. Ha csak amaſt ertenemis c Fol. 4.
valoba, (Mi arianc) mingiart el hinnem, hogy en vagioc Vra e
vilagnac, Gabriel Angial en ſolgam, Raphael koſſſom. Ma-
ſodizor a Palatinatuſba lako Theologuſoc, minec vtanna a
Luther iraſibol megh mutattac volna, hogy eo, az Oltari
zentſegrul neha Papiſta, neha Caluiniſta, neha Vbiquiſta tu- d In Admoni.
domant tanitor, (d) Azt iriac hogy halala eleot vegre Cal- ad librum Cõ-
uiniftaua leon, noha ſzegienletibe ezt el titkola, Mert mi- cordie. Editi-
kor csak halala eleot, haſzaiba akarna menni, Phileopnec aſt anno 81. Neu-
monda, Nem tagadom, hogy a Sacramentomrul valo tudomant- ſtadij, fol. 236.
ba feleotteb el mentunc, kinec Melanthon aſt felele, Tehat Do- e In 2. Antipa.
ktor vram, az hunc haſnara, irinc niluan megh e dologrul a fol. 112.
mi ertelmunket: Erre aſt felele Luther, Edes Phileopeom, Errul f Apud Schluf
enis gondolkottam, de igy minden tudomaniomat gianuſagoffa te- ſelbu. lib. 2. art.
ſem, Aſt tys cſelekeggietec valamit halalom utan, Eſt conneon 11. fol. 118.
magha Phileop beſzelleſte. Ennec okaert, nem clak (e) Stur- g Vide ſupra
mius, de (f) Lauatherus, Danæus, Lasko es egiebekis nil- fol. 24.
uan iriac, hogy vegre Caluiniſtaua leot Luther Marton. h Coll. Altem.

MELANTHONRVL mit mongiac? amaz eo kö- Vide libro 3.
niuet, (g) melliet Luther a zent Iras keozibe ſzamlala, an- Caluino Turc.
niſzor valtoztata, nieſe, ſaragha, hogy ezt vegre (h) Iocos cap. 6. fol. 438.
Theologicofnac, neuuezec a Lutheriſtac, mert a mit ebbe eleo- i Tom. 1. The-
ſzeor ranitor vala, az vtan le teorle: A ki pedig beouebben ſauri, lib. 8. ar.
akar az eo viſzaunaſirul ertekezni, oluaſſa (i) Cocciaſt. 6. fol. 1054.
Ennekem moſt elegnec teczic, ha megh mutatom, hogi, mikep- k Prateol. lib.
pen (k) Bucerus halala eleot a Sido hitre rére, vgy Phileo- 2. c. 35. Coſter.
pis vegre Caluiniſtaua leuen, egy clapaſſal minden tudoma- Apolog. cont.
nianac ſeiet veoue. Errul bizoniſagot teznec, nem clak a Pa- Gomar. folio
C c lati. 156.

NEGIEDIK

a *Libr. citato.* latinatufbeli *(a)* Theologusoc, de a Lutheristakis, *(b)* Schlus-
cap. 4. fol. 150. ſelburgius nem csak elcuen bizonilagockal, de a Phileop,
Sturmi. in 2. es Caluinus egy masnac irt leuelibeolis, ezt niluan megh mu-
Antipapp folio tattia, mert giakran inti Caluinus Phileopeot, *hogy ne tukul-*
113. § 137. *lia rouab a megh esmert igassagos:* Scot Westphalus ellen azt
Coccius Tom. meri irna Caluinus, *hogy ha eo ellene csak egy sot vehetis Phi-*
1. libr. 8. art. 6. leopitil, (ki megh akkor el vala) *kes minden gialazatot senned-*
fol. 1056. 1060. ni, *Es hogy eo, csak egy sonal sem kuleomhoz az Augustana Con-*
b Schlus. lib. 2. fessiotul, mellet Ratibonaba nyomtattac, es a mint ezt Phileop ma-
ar. 10. a fol. 85. giarazza : Mais, sokan vannac Magyar orszagba, kik tizta
ad fol. 117. Et Caluinistac leuen, Augustana Confessio valoknac hiiac ma-
art. 12. fol. 142. gokat: Mikor ezt a Caluinus irasat lattac volna a Lutheristac,
c Referunt. Pa noha az Anhalti Herczeg által ighen szorgalmaztattac Phi-
latinales, li. ci- leopeot, vgimond Schlusſelburgius, hogy erre a Caluinus ki-
tat. cap. 10. fol. uanlagara megh felelne, de semmit sem monda Caluinus el-
§ 86. 339. len: Ez okon a Lutheristac, Phileopeot neuezic, *(c)* *Apo-*
d Lib. 2. Theo. statam, Corruptorem Confessionis Augustana, Seductorem dignum
Caluin. art. 8. atrocissimis supplicijs.

fol. 57. CALVINVSBA vgian ezen alhatatlan maga ellen
e Tom. 1. lib. 8. valo viaskodasit beo bezeddel megh mutattia Schlusſelburg.
art. 7. fol. 1060. illien Titulus alat, (d) Demonstratio Antilogiarum in scriptis
f. Joan. 3. v. 3. Caluinistarum. *(e)* Coccius 24. feo dolgokat szamlal eleo,
g 4. Inst. ca. 15. mellickbe Caluinus magaua ellenkezic, fel iegiezuen az eo
n. 20. c. 16. n. 26 tulaidon irasat. Feuardentius egy keoniuert ira, Theomachia
h 2. Inst. ca. 17. Caluinistatum, melibe a Caluinus hitinec, 1400. teueligefit
num. 6. szamlallia eleo, es mindenikbe megh mutattia, hogy eo ma-
i Rom. 14. v. 9. got ellenkeznec magockal. Peldaul, Eggiut azt iria Calui-
k Thais omni- nus, *(f)* *hogy senki nem aducozul a keresztsegnek kul.* *(g)* Ma-
um sectarum, sut ezt, *veszedelmes teueligefnec neuezic.* Eggiut azt iria, *(h)*
Equus Tro- hogy bolond es vakmereo uilet, azt tanitani, hogy Christus ma-
ianus, Pando- ganac valamt erdemlet. *(i)* Malut azt mongia, hogy Christus
re paxis. halala által nierte, es erdemlette, a mi raitunc valo hatalmat, es
l. 3ra Schlusſel. vralkodast.
lib. 2. ar. 13. fol. *(k)* Az AVGVSTANA Confessiois minden Prothe-
155. Bellar. de usnal alhatatlamb: 1530. eztendeobe szerze ezt Melanthon,
libr. Concord. melliet (l) a Saxoniai Ianos Elector, az eo fialal Fridric la-
Mend. 1. Andre. Fabri. prefat. ad Harmon. Confes. Aug. nol.

noſſal, Georgius Marchio Brandenburg Philcop Haſſia Land- *a Teſte, Fabri-*
 graff, Erneſtus es Ferencz, Luneburgi feiedelmec, Norimber- *cio, Epif. De-*
 ga es Reutlinga ſzabad varasoc, magoc neuuenel be adaca Cia- *dria ad Har-*
 ſzarnac, melliet a Ciaſaral egierembe, karhoztatanac, Eor *moniam.*
 Electoroc, Harmincz egyhazi feiedelmec, Huſzon ket Apa- *b Lib. Progno-*
 tur, Harmincz ket Groff, Harmincz kilencz ſzabad varas, es *ſticon. futuri*
 vegre eo magais a Saxoniai Elector, (a) halala eleot. Ezt a- *ſtatus Ecclef.*
 zert a Confeſſiot, mint egy meni azzont, addigh kenec, fe- *Ration. 3. folio*
 nec, tapogatac, es apolgatac, hogy nemelliec kezebe az or- *48.*
 ra, nemelliekebe a fuile marada, nemelliec pedigh kormos *c Cont. Ment-*
 kezec ſzenriet vgy rea kenec, hogy ſemmi ſzappannal le nem *zerum, Men-*
 moshattiac rolla: (b) Ioannes Vindec azt iria, hogy 1530. *ancio 57. 58.*
 eztendeorul fogua, 1580. eztendeigh, niolecz kuleombeo- *d in Harmo-*
 zeo, es ellenkeozeo Auguſtana Confeſſiot oluaſot, maga 1580. *nia, citata.*
 eztendeigh ſoha ki nem nyomtatot az igaz Confeſſio, mel- *e Caluino Tur.*
 liet Mogunciaba a Cancellariaaba tartottac. (c) Piſtorius, ti- *lib. 4. cap. 22.*
 zen het kuleombeozeo Auguſtana Confeſſiot mongia hogy *ſol. 1030. Et ca.*
 talalt, melliec keozzul (d) Fabricius ennihaniat eggiut nyom- *9. fol. 812.*
 tata ki. Es (e) Reginaldus beoueon megh mutattia az Al- *f Libr 3. art. 1.*
 temburgi Colloquiumbul, hogy enni kuleombeozeo Con- *ſol. 13.*
 feſſio keozt, mellic legien igazb, eo magoc ſem tuggiac az *g Miniſtrom.*
 Atiaſiac. (f) Schluffelburgiuſis megh mutattia hogy ſzanta- *edit. Colon. an-*
 lan dolgokba el valtoztattac ezt a Confeſſiot, Es a mint [g] *no 92 fol. 22.*
 Reſcius megh mutattia az Vyroc Iraſibol, eo maga Phileop *3 47.*
 kezdette valtoztatni, es le teorecoluen, vgy hozza aduan va- *h Libr. 3. art. 1.*
 lamit, Vy kaptara utni az Auguſtana Confeſſiot, Seot a me- *ſol. 12.*
 ly Confeſſiot a *Corpus Doctrina* keozibe ira Phileop [vgi- *i Praſat. Coll.*
 mond [h] Schluffelburgius] azt *eleb ſok keppen el valtozta-*
 ta. E dologrul igy ir Aurifaber, [i] *Iai's arra intanc, hogy no 66. Iſleb. per*
finis ocularianac kel lenni, a ki tezan es megh hamiffitas nekul, Rhau.
 az *Auguſtana Confeſſiot, Schmalkaldiaj Articulusokat, Esc. ſel k Prologi ad*
 akaria talalni. Es nem csak [k] Mylius, [l] Hunnius, [m] *conſes. Auguſ.*
 Selneccerus, de a teob Vyrokis megh valliace hogy eo ma- *cap. 3.*
 goc giakran el valtoztattac az Auguſtana Confeſſiot, ki miat *Lib. de Sacr.*
 nem csak a Papiſtac eluſiaua teottec magokat, de conneon *Epif. Dedic.*
 ma- *m Selnec. Ad-*
 monit. *addita libro Concord. Edit. Lypſ. anno 84.*

a *Ira ex ipso* magoc keoztis, [a] sokan vannac, kik güüleolni keztec az
rum scriptis Augustana Confessiot, miuelhogy ha szinte ehez akariakis
refert, Mini- tartani magokat, nem tudbatiac melly editiot kellien kö-
stroma. fol. 37. uetni. Azert a Palatinatusbeli Theologusoc ighen szepen
 Es 38. megh bizonittiac, hogy nem kel ennac a Confessionac na-
 b *Admonit.* gior tulaidonitani. [b] Mert leghe elcsesor, a Reformalas, es
ad lib. Concor. tudomány Vytas elein, irac ezt a Confessiot, akkor pedig ily sok
Edita Neufta. ezrendeorül fogua valo Papista seitesegh utan, ily hertelen, nem-
 anno 81. cap. 4. mehetec minden igassagnac veghere: Effeoleot ezt csak ennihani
 a fol. 143. Theologus ira, seot csak eo maga: Philippus, Hertelen ira, Augu-
 c *Ibid.* a folio staba, a Vendegh fogado hazaba, a geolos alat, nagy felelembé,
 147. mely miat a Papistac fekelyt nem meré valoba megh illeni, nagy
 Transubstan- dognac itiluen, ha seiet Augustabol ki vihetne. E leon oka, ho-
 tiationem ad- gy ez utannis egynihanisor eo magoc a kik szerzec, el valtoztatac
 mitti a Confes. ezt a Confessiot. [c] Azert nem sükség ily kemenien raga-
 August. docet, kodni az Augustana Confessiohoz, melliet sok dologba el hagy-
 Sturmius in 2. nac minniaian a Lutheristac, Mert a tizedic Articulusba, a Ne-
 Antipap. fol. met nyomtatasba, megh engedi a Transubstantiatiot, a keniernec
 115. Joan. Vin- es bornac, az Vr testene, vereue valtozasat, noha ezt a Deac
 dek. in Prognos- nyomtatasba el valtoztatac. A Miserulus azt mongia, hogy ezt,
 stico, Natu. 8. sokot caremoniaiuat, becsülletesen megh tartiac a Confessionistac,
 fol. 50. maga most a Miset, mint baluaniozast karhoztatiac. Az Apo-
 d Tit. de Nu- logiaban [d] a Papy odozast seniseg nec neucizic, Masut [e]
 mero Es Vsu a halottakert valo keoneorgest helien haggiac. A ki ezeket iol
 Sacrament. megh gondollia, nem tulaidonithat nagiot az Augustana
 e Titu. de Vo- Confusionac.

cab. Missa. HARMADSZOR, Hogy a Luther tanituan egy
 f Calu. Turcis. massal viaskodnac, sok szoual megh mutattia, Staphylus de
 lib. 4. c. 22. fol. Concordia Discipulorum Lutheri: Lindamus in Dubitatio, U-
 1019. ex Pra- letembergius causa 9. Es 10. Bellum quinti Euangelij cap. 4. (f) De
 teolo. Inst. Cal- mi sükség ezt beo beszédde megh bizonitani, holot errül
 nin. in cap. 1. eo magoc bizonisaginc, kik nem csak neueckel, [mert ki
 Tert. de Pra- Antinomus keozzülleoc, ki Osiandrinus, Maiorista, Flaccia-
 scrip. ex Gene- nus, Substantiarius, Vbiquista, &c.] de irasockalis, ezt niluan
 brard. libro 4. megh valliac a Concordiarul itt keoniube, melliet Schime-
 300. Sectas no- delinus szerze, Errül küleon keoniueczkebe itt beueon
 tabiles Schola Lutheri peperis. Bel-

(a) Bellarminus, es hatuan het hafzuglagot ennihani Isten- a *In Iudicio*
telen tudomannal egietembe, eleo szamlala ebbeol: A Pa- *de libro Con-*
latinatufba valo Theologusoc azt iriac, (b) *Hogy hat ember cordia.*

ßerze azt a *Concordiat*, (c) *Egiebec ereouel, seomleoczeozessel, b Libro citato*
samki vetessel keßerittetene, hogy alaia irnac neuueket, (d) *No- supra cap. 10.*
ha sokan nem akarac neuueket ez ala irnia, (e) *Ugimint az fol. 14. & 338.*

Hassiai, Holfatiai, Daniai tanitoc, (f) A Norimbergai es An- c Fol. 345.
halti geolekezetec. Ennec vtanna, (g) Tizen niolcz hamis d Fol. 353.

tudomant szamlalnac eleo ebbeol a keoniubeol, (h) *Hat- e Sturm. in 1.*
uan vndoc ellenkeozco mondaft, (i) *Masut ezen keoniub- Antipap. folio*
beol harminez ket hazuglagot szamlalnac eleo: *Annako- 32.*

kaert, ezt a keoniuet neuuezik, (k) *Dianam Ephesiam, f In 2. Antipa.*
Mammofam Lestricam, Latrocinatricem, melinec cfak. a lön fol. 89.

hazna, azt iriac eo magoc, (l) *Hogy erre a keoniüre Niolcz- g Palatin. c. 8.*
nan ezer tallert keolte a *Saxoniai Herczegh, melliel Iacobus An- fol. 250.*

dreas, erßeniet iol megh raka, Azert illien verset iranac eo ma- h Cap. 9. folio
goc errül a keoniurül.

ER. habet Ausonium liber hic, RO. habetq, Pelasgum, i Cap. 3. fol. 63.

RES habent Hebraum, praterea q, nihil. k Sturm. apud

Masut ezen keoniurül illien verseket oluastam, mellicet Ministrom.
igaz ertelem szerezent, rák modra, a veghin el kezduen, vi- fol. 79.
szá kel oluastni.

(m) *Eximij liber est fructus, nec formula pacis*

Publica, durabit tempus in exiguum.

Unanimi liber hic coniungit pectora sensu

Diffona, nec gliscet plus graue dissidium.

Perpetuo tua laus uiuet, nec Suenice Doctor

Gloria decrescens te tua destituet.

Arbitrium ad pacis traxit te gloria Christi

Unica, non turpis questus, & ambitio.

Es vgian ezen keoniurül, ismet illien verseket iranac.

In libro vite, qui non potuere notari,

Nomen in hunc librum, composuere suum.

Summa igitur cura, liber hic seruetur, eodem.

Ne pereant hoc cum, nomina scripta, libro.

Dd

l Vide Mini-
stromach. folio

39. ex Responf.

ad legationem

Nassarri, edita

anno 84.

m Cancrina,

carmina spar-

sa Wittemb.

11. Nouembr.

anno 1580. 18

Testatur, liber

inscriptus, No-

ua super No-

ua Nouorum

De fol. G. 1.

De mind az által, ezt az vtalatos discordiat, mely ala ir-
tac magokat még a Saxoniai harangozokis, annira beocsül-
lic, a Szala es Valuarmegiei kialtoc, hogy egy reouid somma-
ba foglaluan e keoniunec derec beoleseleger, Magiarul ki
nyomtarac nem reghen, illien Titulussal, *Sommaia azoknac*
az *Articulusoknac*, kikül vetekefedec tamatat az *Augustiana*
Confessioba valo tanitoc keozt. Melybe magoc megh valliac
hogy soc dolgokba ellenkeznec egy massal. *Mert nemelliec*
Substantiarij. keozkülünc azt tanittiac, hogy az *eredendeo bün*, nem egieb az
Emberi termesetnel, mi azt iüllünc hogy ez nem egieb a *gonoza*
valo hailandosagnal. *Mi azt hisünc*, (azt iriac) hogy az *em-*
bernec minden cselekedeti bün, es *semmi ior nem cselekezünc*. No-
ha ezt sokan nem iaualliac. *Nemelliec azt hisic*, hogy az *igaz*
bit megh nem marad eggiüt a bünnel, *Noha sokan ezt karhoz-*
tattiac. *A io cselekedeteket nemelliec keozkülünc haizontalan-*
nac, seot artalmasnac itilic az *üduességre*, *kit sokan hamisnac*
itilnes, Sok teob effele magoc keozt valo viszaunafokat
szamlalnac eleo, Es en io lelki esmerettel mondom, hogy
noha fokszor szollottam az *Vy tanito Atiafiakkal*, de soha
ketteot nem talaltam kik egy nyomba iánnanac, hanem ki-
ki mind maganac. Innen vagion hogy 1577. eztendeobe,
Ingolstadtba M. Christophorus Rasperger, az *Vy tanitoc ira-*
sibol, 200. küleombezőzo értelmét szamlala eleo, ama ke-
ues ighiknec, *Hoc est enim Corpus meum*. Noha azert eok
a Iesuitakat szoktac Suitaknac hinia, de bizoni sockal mel-
robban hihartiuc eoket Suitaknac, vagy Suitaknac, mint mi-
nap egy Ifu szepen megh magiaraza eme versekbe, egy Lü-
therista ellen.

Complicibus quia cuncta tuis, sua sunt, sua cœna
Mystica, dogma suum, mens sua, sacra sua;
Ergo non mutila, as flexa benè voce, Suitas,
Compellat socios aqua Minerva tuos.

A Caluinistac mely szepen eggiezzenec magoc keozt, beo-
a *In Cygnea* uecon megh mutattia a *Ministromachia cap. 5. § 6.* *Wittha-*
Cantio: anne- kerus azt iria, hogy (a) eo keozteoc viszaunas tamadot, *Az*
xalibro de Ec- Isten valasztasarul, es megh veteferül, *Az Isten malahtianac el vez-*
cles. fol. 4. *tefe-*

seferül, *Ami idneosegünö bizonios voltarni, &c.* (a) Coecius sok dolgokat számlal eleo, mellicke a Sacramentariusoc egy mást karhoztattiac, Es a mint (b) Feuardentius megh mutattia, az Angliai Caluinistac, az Apostoloc, es Bodogh Azzoni innepit megh illik, (c) Pinteken, szombaton, es a hoszu beoyteon hust nem ezne, sem az ieles innepec eleor valo napon, Papi colteozetbe colteozne, a szololmat el mongiac, A kerezsegh Caremoniaiba nagy reszre, a reghi modot keouetic, &c. Noha ezeket a teob Caluinistac karhoztattiac mint Baluani imadafokat. Seot vgian ezen Angliai Caluinistac, a megh holt Ersebet kiraline coronazala napiat, (d) minden eztendeobe megh illette, (e) Valahon eotet lattac megh a piacz keozepettis terdre esteo eleotte, seot illien verleket iranac neki. (f)

*Salve Dina tua Patria decus, optima salve
Princeps Elizabetha, tuis DEA magna Britannis:
Lataq, temporibus nostris da tempora DIVA,
Tu Britonum, tu sola SALVS, tu sola columna.*

Igy a mely tiztessegre nem itilec meltonac a mi VrunckZ. anniat, meltonac itilec az eo Iezabeleket, szinte ezenkeppen nem itilec meltonac a mi Vrunckat, hogy az eo kepet, elmekezetire beocsülletesen tarsac, de e mellet sokan a Caluinus kepet mellicken hordoztat, (g) es mikor Caluinust g Bolsecus cap. errül intettec volna barati, hogy ezt ne senmedne, Azt felele, hogy 12. Reginald. waya ki semet, a ki ezt latni nem akarja. Nem akarac a szenlib. 2. cap. 8. fo-
tec tetemet tiztessegebe tartani, de e mellet, a Philippus bülio 347.
deos tetemirül így irnac. (h) *Salute o cineres, & sancta Melanthonis ossa.* h Maior in.

NEGIEDSZER, Lehetetlen hogy soha egy mas talium Philip. keozt megh alkuggianac az Vyto Atiasiac, (i) hanem csak az Reginald. su-
utolso nap vethet veget az eo visauonasoknac, mint magoc megh pra.
valli. (k) Mert noha sokszor eo lue geoltec hogy bekesetet se- i Schluffel. (u-
rezzenec, de mindenkor nagioh egienetlensegh tamadot az eo tra- pra citat.
etalsokbol, mint megh teczic a Wittebergai, Marburgi, Maul- k Schluffel lib.
bruni, Altemburgi, Monpelgardi, &c. beszelgetesbol. Oka 2. art. 15. folio

pedigh melliért soha meg nem alkodhatnak ezi, Mert a hit
dolgairul valo perbe, nem akariac hogy valamely bizonios
itileo mester legien, hanem kiki azt kiannia hogy eo le-
gien mind peres, mind tanu, mind biro, es csak a legien igaz
a mi neki teczie: Mert holot abba minniaian eggieziunc, ho-
gy valamit a zent Iras tanit az igaz, valami ezzel ellenkezi-
hamis, csak az Irasnac igaz ertelmerul vagion keoztunc a
vizsauonas, Az Irasnac pedigh igaz ertelmet, sem az Ania-
zentegyhaztul, sem a reghi zent Atiaktul, es geolekeozetek-
tul nem akariac venni az Atiasiac, hanem azt itilic, hogy ki-
ki magatul itiletet tehet errul, csak oluassa az irast, es keo-
neoreogicon, &c. Mikeppen azert soha e vilaghi perpat-
uarnac veghe nem szakadna, ha a pereseknek kellene itiletet
tenni a magoc dolgarul, Vgy soha veghe nem szakadhat a Lu-
therista es Calvinista Atiasiac keozt valo vizsauonasnac, Mert
mint Markalf nem talala soha oly fat, melliet alkoholatosnac
itilne a maga fel akasztasara, vgy ezekis soha nem találhat-
nac oly itileo biror, mely az Iras ertelmerul valo pernec veg-
het vesse.

A REGHI HITEN VA-

LOKNAK EGGIESSE-

gerül.

a Joann. 17. v. 11.

Act. 4. v. 32.

1. Cor. 1. v. 10.

cap. 14. v. 33.

Galat. 3. v. 28.

Ephes. 4. v. 3.

Philip. 2. v. 2.

b Hilar. libro

poster. ad Con-

stant. cuius i-

nitium. Non

sum nescius.

c Iren. lib. 1. ca.

3. lib. 4. ca. 69.

Christus. Niaiianac, eggic bizonios iele, az Eg-
giessegh, (a) mert ennec egy szive, egy szaia,
egy ertelme, egy feie vagion, Es mikeppen a te-
ueligeokrul meltan iria Hilarius, (b) Hogy cok
ezrendekent 's holnapokent valtoztassiac vallaso-
kat, a mit karhoztattac azt tanitsiac, es anni hit vagion kezteo-
nitium. Non, meni akaraz, mert azt hisic a mit akarnac, Vgy mi magunkrul
sum nescius. Irenauszal meltan azt mondhattiuc, (c) Mi, mindenut eg-
c Iren. lib. 1. ca. giet ertunc, mintha siuunc, es sainc egy volna, mert noba ku-
lomb

leomb nieluen follunc, de egy tudamaniunc vagion, Sem Nemet Országba, sem Hispaniaba, sem a Napkeleti, sem az Északi geolekeozetec nem tanitnac küleombet, hanem mint vgian azon nap vilagositia seles e vilaghot, vgy az igaz tudomannac hasonlo igassaga tündeoklic mindenüt. (a) Mert mikeppen az Eretnec, a Tertul. Prætulaidon tekezesebol valaht tudomant maganac, vgy mi semmit scrip.c.6. magunc akarattibol es tekezesebol nem kezdiunc. Mely eggiesegneg oly nagy ereie vagion, hogy Z. Agoston, a teob dolgoc keozt, azt iria, hogy (b) Enni sok Országoc es Nemzet- b Augu. cont. segec egienleo ertelme, tartia coter az Aniazentegihaz colibe. (c) Epist. funda. Mert hibetetlen hogy ily sok, es ertelmes emberek, a hamissagba, cap. 4. mind végig eggiet erthesenec. c Tertull. Pra-

Azt mongiac az Atiasiac, hogy a reghi kerezienec scrip.c.28. keozt, sok küleombsegh es visza vonas vagion, (d) Nem d Apolog. csak eletkebe (miuelhogy ki Pap, ki feker, ki feier, ki szür- Angl. fol. 59. ke barat, keozteoc) de tudomaniokbais, (e) Mert a Tho- e Uitha. qu. 5. milta, Scotista, es egieb fele Theologusoc keozt, sok visauonas va- de Eccles. cap. gion. Hunniulis egy Labyrinthus Papisticust ira, melybe e- 8. fol. 502. reossen megh vitattia egimassal a Catholicusokat: Seot megh a geolekeozetekis egimassal ellenkeznec, (f) es az utolso Sy- f August. lib. natoc, megh iobbittiac's megh emendulliac a reghieket 2. de Bapt. con.

De bizoni mi keoztunc a hit dolgaiba nincz semmi vi- Donat. c. 3. szauonas, Mert noha az Aniazentegihazba, (mely ollian, mine g Cant. 6. v. 3. egy (g) roppant sereg, auagi mint (b) a hegy teteien eppitet- b Mat. 5. v. 15. tet varas, vagy (i) mint egy éleo test, melibe küleombeozeo i 1. Cor. 11. v. 3. taghoc vannac,) küleomb küleomb féle rendec, szerzetec, es Ephes. 4. v. 15. rend tartatocvannac, mint a seregbeis ki puskas, ki kopias, a cap. 5. v. 23. varasba ki Vr, ki áros ember, &c. mind az altal, egy sereghet, Colof. 1. v. 18. es egy varast eppitnec a küleombeozeo taghoc, Vgy a Chri- stus iegieleis az Aniazentegyhaz. (k) Circumdata varietate, k Psal. 44. v. 10 a küleombeozeo taghoc szep rendibeol eppittetic. Nem a viszuonalbol szarmazic tehat, hanem az eggiesegbeol, az egyhazi rendec keozt valo küleombeozes, melyrül igy yr Z. Agoston, (l) Semmit nem árt az Isten varasauac, akarké mi- t Aug. 19. Ci- nemü colteozetbe iarian, akar minemü rendet tarsón eletebe (csak nit. cap. 19. az Isten teoruene ellen ne legien) csak az üdneossages hitbe megh

Et

marag-

a Epiphanius ha-
ref. 61.

maragoston. (a) Mert ollian az Aniazentegyház, vgimond Epiphanius, mint a háio, mely nem egy fábol eppittetic, hanem küleombeozeo réssey vānnac; Az ereinekec pedig, csak egy fábol léuen, az Aniazentegyház ékes formait meg nem tartiac. Szép dologh volna bizoni, ha valaki a Lutheristá Predicatoroc egienetlenséghet azzal akarna meg mutatni, hogy ezec keozzül, nemelliec fekete barani beorrel béllet kék keonteost viselnec, nemelliec roka hattal béllet granat subat, ki reszezes keozteoc 's ki bornemizza, ki clak ket szot tud deakul keozzüleoc, ki pedig tudakosb, ki gilkos keozteoc, 's ki hazassag teoreo, &c.

Dissensio Ca-
tholicorum.

Vel est de re-
bus non defini-
tis, vel sine per-
sinacia, ex ig-
norantia, vel
sunt figmenta
Bæreticorum.
essege. (c) Azert effele dolgokrul, mellicet sem külsőo erzen-
b Aug. 1. cont. seggel, sem emberi okossaggal, sem bizoniös tanuc altal, niluan
Iulian. cap. 6. nem tudunc, meltan ketelkedhetunc, (d) es mind addigh vete-
Enchirid. c. 21. kedhetunc, kereztieni seretettel, mygh az igassagot tekelletesen
c 19. Ciuit. ca. meg nem ertiuc. (e) Csak arrul vetekediunc tehat, vgimond
18. De Grat. Tertullianus, a mi nem ellenkezie a kereztieni hytne regulay-
Christ. ca. 23. nal, (f) Mellicerül nincz mi keoztunc semmi vetekedes, Ez
d 1. de Bapt. helien maraduan, am bar teoried ninghatarlan elmednec sorgal-
contra Donat. matossaghat egieb homalios es el reitet dolgokba. illien viszauo-
cap. 3. 4. 7. nas tamada reghen (g) Z. Peter es Barnabas keozt, Z. Hier-
Tertull. Pra-
ronymus es Agoston keozt, melyrül Z. Hieronymus azt itia
scrip. cap. 12. Z. Agostonnac, (h) Hogy ezen feleotte ighen eoruendeziec az
f Cap. 14. ereinekec, noha eok seretettel, tanusagnac okaert, vetekedanec
g Act. 15. v. 29 egy massal. Kire Z. Agoston azt feleli, (i) Hogy eo semmit
h Epist. 94. ad visauonafnac okaert nem irt, es keri Z. Hieronymust, hogy gonoz
Aug. qua in-
cipit. Virum. a Theologusoc vetekednec egy mas keozt, a mint Hierony-
i Epist. 90. inter Hieron.

Noha azert a szerzetesec küleombeoznec életec ren-
dibe, De tudomaniokba, es vallásokba eggieznec. Veteked-
nec sok dolgokrul a Theologusoc, de oliakrul, mellicerül
szabad mindennec velekedni, miuelhogy ezekrül sem az Iras,
sem az Apostoli Traditio, sem a keozconfezes geolekeoze-
tec semmit niluan nem vegeztec, (b) Mert effele dolgokrul,
vgimond Z. Agoston, a kereztieni tudomannac feo otalmazoys,
kuleomber tanithatnac, noha e mellet helien marad a hitnec eggi-
Bæreticorum. essege. (c) Azert effele dolgokrul, mellicet sem külsőo erzen-
b Aug. 1. cont. seggel, sem emberi okossaggal, sem bizoniös tanuc altal, niluan
Iulian. cap. 6. nem tudunc, meltan ketelkedhetunc, (d) es mind addigh vete-
Enchirid. c. 21. kedhetunc, kereztieni seretettel, mygh az igassagot tekelletesen
c 19. Ciuit. ca. meg nem ertiuc. (e) Csak arrul vetekediunc tehat, vgimond
18. De Grat. Tertullianus, a mi nem ellenkezie a kereztieni hytne regulay-
Christ. ca. 23. nal, (f) Mellicerül nincz mi keoztunc semmi vetekedes, Ez
d 1. de Bapt. helien maraduan, am bar teoried ninghatarlan elmednec sorgal-
contra Donat. matossaghat egieb homalios es el reitet dolgokba. illien viszauo-
cap. 3. 4. 7. nas tamada reghen (g) Z. Peter es Barnabas keozt, Z. Hier-
Tertull. Pra-
ronymus es Agoston keozt, melyrül Z. Hieronymus azt itia
scrip. cap. 12. Z. Agostonnac, (h) Hogy ezen feleotte ighen eoruendeziec az
f Cap. 14. ereinekec, noha eok seretettel, tanusagnac okaert, vetekedanec
g Act. 15. v. 29 egy massal. Kire Z. Agoston azt feleli, (i) Hogy eo semmit
h Epist. 94. ad visauonafnac okaert nem irt, es keri Z. Hieronymust, hogy gonoz
Aug. qua in-
cipit. Virum. a Theologusoc vetekednec egy mas keozt, a mint Hierony-
i Epist. 90. inter Hieron.

mus

mus raongia vala, *Eruditionis causa*, de azért egy mást nem karhoztattiac, sem eretneknek nem itilic, miuelhogy oly dolgokrúl vagion vetekedesec, mellickrúl semmit nem vegezec az Aniazentegyhaz, mely, mihent efféle dolgokrúl valamit végez, mingiart véghet szakasztia minden vetekedesnec.

Ennec feoleotte az emberi ertelemnec gienghesegbeol, neha, vagy feledekensegbeol, vagy tudatlanfagbol, nemely Catholicus Doctrooc hamissatis tanitnac, melybe a teob hiueckel, es az Aniazentegyhazzal nem eggiezec, De miuelhogy ezt gondolatlanul, es nem vakincreosegbeol tanitnac, ebbeol azt nem itilhettüc hogy ezec el szakattac a keresztieni eggiessegrül, Mert mind (a) Z. Agoston, Z. Bernard, *Aug. libr. 1. cont. duas Epi.* mind a reghi Scholasticus Doctrooc minniaian, irasokba tudomant téznec, hogy ha a Romai Aniazentegyhaz ellen, es *Pelag. cap. 1. Bernard Epi.* a hiuec egienleo tudomania ellen valamit irtac gondolatlanul, azt eo magoc sem iaualliac, hanem az Aniazentegyhaz *stola 174. in. Censuraia* visgalasa, es itileti ala, vetic, es a mint Z. Agoston *sine.*

iria, (b) *Késec megh vetni az eonneon küleombozeco tevéseket. b Libr. 2. cont. duas Epi. Pe.* Annac okaert a kik efféle tudomani tétel vtan, valameli hamis tudomant, az emberi elmenec giarlosagabol tanitnac, *lag. cap. 3. Epif. 162. ha-* meltan irta Z. Agoston, (c) Hogy ezeket nem neuezhetti- *betur 24. q. 3. Can. 29 & 28. Et libro 4. de Bapt. cap. 16.* sic hittül szakattaknac, Eretnekeknek, Mikeppen masut sok szoual megh mutattia, hogy Z. Cyprianust eretneknek senki nem hihattia, noha azt tanította, hogy az Eretnekek keresztsege haszontalon, mert még eo ideiebe az Aniazentegyhaz nem karhoztatta vala ezt a tudomant, mellic az vtan karhoztata.

Heaba teore tehat feiet Hunnius az eo Labyrinthaba, melyre (d) Gretserus réghen megh felelt, Mert, auagy oly dolgokat szamlal eleo, mellickrúl szabad, akár ki mit taniczon, auagy eo maga sem tuggia mit yr, nem ertuen a Catholikusc irasit, auagy nemellicnek feledekensegbeol, es tudatlanfagokból teortent eseteket szamlallia eleo, mellic akár mely izemes ember iralabais megh eshetnec; Ki volt Magiar Országba ki a reghi keresztieni hitet szorgalmatosban, es nagioz buzgosaggal tanította, oralmazta, es giarapította, a bodogh emlekezerü, iambor Istenfelco The-

legdi Miklósnak, kinek noha en irasiba egiebet nem oluastam, hanem csak négy, vagy eot Predicatioiat, de mind az által, csak ezekbeis oly dolgokat talaltam, mellicke kúleombeoz tellieffeggel a keozeonfeges tudomaniatul, vgimint, (a) mi-
a Dom. 3. Advent. in 3. parte, sub finem. kor azt iria, hogy kerezteleo Ianos, veghet vetuén a teo-
b Dom. 3. post Epiphan. §. az Centuriornul, fol. 266. uenibeli zentségeknec, Vy szentseget kezdé, a kereztsseget, Es masut, (b) Az igaz hitet, az Isten irgalmaslagaba valo bi-
c Fol. 4. zodalomnac, itili, Mely tudomaniokat, vgimint az mostani Vytoc talalmaniat, meltan megh vernec a teob Doctoroc. A-
d Fol. 45. zonkeppen a bodogh emlekezetu Monozloi Andreas Vram keoniuei keozzul, annal teobbet nem oluastam, melliet az Isten malaztiarul ira, melybe azt iria eggiut, (c) Hogy a szabad akarati, a mi akaratumtul szarmazot cselekedet, &c. Masut azt iria, (d) hogy mint a louon ulco, a io louat azert igazgathattia vgy mint akaria, mert io a lo, a roz loual pedigh nem birhat, Vgy az Istenec malasztia, azert viszen nem mellicket a iora, mert io az eo szabad akarattioc, a gonoz ember nec pedigh gonoz akarattiat, nem teritheti a houa akaria. Es ismet azt iria, (e) hogy valaki valóban kéri, a ioba véghig valo megh maradaft, kerségh nekül megh nieri, es hogy a mi erdemunkert adatic ez az aiandec. Teob effelo dolgokatis ir, mellicket keozeonfegesen nem iaualuac, s nem is iaualhatnac a teob Doctoroc, De mind az által, effelo gondolatlanul eyter szokert, nem csak nem itilliuc a kerez-tieni eggieffeg ellenfeginec ezeket, de seot, io bay viuo, s ereos vigiazo paztoroknac valliuc : Ha enis tudatlanlagombol valamit a hiuec egienleo ertelme ellen eytenec irasomba, ezzel fel nem bontanam az eggieffeget, miuelhogy kész vagioc az Aniazentegyhaz ertelmehez szabni az en tulaidon ertelmemet.

A geolekeozetec vegezest a mi illeti, kerség nekül, az Egyhazi rend tartasokat, es a hiuektul szerzet teoruenecket, giakran el valtoztattiac az vtolso geolekeozetec, Mikeppen c vilaghi dolgokbais az üdeoheoz szabuan mindeneket, az vtolso geoleflekbe el valtoztattiac giakran az elébbi vegezéseket. De a mi a hit dolgait illeti, soha abba nincz femmi val-

valtoztatás mi nallunc, soha az vtolso geolekeozet azt nem karhoztattia, a mit az első iaualla, mert nem oly alhatatlan az Aniazentegyhaz mint a hold, mely hon telic, s hon fogy, hanem ollian mint az alhatatos nap.

*Vide Theß
so. in fine. De
Eccles.*

EÖTEODIK RESZE.

HOGY AZ UT TUDOMANI-

OK A REGHI TEVELIGESEK-

nek, eoſue ſürt ſauart, ſeoprey.

Ys azt mondhattiuc az Atiafiakrul, a mit Calu-
nus a Libertinusokrul, (a) *Megh nem kel yed-*
nünc, mintha valami Uysagot hoſznánac eſec e vila-
gra, mert az eo tudomanioc aſoktul ſarmaſot, kik
1400 eſztendeo eleot haborgattac az Aniazentegyha-
zat, Es vgian aſon Meſter tanitotta eketis, mely a reghi teueligeo-
ket: Annac okaert, (a mint (b) Tertullianus, (c) Conſtantineus
Ciaſzar, es a Romai (d) geolekeozet ſzolnac) A kik reſe-
sültec a reghen karhoztatot tudomaniba, az eo karhoztatſabais
reſeſültne, mert nem ſügſegh Vyonnan karhoztaini, a mit egyſer
ki atkoſot a hiuec geolekeozeti. Ezt pedig meltan tanittiac a
reghi Doctoroc, mert lehetetlen hogy hamis ne legien, a
mit egifzer karhoztatot az el teueliedhetetlen Aniazentegy-
haz, mint maſut (e) beoueon megh mutatám.

Az moſtan tamat Vy tudomaniokat azert, Luther &
Caluinus, a réghen karhoztatot eretnekeſegbekbeol toldo-
zac, foldoztac, tataroztac es raggattac, eoſue zuruán zana-
uan a réghen ki atkoſot teueligeſec moſlekit, Es iöllehet
eſak egy réghi eretnec ſinez, a kineſ tellieſegelen mindenbe
eggiet erenenec a hit ſaragho Atiafiac, miuelhogy oly Vy
az eo hitec, hogy világh kezdetitül foghua, ſoha ſemmi rend-
beli ember nem talaltatot, a ki Lutherrel eggiet értet volna,
mint Magiari Iſtuan, es Withaker ellen megh mutatam.

F f

Mind

*a Calu. contra
Libert. cap. 1.*

*b Tertull. Pra-
ſcrip. ca. 34.*

*c Apud Socra.
lib. 1. ca. 9. Ni-
ceph. li. 8. c. 25.*

*d Cauſa 24.
q. 1. cap. 1. 2. 3.
Cauſa 25. q. 5.*

*cap. 9. eſ 12.
Cauſa 6. q. 4.
cap. 6.*

*e De Eccleſ. a
Theß 23.*

Mind az által maideleghe talalocoly réghen karhoztatot eretnekfeget, mellic valamibe nem eggiezne e mai korczos, ily küleombózozeo es ellenkeozzeo sayrul sarmazot, tudomani. Annac okaert, csak ezis eloghseges iele, es bizonisaga az Vy tudomanioc hamissaganac, hogy nem egy, vagy két dologh-ba, hanem vallásnac feo agazatiba azt tanírtiak, a mit eleitül foghua a zent geolekeozetec, es minniaian a hűec, teuelgeo's eretnec tudomannac itiltec, Mert ha egieb dolgokba meltan nagyra beocsüllüic a reghieknec egienleo ertelmer (vgimint, mikor eleonkbe aggia az Apostoli irasokat, az Euan-geliomot, &c.) ebbeis meltan nagyra beocsüllhetüic.

Eld samlaluan azert a réghie, minemü tudomaniokert karhoztatta az Aniazentegyhaz a réghi teueligeoket, azt a Epiph.heres. iriac hogy (a) AERIVS azt tanította, hogy a papoc es Pü-75. Augus.ha- speokeoc rendi keozt, nincz semmi küleombsegh, A halottakert ref.53. valo keoneorges hasonaltan, A Beoyteolse nem kel bizonios napokat rendelni, hanem a kinec mikor reztie, akkor beoyteollion, Annac okaert nemelliec keozküleoc Vasarnap beoyteolnec, s som-b Tit. de No- baton nem. Nagy herbe pedig, mikor mi nalluno a feoldeon minibus Mis- hálnac, es magokat ostromozuan beoyteolnec a hűec, eok bust eñnec se sub finem. es tobssodnac. Vgian ezent tanirtiac az Vyto Atiafiakis, mert e Humfredus noha az Augustana Confessio Apologiaia azt iria, (b) Hogy contra 3. Rat. eok abba nem keouetic az Aërius tudomaniat, hogy a halottakert Campia, folio valo keoneorgest hasonaltannac itilte: De ez clupa hazugsagh, 502. Vith. 9.5. mint iol ruggia ez egez vilagh. Sockal szemprelembec ne-de Eccles.ca.7. melliec, (c) kik azt iriac, hogy nem iol samlallia Epiphanius fol.481. Iacob. az eretnekec keozibe Aëriust, kit csak egy geolekeozet sem kar- Andree, lib.4. hoztatot az eleo samlalt vallásokert. De bizoni a kinec nem cont.Hossum, kolzos a feie, inkab el hiszi a mit Z.Epiphanius es Z. Ago- apud Caluino ston yr, hogy sem a mit Humfredus almodoz, Ezec pedig Turcis, libr. 1. azt iriac, hogy az Aniazentegyhaz az eleo samlalt tudoma- c.5. fol.46. niokert eretneknece itilte Aëriust, kit a Gangrensis, es Casa- d Ex Niceph. riensis geolekeozet akkor karhoztata, mikor az eo mesteret lib.9.ca.16. E Eustariust azert karhoztata, (d) hogy bizonios napokon ren- 45. Socrat.lib. delt beoyteoket nem ianálnan, vasarnap beoyteolt, &c. Valasanae 2.ca.43. Sozo. azert a ketreo keozt az Atiafiac, vagy azt mongiac hogy Z. lib.3.cap.14.

Agoston, Epiphanius, a Gangrensis és Caesariensis geolekeozetbe valo Z. Ariac, és minniaian a reghi Historicusoc eretnekec, miuehogy Aëriust, és Eustatiust, a fellüül eleo samalt dolgokert eretniekek nec itiltet, Vagy eokis Aëriust, a vel-le parolkodo tanitockal egietembe, karhoztassac.

A O A Z A N O M Æ V S O K, és ezec eleot SIMON Magnus, (a) Ki minden eretnekek nec utia volt, azt tanitotta, a Irena. supra hogy nem sükségesec a io cselekedetec az üdueo segre, ha- fol. 7. nem a puzta hit eléghleges. (b) Az Anomaneoc, vgimond b Epiphanius, mikor valaki az Isten parancsolatirul emlekezik, azt ref. 76. feleli, hogy semmit egiebet nem kíván Isten mi teollunc, hanem csak azt, hogy eotet megf esmeriuc. c Annac okaert, mikor eggiet keozüllec dorgalnanac, egy azzoni allattal valo vetkeert, csuf- c Similia vido sag gyanant venen, azt feleli, (c) hogy ez természet foliasa se- ex Luthero, rent valo sükséges dologh, sinte mint mikor a füllunc vyzket, és infra.

azt vakariuc. Simon pedig azt tanította vgimond Irenaeus, III. (d) hogy nem sükség az eo tanituaninac, a teoruent meghtar- d Iren. libr. 1. tani, (e) és akár mit cselekeggienekis el nem karhoznac, mint. cap. 20.

az arany, el nem vezti sines a Sarba. Vgian ezent tanította e Irena. libr. 1. EVNOMIVSIS, (f) Ki ellensege lenen a io cselekedetek- ca. 1. nu. 48.

nec, azt tanította, hogy akár ki minemü vetekbe heuerien, sem- IIII. art, csak az eo tudomaniaba megf maraggion. Mely teuely- f Aug. haref.

ges az Apostoloc ideiebe tamada, vgimond Z. Agoston, (g) A 54. Damas. in Z. Pal leuelinec hamis ertelmebeol, és ezec ellen yrta Z. Peter az Aëij, és Eu- eo leuelet. Megf mutatam e keoniunec masodic resebe, hogy nomij haref.

az Vyto Atiafiac ezent tanittiac. De Witakerus azt feleli, g Aug. Tomo (h) hogy Eunomius oly hit által mondotta hogy üdueo zülunc, 4. de fide és o- mely a bünnel eggiüt maradhat. Mi pedig azt tanittiac, ho- perib. cap. 14.

gy az igaz hit, nem lehet a tekelletes elet nekül. Magha bizoni Prefat. in- eokis azt hiszi, (i) hogy az Isten teorueniebe semmit megf Psal. 31.

nem tart az ember, hanem vetkezik minden cselekedetibe, h De Eccl. 9 a vetkec pedig egienleo képpen halálosoc. Ennec feoleotte s. c. 7. fol. 475.

azt tanittiac, (k) hogy a ki egyszer hiszen, soha el nem vezti az i Megf mu- igassagot, kibeol niluan keouetkeozic, hogy a kinec igaz hi- tatam e keo- ti vagion, soha nem vetkezik, auagy ha vetkezik sem vezti nin. 2. resebe.

cap. 2. nu. 11. 12. Beza in Confess. cap. 4. art. 20. fol. 97.

el az igaz hitet, Tehat, az Isten teoruenienec megh segefes-
uel eozue fér az eo hitekis, mely által mongiac hogy üdü-
zül az ember, Es igy Eunomiussal eggiet értne.

V. *a Irena. libr. 1.* Egy MARCVS eretnekrül iria Irenaus, (a) hogy
cap. 9. az Azzoni allatoknakis szabadlagot adot, az Vr teste sente-
b Epiph. hares. lefere, Vgian ezent tanitottac a (b) PEPVZIANVSOK,
49. Aug. ha- es (c) teob eretnekekis, (d) Maga az azzoni allatnac,
ref. 27. megh csak solni sem szabad az egyházba, sem tanítani, sem ke-
c Tertull. Pra- reztelni, sem aldozni, sem egieb Papi tizibe magat arani, vgi-
scrip. cap. 41. mond Tertullianus: A mostani Vytokis, mind egienleo kep-
d Tert. De Ve- pen papoknac mongiac lenni a kereztieneket, akár sirfiac,
land. Virgin. s akár azzoni allatoc legienec, (e) mint nem reghen mon-
cap. 9. dam, es beouebben megh mutatom (f) ezennel.

VI. NO VATIANVS (g) a Bermalast hazontalannac
o Fol. 35. itilte, es igy (h) eo maga sem akára a kereztszegh utan, a Pü-
f E keonin. 6. speoktül fel venni az Vr belieghet, mely nekül a Zent lelket sem
resebe. Magha (i) sükszeges, vgmond Cyprianus, hogy megh ke-
g Theodor. lib. nesséc a kereztelet ember, hogy a Christus malaasztat vegie, (k)
3. hares. fabul. Mert ez a kenetis, szinte ollian senisegh, mint a kereztszegh.
h Cornelius a- Vgian ezen Nouatus, nem akarta, hogy a büneos embert a
pusd Euseb. lib. Pap megh odozza, (l) hanem csak az Istenre bizta a büneos
6. c. 43. bocsanattiat, kit az eo tanituania (m) Acesiusistanita, kik el-
i Cypri. Epist. len beouecon ir Cyprianus *Epist. 52. num. 86.* Vgian ezent ta-
70. nu. 16. nittiac az Vytokis, Mert a Bermalast Caluinus *lib. 4. ca. 19. n. 5.*
k Aug. 2. con. csufollia, A gionastrul noha azt iria *lib. 3. cap. 4. num. 12.* hogy
lt. Peti. c. 104. a gionto Atia eleot, titkon eleo kel szamlalni embernecc, az
15. Trinit. c. 26 eo vetkeit, De nem hiszi, (n) hogy az egyhazi szemely al-
tal, bocfassa megh Isten az emberec vetket.

VII. tal, bocfassa megh Isten az emberec vetket.
l Socrat. lib. 4. LO VINIANVS R ü L azt iria Z. Agoston (kit Cal-
cap. 28. uinus, (o) a reghi vallasnac tekelletes tanu bizonisaganac ne-
m Socrat. libr. uez) es eo vtanna Z. (p) Hieronymus, hogy ezert itiltec
1. cap. 10. eotet Eretneknec, mert azt tanitotta, Hogy a verket mind egy
a Calu. libr. 4. ananiuc: Hogy a ki megh kerezteletet, nem verkezhetic. Hogy a
ca. 19. n. 15. beoyteoles hazontalan. Az Apaczac sükszegeset, a hazasoc tizta
o Calu. libr. 4. eletinel, egienleo erdemünecc itilte. A Bodogh azzoni sükszeges
ca. 14. n. 26. el
p Aug. hares. 82. Hieronym *lib. 1. c. 2. contra Iovin. Epist. 14. ad Celant. cap. 8.*

el rontotta, azt nituen, hogy sületesekeor az eo épseghe fel bontia- a Calu. libr. 4.
 tot. Ezekbeis eggieznec az Atiafiac Iouinianussal, Mert (a) ca. 12. n. 20.
 Caluinus a negyuen napi beoyteor babonafagnac neuzei, no- b Testatur Re:
 ha (b) Angliaba a Caluinistaknac nem szabad á hoszu beoy- ginaldu lib. 2.
 teon hust enni, hogy a halazoknac nierefeghe lehessen, es Caluino Turc.
 a husnac nagio b beofeghe, A szepleotelen süzrül pedigh azt ca. 12. fol. 265.
 iria (c) Witakerus, hogy *Pariendo corrupta est, etsi virum non e* Vithak. q. 5.
 nouit. do Eccl. cap. 7.

VIGILANTIVS, (d) a zentec teteme beocsül- fo. 481. & alij.
 letit, Az egyhazi emberee neotelen voltat, A zentecnec valo VIII.
 keoneorgest, karhoztatta, Mint az Vy tanitokis karhoztat- d Hieron. Epif.
 tiac, seot Hieronymust, (e) vgian szidalmazzakis hogy eze- s 3. ad Ripar.
 ket a Vigilantius teueligesit nem iauallotta, Maga a reghi feo Aug. de Eccl.
 es zent Doctoroc, mindenkor nagyra beocsülletottec Z. Hie- dogmat. ca. 73.
 ronymust, kirül Z. Agofton azt iria 1. cont. Iulian. cap. 7. hogy Zent e Humfr. cont.
 es tudos Doctor, ki mind által oluasta azoknac irasit, kik eo eleot- 3. Rat. Camp.
 te yrtas, (f) masut ighen beolcz embernece neuzei eotet, fol 504. Dana:
 (g) Es noha en püspoc vagioc, s Hieronymus Pap, de aZert sok Bulling. Illyri.
 dologba fellitül halaggia vgimond Hieronymus, Agoftont, Es nem apud Caluino
 csak Geladius, hetuen zent püspeokeockel egietembe, dist. 15. Turc. lib. 1. ca.
 Can. sancta Romana, de a Mileuitanumbeli geolekeozetis Epist. 5. fol. 46.
 ad Innocent. zentnec neuzei eotet, kir (g) Prosper, Gennadi- f 18. Cinit. 43.
 us, Possidonius, Sulpitius, Cassiodorus, Jonas Aurelianensis, es a töb
 reghi zent emberekis irafokba beocsülnece, es dicfirnec.

A DONATISTAK azt tanitottac, (h) hogy csak IX.
 az igazac vannac az AniaZemehyhaZba. (i) Az oltarokat, es
 kelyheket el rontottac, Az oltari Zentseget az ebeknec hantac, Az
 Apaczakat, fogador süzessegektül megh foZottac.

A MANICHEVSOK azt mondottac, (k) hogy a X.
 172. parancsolat, a Sidokhoz, nem a kereZtienekhez illic, Tagattac g Vide Pra-
 a szabad akaratos. Es azt hittac, (l) hogy a kereZtienséghe ambula Con-
 nincz egieb aldoZat az imadsagnal, es tekelleses eletnel. Seot aztis fessionis, Hie-
 szidalmaztat, vgimond Z. Agofton, (m) hogy a leanZokat a ronymiane,
 süzessegre intine, kibeol a keonetkeozik, hogy maid teobben van- Cornelij Schu:
 98. nac ringi. Colonia
 an. 85. b Aug. hares. 69. lib. 3. cont. Parmen. c. 2. i Optat. lib. 2. & 6. k Aug.
 hares. 46. l Aug. 20. cont. Faust. ca. 3. m 30. cont. Faust. cap. 4.

E Ö T E O D I K

- XI.** *ma a kik szét vették, hogy sem a kik ferhez mennek.*
- XII.** PROCLVS, és a MESSALIANVSOK azt hit-
*a Damas. ha- tée, (a) hogy a keresztfehé által, senkinek büne, meg nem bo-
 ref. 88. csattat, Seot a mint Theodoretus írta, (b) a kézi munkái*
*b Libr. 4. hyst. szidalmaznak, csak aláztnak és heuernek, mint az Erdély heue-
 cap. 11. reo hitü keresztienec.*
- XIII.** XENAI (c) a szentek kepeit, becsülletlenül el sag-
gatta.
- XIIII.** IV LIANVS Ciaszar, (d) az Eordeog tanasfabol, a
*c Niceph. libr. szentek tetemet ki asatta, és az egyházi sepegeket magha süksé-
 16. cap. 27. gere terítette, kiert az Vr Isten, mind magat, s mind ezkeozit,
 mingiart meg büntete.*
- XV.** FLORINVS, és a SELEVCIANVSOK azt ta-
nitották, (e) hogy az Isten oka a bűnnek, Autor és fabricator
XVI. *peccati.*
- XVII.** PELAGIVS azt tanította, (f) hogy a keresztienec fiait,
*d Theodor. li- keresztfehé neküli üdneozülnek, hogy a keresztfehé által el nem-
 bro 3. cap. 9. 12. vétetik az eredendeo bűn, Es hogy amaz reghi Poganioc, Scipio,
 és 13. Cato, és üdneozültek.*
- XVIII.** Az APOSTOLICVSOK, (g) a kisedec keresztfehé,
*e Euseb. libr. 5. a halottakert valo aldozator, a szentek segitsegül hinasat, karhoz-
 cap. 19. rattas. Ezekbe mind eggieznec az Vy Atiasiac, a reghen kar-
 Aug. hares. 59. hoztator etetnekekel, Es ezeken küülis sok reghi etetnek-
 f Auguf. ha- segeket szamlalnac eleo, Ulemborg. causa 6. Ludouicus Matio-
 ref. 88. ranus lib. 2. senti fidei, cap. 7. Reginald. lib. 2. Caluino Turcis. ca 7.
 g Bernard. Justus Calainus in Terulliani de Praescrip. cap. 33. Coccini libro 8.
 Serm 66. in Thesauri art. 3. Tomo 1. Bellarm. lib. 4. de Ecolef. cap. 9. mellicke
 Cantica. az Vyto Atiasiac eggiet etnec véllec, mint a keoniunec d. te-
 h De Ecolef. 9. szebeol meg teczie.*
- s. ca. 3. fol. 403. De haly szép dolghor. (h) Withakerus azt meri mon-
 és cap. 7. folio dani, hogy mi vagiunc, kik a reghen karhoztator etetnek-
 486. segeket meg Vyttiuc. Mert (i) Irenaus azt írta, hogy nem-
 Herbrandus ly etetnekek, meg nem elegeduon a szent irással, azt monnac, ho-
 alij. gy az Apostoloc, nemely valasztottaknac tirkor Tradiciokat har-
 i Jrenid. 3. ca. 2. tat, és eok ezeket a Tradiciokat keonetec. MONTANVSRL
 b Euseb. lib. 5. iriac, [k] hogy nemely eledeleket, és a házassagot meg tilos-
 cap. 17.*

az, minc szinte a (a) TATIANVSOK és ENCRATITAK, (b) MARCION, SATVRNINVS: és (c) BASILIDESIS vgian ezent tanította. PELAGI-VS azt tanította, hogy az emberbe szabad akarát vagion, és ennek ereibeol be tellesitheti az ember, az Isten teorueniet. EBION azt vallotta hogy a hit nem elégseghes az üdveof segre, de a teoruentis megh kell tartani. A COLLYRIDIANVSOK, Mariat, csak nem Isten gianant tiszteluen, aldoztac neki. CARPOCRATES a képeket imadta, (d) A GnosticVSOKIS tisztelte a Christus képet. (e) A MANICHÆVSOK az Vr vacsoraiat csak a kenier szine alatt oztogattac seot a hazassagot sem tzenuedte azokba, kik szentebbec valanac keozteoc. A PEPVZIANV-SOCKAL eggiüt, az azzoni allatockalis keozlic a Papi-stac, a Papy meltosaghot, megh engeduen, hogy a babakis megh keresztelhesse a gyermekzeket. (f) AZ APO-STOLICVSOK szinte vgy eltec mint a baratoc, hazassag nekül.

Ezec, és egiebb effele tetouazasoc, csak arra valoc, hogy az egügiü tudatlanoc izeme siniet, el vegiec, és az igazsagot megh giüleoltesset. Mert legh eleofseor, Irenæus nem csak nem karhoztattia a tradiciokat, de seot azt iria, (g) hogy ha egy csep iras sem volna, a Tradiciobul megh esmerhetneoc az igazsagot, miuelhogy eo ideiebeis sokan voltak, kik iras nekül, a keresztien igazsagot megh orizteoc. Az eretnekeket pedig azért szidalmazza Irenæus, (h) Mert ezec, a zent Irast megh vertuen, azt hirdettec, hogy eok oly tudomant tanitnac, melliet az Apostoloc titkon biztac vala ennihani emberre, (i) Mert ha effele titkos tudomant tanitottac volna az Apostoloc, nilua ezt azokra biztac volna, vgi mond Irenæus, Kikre biztac az Aniazentegyhaz gondviselése, és a kiknek kezrül kézre adot Tradicioit mys megh tartinc. MONTANVST azért karhoztatá az Aniazentegyhaz, (k) Mert a hazassagot fel bontuan, az eo hitire terült az zoni allatoc el baggiac vala ferieket, Es az Aniazentegyhaz sokasja ellen Vj format serze a beoyteolesbe. Ezekbe pedig nekünc semmi refzunc nincz, Mert csak azoknac mon-

a Iren. libr. 1. c.

31. Euseb. libr.

4. ca. 28.

b Iren. libr. 1. c.

30. n. 1. Euseb.

lib. 4. ca. 28.

c Iren. libr. 1. c.

22. n. 4. Epiph.

hæres. 23.

d Iren. libr. 1. c.

24. nu. 15.

e Leo Serm. 4.

Quadrag.

f Epiph. hæres.

61. Aug. hæres.

40.

g Iren. libr. 3.

cap. 4.

h Lib. 3. ca. 3.

num. 2.

i Lib. 3. cap. 3.

initio.

k Euseb. 1. hist.

cap. 17. Nicép.

lib. 4. cap. 22.

giuc, hogy nem szabad meg hazasodni, kik hiteckel keoteleztet a hazasag nekul valo eletre magokat, mint zinte nem szabad annac egy isu szemelt venni, a ki az elet, egy ven babához keotelezte magát hitiueli. Az Hebionitac, Encratitac, Manichautoc, Priscillianistac reueligeseül mely tanul legien a Romai geolekeozet, (a) masut beueon meg mutatom, Mert a zent hazasagrat, azt mongiuc Z. Hieronymus, (b) *Nem karhoztattam a menegzset, nem Zidalmazuc a hazasaghat, seot a ki egyel felelme miat egiedül nem halhat, am bar meg hazasoggit; Azokat pedig kik a véghez uit hazasagba elne, el nem valaztiuc, hanem a mint Z. Hieronymus egy nagy Nemzetü azzonnac ir, azt mongiuc, (c) *hogy a mely az Zoni allat hazasagba keoteleodzet, az eo ferie az karattia nekül, a testi geoneorusegektül meg nem vonhatta magát.**

PELAGIVST, azért karhoztatta az Aniazentegyhaz, (d) *Mert az tanította, hogy az emberi akarat, a Christus erdemeert adot, serkegeteo, es velinc munkalkodo malaže nekül, be telliesitheti az Isten teorueniet.* Kit seha a Romai geolekeozet nem tanitot, mint meg mutatom (e) Magiari Istuan ellen, hanem azt hitte, (f) *hogy Christus Krunc által adatie minekünc ereo, az eo akaratianac be telliesitese, es valami io mi bennünc vagion, eo tolle szarmazic, mint a seoleoteorül szarmazic minden neduessegh, a seoleo vesseore.* EBION azt tanította, (g) *hogy egiedül a Christuiban valo hyt, & vitæ ratio quæ cum illa cohæret, es ottül kuantatot elemec formaia, nem elég az üdneossegre, hanem e mellet, a Moyses teoruenynee ceremoniaiis meg kel tartani.* Ezert meltan karhoztattac Ebion, de a Romai geolekeozetet nem karhoztathattac, mert senkit ez, a Moyses ceremoniaira nem keotelez. Seot az Eusebius mondatabol meg értiuc, mint kellien éreni a reghi Doctorokat, mikor azt iriac, *hogy csak a hit elég az üdneossegre, mert effele mondata, ki nem rekeztic az igaz hitbeol szarmazot io cselekedeteket, seot arrul a hitrül szolnac.* (h) *mely a seretoc által munkalkodic, Mert vgianis az Irenæus mondata szerent, (i) Credere Deo, est facere eius voluntatem.*

a Magiari
ellen, fol. 94.

b Hieron. E-
pist. 5.1. ad
Domnion.

b Hieron. E-
pist. 14. ad Ce-
lantianum.

d Augus. ha-
res. 88.

e fol. 200. &
172.

f Conc. Trid.
Sess. 6. cap. 16.

g Euseb. lib. 3.
cap. 21. Nicep.
lib. 3. cap. 13.

b Galat. 5. v. 6.
i Iren. libro 4.
cap. 14. n. 5.

és a mint Z. Gergely szól, *Vera fides est, qua in hoc quod ver-
bis dicit, moribus non contradicit*, csak az az üdveösszeghes hit,
melynec cselekedeti, nem ellenkezie vallásaul. A COLLY-
RIDIANVSOKAT azért karhoztatta az Aniazentegy-
ház vgimond Epiphanius, (a) *Mert bódogh a zonnac aldoz-* a *Epiphan. ha-*
tac nemely a z zoni allatoc, mely dologba, két képpen vertez- *ref. 79.*
nec vala, miuehogy sem az azzoni allatnac nem szabad a *b Magiari*
Papi tiztbe hágni, es aldozni, sem a terempter allatnac nem *ellen, fol. 253.*
aldozhatic senki, baluaniozas nekül, mint (b) *masut meg* *c 10. Cinit. c. 4.*
bizositam, es niluan tanittia (c) Z. Agofton, (d) *Mi pe-* *d 7. Cinit. c. 7.*
digh, vgimond ezen Z. Agofton, *noha ti ztelliuc a szenieket*, de *lib. 8. cap. 27.*
a zert a Pap, az Oltarnal aluan, a zt nem mongia, *Aldozom ne-* *lib. 18. cap. 18.*
ked Z Peter, mert az aldozat, csak Isten illet, es ez okon, a sen- *20. cont. Faust.*
tec emlekezetmel, Istennec aldozunc. *cap. 21.*

A GNOSTICVSOK es egieb eretnekec azt cse-
leküec, a mit a reghi poganioc, kik vgimond Tertullianus,
(e) *Sok dolgokba keuertetec, az Isten nepet, noha sok magoktül* *c Praef. c. 40.*
gondolt hamissagokkal meg feortoztetec az igazsagor. Ezekis *nu. 239. Apo-*
azert, az Aniazentegyház vallásanac nemely reszet be veuen, *log. cap. 47. nu.*
az igaz vtnac keozepin: nem tuttat iarni, hanem hol egyfele, *599.*
shol masfele tértec. Iauallia az Aniazentegyház a beoyteot,
es a delczeghi testnec saniargatasat, Iaualliac az eleo szam-
lalt eretnekegekis, de annira be gazolnac a dologhba, hogy
nemely eledeleket telliesfeggel gonozzaknac itilnec. Kepe-
ket cinal az Aniazentegyház, nem csak a templomoc ekef-
segere, es a mi Vrunc io tetemeninec emlekezetire, de a
veghreis, hogy ezzel beocsüllüec es tiztelliuc a szenteket.
(f) *Mert lattinc*, vgimond Eusebius, *hogy a Christus, a Z. Pe-* *f Euseb. libr. 9.*
ter, es Pal irot kepeit tartiac a biuec, mely sokast a reghiec, a mint hist *cap. 18.*
a terd haytastis, a süuegli vetest, Es c. a poganioktül veottec, kik aliás *14.*
igy soktac vala ti ztelni a zokat, kik eoker meg otalma ztac vala.
Ebbe a io szokasba is keouetni akarac az eretnekec az Ania-
zentegyházat, de ki téruen az igaz vtbol a Gnosticusoc, *g Iren. libr. 1.*
(g) *Christus Vrunc kepet, a Plato es Aristoteles kepei keozze he-* *c. 24. n. 15.*
lyhez tetuen, pogani modon ti ztelic vala, vgimond Irenaeus, es a *b Epiphan. ha-*
mint Epiphanius iria. (h) *aldoznac vala ezekenec.* A kerez- *ref. 27. sub fi-*
H h *tienecc nem.*

a Athan. lib. tienec pedig, noha eleitül foghua kepeket tartottac, de fo-
 de Passio. Ima- ha a kepek nec nem aldoztac, sem a kepekbe egiebet nem
 gin. Concil. tizteltec az Istenel, es az eo szentinel. (a) Nicodemus con-
 Nican. 2. neon kezuel, egy fessület képet csinala, mellet a Sidoc becsül-
 b Euseb. lib. 7. letlenül megh kiozának, melybeol beofeges vér folia, sok csudak-
 cap. 14. aliás nac ekeozs, mint 1250. eztendeo eleot megh yrtá Z. Atha-
 18. Damasc. nalius. (b) A vér korszagból ki giogint azzoni allatis, Frunk-
 Niceph. Ec. nas rezebeol csnalt képet contete, mely által, sok csudakat csele-
 o Euagr. lib. 4. küec az Isten. (c) Eo maga Christus Frunc, Abagarus kirali-
 ca. 27. Niceph. nae küldé az eo képet, es ez altalis az Isten sok csudakat cselekkiec.
 lib. 2. ca. 7. lib. (d) Constantinus Ciasar, a piacz keozepes, rezebeol contetot képet
 17. cap. 16. Da- helyhezete Daniel nec, Az eo Ciasari vduara kapuiara a mi V-
 mas. Ec. runc fessületit, aranibol es draga keouekbeol, allata. Z Agostonis
 d Euseb. lib. 3. giakran emlekezica Z. Peter, Pal, Abraham, Adam kepei-
 de vita Con- rül, vgimint, lib. 1. de Consens. Euang. cap. 10. lib. 22. cont. Faust. ca.
 sta. cap. 48. 73. lib. 5. cont. Iulian. cap. 2. Scot eggiüt arra inti a betegh em-
 e Lib. 2. de V- berr, (e) Hogy az Vr fessületi képet eleibe vitesse, alažotofon-
 fit. Infr. ca. 3. megh eolellie, es tiztelle.

Vide plura a- A MANICHÆVSOKAT azért karhoztattia Leo,
 pud Fenard in mert nemely terempter allatot gonoznac itilnec vala, azt ta-
 Iren. lib. 1. cap. nituan, hogy ezeckel nem szabad élni a kereztieneknec,
 24. n. 15. (f) Vos autem dilectissimi, vgimond Z. Leo, ita cibos discerni-
 f Serm. 4. in te, ut usus eorum semoneatur, non natura damnetur. A bort pe-
 Quadrag. digh, (g) Eordeogh epeienec itiltec, es meg nem akaruan ko-
 g Augus. ha- stolni, az Vr Vacforaiat sem akariac vala két szin alat ven-
 ref. 46. ni. Mostis ha valaki efféle velekedesbeol nem akarna bort
 h Euseb. lib. 2. inni, sem az Vr Vacforaiat két szin alat venni, eretnek nec
 cap. 23. iriltetnec. De ha ki efféle teueliges nekül, keouetuen (h)
 i Clemens lib. Z. Iacabot, (i) vagy Z. Matet, soha hust nem ennec, sem-
 2. Padag. cap. bort nem innekis, nem itiltetnec teueligeonec. A hazassa-
 1. circa finem. grul minemü teueligest tanitor Manichæus, es mely nagy kü-
 k Magiari leombsegh legien mi keoztanc, s eo keozte, megh muta-
 ellen. fol. 108. tam beolegesen (k) masut.

l Aug. lib. 2. Az azzoni allatokkat, mi Papokka nem szentelliuc, mint
 de Bapt. ca. 13. a Pepuzianusoc, hanem azt mongiuc, [1] Z. Agostonnal,
 Vide Bell. li. 1. hogy a kereztseghet, szüksegh nec ideien, nem csak a Pap, de
 de Bap. cap. 7. akár

akár mely emberis szolgaltathatta. Az Vytoc pedig, nem csak Papoknac itilic lenni az azzoni allatokat, mint ezennel meg mondok, De sok eztendeigh, vgian Papiseidelemnek is itilic az Angliai kiralinet, körül így vegeze az egez Anglia. [a] *Supremum illi, in rebus, & causis omnibus, spiritalibus, & temporalibus, principatum, tribuimus.* Az APOSTOLICVSOK, Tatianussal eggjör, [b] *Karhoztattac a hazasagot, es csak azokat fogattac az Aniazentegyhazba, kik hazasag nekül élencet: Mi pedig a hazasagot beocsüllünc, a szeszegertis tizsellünc.* Seot mi inkab beocsüllünc a hazasagot, hogy sem az Atiasac, mert szentsegnec vallünc lenni, az Vytoc teueligese ellen.

a Anno. 1. Elizabeth. Vido Calum. Turci. lib. 2. ca. 7. fol. 183. b Epiphan. ha. ref. 61. m. 10.

Ezekbeol niluan meg teezic, hogy nem mi vagiunc a reghen karhoztator eretnekec maradeki, hanem a mostan tamat Vy kereztiencet. Annac okaert, a minemü sententiat reghen adot az Aniazentegyhaz az eleo szamlalt teueligeoc ellen, vgian azontatta, az mostani Vytoc ellenis.

HATODIK RESZE.

HOGY AZ VY TVDOMANI-

OK, A KEREZTIENSEGNEK AGAZA-

tit, szentseghit, es seo fundamentomir fel bontiak.

Int ez eleot meg mondok [a] Tertullianussal, az igazsagnac oly tulajdonsaga vagion, hogy ez nem karhoztathatta, a ki deroc képpen meg érti. Annac okaert, (b) sem kendeodeo festeket nem keres, sem ranaassaggal el nem feodeoz magat. A teuelyes pedig coreomest el titkollia az eo rutlagat, es mint iment mondom, (c) a mézbe reiti el az eo mérghet, sárból csinalt abrazattiat, arannial akaria be mazolni. Ez az

Hh 2

oka,

- a *Præfat. lib. 1.* oha, vgimond Irenæus, (a) hogy az Eretnéke, külömber hi-
 n. 12. *lib. 3. c. 17.* nec annal, a mit tevéneo, Mert vgianis, (b) Mihent valoba
 n. 3. *cap. 18. n. 8.* megh esmertetic a hamissagh, ottan megh geozeuo, es nem süksegh
cap. 19. in fine. ez ellen külömber viaskodni, hanem csak, áll orczaiat le von-
 lib. 4. *c. 52.* uan, az eonneon karomlo abrazauiat kell megh mutatni, (c)
 b Hieron. *Ad* Minel hogy ha az hamissagnac tulaidon sine, megh laczic, ottan
Ctesiphont. cõt. az eo hamissagais megh esmerzio, (d) es mint a vadat künia
Pelag. c. 1. § 4. megh fogni mikor az erdeobül ki vésio, vgy az Eretnéke ha-
 c *Jren. Præfat.* missaghüis niluan megh tapahtalhattuo, ha tiukos tudomaniokat
 lib. 1. megh ismeriuc, (e) Mert az Eretnékegec megh mutatasa, geo-
 d *Jren. lib. 1. c.* zeodelme a hamissagnac. Ez az oka hogy nem csak a reghi
 35. *nn. 6.* teueligeoc, de az Vy Atiafiakis, feoleotte szorgalmatoson tit-
 e *Tertull libro* kolliac az eo tudomaniokat, es giakran, mast hordoznac szi-
contr. Valent. ueokbe, s mast forgatnac nieluekbe. Nestoriusul iria (f)
 n. 1. *13. 21. 25.* Socrates es Sozomenus, (g) Samolatenusul Eusebius, ho-
 f *Socrat. lib. 7.* gy szauockali giakran az igaz es keozeonfegec kereztien ani-
 cap. 33. *Nicep.* azentegyhaz fiamac tettettec magokat, Arius pedig Nicæ-
 lib. 14. *c. 35.* ba, irua ada az eo vallasat a geolekeozernec, es megh ef-
 g *Euseb. libr. 7.* küek, hogy eo azt hiszi a mit yre vala, de a keblebe egy E-
 ca. 23. *aliás 30.* retnece irast tart vala, es ez vtan azt mondotta, hogy eo ezt
Niceph. lib. 6. az irast ereoslitette megh hiriuel nem azt, mellet irua ada
 ca. 27. *28.* mint Socrates lib. 1. cap. 25. Theodor. lib. 1. cap. 14. Ruffin. lib. 1. c. 11.
 h *Epist. ad fra-* Niceph. lib. 8. cap. 21. 51. iriac. A mostani Atiafiakis, (h) vgian
tres. Inferior. diszekednec azzal, vgimond Erasmus, hogy sok tudomaniokat el
 German. titkolitac sokkaigh, & profitentur, Euangelium technis & fucus pro-
 pagandum, Es igy lattuc hogy az Augustana confessioba, en-
 i *Art. 12. Vi-* nihaniszor azt iriac, (i) hogy eok a hit dolgaiba, nem külom-
de supra fol. beoznec, a Romai geolekeozertul, Es hogy a Miser, minden sokot
 48. caremoniaiual helien haggjac, magha ebbe semmi sincz. A
 k *Causa 7. la-* Caluinistakrul (k) Vlemburgius beoueon megh mutatia,
tiur Causa 12. hogy mind addigh titkolliac es aytatos beszedeckel feodöz-
 fol. 396. getic vallasokat, mygh az eo teueligecec teoriben nem cytic
 l *Lib. 2. Theol.* az embert, (l) Schlusfelburgius pedig, illien Titulus alat,
 Calvin. *art. 8.* Caluinista dedita opera, ambigue, & obscure loquuntur, de pra-
 fol. 64. sentia corporis Christi in cena, & suam sententiam occultant, az
 eonneon vallasokbol megh mutatia, hogy a Caluinista rani-

roc, fok eztendeigh el szoktat tikolni az eo hiteket, es Lutheristaknac tettetic magokat. Seot, a mint vgian ottan iria
(a) Schlusselfburg. eo maghais Caluinus fok eztendeigh Lutheri-
stanac tettette magat, es a Lutheristac keozt lakot.

Art. 9.
fol. 71.

De hogy az Vy vallasoc hamissagat minden ember megh
esmerie, ennihani czickelyt eleo szamlalom az eo tudomani-
oknac, mellickebe inkab minniaian eggiesz nec, noha a kibe a
kereztiensegnec, es az emberi okollagnac clak egy fizikraia
marattis, niluan megh tapasztalhattia ezeknec hamissaghat,
Mert vgianis a mint nem reghen (b) mondam, a hamissag-

b Ekeoniunek
4. resebe.

nac oly tulaidonsaga vagion, hogy egy niomba nem marad,
hanem eggic teueligefuul, masta megien, es a mint zent Pal
mongia, (c) A teueligeoc mindenkör eleob mennec, es meli-
ebben ala salnac a hamissagba, mert amaz pogani beolcz mon-
dala kent, (d) Modicus error in principio, magnus est in fi-
ne, a ki el veti az vtat, mentul touab megien, annal inkab el
teueliedic. De az Isten kegielmebeol, (e) Nem lesen ez
utan hitelec, mert az eo balgatag sagoc niluan lesen mindenec e-
leot, Miuelhogy ha szinte az eo hamis tudomanioknac min-
den czickelyt megh nem hamissittiukis, elegh ha megh mu-
rattiuc, hogy a Lutheristac es Caluinistac vallasaba, fok nil-
uan valo hamis, es Istentelen tudomani vagion, Mert vala-
mely hitbe clak egy hamissaghat talaltatikis, niluan valo do-
logh, hogy e nem igaz hit, s nem igaz Istent vallas. Holot
az igaz kereztieni vallas nem egieben eppittetic, hanem clak
az egy eleo Istennec mondalan, es bizonisaghat tetelen, Es ez
okon, szinte oly leheterlen hogy valami hamissaghat lehessen
az igaz hitbe, mely leheterlen hogy az Isten hamissat mon-
gion, kibeol niluan keouetkeozic, hogy Valamely hitbe clak
egy hamissaghat talaltatikis, az nem igaz hit. A ki pedigh
beouebben akar, az Vy tudomanioc ektelen hamis vallasiruk
ertekezni, tekincze megh Schlusselfburgius, Lutherista Su-
perintendenti, Theologia Caluinistarum lib. 3. mellicke nec som-
maia milegien nem reghen megh mondam. Fenardentiust, (f) f Edit. Paris.
Theomachia Caluinistica libris 16. quibus mille & 400. errores
huius Sectae, e suis latebris eruuntur, & refelluntur. Franciscus
fol. 45.
an. 1604. in
folio.

c 2. Timoth. 3.
v. 13.

d Arist. 1. Ce-
li. tex. 33. ca. 5.

e 2. Timoth. 3.
v. 9.

f Edit. Paris.
an. 1604. in
folio.

a Edit. Colon. *Agricolat, (a) De aeterno, & vero Deo, ac Christo, contra no-*
an. 1605. in oct. *uum & falsum Deum, ac Pseudochristum Nouatorum, libr. tres.*
b Edit. Ant- *Guilielmus Reginaldus, (b) Caluino Turcismi libr. 4. An-*
uerp. an. 1597. *dreas Jurgensius. (c) Quinti Euangelij Professores Antiquis-*
in octauo. *simi, & celeberrimi, Nullus, & Nemo, cap. 1. holot beoucon*
c Edit. Monas. *megh mutattia, hogy a Credonac csak egy agazattiat sem hi-*
an. 1602. in 16. *szic az Vyto atiafiac.*

De en csak negy dologrul szolloc reouideden: Eleoszeor
 megh mutatom hogy a Luther vallasa szerent, szabad min-
 den fertelmességh. Masodszor, hogy a Luther tudomania
 leon feo oka, hogy a Teoreoc Magyar orszagot rablagra vi-
 ue. Harmadszor, hogy a Credonac csak nem minden czicke-
 lit, es részait tagaggia az Vy atiafiac, es hogy az Istenbeol
 Eordeogheor, Christusbol tudatlan, büncos, ereotlen em-
 bert, az Emberbeol oktan allator csinalnac. Negiedszer
 megh bizonitom, hogy a Christustul szerzet zentsegekertis,
 mint valami ocsmani Harpyac, megh rutittiac, es megh tagag-
 giac, Kerlec pedig kereztien oluaso, megh boclas, hogy a
 Luther ocsmanisaghit eleo hozom, mert ketelen vagioc velle,
 hogy eleo hozzam, a mit ez a szemptelen (d) Propheta es
 Apostol nem szegienlet niluan tanitani.

ELEOSZEOR azért, így tanittia eggiüt iuhoczkait,
 Luther Propheta. (e) Vannac oly vad, es kemeni az Zoni al-
 e Tom. 5. latin. latoc, mellic, ha tizser haZassag teorecbe esuec feriec, sem gondol-
 Wü. edit. an. nanac velle. De it, melto hogy az eo ferie azt mongia, Ha te nem
 54. per Luffi, akarod, akaria más, Ha az az Zonia nem akaria, ioicon eleo a sol-
 Serm. de Ma- galo leania: Ha azért a te feleséged nem akaria, hogy beket neki,
 trim. fol. 123. es Vasthi heliebe, keres Estbert magadnac. Amaz Libertinu-
 f Suprà fol. 26. sokis kikkel, (f) a mint Caluinus iria, teli Gallia es Nemet
 g Ex Vireto, Orszagh, azt tanittiac, (g) Hogy minden szabad az ember-
 Prateolas libro nec, valogatás nekül, es az elegiesleghe valo egymással balaszt, iaual-
 10. Litera L. liac. De Luthert halliuc, (h) Szinte mint az en tehersegembe
 4. fol. 249. nincz, hogy firsiu nelegiec, vgi nincz hatalmam hogy az Zoni em-
 h Eodem serm. ber nekül legiec. Es mikeppen nincz a te hatalmadba, hogy az
 initio. Zoni nelegy, szinte vgy nincz tehersegedbe, hogy firsiu nekül legy.
 Idem Anomai Mert nem szabad akaraton all, hanem természet szerent buksegh,
 suprà fol. 54. hogy

hogy egy masszal keozcoskeoggienec, a firsin es azzoni allat, holot a Uzianis, a
 amaz isten fana, Neuekeggietec es szaporoggiatoc, nem (a) Luther hiti se
 parancsolat, hanem minden parancsolannal nagjok. Isteni dolognac rent, nincz sem
 itild ezt, mely sokkal szüksegebb, hogy sem az ciel, ital, álom, vigia- mi Parancso-
 zas, Es vgian lehetetlen dologh, hogy tisztan ély. Masuttis, (b) csak lottia a kere-
 nem ighirül ighare, vgian ezent iria. Archibaldus Hamilto- tiennec, mint
 nus, (c) *Demonst. Caluinia. Confus. lib. 2 cap 29. fol. 230.* a Sco- megh módans
 tiaí Caluinista tanitoktul azt iria, hogy eokis vgian ezent ta- fol. 24. es igit
 nittiac, es fülleuel halotta hogy predicallottac, ez okon, ha az 6. § 9. Pa-
 niolczuan, vagy kilenczuen eztendeosis valamely predicator rancsolat nem
 keoztec, nem szenuedic hogy neotelen ellien. Seot a Galliai illeri eoket.
 Caluinistac az eo, (d) *Fidei Clypeumokba*, azt iriac, hogy lebe- b Eod. Tom. 5.
 tetlen a firsinac es azzoni allatnac, hogy negied napnal tonab, in illud. 1. Co-
 Vennus iateka nekül ellien, mert vgianis, ha szüksegebb ez, az rynth. 7. Meli-
 ételnel, a Hipocrates itileti szerent pedig, az eghelesges em- us est nubere,
 ber, heted napra megh hal, ha semmit nem eszic, ketsegh fol. 109. § loco
 nekül ha Luther eoteod napigh egiedül leot volna, szornüi citato, a Calui.
 halallal megh kellett volna halni. Nem szüksegh ezt az Vy Turcis. lib. 2. c.
 Proferac éktelen tudomaniat sok szoval megh rontani, mert 11. fol. 250.
 ki nem lattia, hogy ha Z. Timotheus, Titus, Euodius, Cele- c Apud Cal-
 men szüzessegebe életc mind holtic, (e) mint Z. Ignatius iria, uino Turcis.
 Ha Z. Ignatius, Cyprianus, Athanasius, Basilus, Nazianzenus, ibid.
 Chrysostomus, Ambrosius, Augustinus, Hieronymus, &c. fele- d Apud Fe-
 segh nekül életc, Ha (f) *senki püspeoc nem lehetet még lo- uard. 15. The-*
 uinianus itilei szerentis, a ki, püspeoksegebe, haakat nemzene. Ha omach. fo. 221.
 (g) az egész nap keleti egyházba, eleitül fogua, senkit Pappa nem Et in Epist. In-
 senteltec, a ki a bazassagbeli geoneorüfegtül megh nem tartoztat- de v. 4. fo. 109.
 na maghat, ki nem lattia, mely hamis a Luther tanitasa? De e Epist. ad
 ennec haggiunc béket: Csak azt gondolliuc megh, Mikor Philadelphi.
 a Luther iskolaiaba neuelt azzoni allat hallia, hogy az eo f Hieron. lib. 1.
 Proferata ily szüksegesnec itili a testi geoneorüfeghet, vallion in Iovin. c. 19.
 mit gondol, ha vagy tauuly vagion ferie, vagy hoszu betégh- g Cont. Vigi-
 segbe heuer? Ha effele cozuegy azzoni allat, vagy leanzo, lant. c. 1.
 hamar kedue szerent feriet nem talal, vallion nem keresé
 fittat, tuduan hogy az eo Profetaia hiti szerent, lehetetlen
 hogy c nekül legien? Ha szabad az eo ferienec, az azzonia

agiara fektetni szolgáló leaniar, vallion nem leszene hasonló szabadsága azzoniomnakis? Es bizoni efféle vialatos tudomannal, oly nagy szabadságot adanac a fertelmességre, hogy tizességesen, csak megh, sem gondolhattiuc.

Ighen gialazzac a Catholicusokat, hogy nemely helien el senuedic a Bordeliokat, mellickebe rekeztetnec a feslet erkeolczü szemeliec, mint a rühes iuhoc, hogy megh ne rühesiczec az eghességes tagokat, De nem vélzic eszekbe, hogy az eleo hozot tudomannal, csak nem anni bordelt eppite Luther, meni ház vagion. Azt akárna a Papa, es minden iambor kereztien, (a) *hogy a fátalanfagh, még csak ingien se neueztenec a hűec keozt*, De latuan az emberec gonoz voltat, noha szabadságot nemi adnaca kereztien feiedelmec a gonossagta, hanem tiltiac, es meghis büntetic a gonosságot,

b Aug. Tom. 1. (b) *Mind az által, el akariac a keuseb vetket nieghni, hogy na lib. 2. de ordin. giob vetkeket, eltauoztassanac*, vgimond Z. Agoston, *Mert ha c 4. D. Thom. effele uztatalan semelieket ki giomlalunc, anagy ateob hűec keozt. 22. q. 10. art. 11. Zűt ki nem sakažtunc, minden ház teli lesen uztatalan semel. c Mar. 10. v. 5. liel. Annac feoleotte, a meleghe tertneszetü nemzetsegec d Rom. 3. v. 8. keozt, süntelen, es minden napi gilkoságokis teortennec. e Magis ex- Ennec okaert, mikeppen az Isten, (c) *a sidoc süne kemenisegeert, pedire si non* még engede, a gilkosagh el tauoztatasaert, hogy el valhas permittantur *sec felesegetül az ember*, Es el senuede, *a konkolt, a buža keozt, Lupanaria, o-* hogy a buzana nagio kárat el tauoztatna, Mikeppen a siptime probat dokat es Cziganiokat sokan el senuedic tartomaniokba, no Nauarr. in ha ezec, nagiob resre, lopással, es vsurauel elnec, Vgy Con-Mannuali ca. stantinus Ciasartul foghtua, a kereztien feiedelmec, nemely 17. n. 195. C. ra- orsagokba, az nagiob gonoznac el tauoztatasaert, el senuet-tionibus nonē: teca bordeliokat. Mert, noha (d) *nem szabad gonozt cseleked-oni assentior. ni, io veghre*, de szabad el senuedni a kisebb gonozt, a nagiobnac Ibid. D. docer el tauoztatasaert. Ahon azert efféle gonoz semelieket el esse peccatum senuednec a kereztienec, nem csak nem iaualliac, (e) az mortale qua- eo gonosságokat, de seot még ezeketis, süntelen büntetic, vere lucrum, es somma pinzt vetnec reaio, a veghre, hogy el vnuan a vel tributum, bünteretst, még sünnienec a büntü, Ennec feoleotte rea ex fado mere- kenferitic, hogy prediciokat halgassanac, melybe kemeni iricum lucro. inte-*

inteseckel, es feniegeteseckel a bünbeol valo ki terésre intie-
 cöket, Es a ki keozzülleoc ki akar térni gonosságabol, tiz-
 tességes házat, beoséges ieouedelemmel rendeltec a kerez-
 tienecc, hogy ebbe penitentiátartuam, *folgalhassanac az Isten-*
nec. De ezeket nem akariac érteni az *Atiafiac*, hanem mi-
 kor Velenczebe, vagy Romába mennee, vgy el iariac effele
 semeliekert, hogy *Samatis* tuggiac menien vannac. Magha a *Coll. Mensal*
 megli tekintuen a gerendat magoc semébe, volna bizoni *Isteb. anno 66.*
 mit oluafni a Lutheristac tartomanibais, Es ha valahon nin- *per Urb. Gau-*
 cis, nem a Luther tudomanianac, hanem az Isten irgalmas- *bisch, cap. 22.*
 saganac tulajdonicsuc, Mert a Luther hiti, nem csak minden *de Consonat.*
 hazbol bordelt csinal, de még a templombolis, mert az vta- *fol. 255.*
 latos ember eggiüt ily tanit, (a) *A* io predicatornac, a teob *b' E. keoniü 8.*
io sagoc keozt, *ti* ztes, es *io* termén legennec kel lenni, hogy a lea- *re* sebe.
nioc es *az* zoni emberet semenec tesset, es csak *azt* tanicsa, a mi *cTom. 2. latin.*
tec zic a keossegnecc, es *geoneorkeoiteti* a halgatokat. De (b) *e- Witt. an. 46.*
 zennel beouebben solloc az *Vy* tanitoc faitalanlaghirul. *per Lufft, fol.*

MASODSZOR szinte akkor tamada Luther Mar- *116. in Art. 34.*
 ton, mikor Magiar Orsag, legh nagio b sükséghebt vala, mi- *damnato a*
 uelhogy egy feleol' Solyman Ciasar Landorfeieruarat vitattia *Leone.*
 vala, mas feleol' a kiraly valasztasban meg hasonlot Vrac, e- *d fbid. in Af-*
 gimas ellen viaskodnac vala. Akkor azert, hogy a segin Or- *sert. eiusdem-*
 sag otalmara semmi segitseg ne ieone ideghen Orsagok- *Articuli.*
 bol, azt kezde tanitani Luther, (c) *Hogy a ki a Teoreoc ellen cTomo 2. Eo-*
viaskodic, az Isten ellen viaskodic, ki a Teoreoc altal akaria meg dem fol. 452.
büntetni az eo népet. (d) *Annae okaert a kinec füle vagion, in sine glossa,*
 vgimond, *ezt* iol meg *ercze*, es a *Teoreoc* ellen valo hadba ne *in duo Edicta*
 mennien. Masut pedig ily yr. (e) *Iniem a kereztieneket ho- Imperat. Vide*
gy a Teoreoc ellen ne hadakozzanac, sepinzt ne aggianac a Teo- similia Luth-
reoc ellen valo hadra, Minel hogy a Teoreoc Serenib, okosb, mer- ri apud Sle-
tekleteb, iamborb a mi feiedelminknel. Ebbeol' a keouetkeo- *dan. lib. 14. an-*
 zec, vgimond Erasmus, (f) *hogy a Saxoniabeli Lutheristac, 42. fol. 225.*
keouetuen az eo Mesterec tanitafat, semmi segitseget nem aka- f Eras. Epist.
ranac Ferdinand kiralinac anni a Teoreoc ellen, seot keozeonse- ad fratres in-
gesen azt soktac vala mondani, hogy inkab akarnac a kereztielet- rior Germa-
len Teoreokert, hogy sem a meg kerezteli Teoreokert (kin a Cia- nia.

K k

sart

HATODIK

a *Huttenus* in *Sart ertic vala*) hadakozni. Annac okaert, Luthernecc egy *Conquestione* feo tanituania igy ira vgian ackor taiba, (a) *Mely ségien*,
ad *Fridericum* vgimond, es mely értelem hogy minden Országoknac, es nemzet-
Electorem. segeknecc kiraline azzonia, a so Nemet Ország, a binolkodo Papok-
b *Calui. Tur-* nac solgal? Bár a Teoreoknecc solgalnanc inkab, mert eo sereni
cis.lib.1.cap.2. es hadakozó vitez nemzet, az eo alatta valoknac iobban es mer-
fol.9. *Iustus* teklesteben parancsol, es hitibe senkit nem haborgat. Kibeol a
Caluin. Apolo. keouetkozec, hogy (b) *Hollandiaba* a *Caluinistac* szalokra,
pro Eccl. Rom. a Teoreoc czimert, fél holdat iratanac, es azt irac alaia, INKAB
fol.57. **TEOREOKEOK,** Hogy sem *Papistac*. Es miuelhogy gia-
c In c.48. Ge- kran azt tanita Luther, (c) hogy sockal iob, es igazb a Teoreoc
nes.fol.712. Es hit, hogy sem a reghi kereztien vallat, melliet eo, *Papistanac* ne-
alij apud Cal- uet, c leon oka, hogy (d) a *Saxoniai Elector* ennihanisfor
uinoI urcislo- sorgealmaztata a Teoreokeot, hogy *Magiar* es *Nemet Orsagra* ico-
co cita. Es Lu- ne, eois mas feleol a *Ciafar* ellen kéz fel tamadni, mind *Ferdi-*
ther apud Sle- nand *Ciafar* eo maga semére veri ezt az *Electornac*. A *Cal-*
dan.lib.14.an. uinistakrul megh mutatam (e) ez eleot, hogy eokis giakran
42.fol.226. ingerlettec a Teoreokeoket, hogy a kereztienec ellen hadat
d Apud Sleid. indiczanac, seot a *Lutheristac* irileti serent, ezec keozzul,
libr.18.an.47. fokan csak nielucl kereztienec, siuel Teoreokeoc, mint ez
fol.313. eleot a *Lutheristac* irasibol (f) megh halloc. Nem heaba
Fol.33. Vide sokta vala tehat *Solyman Ciafar* giakran azt mondani, (g)
Surium anno Hogy *Luther Marton* feoleotte sokat haznalt eo neki, Seot a mint
1568. Caluino *Luthernecc* tulaidon tanituania iria, (h) Egy beocsülletes *Ha-*
Turcis. libr.1. ganoai ember, kit *Schmalitzusnac* hittac, es giakran keouet volt a
c.2.fol.10. Teoreoc *Ciafarhoz*, azt bezellete, hogy a *Ciafar* giakran erteke-
f Fol.33. zet micoda ember, es hani ezendeos legien *Luther*? Es mikor
g Belleforest. azt félelte volna, hogy immar 48. ezendeos, A *Ciafar* azt mon-
Cosmograph. doita, akarnam ha isiab volna, mert en feoleotte io akarattal va-
lib.2.cap.7. gioc hozzaia. Mert vgianis *Luther* leon oka a felliucl eleo
Calui. Turcis. samlalt tudomannial, es a *Nemet Orsagban* inditot *Ciafar* el-
lib.2.ca.12.fol. len valo partolkodassal, es hon valo haddal, hogy semmi de-
264. rec segitlege nem lelete *Magiarorszag* nac *Solyman Ciafar*
b Aurisab. ellen.
Coll. Mensal. Csak ebbeolis ezekbe vehettec volna a *Magiaroc*, mel-
Francfort. an. lic
68. cap.75. fol. 444. Vide Serarium in Orat. Turcica prima.

lic tudomani legien oka országunc vezefenec, es nem sük-
 legh leot volna Magiari Istuannac, Az Országromlása okairul
 irt keoniueuel, gyalazni maghat, mélliet valamikor meggh te-
 kintec, mingiart ezembe iut az Annibal Hiltoriaia, (a) Ki a Cic. 2. de O-
 mikor Antiochus kiralinal volna egy Phormio neuü Philosophus, rator.
 Ephesomba sokat, es ekesen beséle, a had viselesiül, a hadnagior,
 es viteleo emberec tizturul, kit minniaian csadaikozua halgatnac
 vala, Annibal pedig, neuetuen, azt monda felelte, hogy naba
 eletebe, sok bolond embert hallot, de meggh ennel bolondabra nem
 talalt, ki sem hadat nem latot, sem hadi tiztet nem viselt, s meg-
 his hadnagiokat akar tanitani. Szinte ily Magiari, Regulat
 it a Viteleo rendnec, maga giermeklegetül fogua szamos-
 faluan, a Thaligha keneshhez ertet teobbet, hogy sem a vi-
 tezleo, feo emberec, tiztihez. Nem tagadom, hogy az egy-
 hazi ember tizti az, hogy a bünt, es az Vy tudomaniokat
 meggh feggie, es meggh mutatja hogy ezekert szoktailsten, Po-
 gani kézbe anni az Országokat. De mint az vtan (b) meggh
 mutatom, sem Magiari, sem a teob Vy kialtoc, nem külö-
 ben egyhazi Paztoroc, mint reghen Czigani Pal, az Egher
 veolgien kis Tallian. A Papoc, es nem effele Vy kapoc, tizti
 az, hogy (c) mikor a hincz kicfin sereghe, sembe al, az ellen-
 segh sokasaganal, a seregh eleibe aluan, batoriczac a hinczet. A
 Papoc tizti, hogy a menniei trombitanac sengeseuel, le döy-
 czec (d) Hierichonac, az az a holdnac, (mely most czimere d Josua 6. v. 13.
 a Teoreoc Ciaszarnac, miuta Custanczinapolt meggh veoue, Jericho, id est,
 miuelhogy az eleot, (e) a Custanczinapoli czimere, fel hold Luna.
 vala, mikeppen az eleot, a Bolgar Ország czimeret, mely egy e Lipsius lib. 1.
 lo fark vala, magoknac tulaidonitottac vala a Teoreokeoc) Quest. Epist.
 ereolseghet, es batorituan a hinczet, eleikbe aggjac, (f) ho- 16.
 gy a hadi kesület emberec, de Istené a geocodelem, es annac ag- f Prouerb. 21.
 gia, a kit meltonac ismer a nieregre. Annac okaert, ha az had v. 31. 2. Ma-
 viseleo emberecbe anni okossagh volnais, mint Salamonba, chab. 15. v. 21.
 ha a Taborba oly nagy rend tartas, es felelem volnais, mint g Valtrinus li.
 a reghi Romaiac Taboraba, melybe szabad nem vala, (g) 1 de Milit. Ro-
 hogy csak egy az zoni állat talaltatnekis, Melybe meggh az eon- man. cap. 6.
 neon fiatis meggh eolete (h) Manlius, csak azt, hogy a fe- b Valer. lib. 2.
 K k 2 iede- cap. 7.

- a 1. Reg. 14. v. 44. *iedelem akarattia nekül, megh viua, es megh geoze az ellenséget, mikeppen oluassuc hogy Saulis, (a) az conneon fiat megh akaria vala eolni, csak azért, hogy a diadalom után, nem tuduan az eo attia parancsolattiat, a mezeoben talalt mézet meg köstolta vala. Ha mind ezec, es teob effele ioszagoc volna, nakis a had viseleo emberekbe, mind az által, ha teueligesse, vagy Istentelen életbe haernerec, vgian nem lehet deréc bizodalimunc a megh szabadulasba, Mert igazan mongia Z. Hieronymus, (b) hogy a mi büneinc tessic hatalmasocka a poganiokat, a mi gonossaginc remitic megh a keresztien sereghez, es a mint Z. Ambrus mongia, (c) A varasfnac veszedelme, a varasbelyec gonossagytul sarmazic, (d) Es a hadbais azec merébec, kik bekeseghnec ideien samborbac, Mert vgianis amaz f Exo. 14. v. 26. Vt fogadafa igaz, (e) Ha el hagiod az en parancsolatimat, egy g Exo. 17. v. 11. uton méggy a te ellenségre; de hét uton fucz el jettedbe, Mint h Numer. 21. oluassuc hogy ez be telliesedec a Sidokba, kik noha mikor v. 24. az Istennec keduet keresec, künnien megh geozec ellenségek, (f) Pharahot. (g) Az Amalechitakat, (h) Seont, v. 33. (i) Basannac kiralliat, es (k) harmincz egy hatalmas kirak Jos. 12. v. 24. liokat. De mint iaranac az Utan? (l) Utekezenec, es el hal Judic. 2. v. 11. giac az Istent, Annac okaert megh haraguet az Vr, es az eo elm 3. Reg. 12. lenseghe kezébe ada eeket, es mind addigh foghsagba leonec, v. 27. migh az Vrhoz nem terenec. Salamon után Vy hitet, es n 3. Reg. 15. tudomant talála (m) Hieroboam, De mikeouetkeozec belecille? Az orszagnac minden ioallapattia fel bontatéc az Vy v. 27. tudomani által, Reouid ideo alatt, tizen kilencz kirallia leon o 3. Reg. 16. v. 10. Samaritanac, mellicc sok küleomb küleomb féle gaz nemzetsegbeol, es nem a kirali ághbol szarmaztac, kik mind az v. 18. által, csak nem minniaian gonoszul veszenec, Mert (n) Naq 4. Reg. 1. v. 2. Es 18. dab Hieroboam fia, minden attriasiaual egietembe megh eoletec, Basatul, Basa után, Ela az eo fia leon-kirallia, (o) de e v. 4. Reg. 9. zis csak hamar megh eoletec Zambritul. (p) Zambri ellen v. 24. tamada Amri, es eleuenen megh éghete cotet egy házba. f 4. Reg. 10. (q) Ochozias Achab fia, Amri vnokaia, az ablakon alá eséc, vers. 6. es megh hala, (r) Ioramot megh eole Iehu, (s) hetuen t 4. Reg. 15. kiraly nembeol szarmazot sirfiackal egietembe. (t) Zacharia v. 10. riast*

riást a Iehu vnokaiat, megh eole Sellum (a) Sellumot Manahen. (b) A Manahen fiat az eonneon hadnaggia Phaceas, ^{a 4. Reg. 15. v. 14.}
 (c) Ezt pedig Ofee eole megh ki vtolfo kirallia leon Samarianac, Ezec ideiebe pedig, szantalan külső, belső, visza- ^{b Ibid. v. 25. c Ibid. v. 30.}
 uonafoc, es haborulagoc teortentec az eo orszagokba, vgy annira hogy, az igaz tudomannal eggiüt, az orszagnakis czendefleghe, tellieffeggel el vesze, Mert vgianis a mint Z. d Ambros. lib. Ambrus iria Gtatanus Ciaszarnac, (d) Az Isten haragia- ^{2. de fide, ad Grati. sub finem.}
 nac adot hiter, ot segetec megh, a hon az Istennec hiti megh se- nem. Lyri-
 geter vala, Es niluan valo dologh; hogy batorsagos nem lehet a ki ^{nens.ca.7. cont.}
 az igaz hittül el szakat. Vallion mi vezte el Georeogh or- ^{Profan. Nouit.}
 szagot, egieb a Romai hittül valo el szakadafnal? Vallion
 miért ada az Vr Isten Teoreoc kezebe Custanczinapolt,
 szinte (e) Pünkeofd napian, hanem a szent lélec személie ^{e Anno 1453.}
 ellen valo teueligefert, mellier nem hiznec az Ariatul es fiu- ^{Gennadius cū}
 tul szarmazni? Hallacza Magiar orszagh, (es ha efzed va- ^{Joanne Paleo-}
 gion, tanuli a mas ember peldaian) mit yr, eonneon maga ^{logo Concil.}
 a Custanczinapoli Patriarcha, ki minec vtanna a Georeog ^{Florent. inter-}
 Ciaszaroc vduaraba, beocsülletes vilaghi tizteker viselt vol- ^{fuit. Anno}
 na, Custanczinapoly vezefekor Patriarcha vala, kit szent- ^{1542. Patri-}
 segéert, eo maghais Mehmet Ciaszar ighen beocsülleot, (f) ^{archa creatus.}
 Jusson esetekbe Atiamfai, mely beocsülletes volt a mi nemzetse- ^{fGennadius in}
 giunc, Beolcsfeggel, Okossaggal, Nemessaggal, hatalmassaggal ün- ^{exposit. Concil.}
 deokleot, es csak nem e vilagnac parancsolt. Ennec feoleotte, te- ^{Floret. cap. 5.}
 kelleres, iambor, Istenes elettel, minden nemzetet felliül hallador. ^{Secl. 15. habet}
 Most pedig, lai nekiunc, Custanczinapolt el vezettünc, az ol- ^{tur Tomo 4.}
 taroc el rontattac, az ékes templomoc, es az Apaczac megh feor- ^{Bib. Patrum.}
 teozterec, &c. Ha azt mongiatoc, hogy ezeket büneinkeri sennuet- ^{fol. 1458.}
 tünc, Nem vgy vagion, Mert nem büneosh a mi nemzetünc a teob
 kereztien nemzetecknel, seot egieb kereztien orszagokba sockal in-
 kab el aradot a gonossag, es még sem ostoroztarnac, mint ez a bo-
 dogtalan nemzet. Keresünc fel azért ennec az ostorozasnac okat.
 En egieb okát nem találom (minel hogy egieb dolgokba, nem csak
 nem aláb, de seot fellieb valois a mi Nemzetünc, egiebeknel) ha-
 nem csak ezt, hogy a Romai geolekeoztettiül el szakattunc. Csak ez.

oka a mi veszedelmünknek. Mert miuta ettül el sakattunc, minden átoc feiünkre szállot. A mit ez a iambor Patriarcha monda a Georeogeoknec, azont mondom enis Magyar Országna, melynec a Luther hiti szterent tellieffeggel el kellett volna ekkoraig vezni, De io remenfehem vagion hogy az Vr Istén megh keoneorül Magyar Országon, es ha az Teoreoc otalmazó hittül megh szabadittatic, a Teoreoc torkabolis ki verekedhetic. Mert noha ighen szükseges a io hadakozafhoz, hogy amaz Aurelianus Parancsolattiat megh tarcfac a hadnagioc, (a) Ha hadnagy akarz lenni seot ha elni akarz, a viteket felelembe tarcz, Senki a mas tinkfiaboz ne niullion, mas ember inhat, seoleiet, gabnaiat, fáiát olaiat el neuegie. Megh elegeggienec soldokkal, Az ellensegtül niert pradabol, nem a lakosoc siralmabol, gazdagoggiec a vitez ember. Mert vgianis, ha az egy (b) Acham lopasaert, egy egez sereghet megh vereghen az Vr Istén, most sem szennuedi el a gonoslagot. Mind az altal, e legh szüksegesb, hogy a Teoreoc otalmazó, es a Teoreoc ellen valo hadakozas tilto, hitet, megh vessüc minniaian.

a Vopiscus in Aureliano.

b Josua 7.

c Ez eleot. fol. 32.

d fol. 45.

e Apud Serarium Thesi 57.

f Vitha. de Ecclef. qu. 5. ca. 2. fol. 371.

g Vide Thesim 39. de Ecclef. cont. Vitha.

HARMADSZOR. Azt iria zent Agoston, hogy nemelliec a Credot sorül sora el mongiac, de aZert nem igazan hisic a Zentharomsagot. Illienec az Vy hitü atiafiac, kik noha beocsülletesen szolnac a hit agazatirul, hogy igy künniebben megh csalhassac az eggiügüeket, mint mondam (c) hogy Zopyrus megh csala az eo ellensegit, De bizoni maid clak egy agazat sincz a Credoba mely ellen valami teueligeft nem tanitananac, Mint a Caluinistakrul megh mutatia Schluffelburgius, mint nem (d) reghen mondam, Iurgeuicius, Feuarentius, es Franciscus Agricola kikeol imént emlekezenc. Posseninus in Refutat. Respons. Chytrai Sect. 3. cap. 8. fol. 139. &c. de Apostolis. De en reouidenen clak ennihani dologrül emlekezem. Es legh E L E O S Z E O R, Nem clak Brentius in Catechismo clef. qu. 5. ca. 2. (e) Artopaus, &c. de Vithakerusis, azt iriac, hogy nem az Apostoloc szterzetec a Credot, hanem egieb valaki, (f) Mert g Vide Thesim az Apostoloc ideiebe, nem volt Catholica, vagy keoZeonseges, (g) az AniaZentegyhaz, Magha eleitül fogua, Clemens, Irenaus. Tertull.

mill. Hieron. Ruffin. Ambros. Auguft. es a teob reghi Doctoroc, a Coll. Mens.
 szinte oly kefégnékül iriac hogy az Apostoloc szerzetec a *Isleb. anno 66.*
 Credot, mely kétfegh nékül iriac, hogy az Euangéliomot az *per Urb. Gau-*
 Euangelistac, az Apostoli leueleket, az Apostoloc irtac, Es ez *bischo. cap. 1. fo-*
 okon, szinte oly kúniú eggikrül ketelkedni, mint másikrül. *lio 16.*

A hitnec ekéso agaztttiaba, hiszuc, H O G Y E G Y I S - *b In cap. 7. Ge-*
 TEN LEGIEN, mely MINDENHATOATIA IS - *nes. Edit. No-*
 TEN. Ezt noha szoual nem tagaggiac, de alattomba egy *rimb. à Ioan.*
 altalliaba tagaggiac az Vytoc, Nem hozom eleo a mit Luther *Montano, an-*
 eggüüt yr magarul, (a) *Giakran annira iutottam, vgimond, ho-*
 gy *kefégeben esuen, azt sem tuttam, ha vazione Isten, vagy nincz, c* Megh mu-
 Es ilmet, (b) *Bizoni mondom, nagy hiti volt Noenac, ki hihe-*
 tet az Isten sauanae, *En bizoni nem hittem volna. De ennec 1. resebe.*
 bekert hagiuan, Miuelhogy mind Luther's mind Caluinus azt *d Instruct. cõt.*
 hiszi, hogy az eo Istenec, nem egieb a pokolbeli Eordeog- *Libert. cap. 13.*
 nel, (c) kitül veottec az eo tudomaniokat, ketelenech hogy *14.*

az Istent telliesfeggel megh tagaggiac. Ezt pedig nem szi- *Joan. 8. v. 44.*
 toc gianant, es gialazatbol mondom, hanem lelki faidalmam: *1. Ioan. 3. v. 8.*
 mal, es ha szem latomast megh nem mutatom, ne legien hi- *Qui facit pec-*
 tele mondasomnac. A Libertinusoc ellen iruan Caluinus, *catum ex dia-*
 azt mongia, (d) *hogy a Libertinusoc azt tanituan, hogy az Isten bolo est.*

oka, es authora, az mi gonoz cselekedetink nec, semmi küleombfeg- *Joan. 13. v. 2.*
het nem téznec, az Isten es Eordeogh keozt, vgy hogy ez az Isten Diabolus mi-
nizta baluani, es az Eordeognelis aláb valo, Kit bizoni meltan sit, in cor Inda.
 mond Caluinus, mert a mint ezennel megh mondom, nem *e Vide D. Tho*
 igaz Isten, hanem Eordeogh az a ki embert gonozra indit- *mam, 1. 2. q. 80.*
 tia, es kizteti, A ki pedig ereouel a bünre kenszeriti, mégh *art. 2. § 3.*

az Eordeognelis gonozb, miuelhogy az Eordeogh, (e) sen- *Ephes. 6. v. 11.*
 kit ereouel a bünre nem vihet. Az Vyto atiafiac Istene pe- *1. Petri 5. v. 9.*
 digh, oka minden gonosfagnac, mely nem csak indittia, de *Jacob. 4. v. 7.*
 vgian ketelenitys embert a bünre. Nem szolloc semmit (f) *f De his vide*
 Bucérusfrol, es a teob apro cseoptü Vytokrul. LV T H E R *Agricolam ci-*
 igy yr eggüüt, (g) *Mindenec el végez et ketelenségbeol leznec, tarum lib. 1. ca.*
 es a gonoz cselekedeteketis az Istentelenekbe, *Deus operatur, az 11. Bellarmin.*

L l 2

Isten lib. 2. de amiff.

Grat. cap. 1. § sequent. g In Assert. artic. 36. Annot. 21. edita Witten. De-
ta hac a Lutheranis in posterioribus editionibus.

HATODIK

a E keoniiz. 8. Isten cselekezé. Vallionski magadhattia, hogy a gonoz cselekedetbeis
 ressebe. *giakran kenserittetee, hogy kulcombet cselekeggiec annal, a mit*
 b In cap. 6. ad el vegezet volt? Enneo okaert az ember, megh a gonoz cseleke-
 Rom. in fine. derekbe sincz maga hatalmaba. PHILIPPVS pedig, ama
 fol. 52. Edit. keoniübe, melliet Luther feoleotte ighen dicir, mint ez v-
 anni 1524. tan (a) megh mondom, így ir, (b) Az Istenec el vége-
 c Idem Bucer. Zet akarattia serént, mindenec ketelenségeol léznec, a teremiet
 in cap. 1. § 9. allatokiul, Es nem hagiattunc a mi szabad akarattunkba. Cusssa-
 ad Rom. Vide gos álom tehat a szabad akarat. Mert a mi akarattunc, olyncm
 Fenard. in In- szabados, hogy csak oda indul, a hona az Isten kenseritti. Azert
 dam. v. 4. fol. az Isten tulajdon keppen cselekejsic mindent, Es miképpen az Isten-
 90. Franciscus nec tulajdon cselekedeti volt a Z. Pal hiuatalia, (c) vgy a David
 Agricol. lib. 1. házassagh teoreseis. Oly tulajdon Isten cselekedeti a Iudas arul-
 cap. 11. Idem tatasa, mint a Z. Pal hiuatalia: Nem kell tehat ama souani er-
 Beza, Vermi- telmet be venniunc, hogy az Isten el sennedi, de nem cselekejsi a
 lms, §c. apud gonozt. (d) Schlusfelburgius, beo bezeddel megh mutattia
 Fenar. in frag. hogy BEZ AIS ezent tanittia, mikor azt iria, hogy Herodes
 mentia Iren. es Pilatus ketelenségeol karhoztattac Christus Vrankat. Az
 fol. 511. Istenec decretomabol, akarattibol, vegezeteol esec bünbe Adam.
 d Lib. 1. Theo. Petrus MARTYR azt meri mondani, vgimond (e) Schlus-
 Calu. art 8. fol. felburgius, Hogy az Isten indittia házassagra az Eordeoghéot,
 30. ex Beza es eo oka a bünnet. ZWINGLIUS pedig azt iria, (f)
 cont. Heshus. Hogy mikor valaki házassagh teoreo. gilkos, az Isten anthora, in-
 Calu. Turcis. ditota, kenseriteoie. CALVINVS halhacza. (g) Az
 lib. 3. cap. 23. Isten AVTHORA, oka mindeneknec, megh azoknakis, mel-
 fol. 692. lieket csak hiuolkodo el sennedesebeol mongiac a Papistac, hogy
 e Lib. 2. art. 6. léznec. (h) Azon gonoz cselekedetnec AVTHORA, vagy
 fol. 43. oka, az Eordeogh, az Ember, es az Isten, de az Eordeogh IN-
 f Lib. de Pro- STRUMENTOMA, ekezozi az Istenec. (i) Miker
 nident. Dei, Absolon az eo attia agias házat megh ruita, az I. en cseleke-
 Vide Caluino deti volt. (k) Az Isten Parancsolattibol, es hagiatabol IM-
 Turcis. lib. 3. c. PERIO ET IVSSV EXCITANTVR indutatnac a go-
 17. fol 610. nozoc a hamissagra. (l) Nem csak a gonozokat FLECTIT, ET
 g Lib. 1. ca. 18. CERTA DESTINATIONE IMPELLIT, el te-
 num. 3. keller sandeckal kenseritti az Isten, de a Sathanis EIVS IM-
 b Lib. 2. ca. 4. PVL-
 nu. 2. i Lib. 1. cap. 18. num. 1. k Ibidem illó num. 1. l Ibidem num. 2.

PVLSV, az eo kyzetesebeol cselekeſic mindent, A D E O a Lib. 2. ca. 4.
 MANAT EFFICACIA ERRORIS, eo ſeo authora num. 3.
 mindennec, a Sathan csak ſolga. (a) Az Iſten a ki a gonozoc b Ibid. num. 5.
 akarattiat a Sathan által EXCITAT, ſel indittia, (b) Az c Lib. 1. ca. 18.
 Eordeogh aZert eZkeoz inkab, hogy ſem a gonoznac authora, oka. nu. 1. § 3.
 (c) AZert az Iſten nem csak el ſennedi, es rea ereZti, de vgian d Lib. 2. ca. 4.
 akariais, (d) Seot Parancſollia a gonozt. (e) Miuelhogy pe- num. 4.
 digh, az Iſten akarattia ketelenit mindent, hogy aZt cſelekeggie e Lib. 3. ca. 23.
 a mit eo akar, (f) ez okon, az ember keteleneſeghbeol vetkeZic, num. 8.
 (g) Mert mind a Sathan, s mind a gonoz ember, az Iſten a- f Lib. 2. cap. 4.
 karattianac executori, (h) Miuelhogy ſemmit nem miuel a num. 1.
 Sathan az Iſten Parancſolattia nekül. Es véghre igy ſeiezi be g Cont. Libert.
 ranuſlaghat, (i) Euadere nequeunt reprobi neceſſitatem peccan- cap. 14.
 di, praſertum cum ex Dei ordinatione ſibi iniiciatur huiusmodi h Ad Rom. 1.
 neceſſitas. (k) Permittere Deum dicimus peccata, quia ita vult, v. 18. § lib. 1.
 voluntas autem Dei, eſt rerum neceſſitas. (l) Dei voluntas re- ca. 17. n. 11.
 rum omnium eſt cauſa. (m) Vocem Deus ad improbos dirigit, i Lib. 3. ca. 23.
 ſed ut magis obdureſcant, lucem accendit, ſed ut reddantur ca- num. 9.
 ciores, remedium adhibet, ſed ne ſanentur. Teob eſſele iſzoniu k Ibid. num. 8.
 mondaſit Caluinuſnac eleo hozza, Feuard. lib. 2. Theomach. c. 9. l Lib. 1. ca. 18.
 Agricola lib. 1. cap. 11. Ezekbeol Eleoſzeor a keouetkeozic, a num. 2.
 mit a Libertinuſoc tanitnac, (n) Hogy az ember akár mit m Lib. 3. c. 24.
 cſelekeggies ſem véikeZic, miuelhogy mindent az Iſten akarattia- num. 13.
 bol, parancſolattiabol, kenZeriteſebeol cſelekeZic, es igy a io, es go- n Apud Calu.
 noz keozt valo külcombſeghet megh kel tagadni. Mert nilua cont. Libertin.
 nem tudom mibe cſelekedhetie az ember valami iot, ha ab- cap. 13.
 ba vetkeZic, a mire az Iſten indittia, kyzteti, keteleniti az o Lib. 3. ca. 23.
 embert, Mert a Caluinuſ iteleti ſzerent, (o) valamit az Iſten nu. 2. § lib. 1.
 akar, mind io az, Es bizoniara, ha ſzinte gonoznac teczene- cap. 17. n. 2.
 kis nekünc valami, mind az által, ha bizonioſon tuggiuc ho- p Exo. 13. v. 36.
 gy ezt akaria az Iſten hogy cſelekeggiuc, nem vetkeziuc eb- Hoc eſt argu-
 be, mint mikor Abrahamnac megh parancſola, hogy az eo mentum Ter-
 fiat megh eolne, es a Sidoknac, hogy a keolcſeon kért (p) tulliani.
 dragha marhat el vinnec Egyptrombol, minden vétec nekül De Caſtitate
 engedenec az Iſtenec, Vgy mys, miuelhogy tuggiuc a Cal- ca. 2. nu. 11.
 uinuſ Euangeliomabol, hogy a ſaitalanoc latorſagat, nem csak Enſeb. 6. de
 M m aka- Prepar. c. 5.

HATODIK

akaria az Isten, de erre indittia, seot keteleniti eoket, niluan tudhattiuc hogy nem vetkeznec latorlagokba, Es igy, a ki a gonoz indulatoknac ellene all, az Isten ellen tamad, A ki büneit bannia, az Isten cselekedeti nem iauallia, Istentelenül cselekeznec a birac, mikor a gonozokat megh büntetic, mert az Isten cselekedetiért szenued a büneos ember, es eo benne az Isten itilteric, ki eo altala cselekűe a gonozt: Scot szinte oly bolondul cselekezie a biro, mikor az Isten ezkeozit megh bünteti, mint a ki a szanto vasat ostorozna, a szanto ember fogiatkozasaert, holot az emberis csak ezkeoz az Istennek, mint a szanto vas. Masodszor niluan keouetkeozic, hogy a Caluinistac es Lutheristac Istene, a pokolbeli Eordeog, mint megh mutattia Caluinusnac egy feo barattia, (a) Castalio, (b) Feuardentius, (c) Agricola, Es igy, nem azon az Vyto atiasiac Istene, a ki a mienk, Mert a kereztienec Istene, vétec nekül valo, es megh fedhetetlen, Deut. 32. v. 4. Caluinus pedig miuelhogy minden gonossagnac feo okanac, es authoranac mongia az Istent, (d) bolondsagnac itili, ha ki azt mongia, hogy megh fedhetetlen az Isten, akár mit cselekeggiekis. Es miuelhogy a ki feo oka a gonossaguac, es mindeneket kenszerit a gonozra, a légh nagioib vetkesb, es büneosb, A ki egy feleol kemenien tilt valamit, mas feleol, (e) azt akaria hogy cselekeggiuc a mit megh tilt, a légh nagioib kép mutato. A ki egy feleol azt mongia, hogy nem akaria a bünt, mas feleol nem csak akaria, de vgian ereoletis erre az emberek, a légh nagioib hazugh. A ki egy feleol keteleniti valamire az eo teremtetet állatit, mas feleol, a ketelensegbeol leot dolgokert ifzoniu keppen megh bünteti eoket, a légh nagioib Tyrannus, Az eonneon saiat cselekedetiért a püzta ezkeozt ostorozuan. Ezekbeol niluan keouetkeozic, hogy az Vytoc Istene hazugh, kép mutato, gonoz f Psal. 5. v. 5. Isten, Eordeogh.

g Sap. 14. v. 9. Nem ezt tanittia az iras, Hanem azt mongia, (f) Ho-Psal. 44. v. 8. gy az Isten nem akaria a gonozt, (g) geüleoli a gonozt, (h) no-b Sap. 11. v. 25. ha az eo maga cselekedetibe semmit nem geüleol, (i) Nem nézi Haba. 1. v. 13. bet a gonozra, (k) Senkinec nem Parancsolia hogy gonozt cselekeggiec, Eccl. 15. v. 21 Hierem. 19. v. 5.

kéggiec, (a) Es a gonozra senkit nem kiser. (b) Ne mond
 azt, vgimond Salomon, hogy az Isten eytet el tegedet, mert nem
 sükszegesec neki a gonozoc, (c) es nem Parancsolta senkinec a
 gonozt, (d) Eo senki vezedelmet nem kinannia, seot azt aka-
 ria hogy minniaian üdneozüllienec. Es bizoniara, a mint eo
 maga Caluinus megh vallia, (e) Valaki azt mongia, hogy az
 Isten vegezesebeol vagion, hogy nemelliec a hitetlensegbe beuerie-
 nec, nagy kaput nyi a gonossagnac. (f) Es a bünbeol iosagos cse-
 lekedetet cfinal, a ki azt hirdeti, hogy az Isten vegezesebeol cse-
 lekezc az emberc, a gonossagot. Ennec okaert megh, (g) Pla-
 tois azt rendele, hogy el ne senueggiec, ha valaki az Istent, a
 büneoc okanac mongia, Mert cz a velekedes, minden tekelleter-
 seget ki giomlal emberbül, kibeol megh ertiuc, mely igazan
 monda Irenæus, (h) hogy Plato iob velekedesbe volt az Isteni
 dolgokrül, hogy sem az erernekec. Igaz azert, hogy az Isten elei-
 rül fogua, az ember nec minden igiekezeti, es cselekedeti
 látta, (i) Es az eo akarattia nekül, semmi sem teortenec, mi-
 uelhogy, auagy rea akaria bocfatani az embert a gonozra, mely-
 rül megh otalmazhatna eotet, auagy eo maga cselekezi a iot az
 emberbe, zent malaztia altal. A mit pedig eo magha csele-
 kezic bennünc, azt megh aiandekozza, (k) de a mit eo nem
 cselekezc, hanem cfak el szenued, azt megh bünteti. (l) Nem
 senuedné pedig, hogy gonozt cselekednenc, ha ezis io vegre nem
 igazgathatna az Isten. Annac okaert, noha Caluinus azt iria,
 (m) hogy Z. Agofton ighen babonas, mikor azt tanittia, hogy az
 Isten nem küleomben keminiti megh a gonossagba sinet az em-
 bernec, hanem cfak eleol latuan, es rea bocfatuan, Mind az altal,
 a bizonios dologh, (n) hogy az Isten senkit még nem keme-
 nit, es vakit küleomben, hanem cfak az eo irgalmas segitseget meg
 vonuan, es bünre bocfatuan az embert, kit megh otalmaz-
 hatna, Mert mikeppen Daidrul azt oluassuc, (o) hogy eo
 eole megh Friasf, magha cfak el hagiata eotet a harczon, es
 az ellenfegh keze miat vefze, vgy es nem küleomben mon-
 gia az Iras, hogy megh kemeniti az Isten az embert, miuel-
 hogy az eo gonossagaba haggia, melybeol ki vihetne ha a-
 karna, noha nem tartozic velle, hogy ki vigie.

a Jacob. 1. v. 13
 b Eccl. 15. v. 12.
 c Ibid. v. 22.
 d 2. Pet. 3. v. 9.
 1. Tim. 2. v. 4.
 e Lib. 3. ca. 23.
 nu. 14.
 f Lib. 1. ca. 17.
 num. 3.
 g Lib. 2 de Re-
 pub.
 h fren. lib. 3.
 cap. 45.
 i Aug. Tom. 3.
 Enchirid. cap.
 95. Vult per-
 mittere pecca-
 ta, non vult
 fieri.
 k Aug. Tom. 1.
 3. De lib. ar-
 bit. cap. 4.
 l Enchirid. ca.
 96. 9. Confess.
 cap. 8.
 m Calu. libr. 2.
 ca. 4. nu. 3.
 n 20. Ciuitat.
 cap. 19.
 o 2. Reg. 12.
 v. 9.

H A T O D I K

a Lib. 2. cap. 4. num. 2.

Eszébe veoue Caluinus, hogy ez tudomaniokból, ify vtalatos hamisságoc keouetkeoznenec, es ennec okaert, azt *b Cont. Libert. iria, (a) Hogy nem verkezic az Isten, noha eo cselekezi a bünt cap. 14. Alios az ember által, mert az Isten io veghre cselekezi. (b) Es az em- Canillos, vide ber nem oly ezkezi az Istenec, hogy csak egiedül az Isten apud Bellarm. lekeggie a gonozt, hanem az ember eo magars cselekezi az Isten- li. 2. de Amiff. nel eggiüi. De ezec clauargaloc, mert ezekbe a feleletekbe Grat. cap. 4. 5. megh engedi Caluinus, hogy az Isten feo oka a bünnec, ki c 2. Cor. 9. v. 10 az embert, vgian kenzeriti a gonozra, Mikeppen azert, az d Rom. 3. v. 8. Isten (c) mondatic a feold giümeolczit adni, noha eo velle e Probant. A- eggiüt a nap, a feold, a szanto emberis munkalkodic, Mi- gricola li. 1. c. 1. keppen a feidelem eoli megh akit a hoherral megh colet, Calui. Turcis. es Dauid eole megh Vriast, noha nem egiedül, Szinte vgy lib. 3. ca. 5. Coc- noha nem egiedül, hanem az ember által cselekezikis gonozt eius Tom. 1. az Isten, de azert ha eo indit, kyztet, kenzerit a büntre, vgi- Thesauri, libr. an eo feo oka a gonoznac, es a ki az eo akarattiahoz szabia 1. articulo 2. maghar, nem verkezic. Hogy pedig io veghre cselekezi Iurgenit. ca. 1. ezt az Isten, megh nem menti cotet, (d) Mert gonozt nem Feuard. libr. 1. kel minelnt io vegre, es nem szabad lopni hogy Alannifnat agy, Theomach. Nem szabad hazasságoc rontani, hogy az Isten hiueit szapo- fTomo 2. in. ricfad, &c.*

Assert. art. 30.

De menniünc touab. A kereztienc Isten EGY allar- g Concil. Con- tiaba, szemeliebe H A R O M, a tellies zent Haromsagh, egy stant. Sessio. 15. bizoni Isten! Ezt (e) keozeonfegelsen ragaggiac az Atia- Tom. 3. Conci. fiac, Es hogy most semmit arrül ne emlekezzem, hogy (f) h 7n Confessio. Luther a Hus Ianos karhoztatot tudomaniat éppen iauallia c. 1. ar. 2. fol. 28. es helien haggia, noha ezec keozt aztis tanita Hus, (g) Ho- i Sermon. 5. de gy minden terempter allat, Isten. Aztis hagginc tonabra, ho- Passione, pag. gy keozeonfegelsen azt tanittiac, hogy Christus Istenfege sze- 108. Feuard. 1. rent engedet az atianac, keoneorgeot neki, es kint szenue- Theomach. det. BEZ A azt iria, (h) hogy az Isteni termeset, in tres per- sonas est distincta, három szemelire oztatot, es masut, (i) ho- k 7n actis Ser- gy a három szemel küleombeoz termesetibe. CALVINVS sok- neri pag 249. helien iria, (k) hogy a sinac küleom allattia, substantiaia, va- Caluino Tur- gion-

cif. libr. 3. cap. 5. fol. 421. Feuard. libr. 3. Theomach. cap. 6. & 15. Iurgenit A- gricola citari.

gion az Atyatul. (a) BRENTIVS pedig, *It, vgimond, nem a De' Maieft.* arrul a Christus Istenfegerül solloc, mely eoreoktiül foghna az Isten Christ. pag. 91. fiaba volt, hanem csak arrul, mellet a megh testesüleskor, az ember apud Theolog: fiaul keozle, mert küleomb az aiandekozo Istenfegh, az aiande- Palatinal. In- koztot Istenfegnel. Hieronymus (b) Zanchius Caluinista, egy admonit. de li- nagy keoniuet ira, *De Tribus Elohim*, a harom Istenrül. Es bro Concord. vegre nem csak Loffius niluan iria, (c) *Hogy a harom Isteni* pag. 393. semely, essentialiter, természetekbe, küleombeoznec, de a teob Vy- b Calui. Tur- tokis (d) gyakran irafokba, az Isteni természetet megh so- cis. lib. 3. cap. 5. kalitottac. Petrus Melius pedig, így szol David Ferencznec, fol. 422. Iur- (e) *Mi mind az Allatot, mind a semelt, el hattuc, Ellene genit. Agric.* mondottunc mi ezekec, Ennec feoleotte, miuelhogy Caluinus citati. Genebr. azt tanittia, a mint ezennel megh mondom, hogy a fiu Isten, libr. 2. de Tri- eo magatul valo, es nem az Atyatul, tagaggia az Atia Istent, nit. pag. 153. mert a ki mastul nem veszi az eo természetit, az fiu nem le- c *In Alcuini* het, ahol pedig fiu nincz, or Atia sem lehet. Touabba a lib. 1. c. 12. Cal- zent haromlagban egy Istenfeghet nem eoreomeft halliac az nino Turcis. Atiafiac. LV THER azt iria, (f) *hogy eo geüleoli ama sot, loco citato.* meliel az *Arianus* oc ellen eltec a reghiec, (homounson, consub- d *Vide Calui.* stantialis, egienleo természetü) es dicsiri az *Arianus* okat, hogy *Turcis. Iurge-* effele, profana, sentsegtelen es Vy ssonal nem akartac elni. Calui- uit. *Agric. loco* nulis (g) *Anná Isten* vgimond hogy eltemestetec volna ama citato. *Fenard.* sok (szentháromlagh, szemely, egienleo természetü) Mus. *Dial. 1. fol. 48.* culus azt iria, (h) *hogy a Paganioc* eleot ingien emliteni sem e *Disput. Va-* kel, az Atia, fiu, Z. lelec Istent, hogy ne lattassunc három Istent val- radinen. anno *lani.* Ochinus pedig, [i] *Eordeoghi* soknac neuzei ezekec, 1569. die pri- szent haromlagh, szemely, &c. mellicet az *Apostoloc* nem ma. *uttac.* Caluinus azt iria hogy ama keoneorges, sent harom- f *Tom. 2. Wi.* sagh egy Isten, irgalmaz nekuc, [k] *Impropria & barbara est.* Lat. anno 46. *Danæus* pedig Genebrardus ellen iruan, azt mongia, [l] *cont. Latom,* hogy ez a keoneorges, Inepta, insana, inconcinna, periculosa est, es fol. 252. a Luther imatlagos keoniueibeis, ezt a keoneorgeft ki hattac g *Caluin. lib. 1.*

N n

a Li- ca. 13. nu 5.

k *In primo Antiochocleo. Fenarden. 1. Theomach. fol. 9. i Dial. 2. Fenarden.* loco citat. *Coccius Tom. 1. libr. 1. art. 4. Iurgenit. k Epistol. 2. ad Polon. & cons.* *Gentil. Fenarden. 1. Theomach. fol. 13. Calu. Turcis. lib. 3. cap. 4. fol. 412. Agriso.* lib. 1. cap. 2. l *Apud eosdem authores.*

1. Ioan. 5. v. 7
Similia Mat-
thai 28. v. 19.
2. Corinth. 13.
v. 13.
b Lasd. fol. 32.
Es 33.
c Lib. 1. Theo-
mach. fol. 34.
d Lib. 1. Theo.
Cal. art. 3. fol.
11. Es art. 31.
fol. 163.
e Lib. 1. Theo-
mach. fol. 35.
Suraus, Spina,
Ec.
f Cont. Marci
10. v. 25.
g Lib. 2. cont.
Heshuf. apud
Schlusfelburg.
Es Feuard. loc.
oitato. Agrico.
lib. 1. cap. 3.
h Lib. 2. cap. 7.
num. 5.
i Matt. 3. v. 9.
k Lib. 3. ca. 23.
num. 2.
l In Luce 1.
v. 18.
m Li. 2 Theo-
mach. Agrico-
la lib. 1. cap. 4.
Es seq.

a Litaniakból. Vegezette a mint ezennel még mondok, a
 zent irasbolis auagy le teorlec, auagy hamis magiarazattal
 ereotlenne teouec, azokat a bizonisagokat mellieckel a zent
 Haromsagot, es a Christus Istenfeget, megh szoktac bizoni-
 tani az Arianusoc ellen, Mert a Luther Német Bibliaiból ki
 hagiác ama zent Iános mondasát. [a] Harman vannac kik
 bizonisagot teznec az éghbe, Az Atia, sin, es Z. Lelec. Es ez a ha-
 rom, egy. Ezekbeol megh teczic, mely meltan vetic az Vytoc
 egimas szemere, [b] hogy eok beleol Arianusoc.

Az Istenec mindenhatósággarul, tizen niolcz teueli-
 gest számlal eleo [c] Feuardentius a Caluinistac irasból,
 [d] Schlusfelburgiusis, fokszoual megh mutatia, hogy ta-
 gaggia a Caluinistac, az Istenec mindenhatóságat, mert nem
 hiszic, vgimond, hogy az Isten, azon egy testet, külön helibe hely-
 beztessé egiser 's mind, es hogy a Christus teste, a beszegetet ko-
 porson, vagy ayton, által meheffen. Sokan keozzülleoc azt hirdet-
 tet, vgimond [e] Feuardentius, hogy a teo fokon, [f] által nem
 uiheti az Isten, a teuet. Annac okaert Beza azt meré irnia,
 [g] Hogy nem kel hinni, mert nem igaz, a mit Gabriel Angial
 monda, a süznec, hogy az Istennel nincz semmi leheterlen dologh.
 Caluinus igy yr, e dologrul, [h] Lehetetlen, vgimond, vala-
 mi ez ideigh nemuolt, es ez utan sem léssen, kibeol keouetkeo-
 zic hogy ighen nagy határa vagion az Isten ercienec, es ho-
 gy [i] a keobeol Abraham fiatt nem teremphet. Masut azt
 mongia, [k] Hogy az Istennec hatalma mely a természet hatá-
 rit el halaggia, Istentelen, es geüleolseghes álom, melyrül nem mel-
 to emlekeznunc. Magha a gonoz ember, masut karhoztatuan
 eonneon magat, azt iria, hogy [l] Ighen hamis velekedesbe
 vagion, a ki azt itili, hogy semmit egiebet nem cselekedhetic az
 Isten, a természet határa feoleot, es az eo kezét, a mi ertelmiunc
 ala veti. A teob Isteni tulaidonságokrul, 4 o. vndoc teueli-
 gest számlal eleo [m] Feuardentius, mellicskrül most nem
 szüksegh teobbet szollanunc.

A Credonac, mafodic, 3.4.5.6.7. agazattia, a mi üduco-
 ziteonkrül emlekezic, kirül maid semmit igazan nem tanit-
 nac az Atiafiac. Es eo maga Caluinus szépen eleonkbe ag-
 gia

gia mit hiznec eok Christus Vrankul, [a] Nes, vgrimond, a Joan. 6. v. 41
Christum non aspicimus nisi carnis oculis, ita sit, ut nihil in ipso b Lib. 1. cap. 13.
 N O B I S, magnificum appareat. Vtoso enim nostro sensu, num. 23. & 19.
 quicquid in ipso est, eiusq. doctrina, peruertimus. ELEO- & alias sepe,
 S Z E O R azert, tagaggia Caluinus, Christust fiu Isten nec loco citato, a
 lenni, mert azt iria, [b] Hogy eo magatul valo Isten, es nem Calui. Turcis.
 votte az Aiatul Isten seget, Vgian ezert tanittia, [c] Beza, lib. 3. cap. 7. fol.
 Musculus, Gallafius. M A S O D S Z O R az Isteni terme- 446. Fouard.
 zetbe nem irilic egienleonec lenai Christust, az Aiatul, lib. 3. cap. 3.
 Mert nem csak [d] Beza, [e] de az Augustana Confessio kö- c Apud Calui.
 ueteoys niluan tanittiac, hogy Christus, Isten sege serentis enge- Turcis. loc. cit.
 det, es keoneorgeat az Aia Isten nec: Kirul igy ir, Philippus in d Beza Epist.
 locis anni 58. De Fidio, pag. 40. Isteni termezeti serenti Christus 28 Theolog. &
 nem bennedet, de mind az atal, engedelmes volt az eo Atianac. alij loc. citat a
 Ennec feoleotte azt tanittiac minniaian, [f] hogy Christus Calui. Turcis.
 nem csak ember, hanem Isteni termezeti serentis, keozbe iaronc lib. 3. cap. 8. fo-
 volt nekunc, Scot Caluinus, Matth. 1. v. 23. azt iria, hogy vi- 465. Fe-
 lagh kezdetul fogua keozbe iaro volt Christus, es miuel- uard. 3. Theo-
 hogy csak Isten sege szerent volt, vilagh kezdetul fogua, mach. cap. 14.
 csak Isten sege szerent volt keozbe iaro. Ebbeol, vedezed- Agric. lib. 2.
 be mi keouetkeozic, Ha Isteni termezeti szerent enged, es kö- cap. 11.
 neorogh Christus, niluan nagiob eo nallanal, az a kinec enged, e Libro Con-
 feot ha koneoreogh, ez keozbe iaro Isten sege szerent, Auagy cordia. Vido
 a keouetkeozic, hogy az Atia es zent Lelekis kozbe iaro, mi- Bellarmin. In
 uelhogy, Opera Trinitatis ad extra sunt indiuisa, szinte mint Iudicio, Erro-
 a Christus eludateteli, beteghec giogitasa, &c. egienleokep- re primo.
 pen az Atia, fiu, es Z. Lelektul vagion, Auagy keouetkeozic, f Calu. lib. 2.
 hogy kuleomb Isten sege vagion Christus nac, melytul vgy cap. 14. num. 3.
 szarnazhatic valamely kulfel cselekedet, hogy az Aiatul, es & citat. a Cal-
 az eo Isten segetul ne szarnazzec, Es bizoniara vgy teczie nino Turcisli.
 hogy ezt akarta Caluinus az Vyto atiafiackal egietembe ta- 3 ca 8 fol. 461.
 nitani, Mert azt iria, [g] hogy Christus Isten sege serentis meg Liber Concor.
 dicsioitetet az Aiatul, Scot [h] hogy Isten sege serentis kisseb apud Bellarm.
 N n 2 Chri- errore 2. Iur-
 genit. Agricola, &c. g Lib. 2. cap. 14. num. 2 & 3. Palatinales, fol. 22. ad Libr.
 Concord. h Epist. ad Polonos, apud Caluino Turcis. lib. 3. cap. 8. fol. 461. Ed
 lib. cont. Stancar. apud eundem, lib. 3. cap. 19. fol. 635.

Christus, az eo Atianal, es amaz eo mondasat, Az en Atiam nagjób nallammal, mind két terméseti szerent kel erteni. Magha bizoni mind az engedelmesség, mind a keoneorges, keozbe iaras, &c. csak emberi terméseti szerent illeti a mi Vrunkat

Actio Imperatoris formale principium habet, naturā humanam, tamē a dignitate persona habet valorem. ki Isteni terméseti szerent, az Atiaual es Z. Leleckel eggiüt, megh engezteltetic a Christus keozbe iarafa altal, Noha a zert a ki keoneoreogh, megh hal, &c. Isten, es ember, es az Isteni semelittul vagion ily nagy beöcsülleti az eo keoneor- gesenec, de azert, csak emberi terméseti szerent szenued, es keoneoreogh. De hogy a mi Vrunk megh testesüleferül ha- mis velekedesbe legienec az Vytoc, csak abbolis megh te- czic a mit illien sonal ir Luther eggiüt. [a] *In Philosophia*

Ita in presenti. simpliciter impossibile & absurdum est, Verbum esse factum car- a Tomo 2. lat. nem, *Estq; magis disparata propositio, Deus est homo, quam si di-* Witt. an. 46. cas *Homo est asinus, Ideo nihil mirum si Mahometani, & totus* Disp. de Deo, *mundus neget Christum esse Deum.* [b] *In Incarnatione facta* Thesi. 18. folio *est proportio finiti ad infinitum, quod est impossibile.* Selnece- 540.

rus pedig a Christus Istenfegetül azt iria, [c] *hogy ez kint* b Disp. 2. The- seducedet, es el sennedhetetlen amaz Theodoretus mondasat, hogy si 18. & 19. fol. Istenfege szerent nem sennedhet Christus. Brentius pedig ho- 540.

gy ezt ne mondana, azt ira, [d] *hogy nem keozeltetet Chri-* e Apud Pa- stusba, az ighinec terméseti, es allattia, az emberi termésettel, ha- latinales Ad- nem csak valami aiandekia. Es effele tudomaniockal, kaput monit. de libro nituan a Teoreokeoknec, es Arianusoknac, telliesseggel meg Concord. folio tagadac a Christus Istenfeget.

393. A Christus semelittul, Azt tanittiac Eleoscor, (e) *Ho-*

d Apud eosd. gy nem sarmaxic az Atianac ertelmebeol, es ismeretibeol. En- fol. 394. nec feoleotte (f) Beza keouetuen Nestoriust, sok helien

e Schlusfel. lib. azt iria, hogy Christusba két semely vagion, emberi, es Iste- 2. art. 6. fol. 53. ni, kit (g) Vithakerus nem tagadhata el, noha ebbe nem ia- f Respons. ad- uallia a Beza teczeset, Es vgian ezent tanittia ennihanisor uersus Brenti- (h) Calvinus, mert a keozbe iaro semelt, az Isteni semeli- tum, Vide Cal- tul küleombeozconec itili Christusba

uino Turcis. li. Christus Vrunkrul eo magyarul, oly alaualo velekedesbe 3. ca. 9. fol. 492 van-

Theomach. li. 3. cap. 8. g *Quest. 5. de Eccles. cap. 7. fol. 484. b Libr. 1. cap. 13. num. 23. 24. Et in cap. 27. Marth. v. 46. in fine.*

vannac, az Atiasiac, hogy a ki ezeket a Zopyrusokat hallia *a Coloss. 1. v. 3.*
 mely edesdeden beszélne, soha el nem hiheti, ha az con-
 neon irafokat megh nem tekinti. Azert Christust (a) Kibe
 az Isteni beolcsésegnec minden kincze vala, Elcolseor tudatlan-
 nac itilic, Azt iria Caluinus, (b) hogy egientleoképpen a teob *b Luc. 2. v. 40.*
 embereckel es Angialockal tudatlanságh ala vesteret vala a Chri- *Matth. 24.*
 stus lelkeis. Masut azt iria, [c] hogy mikor a fighe fan giümeol- *v. 36.*
 cseot keresé Vrunc, noha akkor nem vala ideie a fighenec, nem is- *c Matth. 21.*
 mérte minemü fa volt a kin' giümeolcseot keres vala, magha a *v. 28.*
 fighe fa, Sido es olaz orszagba, oly keoz, mint a füzfa mi
 nallunc, melliet akar mely giermekis esmer. Masut nem ia-
 uallia, (d) hogy nemelliec azt itilic, hogy Christus látta az *d Matth. 9.*
 embereknec belseo hiteket. Es csak abbolis megh teczie, *v. 2.*
 mely tudatlannac itilic az Atiasiac Christust, Mert ha vgy fon-
 dalta volna az Aniazentegyhazat a mint eok itilic, vilagh
 kezdetiül fogua, nem talaltatnec egy teorueni szerzo embe-
 ris, a ki iobban nem rendelte volna az eo orzaghat, Chri-
 stusnal. Mert a io teorueni ado feo gongia ez, hogy a beke-
 seges megh maradasba io modot talallion, mert az magába
 megh hasonlot orszaghnac el kel püztulni, es vezni, Holot
 pedigh a Christus orszagha kiualtkeppen, bekefeghes or-
 szagh, es a mi teorueni szerzeonc, mind sületese, s mind me-
 nybe menerelekor bekefeghet hagia az eo orsagaba, Ha o-
 kos teorueni szerzeo volt Christus Vrunc, nilua io modotis
 adot ennec a bekefeges eggiessegnec megh eorzecebe. Az
 Vytoc vallasa serént pedigh, ennec a bekefegh megh tarta-
 sanac semmi moggiar, nem atta Christus, Mert noha teor-
 uent, es testamentomot szerze, de miuelhogy ennec, küleom-
 beozeo, es ellenkeozeo ertelme leher, ha az eo ertelmerül
 vetekedes támad, nem hagian (az atiasiac itileti serent) semmi
 módor, mint kellien ennec a visauonasnac végher erni, mert
 sem a zent Atiac, sem az Aniazentegyhaz, sem a feo paztor
 itileti nem eleghseges a visallasoc veghe szakasztasara, Es igy
 lattiuc hogy soha az Vytoc megh nem egienesedhetnec, sem
 mi velünc, sem magoc keozt.

*Lásd e könin-
 nec. 8. reszet.
 § MASOD-
 SDOR.*

Ennec feolcotte, nem csak azt tanittiac hogy eok min-
 O o *niaian*

- niaian sⁱnte oly s^entec mint Z. Pal, Bodogh azzoni, es con-
neon magha Christus V^runc, De a s^emp^telen emberec azt
a Tomo 5. lat. meric tanitani, hogy Christus b^uneos volt, s^eot minden b^u-
Witt. an. 54. neos embernel aláb valo : Halhacza Luthert, (a) Egienleo
In 1. Petri 1. vagiunc beocs^ullerbe es melto^sagba Z. Pexerrel, Z. Pallah, a Chri-
fol. 442. Idem stus anniaual, a teob zenteckel, es e^zeckel egienleo keppen beoneol-
alij apud Cal. keodi^unc, minden Isteni aiandckockal. (b) A meni or^zaghoz
Turcⁱs. lib. 3. c. anni keo^zu^unc vagion, meni Christusnac, es ha eo nem karho^zha-
13 fol. 531. Tur- tic, mi sem karho^zhatunc, (c) Mert mi, a hit altal, a Chri-
geu. cap. 1. art. stusnac tekellere^ssegebe colteo^zu^unc, Kibeol érted vallasoc fonda-
3. num. 6. mentomat, mert azt itilic, hogy a mi megh igazulafunc, nem
b Zuingl. es egieb, hanem a Christus s^entsegenec Imputatioia, nek^unc
Tigurini, in tulaidonitafa, es igy keouetkeozic, hogy minniaian egy arant
Actis disputa. s^entec vagiunc Christussal, miuelhogy az eo zentsege a mi
Tigur. fol. 628. s^entsegi^unc.
Calui. Turcⁱs. De ez a Christus zentsege minem^u legien halhacza:
lib 3. ca 12 fol. (d) Nem kel, vgimond Luther, vgi gondolkodnunc Christusnal,
514. mintha eo artatlan volna, mert ki colteo^zuen az eo zentsegebeol,
c Beza in es artatlan^sagabol, a te b^uneos semeliedet fel veotte. (e) A Pro-
Confess. cap. 4. phetac minniaian iol lattac lélekbe, hogy Christus, minden lator-
art. 11. fol. 62. nal, gilko^snal, loponal, ha^zassag teoreonel, karomlonal, legh nagio^b
d Tomo 4. lat. lator, gilkos, ha^zassagteoreo, &c. Calvinus sⁱnte illien s^einte-
Witt. an. 54. len^ul nem s^ol, de azt mongia, hogy mikor Christus V^runc
in ca. 3 ad Ga- a kertbe imatkozec, (f) Hertelen^segbol s^olla, es mingiari vis^za
lat. fol. 351. monda, megh iobbita, megh o^storo^za mondasat, es a hertelen eyet
e Ibid. fol. 348. s^ot, megh masola, Mert a bánat miat, el felek^ezet vala az
f Marth. 26. Isteni vege^zes^ul, es annac okaert, az eo mondasaba, nem lattatic
v. 39. csender mertek^etessegh, holot az keo^zbe iaro u^zit megh veri.
g Calvin. lib. 2. A kereztfan pedig, azt iria, (g) hogy Christus az eo lelke-
ca. 16. n. 10. be, a karho^zot, es atko^zot emberec kinniat er^zette, mely kin nek^ul
h Num. 11. az eo testi hatála, ha^zontalan volna. (h) Azt itilic, hogy az
i Num. 12. Istent^ul el hagiator, es el ideghen^ult. (i) Felt hogy lelke ^udn^eos-
k Marth. 27. seget el ne vesse^se. Az Isten s^eki eleot, REVS STETIT.
v. 46. (k) A patre se alienum sensit, REVS stetit, Vox ei despe-
Heb. 5. v. 7. rationis elapsa est. Ezekbeol niluan keouetkeozic hogy a Cal-
uinus Christusa, verkezet a kertbe, Miuelhogy az Isten aka-
rattia-

rattianac nem akart engedni, megh vetuen a keozbe iaro
 tiztit, melliet rea bizot vala az Isten, *sinte mint Abraham*
 vetkezet volna, ha az eo fiat nem akarta volna megh aldoz-
 ni, holot a vétec nem egieb, (a) *hanem az Isten akarattia* *a August. 22.*
ellen valo so, cselekedet, vagy kiuanfagb. Ennec feoleotte, ha *cont. Faustum*
 meretelestegegh nem volt a Christus kiuanfagaba, Ha ezt *cap. 27. 1. Re-*
 megh keller iobbitani, masolni, es ostorozni, ketszegh nekül *tract. c. 15.*
 mereteletlen, megh fedhetero, gonoz kiuanfag volt ez. Vet-
 kezet touabba a kereztfannis a karhozottac kinniat *senued-*
 uen, Mert nem egieb a karhozottac kinnia hanem a zentszeg-
 nec, es bodogsagnac megh foztasa, Az Isten giuleolese, a
 kulseo feretsegh, melibe megh homaliosodic a gonozoc er-
 telme, es ketlegben esuen, atkozzac az Istent, Es miuelho-
 gy a Caluinus hiti serent, (b) *nem kedues Isten eleot, valaki* *b Calvin lib. 3.*
minden ketszegh nekül nem hiu, hogy eo az Isten keduebe van, *cap. 2. n. 16. 19.*
es el nem vez, ketszegh nekül Christus nem volt az eo attianac *cap. 13. n. 5. Be-*
 kedues fia, hanem karhozot solgaia, miuelhogy azt vélte, *ta Confess. ca.*
hogy el ideghenult az Istentul, es felt lelke uduesseghe veztefe- *4. art. 20.*
ru. Seot lockal büneosb volt a Caluinistaknal, kik ketszegbe
 nem estec, seot az eo üduessegokrul vgian bizoniokis.
 Vgian ezent ranittia Melanthon, mikor azt iria, hogy Chri-
 stus, (c) *Sensu desertionis, & ira Dei fluctuabat inter infernum,* *c In Matt. 26.*
& vitam, In quo pauore facta est despoliatio donorum in Christo. Vide Andr.
 Noha azert Caluinus giakran iria a mi üducoziteonkrul, *Fabri. in Har-*
 (d) *hogy eo vétec nekül volt, mert vgianis,* (e) *az aldozatra mon. Confess.*
uit barannac macula nekül kellett lenni, miuelhogy a büneos *Aug. fol. 33.*
 megh nem tiztithattia a bünt, a ketszegbe eset, nem batorit- *d Heb. 7. v. 26.*
 hattia a felelmefeket, De bizoni zinte vgy cselekezie Calui- *e Leuit. 1. v. 10.*
 nus, mintha valaki azt mondana valakinec, hogy eotet lator-
 nac nem neuezi, noha tuggia, hogy az vton sokakat megh
 foztot, es megh eolt. Megh teczie pedigh ezekbeol, hogy a
 Caluinistaknac es Philippistaknac, nem csak mas Istenece va-
 gion, mint megh mondam, de mas Christusokis, mely tudat-
 lan, ostoba, büneos, karhozot, ketszegben eset Christus, es ez
 okon 1558. eztendeobe egy Ioachim Magdeburg. egy keo-
 niuer ira, (f) *De nouo & veteri Christo, Franciscus Agrico-* *f Rescius Mi-*
lais, nistrom. fo 62.

a *Libri tres, e-lais*, nem reghen egy keoniuet ira, (a) *De aeterno ac vero diti Coloni.an. Deo, & Messia, contra nouum Deum, & PseudoChristum Nouatorum.* Es ez amaz Christus, melliet, (b) *giakran iria Lub Jurgenuit.ca. ther*, hogy eo eleotte nem csmért e vilagh, Atta volna pedig Isten, hogy effele tudatlan, búneós Christust, soha neis c *Centuriator.* elmert volna.

Es alij, apud A mi úducoziteonc sületeferülis sockal roszab veleke-
Reginal lib.3. desbe vannac, az vytoc, hogy lem a Teoreokeoc a Mahome-
ca.13. fol. 530. térül, Mert a Mahomet annia Emina, azt mondotta, (c)
d Calu. Matt. hogy sem hordoZasaba, sem sületefebe, semmi terhet nem erzet,
2. v. 13. Az Atiafiac pedig azt iriac, (d) Hogy mind addigh nem a-
e Molinaus, karta Vrucn hogy Egyptomba fuina bodogh aZzoni, mygh iol.
in Harmonia fel nem giogulna sülese utan, es iarhatna. (e) Mert mikor az
Euang. par.4. eo fiat süle, termeset sereni süle, ruptis obicibus, & locis apertis,
Reginald. fol. magha ezt (f) Z. Agoston reghen karhoztatta az egéz
530. Jurgenuit. Aniazentegyhazzal. Es noha mégh Mahometis, (g) bodog
cap.1.art.3. azzont minden terempter allatna tizabnac itili, de a mint
f Augus. En- mondam nem reghen, Luther, Hamiltonus, es egiebekis
chirid.c.34. azt iriac, hogy bodogh azzoni egycseppet sem volt senteb
g Azoar.5. nallokna, feot, (h) lokan azt iriac, hogy vétkezert giakran
h Jurgenuit. illo bodogh azzoni
c.1.art.3.n.6. Christus Vrucn halalarul, azt iriac, (i) hogy eo Istenfe-
i Selnec. apud ge serentis kint senueder. (k) Es hogy eo, nem holt meghe seles e
Palatinales, de vilagert, mint niluan mongia az iras, 1. Joan 2.v.2 Rem.11.v.15.
libro Concord. 2. Corinth.5.v.19. 1. Timoth.2. v.6. hanem csak a valaZottakert,
fol. 393. mint Bucerusbol, Musculusbol, Bezabol, &c. beoueon meghe
Luther & alij, mutattia Schlusselfburgius lib.1. Theol. Calu. art.6. fol. 25. lib. 2.
apud Olembe. art.6. fol.40. Reginald. lib.3. cap.22. fol.659. Fenard. lib.5. Theo-
caus.19. Bella. mach. cap.15. fol.169. Coccius Tomo 1. lib.8. art.7. fol.1079. Ennec
de libro Con- feoleotte az iria Calvinus, (l) Hogy Christus az eo halalauat,
sord. Mendac. semmit nem erademlet maganac, Z. Pal ellen, Hebr.2. v.9. Phi-
3. Cocci. libr.1. lip.2. v.8. Psal. 109. v.7. Es hogy (m) a Christus tésti halála
Tomo 1. artic.1. semmit nem haZnalt volna nekünc, ha a karhoZottac kinniat.
fol.2. Jurgenuit. meghe nem kostolta volna lelkebe. A Libertinusoc, (n) Kickel
illo cap.1. ar.4. Gallia
Calui. Turcis. lib.3. cap.18. fol. 610. 616. k Lib.2. cap.17.n.6. ad Hebr.2.v.9.
l Lib.2.ca.16. num.10. m Calvin. cont. Libert. cap.4.

Gallia és Német Ország teli, azt taníttat, (a) hogy Christus nem a *ibid. cap. 17.* bolt megérteni, hanem a mit az Euangelistac az eo sennede-
 serül irnac, azt pelda bezed gyanant kel érteni, és az eo halalan-
 étic, a bünnecc halálat. Angliaba pedig egy keoniuer niom-
 tatanac, (b) *Contra similitam amoris*, melybe azt iriac, hogy
 sokan a Predicatoroc keozzülis azt hisic Angliaba, hogy csak csu-
 pa bezed amit az Euangelionba olvasane a Christus halalarul. *b Reginal. lib.*
 A Christus halalanac erdemerül, bodogh Istent, mely gila-
 zatoson solnac? Mi azt hisic, hogy a Christus halála által *3. cap. 14. folio*
 megh szabadittatane a solgalattul, es harom féle solgalattul, *570.*
 A bünnecc es Eordeognec solgalattiatul, Mivelhogy (c) min-
 naitan a bünnecc solgalattura el adattunc vata, a mi elseo ati-
 ankul, A halalnac solgalattiatul, mely (d) solgia a bünnecc,
 sinte mint az eoreoc karhozatis, Veghre a reoruennecc sol-
 galattiatul, mely (e) mendeorgesc es villamasokba adatéc, ho-
 gy félelem alatt tartana a Sidokat. Christus Vruc pedig,
 (f) nagy arron, es (g) beoseges valtsagon, megh szabadita
 minker, (h) igaz szabadjaggal, a mi (i) elebbi gonossagink-
 tul, (k) eo magat aduan eretiunc, hogy megh mentene, es megh
 tiztitana minden gonossagtul, es io cselekedocke tenne. Es vgy
 megh tiztitana, (l) hogy semmi karhozatra molto vátecc ne
 maradna bennunc, (m) hogy megh sentelne es tiztitana minker,
 (n) Tiztacka, sentecke tenne, (o) es mint az Adam véike bü-
 neococke, vgy Christus igazaska tenne, minker, (p) Uy eolteozter-
 be eolteozterne, (q) a halottakbol eleuenecke tenne, (r) Es igy
 az Istent fiano abrazaattiahoz hasonlitanan, (s) mint hordo-
 zuc, a feoldé atianknac büneoc abrazaattiat, vgy a menniet abra-
 zatoris hordozzuc, az eo malaztia által, (t) mely a mi süünkbe
 eonteret, Mely által, megh mosogattatane büneinkül, *Apocal. 1.*
v. 5. 1. Corinth. 5. v. 11. Hebr. 9. v. 13. Jsaia 1. v. 18. cap. 44. v. 22.
Psal. 50. v. 9. El vétetet bünnuc, *Joan. 1. v. 29.* Ietecoreolteret,
 Actor. 3. v. 19. El rontator, *Rom. 6. v. 6.* Ki mereter, *Hebr. 9.*
v. 28. Megh eolteret, *Ephes. 2. v. 10.* Be feodeozteret, *Rom. 4.*
v. 7. A sent lélec salogat aduan süünkbe, *Ephes. 1. v. 13.* Es az
 Istent termeserbe resesse teneni minker, *2. Petr. 1. vers. 4.* A
 bünt igy el rontuan, es megh Vytuan minker, a bünnecc sol-

a Fol. 28.

b Calvin. lib. 3.

ca. 3 v. 10. Vi-

thak. qu. 5. de

Eccle. ca. 7. fol.

477. Beza. Ec

c Lib. 3. ca. 17.

n. 3. Alij citati

supra fol. 26.

d Joan. 8. v. 34

1. Joan. 3. v. 8.

2. Petr. 2. v. 19.

e Heb. 2. v. 14.

1. Joan. 3. v. 8.

f Dicit. Calu.

lib. 3. ca. 11. n. 3.

g Vide Bezar.

lib. 2. de Iusti-

fic. cap. 9.

h Heb. 4. v. 13.

i 1. Pet. 1. v. 17.

Rom. 2. v. 2.

k Pro. 17. v. 15.

giar, az eoreot halaltis el ronta, es a teoruennec ighaiat sent
malasztia altal, megh künniebbite, (a) mint nem reghen
megh mondam. Ezeket a Christus halala érdemebeol adot
iokat, noha saial nem tagaggiac, de valoba nem hisie az A-
tiasiac. Mert azt mongiac, hogy a mi büntünc el nem ron-
tatic, hanem csak be feodeoztetic a kereztszeghe, (b) Mert
a Concupiscentia megh marad mindenekbe, es ez bün eo magaba,
ha sinte valaki helt nem adis az eo indulatinac. Kibeol a keo-
uetkeozic, hogy sinte vgy sabadittatic megh az ember Chri-
stus altal, mintha a rabnac bilinczit, es vasat, valaki laban
hadna, de barsonnial be feodne. Vagy az vndoc genietseget,
vont arannial be keorne, de megh nem giogitana. A bűntől
pedigh annira nem sabaditot megh minker Christus Z. ha-
lalaual, hogy (c) a Calvinus, es a teob atiasiac itleti serént,
minden cselekedetekbe vetkezne a Christustul megh váltot
hiuec, Miuelhogy pedigh, (d) a ki vetkezik, a bűnnec es Eor-
deognec solgata, melyül megh geozeter, Christus megh nem sa-
baditot minker, es nem volt anni érdeme az eo halalanac,
hogy ez eo segitsegebeol, csak egy iot cselekedhesünkis, Es
igy hazontalan volt a Christus megh testesülese, (e) Ki a-
zett icot, hogy az Eordeogh hatalmat, es cselekedetit el rontana. Azt
nem mondhattiuc pedigh, (f) hogy az Isten be feodeozi,
el tickollia, a bűnt, es a hiueknec nem tulaidonittia, noha
bennec haggia. Mert, (g) lehetetlen hogy az Istennec fi-
nies semel eleot, be feodeoztessac valami, ha tellicseggel
el nem rontatic, (h) miuelhogy mindenec niluan, es feodel-
nekül vannac eo eleotte, Ennec feoleotte, ha csak be feodeozi
rutlaginkat, sinte vgy megh nem sabadit ertül minkent,
mint a mely borbely be keoti a sebet, de megh nem giogit-
tia, Es miuelhogy az Isten megh nem csalatkozhatic itleti-
be, lehetetlen hogy annac ne tulaidonicza az eo gonossagat;
a kibe gonossagot, es bűnt lát, Mert eo [i] semely valogat-
nekül itiluen mindeneket, a kibe bűnt lát, azt bűncosnec itili,
hogy amaz atot magára ne terüllicon, [k] Atkozt a ki a
bűncost, igaznac mongia. De ha sinte az emberbe valo bűnt,
az embernec nem tulaidonitanais az Isten, vgian valoba
bűncos

bűneös volna, ha a bűn eo benne maradna, es igy megh nem szabadittatnec, [a] *igazán es valoba*, az ember, hanem csak velekedes serent, mintha valaki a vasba iaro rabot egy hatalmas Csaßarnac itilne. A zert az Atiafiac itileti serent, a Christus halalanac csak ez a hazna. Hogy nem mind e vilaghot, hanem ennihani Lutheristakat, vagy Caluinistakat *b Suprà fo. 26. megh valtót, kikert nem csak halalt, de a karhozottac kin-* *c Calu. lib. 3. o. niat es kessegben eselésis senuede. Ezeket pedig, nem vgy* *24. n. 9. Alij* *szabadita megh, hogy bűneokbeol ki tiztituan, Vy es sent citasi suprà fo-* *eletre vinne eoket, hanem hogy, [b] vgy éllienec mint az* *lio 25. Es apud* *Eordeogheoc, minden cselekedetekbe haláloson verkezuen, Calui. Turcis.* *Mind az altal, oly Priuilegiomoc vagion, [c] hogy akár mit* *lib. 3. ca. 22. fol.* *cselekeggiekis, soha az Isten keduebeol ki ne esset, a ki egiser a 665.* *Caluinista, Imputata Iustitiaba kaphat, Annac okaert, minden d* *Job. 11. v. 12.* *félelem nekül, mindent bátran cselekedhetnec, bizonioson e* *Suprà fol. 25.* *hiuen, hogy eok el nem vezhetnec, es hogy ez a hit eleg-* *f Lib. 2. cap 17.* *seghes az üdueoflegre, minden io cselekedet nekül, eok pe-* *num. 1.* *digh, [d] tanquam pulli onagri szabadofoc léuen, nem keo-* *g Lib. 1. ar. 20.* *telesec a Christus Parancsolatira, az az, Epicureusoc lehet-* *fol. 84. Calui.* *nec, [e] es akár mit cselekeggienec sem verkezne. Seot az* *Turcis. lib. 3. o.* *Vtalatos Caluinus azt iria, [f] Hogy Christus eo magha nem* *22. fol. 668.* *elegseges, hogy nekünc valamit erdemellien, es az Isten megh en-* *Fenard. lib. 5.* *geztellie. A Christus draga zent verérül, mely beocsülette-* *Theoma. c. 16.* *nül szollianac a Caluinistac, sok szoual megh iria [g] Schluf-* *fol. 171.* *selburgius, mert azt meric mondani, hogy a mi valtságun-* *b Calui. libr. 2.* *kert ki ontot Z. vér, megh rothat, es bűzbeodeot, 1500. czen-* *cap. 16. n. 10.* *deo eleot.* *i Calu. Ibid.*

A mi üdueoziteonc, poklokra szállasarul, azt iriac, [h] *num. 8.* *hogy nem egieb ez a pokolra valo szállas, a karhozattac kinnia k* *Vide Iurge-* *senuedefenel, es a Christus lelkenec feletmenel, Seot, [i] minel-* *uii. cap. 1. art. 5.* *hogy ez a hitnec agaßattia, késeon az Apostoloc utan taßittatec* *Fenardent. 6.* *a Credoba, vgian kiis akartac ezt lokan teorleni a Credobul, Theoma. ca. 1.* *seot [k] ki teorleotttekis. Nemelliec a poklon a koporsot l* *In recognit.* *értic, kiket Caluinus* *lib. 2. cap. 16. num. 8. ighen megh osto-* *pag. 223. apud* *roz. Nem csuda pedig, hogy ezt hißic, mert az Atiafiac, Palatinal. de* *vgian nemis hißic hogy legien pokol, kirül [l] Brentius igy* *libr. Concord.*

a Tom. 4. *De* yr, *A* testi pokol, csak emberi gondolat, es így Christus poklokra
lat an. 52. m. nem szalhatot. Luther pedig az iria, [a] hogy eo nem tug-
cap. 2. lona. fo- gia nilet eleot mi legien a po. ol, mert a mit a predicatorock kelt-
lio 554. nac, es a kép isoo irnac, en nem hissem, Es megh az Eordeogeoc
b Inc. 25. Ge- sinezenec pokolba. [b] *A* lelkec azért, nem mennec a pokloc kin-
nes Edit. No- niara, a halál utan, hanem egy kamoraba atáznac, bekenel, Es
rimb. apud lo- nem csak [c] Schlüsselburgius, de [d] Feuarent. [e] Bel-
an. Montan. larminusis, [f] es Iurgeuitius, a Bucerus, Zwinglius, Oeco-
fol. 254. lampadius itasbol megh mutatiac, hogy a Calvinistac sem
c Lib. 1. artic. hizic a poklot.
27. fol. 145. A Christus fel tamadasatulis sok hamissagot tanitnac,
d Fenard. libr. mint beoueon eleo szamlallia [g] Iurgeuitius, [h] Feuar-
5. Iren. cap. 30. dentius.
num. 8. Az eo meniben menerelit nem hizic az Vbiquistac,
e Libr. 4. de Seot Musculus azt meri irnia, [i] hogy ez a menibe mene-
Christ. cap. 10. tel, nem egieb az el enisefnel, es el tünesnel, holot eo mindenüt
lib. 2. de Pur- ielen vagion, es sokonnan el nem mehet, de errül beoueb-
gat cap. 6. ben szol Iurgeuitius.
f Cap. 1. art. 5. A [k] Christus itiletirül, azt iria Luther, [l] *Ha* Chri-
num. 3. stus, haragus bira képile megh ielenia, samot akaruan eletünkül
g Loco citato venni, bizonyial tugginc, hogy ez nem egieb, a megh dühült Eor-
num. 12. deogne. Ennec feoleotte, hamis, es szemely valogato biro-
h 10. Theoma- nac itilic Christust, az atiasiac, Miuelhogy azt hizic, hogy
ca. 21. fol. 420. azokert a vétkekert karhoztattia az emberekert, mellicke az
i De Coena, Isten, vgian: kenszeritette coket, Es noha az emberek min-
Sept. 3. art. 5. niaian méltoc karhozatra, mind az altal, csak nemellicket
apud Palatin. karhoztat. A teob Articulusokrulis, beoueon megh mutat-
de lib. Concor. tia Iurgeuitius, hogy hamissat hiznec az atiasiac. De egieb
fol. 394. dolgoctal nem akaruan faraztani az en oluasomat, lassac mi-
k Loco citato nemü bodogsagot gondolnac hogy kezitet Isten: az eo hiuei-
art. 6. nec: [m] Meniorszagba, vgimond Luther, *sep fak, es vira-*
l Tomo 5. lat: goc leznec, *A* mezeoc finleneo, mint a Smaragdoc, *A* polozkac,
Witt. an. 54. egherec, es egieb büdeoc állaros, geoneorüseges illatuc leznec, *sep*
fol. 403. In ca. ebeczek, es maczkac leznec, kickek itazodoznec, Mind ebestül
5. ad Galat: maczkastul akat Vramis. meniorszagba menni, de nilua ki re-
m Coll. Mens.
Isleb. per Urb. Gausisch. anno 66. cap. 501. De vita aeterna, folio 503.

ked (a) az ebeckel' eggiüt, (b) Erasmus, es a Calvinistac, a Apo. 22. v. 15. Herculest, Numat, Carot, Socraest, &c. meni Országba helyeztetit, a teob paganiokkal egietembe, Seot (c) Bren-lyheztetic, a teob paganiokkal egietembe, Seot (c) Bren-selbur. lib. 1. ar. tius annira el megien a dologba, Hogy az Eordeogheot, es a 14. fol. 46. libr. karhozattakatus, menior'sagba helyhezetti. Maga malut Luther, 3. art. 7. fol. 55. egy altalliaba, mind a fel tamadaft, mind az eoreoc bodogh-Caluino Tur-fagot tagaduan, azt iria, (d) Hogy a Papatul szerzet hit aga-cis. lib. 3. cap. 9. Zattia ez, hogy az ember lelke halhatatlan, mely a Romai Do-fol. 490. eloroc kamoraszekin sületet, Es vgian ezent tanittiac a Calui-c Lib. de Ma-nistakis mint beoueon megh mutattia (e) Feuardentius, iest. Christ. pa-Ha pedig az ember lelkenec halhatatlanfagat nem hiszuc, gin. 160. apud mi izükleg a fel tamadaftul gondolkodnunc?

Palatinales ci-

NEGIEDSZER a Christustal rendelt (f) Sacra-tatos. fol. 394. mentomokat, es szentsegeketis, a mostani gaz tudomanioc, d e Assert. art. telliesleggel megh rutitac. Azt tanittiac hogy a zentsegec al-27. Tomo 1. lat. tal nem bocfattatic megh az ember büne, (g) Eretnec ve-Witt. an. 46. lekedes az, vgimond Luther, hogy a Zentsegec által, az Istennec fol. 109. malažia adatic azoknac, kik akadalt nem vernec ellene, (h) e Lib. 8 Theo-Christus azt mongia, hogy csac egy dologh süksseges, tudni illic az mach. cap. 7. Isten ighie, Annac okaert, el lehet a teob Sacramentomoc nekül f Vide Ulem-az ember. Mert vgianis, (i) Holot csak az egy hit elegseges, berg. caus. 10. a mi megh igazulasunkra, a bünnec bocsanattia, nem keoteozte-Arturum lib. tic a Zentsegekekhez. Es ebbeol azt hozza ki Calvinus, (k) ho-2. de Eccl. c. 13. gy mikor gyermek korunkba megh kereztelteziunc, minel hogy askor g In assert. art. megh nincz hitünc, semmit nem hažnal a kereztssegh, hanem eo-1. Similia Cal. megh korunkba veszüc annac hažnat, a hit által.

lib. 4. cap. 14.

A zentsegec szamat a mi illeti, (l) Egy ideigh, vgi-num. 17. imond Luther, most csak harom Zentsegec valloc, a kereztssegec, h Tomo 2. lat. Penitentiat, a konieret, Noha a Zent iras serent soluan, csak Witt. an. 46. egy szentsegec valloc. (m) Calvinus a Penitentiat szentsegec De Ministria nem itili, mert azt hiszi, hogy a keseztienec penitentia tar-Eccl. ad Bohe-eräsa nem egieb a kereztssegec, es igy, mikor bünbe esicem-mos. fol. 392. ber, csak arrul kel emlekezni, hogy megh kerezteltetet, es i Zuingl. & a-tingiart elegseges penitentiat tartot. (n) Withakerus pe-lij apud Schlus-digh selburg. lib. 1. art. 17. fol. 55. & 58. k Calu. lib. 4. cap. 15. num. 17. l Tomo 1. lat. Wit. De Cap-uit. Babylon. initio. m Locis mox citand. n Quäst. 6. de Eccl. cap. 3. fol. 742.

digh azt írja, Hogy szabad velle, akár ki meni szentleget
 a Tomo 7. an. vallion, mert ezért el nem karhozic. A szentleget ki szol-
 57. lib. de Mis- galtatásául azt írja Luther, (a) Hogy az Eordoghis igazan
 sapriuat. folio kereztelhet, megh odozhat, es az Vr vacsoraiat. solgaltathatna.
 243. A megh kereztelt firfiakat pedig, es azzoni allatokat, (b)
 b Ibid. fol. 239 Mind egy arant Papoknac irila Luther, es egienleo hatalmat.
 Et de Captiuit. ad nekis, Maga az Iras niluan mongia, hogy nem egienleo
 Babyl. De or- hatalmoc, es hiuatallioc vagion a hiueknec, (c) hanem mint
 dine. az ember thagai keozt, küleombfegh vagion, vgy az egyha-
 c Rom. 12. v. 4. zi rend keoztis. Noha azért, a zent Peter mondasa serent,
 1. Cor. 12. v. 29. (d) Papoknac neneztetnec a kereztiene, minelkogy, a mint
 Ephes. 4. v. 11. Zent Agoston írja, Az egy feo Papnac thagai, es annac o-
 d 1. Pet. 2. v. 9. kaertt, (f) lelki aldozatoctal aldozhatnac, auagy az (g) con-
 f 1. Pet. 2. v. 5. neon resteker, eleuen, es kedues aldozatul be mutatuan, Auagy az
 g Rom. 12. v. 1. alamisnalkodasnac, Vagy (h) mielueknec aldozatual, kedues-
 h Heb. 13. v. 15 keduen Istennec, Mind az által, senki (i) az egyház Papi
 Es 16. Osea meltsagba nem részes, hanem csak a ki rend serent valasztatot,
 14. v. 3. mint Aaron, Ennec okaert az azzoni állatok tizti nem az,
 i Hebr. 5. v. 4. hogy sentseget solgaltassanac, hanem (k) hogy halgassanac.
 k 1. Corint. 14. Meltan írja tehat Tertullianus, (l) hogy csak az Eretnec az
 v. 34. 1. Timo. Zoni allatokba talaltatio ez a semptelenségh, hogy a Papoc tiztibe
 2. v. 12. háguan, verekednec, tanitnac Exorcisalnac. Mint tuggiuc (m)
 l De Prescrip. hogy mi üdeonkbe, predicallottac a Lutherista azzoni alla-
 cap. 41. n 260. toc, predicatorokat rendelte, es nyomtator keoniuekbe,
 vi Vide Pame vetekettec a hit dolgairul. Mert vgianis Luther, hoszu be-
 lium, Es Quin szeddel igiekeziec megh bizonitani, (n) hogy a Christus ren-
 tin. in dictum delese serent, mind firinnac, mind az Zoni allatnac egy arant ha-
 loc. Tertull. talom adatot a predicallasra, es sentseget solgaltatására, es holot
 Surium anno nem melto, hogy az Istentül adot hatalmat, az ember megh
 1522. fogja, kétfegh nekül, sabadon predicalhat a Luther predi-
 n Tomo 2. lat. catoroc Safarinaiás, ha az estueli io lakas vran predicator V-
 Witt. an. 46. ram niugodni akar, kiualtkeppen, vginond Luther, (o) A-
 lib. de Instit. hon csak az Zoni allatok volnanac, az Zoni embert valasztatnac
 end. Minist. predicatornac. Seot annira be gazolanac e dologba az atiafi-
 ad Bohemos, ac, Hogy az egész Angliaba lakozo Caluinistac, azt végezec,
 fol. 394. 396. Hogy

o Tomo 5. lat. Witt. anno 54. in 1. Petri 2. fol. 455.

(a) Hogy Elizabeth kiraline azzoni, feo gondviseloe a lelki dol- a In Parlam. gokbais, kinec hatalma vagion, hogy karhastassa mint ereinec tu- an. i. Elizabe- domant a mely neki nem teccic. Seot valaki predicatorra sen- the, Caluino telteret eo ideiebe Angliaba, megh esküt, (b) Hogy valamit Turcislib. 2. c. végezet, vagy ez utan végez a kiraline azzoni, a hit dolgasba 16. fol. 314. eoy azt tanittia, az az, ha Teoreocke lenneis el nem szakad- b Vide Calui- na teolle, mert mint egy eo nekic, akár mit higgiene. Turcis. Ibid.

A KERETSEGRÜL lok niluan valo hamissagot fol 323. tanitnac az atiafiac, (c) Enne, vgimond Caluinus, nincz sem- c Lib. 4. ca. 14. mibe nagio bereie, a keorniul metelkedesnel. (d) Jghen hamissan num. 23. mongiac tehat, hogy a keresztsegh által, ki tisztattunc az eredend Lib. 4. ca. 15. deo bünbeol, (e) Uessedelmes tudomani azis, hogy a keresztsegh num. 10. sükkéges az üdueosségre, loan 3. v. 5. mert e neküls üdueoölne c Lib. 4. ca. 15. a keresztienec fia, es megh sületese eleottis az Isten fia, Es iol- num. 20. ca. 16. lehet, Tertul. Apolog. c. 18. num. 262. Et de Testimon. Anima, cap. num. 24. 1. Hieron. Epist. 7. ad Latam., azt iriac, hogy nem sületne, ha- Idem Beza, & nem lézne a keresztienec, Mind az által, Caluinus azt iria, alu relati a (f) Hogy nem a keresztienec megh a keresztienec fia, ho- Schluslib. lib. gy Isten fia legienec, hanem inkab azért fogattatnac az Ania- 1. art. 8. fol. 60. Zentegyházba külső Ceremona által, mert immar Christushoz Utha. qu. 5. de rarioznac. Vgian ezent tanittia a Lutherista atiafiakis, mert Eccles. cap. 7. minap Hunnius a Ratibonai beselgetesbe, niluan monda, fol. 482. Galli hogy a hieuc fiaia, keresztsegh neküls üdueoölne, vgian ezent apud Fenard. tanittia [g] Schlusliburgius, noha, vgimond, Z. Agoston Theoma. lib. 8. küleombet tanit. Luther pedig igr e dologrul, [h] e A cap. 10. Caluin. keresztsegh senkü megh nem igazit, es senkinek sem barnal, ha- Turcis. libr. 2. nem csac a Hit üdueozit, zentsegh neküls, Es igr nincz semmi cap. 9. fol. 215. küleombsegh az Vy, es oo testamentomi zentsegec keozt. Ebbeol f Lib. 4. ca. 15. a tudomanibol niluan keouetkeozic, hogy a keresztien em- num. 20. & in ber nem sületic eredendeo bünbe melibeol ki kellien tiz- Antidoto art. rittatni a keresztsegh által, noha Z. Pal niluan mongia, (i) ho- 1. Parisensis. gy Adamba minniaian megh halunc, [k] Minniaian termeset g Lib. 1. Theol. ferent, haragnac fia sületünc, [l] Adamba minniaian ver- Caluin. art. 18. kezünc, [m] Bünbe fogattatunc, mely sent irafoc mondasit fol. 68.

Qq 2

bol, b De Captini.

Babylon. cap. de Baptismo. i 1. Cor. 15. v. 22. k Ephes 2 v. 3. l Rom. 5. v. 14. m Psalm. 50. v. 7.

a Calu. libr. 2. bol, megh geozetuen (a) Calvinus, eo maghais megh val-
 a. 1. num. 5. lia, hogy minniaian bünbe születünc, Iölkhet (b) Zwing-
 b Lib. 1. Epist. lius ezt az eredendeo bünt, nem itili bünnecc, hanem clak
 folio 54. apud betegsegnec. Ennec feoleotte azt tanittia Calvinus, (c)
 Calui. Turcif. Hogy a keresztseg által Vyonnan nem sületic a ki el karhoztic.
 lib. 2. cap. 8. fol. Mulculus pediggy igr e dologral, (d) Nemo opinor ita in-
 200. & 202. sanit, ut etiam in reprobis dum baptizantur, Spiritum sanctum, o-
 alij. pus gratia operari dicat, Es ebbe a teob Vyto atiafiakis (e)
 c Lib. 3. cap. 2. eggieznecc, Es a mint (f) Petrus Martyr iria, In baptismo in-
 num. 11. & in fantium, si cum actione Sacramenti, predestinatio Dei concurrat,
 capitib. consen. ratum est quod geritur, sin minus, irritum. A valasztottakbais
 sui, & Tiguri- pediggy, (g) Megh nem bocfattatic az eredendeo bün, a ke-
 nor. reztsegh által, (h) Minelhoggy az Eredendeo bün, nem egieb
 d In locis, cap. a Concupiscential, Totus autem homo non est aliud, quam
 de Baptisar. 1. concupiscencia, Es vgian, (i) Eordeoghi tudomannac itili Be-
 e Vide Calui. za, ha ki azt mongia, hogy a keresztsegh által, ki tiztittatic ember
 Turcif. libr. 2. az Eredendeo bünbeol, Maga a mint nem reghen a tellies sent
 cap. 9. fol. 215. irasbol megh mutatam, (k) Ki tiztit a Christus vére, a kereszt-
 f Vide ibid. segh feordeoie által, minden bünt, az emberbeol. Ennec feoleot-
 fol. 216. te a Calvinus hiti szerént, nem szabad a kisded giermekeket
 g Lib. 4. ca. 15. megh keresztelni, Mert azt tanittia Calvinus, (l) Hogy sen-
 num. 10. kit egiebet megh nem kel keresztelni, hanem esac azt, a kit immar
 h Lib. 2. cap. 1. az eleot keduebe fogadot az Isten, Es a ki ekiüül valakit a ke-
 num. 8. reztsegre bocsat, megh feorteozteti a keresztseget, ezent tanittia
 i In Confessio. (m) Beza, a teob Calvinistackal eggiüt, Minec vtanna pediggy
 cap. 7. artic. 11. azt monta volna Calvinus, (n) hogy szabad a Papistac fiat.
 fol. 285. cap. 3. megh keresztelni, noha nem Zent sülekiül sületneo, okat aggia
 art. 15. fol. 37. mondasanac, Neq, enim propterea sanctorum filij esse desinunt.
 k Ephes. 5. v. 26 quum longius sit ducenda Originis series, Neq, in vno gradu con-
 Titum 3. v. 5. sistit Deus, sed promissionem vita, in mille generationes extendit.
 l Libro de ve- E mellet, aztis tanittia, hogy a keresztsegh, a teob sentse-
 ra Eccles. Re- geckel egietembe, nem egieb, (o) hanem a mi hitünknecc
 form. Rat. folio külsö biizonisaga, (p) a mi hitünknecc ereossiteo iele. Ezekbeol
 759. Et appen- a keouetkeozic legh elcöseor, vgimond [q] Zwinglius, ho-
 dice ad eum. gy a
 libr. init. m Vide Schlus. li. r. ar. 18. fol. 60. n In illa append. ad lib. de Rat. Refor.
 Eccl. fol. 797. o Lib. 4. ca. 15. nu. 1. p Lib. 4. ca. 14. nu. 12. q Lib. de Bapt. fol. 6
 oiginald. libr. 4. cap. 9. fol. 816.

gy a kisdéket nem kel meg keresztelni, mielhogy az eo hitet
ket meg nem ereossitheti a külső kereszt, holot még hitet sin-
czen, hanem iob eoregh korokba meg keresztelni, Azonkeppen,
mielhogy senkit meg nem keresztelhetünc, hanem csak
azt, a ki valasztot, nem tuggiuc pedig, ki legien valasztot es
ki nem, nilua szabad nem leszen senkitis meg keresztelni,
Mert a keresztseg (a) oly peczet, mellet be peczeteltet az If- a Calu. libr. 4.
tenec hozzanc valo io akarattia, Azert szinte mint arulo vol- cap. 14. num. 1.
na az a Cancellarius, a ki az eo feiedelme peczetit valamely b In Elencho.
leuelre vetné, nem tuduan ha az eo vira leuelee ez, vagi ma- cont. Anabap.
se, Vgy a Calvinus iteleti szerent, aruloc a Calvinista kialtoc, fo. 35. Reginal.
kik meg keresztelic azokat, kiket nem tuggiac ha valasztot- lib. 2. cap. 8. fo-
rie Istennec, Es mielhogy a Calvinus iteleti szerent, hogy lio 203.
valaki születesekor szerelmes fia legien Istennec, elégh, ha c Sup. fol. 44.
ezer izigh valaki iambor volt az eo nemzetsegebe, még a d Matt. 3. v. 11.
Teoreokeoc fiarulis azt mondhattiuc, hogy eokis szentec, Marc. 1. v. 8.
mint (b) Zwinglius niluan mongia, hogy a Poganioc fiays Luca 3. v. 16.
szentec. Touabba, a visza keresztelstis helien haggiac az Ioan. 1. v. 33.
Atiasiac, mint ez (c) elcortis mondam: Mert (d) a tellies Act. 1. v. 5.
szent iras ellen azt tanittia, Calvinus lib. 4. cap. 15. num. 7. Phi- cap. 11. v. 16.
lippus in Locis, Tit. de Bapti. Musculus ibid. art. 1. Centuriat. cap. 19. v. 4.
Cent. 1. lib. 1. cap. 4. col. 156. num. 40. es a teob Vytoc, apud Re- e Act. 19. v. 4
ginald. lib. 2. cap. 9. fol. 207. hogy a keresztetleo Z. Ianos ke- f Loco citato.
reztseghe, egy a Christustul rendelt keresztseggel, Tuggiuc g Reginal. lib.
pedigh (e) az irasbol, es niluan meg vallia (f) Musculus, 2. ca. 9 fol. 211.
hogy szabad vala azokat Vyonna keresztelni, kiket Z. Ianos refert Philip.
meg keresztelt vala; Aztis tanittiac az Atiasiac, hogy semmit loco citato.
nem kell hinni, a mi az Irasba ninczen, Nincz pedig az h Antidor.
Irasba, hogy nem szabad ketser, vagy háromsoris meg ke- Concil. Trid.
reztelkedni, Ez okon (g) Brentius, Zwinglius, Oecolam- Sess. 7. de Bap-
padius, Martyr, a teob Vytockal egietembe, az Anabaptistac tis art. 10. Es
ellen, nem egieb képpen bizonittiac, hogy nem szabad Vi- libr. 4. cap. 15.
sakereztelni az embert, hanem csak az Aniazentegyhas réghi num. 4. ca. 16.
sokasabol. Aztis tanittia Calvinus, (h) hogy a Pœnitentia sent- nu. 20. cap. 19.
sege, nem egieb a keresztseggel, szabad pedig tellies életünkbe num. 17. Apo-
mindenkor pœnitentiat tartanunc, mindennapi fogiatkoza- log. Eccle. An-
sinkert, glic. fol. 37.

- a *Loco citato*,
 art. 1. initio.
- b *Calu. libr. 4.*
 cap. 14. n. 1.
- c *Lib. 1. art. 18.*
 fol. 61.
- d *Lib. 2. ar. 12.*
 fol. 128.
- f *De Captiuit.* [f]
- g *Baptif.*
- g *Matth. 28.*
- h *Tomo 5. lat.*
- ad *Galat. 1.*
- fol. 223.
- i *In locis, anni*
23. *Argentin.*
- Tit. *de Abro-*
gar. legis.
- k *Galat. 5. v. 2.*
- l *Apud Schlus-*
felden. lib. 1. art.
 10. fol. 36.
- sinkert, szabad leszen rehat a mindennapi keresztlegis, Annac
 okaert (a) Musculus, azzal bizonittia, hogy a pœnitentia
 tartas, kileomb a keresztsegnel, mert nem szabad egifzernel
 teobfzeor megh keresztelkedni. Vegezetre a keresztleghe nem
 egiebb, (b) hanem az Istennec hozzanc valo io akarattianac be-
 lieghe, es a mi aytatossagunknac iele, ki rilthattia rehat megh,
 hogy a mi aytatossagunknac giakor ielet ne mutassuc, ha az
 Isten ezt megh nem tiltotta? Soha pedig megh nem mu-
 tathattiac az atiafiac, hogy a giakor keresztelés tilalmas legi-
 en, ha az Aniazentegeyhaz Tradicioit megh vetic.
 Vegezetre, szidalmazza (c) Schlusfeldburgius Bezat, es
 a teob Caluinista kialtokat, minelbogy nem sennedic, hogy sük-
 segnec ideien, megh az azzoni allatokis megh keresztelhessec a gier-
 meczeket, Gialazzac a keresztleghe eleot valo Exorcismust, es ho-
 gy kereszt atiatkat fogadnac a keresztleghebe, kik a giermekec ke-
 pébe felelnec. Azis tanittia Beza, (d) vgimond ezen Schlus-
 feldburgius, hogy ha vizet nem talalnanc, ferrelis megh keresztel-
 heineoc a giermeczeket, magha Christus Vruc, vizbeol, es zen
 lelekbeol mongia hogy Vyonnan kel sülelninc. Az igikrül pe-
 digh, melliec a keresztleghez szüksegesec, azt iria Luther.
 [f] Hogy noha az Istentelen Papistac azt mongiac, hogy nem
 Babil. cap. de hazznos a keresztleghe, ha ezeket az igbieket nem mongiuc, [g] En
 tegedet keresztellec, Atianac, fiunac, es sent leleknec, neuebe, Amen.
 De ez, csak álom, mert ha sinte az egyhazi Zolga, nem az Vr
 neuebe adnais a keresztleghet, vgian igazan megh kereszteltetic, a
 ki ezt az Vr neuebe vesi. Nem elég pedig hogy a kereszt-
 seget igy megh marczonegiac, de e feleot, a Teoreokeoc
 kedueert azt tanittia Luther, [h] Hogy szabad a keorniul me-
 telkedes, es ha ki io végre keorniul merelkezi, érdeme lesen Is-
 ti Melanthonis keoueté cotet, nem egie-
 bert, azt velem, hanem hogy ebbeis ellene mondana Z. [k]
 Pal Apostolnac. Mikeppen a Sidoc kedueert, Carolostadius
 az eo atiafiainal egietembe, azt tanita, [l] hogy tartozic min-
 k Galat. 5. v. 2. den ember, hogy a sombatot megh illie, a Vasárnapot pedig,
 minelbogy emberec szerzéc, batorsagofon megh nem ilbettiuc, ho-
 lot, az eo itiletec szerént, baluant imad, a ki az Isteni tizte-
 letre

lette valamit. cselekezik, az Iras kiüül, Es szinte mint Luther
 ezt a Decretomot meré adni, [a] *Hogy csak vasárnapot, es a a Tomo 2. lat.*
Christus innepit kel megh sentelnunc, a sentec innepit pedig tel- Wint. an. 46.
liesseggel el kel hadnunc. Vgy Carolostadiusis, hasonlo merez- In formula
seggel a Vasárnapotis el ronta. Missa fol 413.

A POENITENTIA tartasul azt iria Luther, [b] *b Art. 6. dam-*
Hogy az a pxnientia, mely által az ember megh gondoluan, sine- nato a Leone.
nec keserüsegebe, az eo gonoz eleter, verkeinec nagy sokasagat, es
rutsagat, kep mutatona, es nagio bünecse tezi az embert, (c) c Luther. ibid.
A büntül valo megh odozatba pedig, semmit teobbet nem cse- art. 13. Refellit
lekezik a Pap, vagy Püspeoc, akár mely gyermeknel, vagy azzoni hoc Cal. libr. 3.
allatnal, Maga masit azt iria, az alhatatlan ember, (d) Ho- cap. 4. nu. 2.
gy a tutkon valo gionas, feokotte hažnos, es sükseseges dologh, mel- d De Captiu.
het semmikeppen nem akaria, hogy az Aniažentegyhažbol ki giom- Babylon cap.
laltasse. Caluinus pedig, a mint mondam, A pxnientiat, de Pxnit.
nem egiebnec itili a keresztsegnel.

A BERMALAST, PAPI render, es VTOLSO
 kenetet, noha šidalmazac mindenüt az atiasiac, De azert
 eggiüt így šol ezekrül Luther, (e) *Ežec egibaži rendtart- e De Captiu.*
šoc, mint a Sonac, vižnec, fűnec, megh šenieleše, Es nem merem- Babylon, De
karhožtarni a Papi rendelešt, melliet enni šaz ežtendeotül fogua, Conf. Ordine,
megh tartot az Aniažentegyhaž. Extrema vnct.

Az OLTARI šenilegrül šantalan hamisslagokat ta-
 nitnac. Megh mondam ez eleot, (f) *hogya a Caluinistac a f Fol. 47.*
 Luther irasibol négy, auagy eot külömbeozeo ertelmet hoz-
 nac eleo, az oltari zentlegrül (g) *Caspar Quercamerus g Fol. 46.*
 pedig 3 6. külömbeozeo, velekedesit szamlallia eleo Lu-
 thernec ezen dologrul, (h) *Claudius Santes, 84. külöm- h Repet. 1. de*
 beozeo magiarazattiat hozza eleo, a Vytoc irasibol, ama ke- *Eucharist. ca.*
 ués ighiknec, HOC EST CORPVS MEVM, (i) *10. Alanus*
 Rasperger pedig egy tulaidon keoniueczkebe, ket szazat. *Dialog. 6.*
 De ezeknec bekét hagian. A Lutheristac, noha azt hišic, *cap. 14.*
 hogy valosagos képpen ielen vagion Christus, nem clak az *i Fol. 49.*
 oltari zentsegebe, de a kapoztas husbais, miuelhogy minde-
 nüt ielen vagion, az Vbiquistac vallása šerent, az eo emberi
 természetibeis, Mind az által, azt mongiac, hogy baluani ima-
 do,

do, valaki Christust ebbe a szentsebbe imaggia, es igy Christus Vranc, baluani az eo itiletec szerent. Iaualliac a (a) Lutheristac, hogy a betegekhez vitessac ez a zentsegh, kit a (b) Caluinistac ighen karomlanac. *Ahol kenieret es bori nem talalnac, vgimond* (c) Beza, *abba kel solgaltatni az Vr Vacforaiat, a minel bor es kenier gianant elunc, vgimint, ha valamely szallot varba, lo hussal elnenec kenier gianant, lo husba oztogatna Beza, az eo ocsmani vacforaiat. Mint kellien pedig az Vr Vacforaiához kezulniunc, igy aggia eleonkbe Luther, (d) Eleoseor sukssegh, hogy megh giunniad a te halalos buneider, Ez utan, ackor vagy legh iob kesulettel, mikor legh robbanul kesulettel az Vr Vacforaiához, mely tudomani szerent, a ki refzege koraba menne a Luther Vacforaiához, legh iobban cselekednec.*

A zent HAZASSAGRVL mit nem tanitnac Vr Isten? Ezt Z. Pal (e) szentsegnec neuzei, a reghi (f) Doctorokkal egietembe, Az atiafiac pedig azt vitattiac, hogy nem zentsegh, Es noha egy feleol vgy megh dicfiri Luther a hazassagot, (g) *hogy valamit a hazas ember cselekeze selegenel, a mind zent, beocsullotes, Isteni dologh, vgimint, ha az firu a gyermekre rengheti, auagy az eo megh rusitot ruhait megszogatias.* De e mellet iszoniu kepben megb gialazac a hazassagot, vndoc tanitasockol, Halloc nem reghen, hogy Luther arra tanita halgatoit, hogy ha az azzonia nem akaria, vessse megh eotet, es niullion a solgalohoz, Ebbeol a keouetkeozec, hogy fokban azt kezdac hirdetni, (h) *hogy szabad embernec egyser s mind teob felesseget venni, mint az oo teoruenibe, mert errul semmi tilalmot nem oluasunc az irasba, vgimond Ochinus, Seot mikor Z. Pal, csak a Puspeokeokrul monda, hogy egy felesseget legien, alattomba megh engedé a teob biueknec, hogy teobbestis vehessenec eginel, A Lutherista predicatorokis Westphaliaba azt predicaltac, Vgimond (i) Scleidanus, hogy szabad akar meni felesseghet venni, es az eo seo paztoroc. Leidensis Ianos, egiser s mind harmat veon.* Mely dologrul igy yr Feuardentius, (k) *Egy Heszervu neuu embernec, egiser s mind, tiZen harom felessege vala, Lutheris megh engedé Oldendor-*

a Schluffel.lib.

1. art. 30. folio 161.

b Calu. libr. 4. cap. 17. nu. 39.

Beza, alij apud Schluff.

c Lib. 1. Epist. 2. Vide Schluff.

lib. 2. artic. 12. fol. 128.

d Tom. 1. Wi. an. 45. Concio.

De Digna praepar. ad Euch.

fol. 64.

e Ephe. 5. v. 32.

f Vide Pamel. in Tertull. De Praescr. n. 248.

g Tomo 5. lat. Witt. an. 54.

Serm. de Matrim. fol. 125.

h Och. libr. 2. de Polygamia, pag. 193.

Reginal. lib. 2. cap. 9. fol. 361.

i Lib. 10. hist. anno 1534.

k In Iren. lib. 1. cap. 32. In Ludam v. 4. folio 109.

dorpiusnac, hogy az eleobbi felesége elébe mást venne, Staphylus
 azt írja, hogy látta Luthernek és Melanthonnak levelet, melybe
 megh engeded, hogy egy firfiunac, két felesége legyen. Erasmus a Epist. ad fra-
 iria, (a) Hogy ismert oly feokeot barátot, ki harماسauval veot tres Infer. Ger-
 feleséghez, es mihezt valamely nem teccic nekic, mingiart el hag-
 giat. Eggiüt igy vigasztallia Luther a hazafokat, (b) Nem b Tomo 2. lat.
 tagadhatom, hogy a férhez ment leanzg vetkezic, mikor az eo V- Witt an. 46.
 ranac, tartozot testi adossagot megh aggia, Masut pedig, (c) cont. Latom.
 Ha az azzoni állat ferie, hidegh természetü, azt adnam tanaczul, fol. 244.
 hogy az azzoni, massal keozoskednec, es ha kuleomben nem le- c De Captiuit.
 het, sokieci el valakinel az eo vratul, Azert vgianis misoda egiebb Babyl. Cap. de
 tanacsot aggia, a testi indulatokkal viaskodo semelne? Vgianis Mairimon.
 ha szinte vgy nem élhet az azzoni firfiu nekül, mint étel es
 ital nekül, a mint nem reghen halloc Luthertül, ketsegh ne-
 kül, igy kel ennec lenni. Aztis minniaian egienleo ertelem-
 mel tanittia az Vytoc, hogy a ki feleséget, hazaslag teore-
 seert el üzi, mást vehet heliebe, Noha, Christus Vrunc (d) d. Matth. 19.
 sabadsagot aduan, hogy effele semelt el üzheffen a hazas v. 9.
 ember, vtanna veti, (e) hogy a ki e heliebe mást vezen, ha zas- e Mar. 10. v. 11
 sag teoreo, (f) es ha megh nem akar bekelleni, tartozic ha zas- Luca 16. v. 18.
 sag nekül elni az azzoni allat, (g) Es aki massal tarsalkodic, f. 1. Cor. 7. v. 10.
 mygh az eo Vra el, para zalkodic. Ennec feoleotte akar me- g Rom. 7. v. 3.
 ly kicsin dologertis el valasztia a hazas embereket egy ma- 1. Cor. 7. v. 39.
 stul az Atiafiac, es sabadsagot adnac az Vy meniegzeore, (h) h Vide Regi-
 vgimint ha seretettel nem laknac egimassal, ha serenien ele- nah. lib. 2. v. 10.
 get nem tezen eggic a masiknac, amaz Salamon mondasa fol. 239. Et ca.
 kent, Proverb. 30. v. 16 Os vulua non satiatur, Ha bünre vagy 11. fo. 253. Pra-
 eretnekségre kyztetü az eo Vra. Ha eztendconel touab el teol. Elencho.
 tauozic teolle, vagy belpokloslagba esic az eo ferie, &c. De heref. lib. 11. c.
 halliuc az oktalan allatnac tulaidon orditalat. (i) Ha megh 3. fol. 302. Ala-
 baragduan eggic a ha zasoc keozul, el valic, es megh nem akar num Dialog.
 bekelleni. A masic minel hogy megh nem tartoztathattia magat, 2. c. 10. fol. 160.
 es lehereden hogy test nekül legyen, szinte vgy mást vehet, mintha i Tomo 5. lat.
 az elebbi ha zas tarsa megh holt volna. (k) e Azonkeppen ha az Witt. an. 54.
 Vra, feleséget, lopasra, vagy egiebb bünre tanittia, hasonloképpen. In 1. Corint. 7.
 el valhat, es Vy ha zasagra mehet, Ha pedig ez, a masodic ha- fol. 111.

a Fol. 113.

Zassag sem iol esic, mert eggie fel a gonozra izgattia masikat, vagy el fut teolle, sabadsaga vagion, hogy annisor hazasoggiac meniser sügsegh, ha sinter tyz feleseghe lesenis egiser s mind, (a) Ha eggie a hazasoc keozzul tanuli vagion, nem tartozic a masic, hogy cotet varia (mint ez ideigh sokiac) hanem, megh hazasodhatic, Ha pedig haza ieo az elebbi hazas tarfa minec utanna massat eoze keoteleczet, a ki hon marat volt, nem kel semmikeppen be fogadni az elebbi hazas tarsot. Vegezetre mafut

b Eod. Tomo

Serm. de Ma-

trim. fol. 123.

c Ibid. fol. 120.

igy yr. (b) A haassag teoreo, ideghen seoldre futhat, es ot Vyonnann megh hazasodhatic, (c) Szabad pedig, hogy a két nemül valoc eoze haasoggianac, Az en Apam vagy Aniam huncat sabad nekem el vennem, Azonkeppen a kinel egy vagioc, annac leaniat, Az en felesegem eozet, es felesegem banna leaniatis el vehetem, Scot az en megh holt batiam felesgetis. Csuda bizoni hogy az Aniadat, vagy leaniodatis el nem veheted, holot errül az Vy testamentomba ninez femmi tilalom. De miuelhogy véghet nem ernem, az Vyto atiafiac oezmani tudomand Enseb. lib. 3. ny eleo samlakafanac, (d) es sok dolgot, semerem nekül eleo sem hozhatunc a teueligeoc irasbol, az okos oluasó, csak ezekbeolis megh ertheti, az Vy tudomanioc farogoy ocsmanisagat.

NOTA.

Tudom ezekre mit felelne egy okos Lutherista, Azt mondana hogy eo, effele rutlagokat sem Lutherbe, sem Calvinusba nem iauallia, es ezekbe nem keoueti eoker, hanem csak abba a mit az irasbol tanitottac. De kérlec Atiamfia, valaki vagy, gondold megh ezt Isteni felelemmel magadba. Ha illien niluan valo dolgokba, melliec nem csak a kerez-tien hittel, de az emberi okosfagnac, keozeonfeges ertelmeu- uelis ellenkeznec, ily rut teueligefekbe estec, a te vallasod- nac elseo, es feo profetai, mint bizhatod ezekre es az eoker keoueteokre lelked üdueosseget? Hogy tudod, hogy a kik a tér vton, es a niluan valo dolgokba, ily nagiot botlostac, a teob melyfeges dolgokba nagjobbat nem estec? Ha ez Vy tudomannac eleot iaroi ily el teueliedtec, hogy ne teuelie- giene az eo tanituanio? Hihetfeges dologhe, hogy a zent Lélec, az eo prophetait, kik által az igaz vallast megh akar- ta Vy-

ta Vytani, ily niluan valo teueligefre ereztette? Nemde ha csak egy dologba hamissat tanitor volnais valamely Euangelista, meltan kerelkedhetnenc a teob tanitasirulis? Bizoni a kit egiszer hazuglagba kapunc, megh mikor igazat mond sem hiszunc neki. A mely vallasba csak egy hamissagot talalunkis, azt bizonnial tuggiuc, hogy nem igaz vallas. Ha a te eleot ted iartoc, miuelhogy az Aniazentegyhaz itiletit, es a reghi zent iamboroc hitit, megh vetec, ily niluan valo teueligefekbe esenec, Vallion ha te es a te predicatorid ezeknemondokin iartoc, batorlagosoc vattoke? Szemesb vagie te, Luther, es Caluinusnal, hogy a te tulaidon teczesednec tobbet tulaidonithas, hogy sem nekie, kik mindenkor csak azt kialtottac, hogy eok, semmit az iras kiüül nem tanitnac? De az Vr Isten azért erezté, ily niluan valo hamis vallasokra, hogy megh esmertetné veled, mely veszedelmes, dologh legien, az Aniazentegyhaz erelmet el vetuen, tulaidon agiaszkodasinkat keouetnunc. En bizoni, ha csak egy hamis tudomant talalnekis a Romai Aniazentegyhaz vallasaba, egy oraigh sem akarnec az eo keblebe maradni, iol tuduan, hogy, valamely vallasba csak egy hamissagh vagionis, ez nem a Z. Lélec Scolaibol, hanem a hamissagh attia tanitasabol szarmazot. De soha megh eddigh, senki nem találkozot, a ki a Romai geolekeozet tudomaniaba, csak egy hamis czickelt találhatot volnais, Noha a mint ez eleot mondam, (a) az *a Fol. 52.* eo fia keozzül nemelliec, tulaidon velekedesekbe, meghis botlottac. A mibe pedig ez ideigh karomlottac a keoslegheleot a Romai vallast, az Atiasiac, azokat, Vagy hazugul fogtac reanc, (b) noha ebbe sem hirunc, sem tanaczunc, vagy *b Fol. 38.* nem ertettéc a mi tudomaniunkat, Vagy meltatlan karhoztattac, mint kéz vagioc megh bizonitani mindenkor, akár mely biroeleottis.

HOGY AZ ÚT TANITOK,

A ZENT IRAST, MEGH MAR-
 cZongiak, es feorteoztetik.

a Aug. 12. Ci-
 uir. c. 9. lib. 16.
 c. 9. Tertul. A-
 polog. cap. 20.
 n. 294.

b Iren. lib. 3.
 cap. 19.

c Lib. 2. 34.

d Tertul. lib. 3.

e Hieron. in il-

lud Isa. 1. Vi-

num tuum

mistum est.

e Iren. li. 3. c. 18

f Tertull. De volna,

g Cont. Profan. hogy az eretnekek keoninei, rakuac a zent Irassal, es mikor solna-

Novit. cap. 35. kis, csak nem minden sanoc az irasbol vetetet, (h) az igazsag-

h Tertull. A- ellen, az igazsagbol tusakodnac, (i) Es holot csak egy eretneksegh

polog. ca. 47. sinczen, melynec az iras valamit keduezne, mind az altal, min-

i Athanasio- den eretneksegh, az irast hannia veti, (k) Mert vgianis, csak

rat. 1. cont. Ar- egy eretneksegh sem tamadhatna, ha az iras hamisan nem ma-

ri. fol. 113. 114. giaraztathatnac. A mi ideonkbe tamador, fok ellenkeozeo

Edit. Comel. tudomani faragoc keozzulis, nincz senki, a ki az eo veleke-

k Tertull. De deset, irassal nem tamogatna, es minniaian akár mi velunc,

Resur. Carnis, s akár egimas keozt vetekegienec, mind Arianusoc, Vy

cap. 40.

Leitül fogua mindenkor oly beocsülleti volt a kereztienecc keozt a zent Irasnac, hogy valamit ebbe fel talaltac, azt minniaian, egy altalliaba, minden ok veterlen, be veottec, es tekéllete- sen hittec, Seot megh a Poganiokis, ha okossal- gal akarnac élni, tartoznac, hogy a zent Irast beocsüllic, (a) Minel hogy az eo ieouendeo mondasinac bizonios be tellie- süleseuel, bizonios melsosagot niert az iras eo maganac : *Idone- um enim testimonium est Diuinitatis, veritas Diuinationis*, vgi-

mond Tertullianus. Ez az oka, hogy eleitül fogua, oly eret- nec nem tamador, ki az eo tudomaniat az irassal nem tamog-

gatta volna, (b) Ki az eo meses vizet, a Z. Iras teie gianant, nem arulta volna, (c) az eo Sárbol csinalt képet a Z. Iras ara-

nium tuum niaual megh nem mazolta volna, (d) az eo izetlen vizet, min-

a hamis csaplar, az iras borauat nem elegitette volna, (e) az eo ragadozo farkas düheosseget, az iras giapiaba nem colteoztette

Spectac. ca. 27. nem takarta volna, (g) Innen vagion, vgi mond Lirinensis,

g Cont. Profan. hogy az eretnekek keoninei, rakuac a zent Irassal, es mikor solna-

Novit. cap. 35. kis, csak nem minden sanoc az irasbol vetetet, (h) az igazsag-

h Tertull. A- ellen, az igazsagbol tusakodnac, (i) Es holot csak egy eretneksegh

polog. ca. 47. sinczen, melynec az iras valamit keduezne, mind az altal, min-

i Athanasio- den eretneksegh, az irast hannia veti, (k) Mert vgianis, csak

rat. 1. cont. Ar- egy eretneksegh sem tamadhatna, ha az iras hamisan nem ma-

ri. fol. 113. 114. giaraztathatnac. A mi ideonkbe tamador, fok ellenkeozeo

Edit. Comel. tudomani faragoc keozzulis, nincz senki, a ki az eo veleke-

k Tertull. De deset, irassal nem tamogatna, es minniaian akár mi velunc,

Resur. Carnis, s akár egimas keozt vetekegienec, mind Arianusoc, Vy

kereztienec, Caluinistac, &c. csak az Isten ighiet, csak az irást emlegetic, es a mint Tertullianus iria, (a) ezzel az irásnac a *De Prescrip.* meréz emlegetesuel, sokakat megh csálnac, maga cök, (b) *sin. cap. 18,* te vgy cselekeznec az irással, mintha valaki, egy draga keobeol ra- b *Iren. lib. 1.* kot zép kiraly abrazaator el bontuan, vgian azon keonekbeol egy *ca. 1. nu. 57.* roka abrazaator rakna, es azt akarna el hieetni, hogy ez ama zép abrazaator, minel hogy vgian azon keonekbeol rakator. Mint ho- gy nem volt még eddigh csak egy cretnekelegis, mely az irást sok képpen, megh nem marczonegotta, szaggatta, rutitot- ta volna, Mert (c) anagy nemely reseit az irásnac be nem vé- c *Tertull. De* sic az cretnekec, anagy hozzá adással, tolle el verellel, megh sag- *Presc. ca. 17.* gataással fel bontiac, Igy olualluc, hogy Valentinianus, (d) a d *ibid. ca. 49.* prophetac es Moyses irást keozkül, nemelliet iauallot, nemelliet nem, id est, Omnia improbat, dum quadam reprobat. Cerdon pedig, (e) az Oo teoruent telliesseggel megh vereste, Az Euan- e *Cap. 51.* gelistac keozkül, csak a Z. Lukacz Euangelionat beocsüllotte, de ezt sem éppen, A Z. Pal leueli keozkülis nemellieket megh veter, az Apostoli cselekedettel, es a Z. Ianos latafauat egietembe. Az Ebionitac, (f) Csak a Z. Mate Euangelionat iauallottac, Z. f *Iren. lib. 1. ca.* Pált, mint Apostolat, hitiül sakattat szidalmaztac. Marcion [g] az *26. lib. 3. ca. 11.* Euangelionbol, es a Z. Pal leuelibeol, sokat ki meréle. Es végre, a num. 22. Vide mely Z. Iras keoniueit be vettékis, hamis ertelemmel, es ma- *supra fol. 33.* giarazattal, megh rutitottac, (h) Minel hogy sinte vgy ellenke- g *Iren. lib. 1. ca.* zic az igazsaggal, a hamis ertelem, mint a megh veztegeteo sty- 29. *Tertull. de* lus, anagy iro veszeo, (i) Mert ki kezeuel, s ki ertelmenel, *Prescrip. c. 38.* es magiara zattianal veztegetis megh az irást, (k) Es a honnan h *Tertull. Pre-* igazsagot kellene tanulni, onnan hiteslen seget veszen, a honnan sa- *scrip. cap. 17.* badsagot es vilagossagot nierhetne, onnan rabsagot es vaksgot i *ibid. cap. 38.* kap, hamis ertelme által, es mint a pók, mérget széd minden- k *Vigilius lib.* beol. *2. cont. Eutyeb.*

Lassuc azért reouideden a mostani atiasac, mint répec, *Tom. 4. Bibli-* szaggatác, feorteoztetec az irást, es Zopyrus moggiara a di- *ot. Patrum.* csíret, es beocsüller, szine alatt, mint rontac el telliessegefen az irásnac minden ereiet. Nem szolloc most arruk semmit, hogy az Vy tudomanioknac oly két fundamentoma vagion, (l) mint ez eleot megh mondam, hogy valaki ezeket heli- *1. Fol. 33. 34.* Tc en hag-

Scriptura ipſius en haggia, nem lehet annál, nemmi beocsüllet a zent irasnac,
non est ſcrip- Mert ha ſemmit nem kel hinni a mi az irasba ninczen, ho-
tura, niſi quo gy hihetem, hogy ezec a keoniuec éppen, tiztan, valtoztat-
ſenſu ipſi inter- tas nekül Apoſtoli irasoc? Ha az iras igaz ertelmet, ſem a
pretantur, Er- reghi Z. Atiaktul, ſem az Aniazentegyhaztul nem kel vén-
go cum ſcrip- ni, hanem a mi agiunkbol, ki nem lattia, hogy az iras ſem-
tura ſit ſenſu mi nem egieb, hanem kinec kinec, az eonneon ſaiat gondo-
ſcriptura, & lattia es teczele? Mert a zent Iras, nem al a beotübe, ha-
ipſius ſenſus ſcri- nem az igaz ertelembe, ha azert az iras igaz ertelme, nem
ptura, ſit pro- egieb a mi teczeſünknel, a zent Iras ſem lézen ennél egieb.
pria expoſitio, Aztis el hagiom moſt, Hogy a Luther tulaidon valláſa ſze-
ſcriptura ipſo- rént, (a) clak annira beocsüllic eok az Euangeliomot, mint
rum eſt pro- Terrentiuſt. Beket hagioc annakis, hogy azoktul, kik által a
pria interpre- zent Lelec iratta az iras, ſeoleotte beocsülletlenül ſzolnac az
tatio. atiaſiac, vgimint mikor (b) Moyleſt az Eordeognelis aláb
Vide ſuprà fo- valonac hiiac, (c) zent Palt, teoreot edeninec, Z. Ianosť bo-
lio 1. Caluinű. lond ifunac, &c. Seot azt meric mondani, hogy (d) az A-
a Sup. fol. 32. b poſtoloc ellenkeznec irasokba egy maſſal, es a mint ezennél
b Suprà fol. 24 (e) megh mondom, aztis mongiac, hogy az Apoſtoloc ha-
es e keonniű 8. miſſatis tanitottac, még h minec vtanna a zent lelket veuc̃kis,
reſẽbe. kibeol niluan keouetkeozic, hogy az irasnac nem lehet na-
c Sup. fol. 26. giob, es bizonioſb ereie, a Bonfinius hiftoriaianal. Artul
d Sup. fol. 28. ſem emlekezem, a mit Erasmus ſzépen fel iedze, Hogy mi-
e E keonniű 8. keppen Vy Iſtent, es Vy Chriſtuſt ſaraganac a moſtani teue-
reſẽbe. ligeoc, (f) Vy Euangeliomotis ſer̃z̃enec, minel hogy küleomben
f Epift. ad fra- értic, es magiarãz̃ac az Euangeliomot, hogy ſem az Aniãzen-
tres Inferior. egyha magiarãz̃ta eckoraig. Holot ãzert, az irasnac lelke, az eo
German. értelme, hãzontalan a beoiűkbe valo eggieſſegh, ha az ertelembe
Ideo Euan- küleombſegh vagion. De ezeknec bek̃et hagiuan, láſſuc ezen
liſtam ſe vocat kiűűlis, mely ilzoniu képpen, megh rutittiac az irasť.
Luther, & A- E LE O S Z E O R a mely réſze nem teczic az Irasnac,
poſtolum, ut azt mingiart ki vetic, mint férgeſt, Es noha vgian azon Iſten
dicam. ighie az irasnac minden ezickelie, mind az által, ennec eg-
g Tomo 1. No- gic réſzet, meltobnac itilic, hogy ſem maſikát. Halhacza Lu-
uor. Opuscul. ther Martont, (g) Ãzent Iacab lenele, ha a Z. Pal, es Ianos
German. Edit. leneli
Lipſia, Anno 1603. fol. 180. 331. Vide Greſſer. in Reſolut. Epift. Grace, Lythi. fol. 80.

leneli melle vettetik, biſzoniara ſalma lenél, mert ebbe nem ſülíc d De Captiv.
 az Apoſtoli lélec. A Z. Ianos Euangelioſma, egiedül tekélletes, Babyl. De Ex-
 igaz, ſeo Euangelium, es a három Euangelioſmna beocsülleteſt, trema, Vñt.
 Seot a Z. Pal, es Peter lenelys iobbac a három Euangelioſmna. initio.
 Maſut a Z. Iacab leuelérül izoluan, (a) Sokan hibetſegeſen azt b Praſat. in
 mongiac, hogy a Zent Iacab leuele, nem méltó az Apoſtoli lélec. Apocal.am.22.
 bez. A Z. Ianos lataſatis, (b) elein nem akarta Z. Iraſnac Winemb.
 vallani Luther, noha (c) az vtan Z. Iraſnac vallotta. (d) A c Ead. Praſat.
 Sidokhoz irt leuelet, a Z. Iudas, Z. Peter maſodic, Z. Ianos poſteriori.
 maſodic es harmadic leuelét, ſem akariac Z. Iras gianant be d Vide Cacci-
 venni az atiaſiac. (e) A Judith, keoniue, vgimond Luther, um. Tomo 1.
 csak Tragadia iatekba ſerzet dologh, mely a kegietlen ſeiedelmec Theſauri lib.6
 eſetit aggia eleonkbe. A Tobias keoniue pedig Comadia, mi- art. 24.26.27.
 uelhogy a Zoni emberekrül tractat, (f) Z. Iob, ſemmit nem mon- e Coll. Menſ.
 dot, ſem oſelekedet abba, a mit az eo keoniuebe oluſunc, hanem Iſle. anno 66.
 az egéz keoniue, csak ſabula, bezed, es ſennedeſnec peldaia. E- per Gaubijch.
 zenkeppen az Eccleſiaſteſt, a (g) Beolſefeſegrül irt keoni- cap.60. De Ve-
 uet, az Eſther, Baruch, es Machabæuſoc keoniueit, ſok reob ter. Teſtament.
 keoniuec reſzeiuel, kirekeztic a zent Iras keozzül, Seot fol. 532.
 maſut Luther, mégh a Paralipomenus keoniuekeris, csak f Ibid fol. 533.
 nem megh veri, azt iruan, (h) hogy a kiraly keoniueknec mel- g Caluin. lib. 1.
 tob hinni, hogy ſem ezekeſnec. Két okat aggiac pedig, melliert cap. 11. num. 8.
 az eleo ſzamlalt keoniueket ki rekeztic az iralbol, Es az librum Sapi-
 iralſnac ép teſtibeol, ſzep ieles tagokat ki meteluen, cſonka entie falſi ar-
 bonkaua teſzic az Iſten ighiet. Mert a Sidoc nem ſzamlál- guit.
 tac réghenten az Oo teſtamentom keoniuei keozze ezeket, b Coll. Menſ.
 az Oo teſtamentombol ki rekeztet keoniueket. (i) Es az A- illo. cap. 60 ſa-
 niazentehyah kezdetikor ſokan azt itiltec, az Vy teſtamen- lio 533.
 tombol eleo ſzamlalt keoniuekrül, hogy ezeket nem kel Z. i Vide Calui.
 Iras gianant beocſulni, Azt iriac pedig a Wittebergai Do- Turcif. libr. 2.
 ktoroc, (k) Hogy csak a Zokat az iralokat kél, Z. Iraſnac tartá- ca. 14. fol. 291.
 ni, mellickrül ſoha ſenki nem ketelkedet, Nem clak a Sidoc pe- ſurgenit. libel-
 digh, de a kereztienec keoztis, (l) Melito, (m) Origenes, lo Nullus &
 (n) a Sardiceabeli geolekeozet, es egiebekis, a Baruch, E- Nemo, c. 2. n. 2.
 T t 2 ſther, k. In Confeſſi.

an. 52. Reginald. lib. 1. cap. 6. fol. 58. Caluino Turcif. l. Apud Enſeb. libr. 4.
 cap. 26. m Ibid. lib. 6. cap. 25. n Can. 59.

H E T E D I K

sther, Tobias, Iudith, Ecclesiasticus, Machabaeusok keoniueit, az iras keozze nem szamlalliac, Az Vy testamentombol eleo szamlalt keoniuekrulis, nemelliec a reghiec keozzul ketelketec.

a Cont. Ration. De iol larae a Caluinistac, mely mod nekul valo fog-
Campian. fol. has ez, annac okaert, (a) Humfredus, es (b) Withakerus
218. & 323. azt iriac, hogy eok, eppen be vezic azokat az Vy testamentombe-
b Witha. Co- li keoniueket, mellieket a Papistac Z. Irasnac utlnec, a Triden-
trou. 1. descrip. tumbeli geolekeozetbe. A Magdeburgi Centuriatoroc pedig
quest. 1. cap. 6. így irnac e dologrul. [c] A Sidokhoz irt leuel, a Z. Iacab, lu-
Augu. 18. Ci- das, a Z. Peter masodic, Z. Ianos masodic, es harmadic leuelé, egy
uit. c. 3. 2. De ideigh, nemelliec ketelkedeert, keozbe hagiattac, az utan pedig,
Doctr. Christ. a Zent Iras keozbe szamlaltatnac, Es vgian ottan, [d] megh bi-
cap. 8. Concil. zonitnac hogy a Z. Ianos latafa, Z. Iras, noha errul nemel-
Laodicen. can. liec reghen ketelketec, magha az alhatatlan emberec, vgi-
59. an ottan, [e] a Z. Iacab, es a Sidokhoz irt leuelet, megh ve-
c Cent. 1. lib. 2. tic. De nem melto hogy az irastul el szakazzunc valameli
cap. 4. pag. 54. ieles thagot, ha szinte nemelliec réghen errul ketelketekis,
d Fol. 56. 57. Mert a Z. Mark Euangeliomanac vtolso része, [f] reghen
e Ibid. col. 128. sok Georeog keoniuekbeol ki hagiatot. A mi Vrunc véres
f Hieronym. 2. veritekerul valo historiatis, sok Georeog es Deac keoniuek-
cont. Pelag. ca. be, fel nem talaltac, [g] Z. Hieronymus, es Hilarius, Z.
10. Epist. 150. Lukaczba. Z. Ianosnal is a parazna azzoni historiaiat, sok keo-
qu. 3. Enthym. niuekbe fel nem találta [h] Hieronymus, Ezeket tehat
alij apud Coc- mind ki vegiuke az irasbol? Touabba, nincz oly része az
ci. Tom. 1. li. 6. Vy testamentomnac, melliet reghen valakic megh nem ve-
art. 19. tettéc volna, mint [i] Irenaeusbol nem reghen megh mon-
g Hieronym. 2. dam, Seor Z. Agostonis a Manichaeusokkal egietembe, soc-
cont. Pela. c. 6. kaig azt itelte, hogy az Vy testamentomot telliesseggel megh
Hilar. 10. De veztegette valaki, s. *Confess. cap. 11.* Ha azert nemelliec ketel-
Trinit. Cocci kedeseert, ki kel nemely keoniueket az irasbol hagyni, az
art. 20. egez irast megh kel vetni. Talam azt mondod erre, hogy
b Loca citato eretnekec voltac, kik a Z. Pal leuelit, az Euangeliomot, reg-
Cocci. art. 21. hen megh vetettéc, vgimint Ebion, Marcion, es hasonloc?
i Paul. ante, De kerlec gondold megh, honnan tudod hogy ezec eretne-
& fol. 33. kec? Az irasbole? De ezec le teorlic az irasbol valami co-
ellenec

Halhacza mint viaskodnac ellenünc az irasbol, (a) *Megh* a *Exod. 20. v. 4*
tiltotta Isten hogy baluant ne imaggiunc, Nem szabad tehat ké- *Leuit. 26. v. 1.*
peket csinálni, és tisztelni. It mi erre mingiart azt felelliuc, Az
 Isten tiltia, hogy semminemü terempter állator Isten gianant
 ne tisztelliunc, es baluant ne csinalliunc, De a kép nem bal-
 uani, Mert vgian azon Isten, mely a baluant megh tiltia,
 (b) *megh Parancsola, hogy képeket csinálnanac, A képe-* *b Exod. 25. v.*
ket pedig mi vegre ne legyen szabad csinálni, eleonkbe ag- *18. cap. 37. v. 7.*
gia, Leuit. 26. v. 1. Hogy azt imaggiunc. De hogy emlekezetre *Num. 21. v. 8.*
 képeket ne csinalliunc, Sohult az iras nem tiltia, sem ho- *3 Reg. 6. v. 23.*
 gy a Christus képit latuan, tisztességer ne regiunc Christus- *cap. 7. vers. 29.*
 nac, miuellhogy mikeppen a Christus neuét haluan, térder *2. Paralypo. 4.*
 haitunc, az Euangeliomot fent álua, Süüeg vetue, halgattiuc, *v. 3.*
 de nem a tentanac vagy a Predicator sauanac tesünc ezzel
 tisztességer, hanem Christusnac, sñte igit, az eo képe latasa-
 ra tisztességhet tehetünc neki, mint az eo neue, es ighie hal-
 gatasara, tisztességer tesünc, Mihent efféle feleletet hallanac,
 ottan az eonneon magiarazattiokat tamaztiac a zent Iras he-
 lier bizonisagul, es azt kialtiac, hogy baluaniozoc a Papistac.
 Ezenkeppen ama Z. Pal mondasabol. (c) *Egy a mi keozbe* *c. 1. Tim. 2. v. 8.*
iaronc, ki mi értünc atta magat, azt sotulliuc ki, az eonneon
 agiokbol, hogy nem szabad a senteker azon kérni, hogy keo-
 neorgefec által, segellienecek minket, mert ezzel, eoker tesünc
 keozbe iarocka. De nilua Z. Pal arrul a keozbe iarorul sol,
 a ki magat valtsagul adá értünc, ki csak egiedül az Vr Chri-
 stus, soha pedig azt nem mondotta, hogy csak egy az a ki
 keoneorgefec által seghit minket, holot Z. Pal eo magais (d)
 giakran kéri a hiueket, hogy segitfec eoter, keoneorgefec al- *d Rom. 15. v. 30*
 tal, de ezzel a Christus meltosagat megh nem kissebiti. It- *2. Corin. 1. v. 11.*
 tis touab nem mehetnecek, hanem mingiart az eonneon er-
 telmeket tamaztiac bizonisagul. Es a mint eggiüt sepen *e Eras. lib. 1.*
 iria Erasmus, azt mongiac, (e) *Nihil recipimus nisi scriptu-*
ras, sed ita, ut penes nos solos, sit certa authoritas interpretandi.
Quod nos interpretamur, id sentit Spiritus sanctus. Quod aduer-
sarij alij, quamuis magni, quamuis multi, a Spiritu Sathana pro-
fectum est. Quod orthodoxi docuerunt, quod authoritas Ecclesia
tradis-

tradidit, quod populus Christianus amplexus est, quod schola defendunt, exitiale venenum est Sathane, quod ego dico, Spiritus est vite. Nolo Iudicium, sed exquiro obsequium, Neg, quoniam vel tantillum moueat multitudo, magnitudo, latitudo, profunditas, miracula, sanctitas, Ecclesia, sanctorum.

NOTA.

Hogy pedig minden ember esébe vegie magat, es ne higgién mingiart akár kinekis, mihent hallia, hogy az Irafal tamogattia tudomaniat, Halhacza minemü clufos dolgo-
kat, mely mod nekül soktac az Atiafiac, az irassal bizomita-
a Tomo 2. lat. ni. (a) Christus Vranc azt monda, Luca 10. v. 42. Martha, Wirt. an. 46. sok dolgokba vagy foglalatos, Tonabba egy dologh sükszeges, Nem per Lufft. lib. sükszegesec tehat a Zenszeges, a keresztsegh, az Vr vacsoraia, ha-
de Instit. Azi- nem elögh ha a Christus sauát hallinc. Es isinet, (b) Chri-
nist ad Bohem stus Vranc egienleo képpen monda mind firsiunac, s mind azzo-
init. fol. 392. ni allatnac, a végh vacsora kor, Ez cselekeggietec az en emle-
b Ibid. a fol. kezetemre, E pedig az emlekezet nem egieb, hanem az Istén-
395. ighienec predicallasa, Szabad tehat mind egy arant firsiunac, es
azzonni allasnac predicalni, Seot vgian Parancsolat vagion errül.
Ha pedig az egybaži tižtnec legb nagioh melosaga, tudni illic,
a predicallas, keoz mindennec, mind egy arant Papoc vagiunc te-
bat. Es ez ellen az Istén ighienec ereos menikeone ellen, sem-
mic a tamentalan Atiac, a fantalan geolekeozetec, az egez vi-
lagnac eleitül fogua valo sokasa, meliel tamogattiac az eo Pap-
lagokat a piliffes all orczac. Masut ama Christus mondasabol,
c Joan. 10. v. 3. (c) Az en inbaim, az en somat halliac, igy okoskodic Luther,
d Ibid. Ratio- (d) Ebbeol a keouetkeozic, hogy az igaz tudomanirul nem a
nes Iudicij Ec- Püspeokeoknec, Papoknac kel itiletet tenni, hanem a inhoknac.
clesia, de do- Mineküns kel megh itilnunc az eo tanitafokat, Eok pedig,
Etrina. fol. 402. tartožnac engedni nekünc, es a mi itiletünket keouetni. Es ismet,
e Scleid. lib. 14 igy okoskodic. (e) Christus azt mongia, Matth. 5. v. 39. A
an. 42. fol. 226 gonožnac elene ne aly, Nem szabad tehat a Teoreoc ellen viaf-
Edit. an. 57. a kodni, miuelhogy eo gonoz ember, azt akarta volna talam Lu-
facobe Polano ther hogy mint Budat, sinte vgy Beczetis megh veotte vol-
in octano. na a Teoreoc. Ennec feoleotte, nem clak Luther, de mi-
f Vide Regi- nap Hunnius a Ratibonai vetekedesbe, Caluinus, es (f) a
nald. lib. 4. ca. teob atiafiac, az Istennec imillien mondasabol, Genes. 17. v. 7.
18. fol. 942.

Te Istened, es a te maradékod Istene leszek, azt hozzak ki, hogy keresztfeleg nekülis üdneozúl a keresztien ember fia. De ki nem lattia mely eztelen bizonisagh efféle, Mert az Isten sem ot, sem egiebut, azt nem mongia, hogy valaki Abrahamtul sületer, a mind üdneozúlt, mert Esaut az Isten giüleolte, es az eo maguabol, mind e mai napigh sokan karhoznac, Es sokkal inkább azt nem mongia, hogy a keornüül metéles, a hit, es egieb ezkeoz nekül üdneozúl az Abraham magua, Hanem csak azt ighiri, hogy szorgalmatos, es atia gondot vifel az eo maredékara. Vegezetre, (a) *Miuelhogy Luther a Eras. ad fratres, Infer. Ger. Melanthon az Iscolakat, es Academiakat karhoztata. Seot Carolostadius Wittebergai Esperest leuen, be segeztete Wittebergaba az Iscolakat, eo maga santo emberre leon, es nem süenedi vala hogy eotet senki Doctorknac hina, hanem csak Frater Andrasnac, Wittebergaba pedig, temerdec beotúckel, a tanito sek feolibe irata ama Christus mondafat melybeol ezt az eo tudomaniat veotte vala, (b) Ne hiuássatoc mestercknac, Melanthon pedig vgian ackor, Süteoue leon. Hogy pedig ennec így kellien lenni, az eleo hozot Christus mondafaua bizonitac. De bizoni sinton ezen képpen, megh bizonithattac volna, hogy a mi süleinket sem sabad Atianknac neuezni, miuelhogy, vgian ottan azt mongia Christus, (c) Hogy Atianknac ne hiuunc senkit e vilagon, v.9. Seot karhoztathattac volna Z. Palris, ki a Poganioc, (d) Doctoranac, (e) Mesterenec, (f) Attianac, neuezi magat; Christus Vruc pedig, csak két dolgot tilt, (g) Eleoseor, hogy ne legiunc csak néuel mester, vgy hogy tanito neuet viselliunc, tudatlanoc leuen, Masodszor hogy ha sinton tudomaniunkert megh erdemleneokis, keuelifegbeol, es tiztefeg kiuanasbol ezt a beocsülletes neuet ne kiuanniunc, se efféle titulufokbol fel ne fualkoggiunc, hanem megh emlekezzunc, hogy csak egiedül az Isten az igaz mester, a mi tudomaniunc pedig, csak egy vekoni sikraia az eo beolcsfegene, kinec haladassal tartozunc, hogy okossagot, ereot, alkolmatossagot adot a tanulásra, Es anná Isten, az egyhazi*

a Eras. ad fratres, Infer. Ger. Melanthon az Iscolakat, es Academiakat karhoztata. Seot Carolostadius Wittebergai Esperest leuen, be segeztete Wittebergaba az Iscolakat, eo maga santo emberre leon, es nem süenedi vala hogy eotet senki Doctorknac hina, hanem csak Frater Andrasnac, Wittebergaba pedig, temerdec beotúckel, a tanito sek feolibe irata ama Christus mondafat melybeol ezt az eo tudomaniat veotte vala, (b) Ne hiuássatoc mestercknac, Melanthon pedig vgian ackor, Süteoue leon. Hogy pedig ennec így kellien lenni, az eleo hozot Christus mondafaua bizonitac. De bizoni sinton ezen képpen, megh bizonithattac volna, hogy a mi süleinket sem sabad Atianknac neuezni, miuelhogy, vgian ottan azt mongia Christus, (c) Hogy Atianknac ne hiuunc senkit e vilagon, v.9. Seot karhoztathattac volna Z. Palris, ki a Poganioc, (d) Doctoranac, (e) Mesterenec, (f) Attianac, neuezi magat; Christus Vruc pedig, csak két dolgot tilt, (g) Eleoseor, hogy ne legiunc csak néuel mester, vgy hogy tanito neuet viselliunc, tudatlanoc leuen, Masodszor hogy ha sinton tudomaniunkert megh erdemleneokis, keuelifegbeol, es tiztefeg kiuanasbol ezt a beocsülletes neuet ne kiuanniunc, se efféle titulufokbol fel ne fualkoggiunc, hanem megh emlekezzunc, hogy csak egiedül az Isten az igaz mester, a mi tudomaniunc pedig, csak egy vekoni sikraia az eo beolcsfegene, kinec haladassal tartozunc, hogy okossagot, ereot, alkolmatossagot adot a tanulásra, Es anná Isten, az egyhazi

Eras. Alber. cont. Carolost. b Math. 23. v.10.

c Math. 23.

v.9.

d 1. Tim. 2. v.7

e 2. Tim. 1. v.11

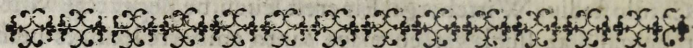
f 1. Cor. 4. v.15

g August. lib.

De Magistro,

cap 4.

emberec minniaian vgy tanulnanc, hogy a Tridentombeli
geolekeozet vegezest meg h tarthatnac, Mely azt parancol-
lia, (a) hogy minden káptalanba, ha teob nem lehet, egy Doctor
vagi Mester legien, ki gionast halgasson es a Corustul ment em-
ber legien, (b) hogy senki Esperest ne legien, hanem Doctor, va-
gy Mester, (c) A Vicariusoc, es a (d) Püspeokeoc Doctoroc, va-
gy Mesteres legienec. De Peldauul elég h legien eddig, E mel-
let, kez vagioc minden ember nec sem latomast meg h mu-
tatni, akár mely bizonisagrulis, melliet az irasbol ellenün-
tamaztnac az atiafiac, hogy a teob bizonisagokis, eggüül eg-
gic, mind illienec.

NIOLCZADIK RESZE.

HOGY AZ UY TANITOK

ERKEOLCZE. ES MAGHAVISE-

lese, meg h mutattia, hogy cok ha-
mis Paſtoroc.

a Praefr. cap.
43. n. 280.
Euseb. lib. 5.
cap. 28.
b Iren. lib. 5.
cap. 3. n. 7.

Em heaba mongia Tertullianus, [a] Hogy a
tudomant, a tanitonac erkeolczi beolis meg h esmer-
hetni, De genere conuersationis qualitas fidei esti-
mari potest. Doctrina index, disciplina est. [b] Es
ez bizonios iele minden eretnekseg nec, hogy minden
tekkettesegtül meg h foztuan, diſno modra, minden tobzodaſra,
es ſaytalansagra viſi az embert. Noha azert, az egyſet meg h
reogzeot es meg h ereoflittetet igallagot, a gonoz eletü em-
berekis hirdethetic, De mind az altal, hihetetlen dolog, ho-
gy az Iſten nec beolcſefeges conduſeleſe, oly tanitoc altal,
akarta legien az igaz tudomant meg h Vytani, es fel emelni,
kikbe, azokat a hamis profetac giümeolcſit, ieleit, tulaidon-
ſagit, magoc viſeleſet, vgian kezzelis meg h tapaztalhatunc,
mellicket mint bizonios beliegeket, a hamis tanitoknac tu-
laidonitá az iras, hogy ezekbeol, az Eordeogh keouetir, a
Chri-

Christus Apostolitul, el valazthassuc. Megh mutaram ez eleot, *a Fol. 48.*
[a] hogy a hamis tanitoc alhatatlanoc, visauonoc, egienetle- *b Fol. 50.*
 nec (mikeppen *(b)* az igaz tanitoc eggiesec, es alhatatosoc) *c 2. Corinth. 11.*
(c) Csälardoc, kepmutatoc, *(d)* hazugoc, es az eonneon *v. 13.*
 vallasokat, *(e)* giakran csälardul el tirkolliac, E meller *(f)* *d 2. Pet. 2. v. 1.*
 hizelkedeoc a hamis tanitoc, es az emberec vizkerö füleo- *e Fol. 58.*
 ket, gienge csälandassal vakargattiac, nem rettentic mint *f 2. Tim. 4. v. 3.*
 Michæas Achabot, hanem, *(g)* Pankosokat varnac az em- *g Ezechiel. 13.*
 berec keoneokere, *(h)* édes beszeddel csalogattiac, *(i)* bekefegert *v. 3. 6.*
 es *(k)* sabadságot igrnec. De ezeknec, es teob effele tulai- *h Roman. 16.*
 donfogoknac bekert hagiuan, melliekert niluan megh muta- *v. 18.*
 táne nem reghen az Atiasiakba kik azt iriac, *(l)* hogy csak *i Jsaia. 3. v. 13.*
 az kell tanítani a predicatornac, a mi teztic a keoffegnec, Es o- *k 2. Pet. 2. v. 18.*
 ly lagian akariac az eoket halgatokat hordozni, hogy *(m)* Jerem. *23. v. 17*
 mind a tiz Parancsolat, mind egieb Parancsolatoc terherül, *l Fol. 61.*
 s mind a io cselekedetektül, megh mentic eoket, Reouide- *m Fol. 24.*
 den csak N E G Y tulaidonsagit tekinesuc megh a hamis ta- *n 1. Timoth. 4.*
 nitonac. *v. 1. cap. 6. v. 20*

E L E O S Z E O R azt mongia az iras, hogy a hamis *Rom. 16. v. 17.*
 tanitoc *(n)* el szakaduan az eo eleotteoc valoktul, Vy tudo- *Philip. 3. v. 16.*
 mant kezdenec, mely eleitül fogua nem volt, hanem, *(o)* az *2. Ioan. 1. v. 6.*
 vtolso üdeokbe támad, Eoket pedig, senki a tanitafra nem- *o 2. Pet. 3. v. 3.*
 küldi, hanem magoktul futnac, *Ierem. 23. v. 21. cap. 14. v. 14. cap. Jude vers. 18.*
29. v. 8. Jude v. 4. Rom. 10. v. 15. Heb. 5. v. 4. 5. es a mint Cy- p De Unitas.
 prianus mongia, *(p)* Noha senki eoket nem rendelte, sem Pü- *Eccles. nu. 34.*
 peocke nem teotte, paistoroknac hiac magokat, *(q)* eo magok- *q Cyp. Epist.*
 tul sülettec. A zent Irafnac niluan valo bizonisagiert, az Vy- *76. n. 12. 16.*
 tokis valli, hogy hamis tanito, valaki nem az ayton, es nem *r In Confessio*
 igaz rend serént valo hiuatalbol, megien a tanitafra, halliuc *cap. 5. art. 28.*
 eo magokat. *(r)* Bizonios dolagh az, vgimond Beza, hogy az *fol. 207.*
 Eordeogrül inditatnac azoc, valakic el hagyuan, a rend serént *f De Eccles.*
 valo hiuatal, magoc akarattibol hágnac a tanitoc ritibe. Cal- *Reforman. Ra*
 uinus pedig igy szol, *(s)* Senki egiebes nem kel az Ania- *tio circa med.*
 Xentegybázba, a tanitafra bocsatani, hanem csak a ki, a rend se- *fol. 769. Opus-*
 ens valo paistorokul hiuattatic. Philippus azokba a These- *culor. a Galla-*
 Z z sekbe, *sio Collect.*

a Tomo 1. lat. sekbe, melliekee Luther, (a) az eo 20. ezendeigh valo tanita-
Witt. an. 45. sa sommaianac neuez, igr yr, (b) Szükséghe hogy az egyházi
per Luffi, fol. paſtor, egyházi paſtortul rendeltetſec a tanitaſra, Es nem ſabad
419. ſenkinec, hiuatal nekül a tanitaſhoz kezdeni. (c) Mikor Mun-
b Fol. 442. cerus, Mulhuſumba predicallana, vgimond Sleidanus, Lu-
c Sleid. libr. 5. ther aſt add tanacſul, a varaſbelieknec, Hogy kergiec megh teol-
an. 25. fol. 73. le, ki külte eotet a tanitaſra? Ha az Iſtent neueſi, keſerieſec
Luther Tomo hogy valamely cſudauat biſzonieſa megh az eo hiuatalliat, Mert
2. Ienens. folio oly ſokafa van az Iſtennec, hogy mikor a ſokot hiuatal rendit el
455. valtoztattia, az eo akarattiat biſzonios ieleckel megh mutattia.
d Tomo 5. lat. Maſut minec vtanna azt irta volna Luther, (d) hogy hiua-
Witt. an. 54. tal nekül nem kell ſenkinec tanitani, (e) A hiuatalt, ket fe-
per Luffi, in. lénece mongia lenni, Auagy az Iſten eo maga altal, vagy ez-
cap. 1. ad Gala. keoz altal, Minket minniaian eſkeſz alial hi az Iſten, embe-
fol. 215. rec altal, mert az Apoſtolokat eo maga valaſtotta, eſec alial a
e Ibid. fol. 376. Püſpeokeeket, es eſec az eo vtanna valokat, Mely hiuataltac
f Vide Regi- moggia, megh marat e mai napigh, es meghis marad vilagh veg-
nald. lib. 4. ca. heigh, Vgian ezent tanittiac, (f) Muſculus, Brentius, es a
12. fol. 867. S teob Vytokis, kik nem akarnac hogy az eo tanituanioe azt
ca. 13. fol. 874. cſelekednec, a mit eo magoc cſelekedenece.

Immar azert coreomeſt ertenem ki külte legien Lu-
thert, vagy Caluinuſt az eo vallaſa tanitaſara, Mikor Luther
g Praſat. To- (g) cſak egiedül vala, azon a vallaſon, melliet tanita, kitül
mo 1. küldetet vala ennec a tudomannac tanitaſara? Mutaffanac
cſak egy embert a ki Luther eleot azt tanitotta volna a mit
eo, es a ki altal az Iſten küldetotte eotet. De bizoni ſoha
ſem mutattac, ſem mutathatnac, mint maſut megh bizoni-
tam. (h) Caluinus tanituaninal egietembe, azt mongia, ho-
gy eok conneon magatul az Iſtentül, ſokot mod kiüül kül-
dettec. Ezent mondhatna Mahomet Blandrata, es Dauid Fe-
renczis, ha elégh volna ezt mondani, de meghis kellene ezt
de Eccleſ. ca. 6. bizonios, es Iſteni ieleckel bizonitani, Mert méghe a teor-
fol. 461. uenibeis, nem hogy maga mentſegere, de idegenere (i) ſem-
i Deut. 17. v. 6. elégh egy tanu. Nilua ha méghe eomaga Chriſtus Vrunkiſ
k Joa. 15. v. 24. azt mongia, magarul, (k) hogy ha cſuda teteleckel megh nem
2. Cor. 12. v. 12. azt mongia, magarul, (k) hogy ha cſuda teteleckel megh nem

mutatta volna, az eo mellosagát, nem verkeztec volna, a Sídó.
 fockal inkább nem verkezic, a ki ez Vy tanitoknac nem hi-
 zen, holot semminemű csuda tétellel az eo hiuatalliokat
 megh nem bizonitottac, mint (a) ezénnel megh mondom, *a E keoniú 10.*
 Nilua az Isteni beolcseseghez illic, hogy a kiket sokot rend *resebe.*
 kiűöl a tanitásra küld, (b) azokat oly Isteni bizonilagockal *b Vide Thesi*
 fel ekescize, hogy az okos ember, niluan esébe vehette, ho- *47. de Eccles.*
 gy Istentől valo ez a hiuatal, Es a teob dolgoc keozt, vgy
 megh ereoscize az igaz tudomaniba, hogy se hamissat ne ta-
 niclon, se magauat ne ellenkezzec. Ezekbe pedig semmit
 nem látunc az atiasakba, Seot Luther eo magha megh val- *c Præf. To-*
 dia, (c) *hogy eo sokat hamissan tanitor, mincc utanna el Sakadu mo 1.*
a Papatul, es nem reghen Caluinusnakis sok niluan valo ha- *d De Eccles.*
mis tudomanit, es ellenkeozeo mondasit samlálóc eleo. Ve- *reform. Rati-*
gezetre az Vr Isten, o's, es mod nekül nem sokta, az eo teol- *init. fol. 751.*
le vegezet render fel bontani, es el valcoztatni, Holot azert *e Locis citat.*
az Apostoloc ideiertül fogua, mind ez ideig rend serent, az *Thesi. 19. de*
Egyhazi emberec által sokot tanitokat külden, miert val- *de Ecclesia.*
toztatta el ezt a io render Caluinusba ? Talam azert, hogy *f Vide Thesim*
a mint Caluinus iria, (d) Csak egy igaz paztor sem vala aki *18. de Eccles.*
által igaz tanito valasztatnac, es, az egéz Aniazentegyház, (e) g Ephes. 4. v.
celliesseggel el fogiot vala ? De ez vgy ninczen, Mert az Isten *12. 13.*
nem clak azt fogadta, hogy soha, (f) vilagh vegezetygh el b *Act. 20. v. 28*
nem fogy az eo niaia, de aztis, hogy mind veghig, (g) igaz i *Joan. 10. v. 12.*
tanitor es paztoroc lezne az Aniazentegyházba, (h) Kiket azert k *Coll. Mens.*
Xentelt Püspeokeocke az Isten, hogy igaz gassac az eo niaiat, Mert cap. de Mini-
vgianis a niay, (i) paztor nekül nem lehet, Ha azert igaz paz- *stris. fol. 189.*
toroc voltac ackoris e vilagon mikor a Luther es Caluinus *Cap de Anti-*
agia, megh kezde selesedni, Mi az oka, hogy ezec által valo *christ. fol. 257.*
hiuatalliokat nem vártac ? Latuan azert eo magais Luther l *Tomo 5. lat.*
hogy ez a fogas nem elegseges, Azt mongia, (k) Hogy gia- *Witt. an. 54.*
kran az Eordeogh eleibe vernen, hogy eo senkitül nem küldetec, per Lufft, in
megh eolie volna enter, ha Doctorra nem valasztatot volna, (l) ca. 1. ad Galat.
De minelhogy Doctör vagioc, vgimond, az egéz Pápa birodal *fol. 376.*
mába predicalhatoc. Wirthakérus pedig, quast. 5. de Eccles. ca. m Apud Calu.
6 fol. 451. 461. (m) Beza es a teob Vytoc azt mongiac, hogy Turcis. libr. 4.
Lu- ca. 12. fol. 868.

NIOLCZADIK

Luther, Zwinglius, &c. a Romai Püspeokeoktól, papocka
 ſenteltettec, es küldettec a tanítíſra, a teob tanítóc ezektől.
 De ezis csak tetouazas, Mert ha a Romai Pápatul veottec
 hatalmat az Vy tudomanioc predicallafára, miuelhogy eok
 Antichriftusnac itilic a Pápat, az Eordeogtól vagion tchat az
 eo hiuatallyoc, Es ſinte a mint hatalmat adhatot a Pápa, a
 tanítáſra, vgy elis vehette ezt a hatalmat Luthertől, mikor
 eotet ki atkozta, es az egyhazi tiztől megh foztotta, Vege-
 zetre ſinte ezenkeppen, Ariusis miuelhogy Pap vala, Eu-
 tyches miuelhogy Apatur vala, Macedonius, Neſtorius, Ser-
 gius, miuelhogy Cuſtanczinapoly Patriarchac valanac, Diof-
 corus Alexandriai, Seuerus, Samofatenus, Petrus Gnapheus,
 Antiochiai Patriarchac, Theodorus Mopſueſtiiai, Auxentius
 Mediolanomi, Euſebius Nicomediai, Phocius, Prifcillianus,
 &c. miuelhogy Püspeokeoc valánac, Lutherrel eggiút azt
 mondhattác volna, hogy eokis Iſtentől hiuattac az cretnek-
 ſegec predicallafára, mert Püspeokeokke ſenteltettec vala.
 De nem vgy vagion a dologh, Mert mikor Pappa vagi
 Püspeolke ſentel valakir az Aniazentegyhaz, arra valaztia,
 hogy tanítá a hiueket, nem az eonneon tudomaniara,
 hanem az Aniazentegyhaz vallafára, Mikeppen ha a feiede-
 lem keouete, az Orſágh arultataſarul végez az elleneſſeggel,
 megh ſé nic az eo hiuatalia, es tizti, Vgy, ha a Doſtor kü-
 leombet tanít annal, a mire hitiuel keotelezte magat, mikor
 Doſtorra leot, aruloia leot annac, a kitől Doſtorra valazta-
 tot, es igy az eo teolle veot priuilegioma, es tanítáſra valo
 hatalma, megh ſé nic. VEGEZETRE harmadſor azt
 feleli Luther, [a] *Hogy a kit e vilaghi feiedelem, es tanács-
 tanítani küld, azt az Iſten küldi.* De bizoni coreomeſt erte-
 nem, mellic Apoſtol, vagy Püspeoc batta legien a Saxoniai Her-
 czeget, vagy a Wittebergai tanaczot, ſuccelloranac? Ki atta
 nekic ezt a hatalmat, mely eleitől fogua az egyhazi ſeme-
 lieknel volt? Ennec feoleotte, mikor Luther csak egiedül
 volt, mely Herczegh, mely tanacz atta azt a hatalmat, mel-
 liet ackor maganac tulaidonita az Vy tudomani tanítáſára?
 Nilua a Catholicus feiedelmec nem attác ezt a hatalmat Luther-
 nec,

*a 7mo cap. v.
 ad Galat. si-
 mato.*

nec, Ha pedig a Lutheristac attac, elég Lutheristacka kel-
 let eolcet tenni, es ily minc eleotte ezektul hatalmat ven-
 ne, tanitafual megh kellet ezeket csalni, az az, tanitani
 kellett, hiuatal nekul. Vegre, sine ezenkeppen az Anabap-
 tistac, a Ariantoc, a Teoroekoekis megh bizonithattac, lib. de scanda-
 hogy eokis rend serent küldetec, es az ayton mentec be a lis.

iuhokhoz, noha ebbe semmi sincz. Bizonyos dologh rehat, c Optat. lib. 2.
 hogy az Vy tanitoc, sem az Aniazentegyhaz sokot rendi se-
 rent, sem az Istentul Extraordinarié nem küldetec, hanem c Enseb. lib. 4.
 mint a farkasoc, megh bagtac a iuhoc aklat, hogy el sag-
 gallac a iuhokat. f Tertull. cont.

MASODIK iele a hamis tanitonac, a fel fualkodot
 keuelysegh, (a) Maga serentec, vgimond Z. Pal, kenetec, num. 26.
 fel fualkodottac, karomloc, ember solloc, aruloc, a hamis tanitoc, g Epiphan. ha-
 inkab serentec az eo lesti geoneorisegeket, hogy sem az Istent, mert ref. 7.
 rgianis, (b) a sok küleombec eo eretneksegeket, azon egy Ania b Theodor. lib.
 süte, a kenelisegh, (c) Es vgtan ezen kenelisegh Daykalkoda. 4. harer. fab.
 fual neueketec. (d) Simon az eretnekec Attia, a tiztelsegh nit.

kiuanalbol elég eretneksegebe, eo vtanna (e) Theobutus, i Epiphan. ha-
 (f) Valentinus, (g) Acrius, (h) Arrius, (i) Marcion, ref. 42.
 (k) Montanus, (l) Nonatianus, (m) Sabatianus, (n) Na-
 talianus, es hogy (o) egiebekrül ne emelkezzem (p) Wi-
 eleph, azert leonec eretnekecke, hogy kiuanlagoc serentaz lib. 4. cap. 22.
 Egyhazi meltotagra, a Püspoksegre nem emeltetene, es l Ambro. To-
 ily az eo sütleec a keuelisegh leon. Ennec feoleotte, nem mo r. libr. 1. de
 volt eleitül fogua, csak egy eretnekis mely megh nem vtal-
 ta volna az Aniazentegyhaz reghi tanitoit, es magat ezek. Enseb. lib. 6.
 nel fellieb nem becsülleotte volna, mint (q) Caluinus eo cap. 43.

maga megh vallia, es reonideden mehg mutatam (r) nem m Socrat. li. 5.
 reghen Nestorius, Arrius, Sabinus, Samofarenus peldaibol, cap. 21.
 niluabban megh mutatia Z. Irenaus, (s) Tatianus, (t) n Enseb. lib. 5.
 Carpoerates es egieb teueligeoc peldaibol, minelhogy. (u) cap. vlt.
 Harectici omnestument, omnes scientiam pollicentur, [x] Et dum o Lactant. lib.

Waldens. lib. 2. Doctricap. 60. Vide Bellarm. in 10. signo Eccl. col. 1387.
 Loco citato. r Fol. 34. f Lib. 10. 31. lib. 14. 53. lib. 3. ca. 39. t Lib. 10. 9. m. 9.
 Tertull. Prae. c. 41. x Vigilans li. 1. cont. Enseb. Tom. 4. Bibliot.

petulantius animi supercilio eriguntur, antiquitus traditas a patribus fidei regulas, ob hoc solum despiciunt, ut male conceptas suas sententias introumittant. Es noha a reghieket semmire bdesüllötréc, de magokat, csuda mint dicstetec, es magasztaltác; Simon, Isten ereosfegener; A Valentinianusoc, Gnosticusoknac, az az Ertelmeleknecc, neueztec magokat, A Nouatianusoc Catharusoknac az az Tiztaknac. Manes georeogül selest iegiez, de ezt el valtoztatuan Manichæusnac hiuárá maghat Manes, mintha co hozot volna Mannat e vilagra, Vegezetre nemellic Apostolicusoknac, Angelicusoknac, Encratitaknac hiuattác magokat, c Luth. Tomo mintha co eleotteoc vakóc leottec volna minniaian.
 a Cochlaus in Ier tekincsüc megh ha az Atiafiakba fel talalliuke ezt actis Lutheri. a keueliseget, Es am bár beket haggiunc annac, hogy [a] b Fol. 35. Luther azert kezdé ezt az Vylagot, hogy az Indulgentiac contr. Regem hideréset nem biza rea a Pápa. Arrul se emlékezzünc. hogy Anglia. a mint megh mutatam; a reghi zent atiakat issonjü keppen d Nurn. 12. [b] rutollia, mind a reghi geolekeozetecel egietembe, [c] v. 6. Es ha ezer Z. Agoston, ezer Cyprianus, ezer Atiafemegghaz el- c Suprà fol. 24 lene támad sem gondol velle, mert Agoston, es Cyprianus tenelieg- f Coll. Mens. rec. Hogy azert efféle dolgokrul most ne szollia; az co ke- Isleb. per Gau- uelisegec abbol tézic megh, Hogy a reghi Prophetakat, A- bis. an. 66. cap. postolokat, Zenteket feleotte beorsülletlenül, es gialaza- 12. de lege & toson tractalliac. Moysést az Isten, [d] dicstet, Luther az [e] Euang. fol. 166 Eordeognelis aláb valonac itili, es arra inti az co tanituanit, cap. 25. fol. 305. [f] hogy mikor ceket furdallia lelki esméreretec, ne csak ne hal- ca. 27. fol. 314. gassac Moysést, de megh keuezzec. Masut azt iria, [g] hogy g Sup. fol. 47. Z. Peter, Pal, Moyses, az Isten ighiebé, egyöt sem értetec. h Sup. fol. 82. Eggiüt Z. Petert [h] Fanaticusnac, esefordult selesnec, na- i Suprà fol. 78. uezi, Z. Palt eretneknecc, mint a Libertinusoc, [i] teoreot ede- k Sup. fol. 35 ninec, Es azt mongia, [k] hogy ha Z. Peter, Pal, fanos, külecom- l Colloq. Isleb. bet tanitnac eo nallánal, az iras küül tanitnac, Masut, (l) Nem anno 66. per hisem, vgimond, hogy Z. Pal, oly ereos hittel vártá a mennei Gaubis. ca. 13. coronat, mint irasaba ielenti, mert en sem oly ereos hittel hisem de fide & ope- az ereoc eleret, mely kemen sockal predicallom, noha az emberec rib. fol. 191. azt itilic, hogy en mind hisem a mit mondóc. Hierusalembe m Sup. fol. 35. az Apostoloc geolekeozete (m) el teneliedet, azt iria Luther, Misuel.

Miután pedig nemely cselekedet meg hilt. Z. Iacabul azt iri, a Schlusfelbui
 [a] hogy el teueledet, es Z. Pallal ellenkezet, (b) Z. Palis mi- sup fo. 28. Cen-
 kan. Z. Iacabul arra vitered, hogy magat meg hiltatana Act. 21. ter. 1. lib. 2. ar.
 ighen meg esec, nem erinen a teoruenec el romasat. Z. Peterrül 4 fol. 54. Mus
 es Barnabaful, azt tanittiac, (c) hogy az igaz indomant el cul. in. Locis,
 hagin, veszedelmes tenelgesbe esec es a kerezen hui fel for- cap. de Iustific.
 ditottac. Megh kel azert vallanunc, vgimond Brentius, (d) b Cent. 1. lib. 2.
 Hogy az Apostoloc feiedelme Peter, a Z. Lelec vetele viannis, a ca. 10. pag. 580.
 Hierasalembeli geolekeozettel eggius, el teueledet. Maga a re- c Luth. Tomo
 giec keozzul lokan azt tanittiac, hogy az a Peter, melinec 5. lat. Wite.
 Z. Pal (e) ellene monda, nem Z. Peter Apostol volt, hanem in ca. 2. ad Ga-
 mas ezen neuen valo tanituan, a mint Eusebius libr. 1. cap. 2. lat. fol. 304.
 Clemens Alex. 5. Stromat. Occumen. ad Gal. 2. Hector Pintus Da- Sleid. lib. 1. bi-
 niel. Serarius Thesi 75. de Apostolis. E ab ipso citatu, Chrysost. in. stor. an. 18. fol.
 cap. 2. ad Galat. lib. 2. Biblioth sancta, Arn. Merm. Ec. iriac. A 15. Illyricum in
 kik pedigh azt velic hogy e zent Peter volt, (f) eretnek- Catalog. fol. 6.
 nec itilic, a ki azt mongia, hogy akkor Z. Peter hamillat ta- Ec.
 nitot, (g) Quod si reprehensus est Petrus, quod se a conuictu d Apolog Con-
 gentium separasset, personarum respectu, Utig, conuersationis fess. Wut. cap.
 hoc vitium fuit, non predicationis, vgimond Tertullianus. Iol. de Concilijs,
 lehet, mikeppen Z. Pal Sido modon, meg hiltula, Act. 21. Vide Caluino
 vers. 23. es a Sidoknac Sido leon, hogy a Sidokat meg hiltierne, Turcis. lib. 1. c.
 1. Corinth. 9. v. 20. Mikeppen a botrankozas el tauoztatasaert 6 fol. 55. lu-
 Timotheust keorniuil merete, Actor. 16. vers. 3. (h) es a mit stum Caluin.
 meg hilt, az adeohez, es emberec haznahoz sabuan magat, in cap. 12. Ter-
 azt cselekie. Vgy Z. Peteris biun nekul, a Sidoc botrankozala tull. de Prescr.
 el tauoztatasaert, meg hilt vonhatta magat az egieb Nemzet- e. Gal. 2. v. 11.
 fegektul, mind addigh, valamigh az eo cselekedetibeol, na- f Tertull. Pre-
 giob botrankozast nem veottec a Nemzetec. De ier hal- scrip. ca. 22. n.
 liuc mint beocsullic a teob Isten solgaitis. Caluinus a sen- 134. cap. 23. n.
 teker, (i) arniekoknac, es all orcagnac neuexi. Beza minec 138.
 vtanna azt mondotta volna, hogy a reghi Z. Atiac, (k) sunt g Cap. 23. nu.
 inania nomina liuolkodo neuac, hogy csufos hamissagoc a Z. 140. de Prescr.
 Celemen irasi, hogy Victor Papa, bolond es keuey ember volt, libr. 1. cont.
 A a a 2 azt Marci cap. 20.
 nu. 134. lib. 4. cap. 3 nu. 23. lib. 5. cap. 3 num. 28. h Tertull. cap. 24. Prescrip.
 i Lib. 5. cap. 20. num. 24. 27. k Epist. Dedic. Novi testamen. ad Condam.

NIOLCZADIK

a Lib. 3. ca. 20. azt veti vtanna, hogy nem kel mind be venni, a mit az Aposto-
num. 15. li geolekeozet, mint haznos, es sükséges dolgot be vgot regennun.
b Lib. 3. cap. 5. Masut (a) Sampsomot, baragus báncosnec, neuzei Calvinus,
num. 8. A Machabausokat (b) Babonás, mod nekül valóknac. Ma-
c Lib. 3. cap. 2. sut, (c) Rebekát es Sarát, (d) Sephorát, es a teob becsül-
num. 31. letes semelliekét sádalmazza. Hunfredas feo Calvinista,
d Lib. 4. ca. 15. azt írta, (e) Hogy noha Z. Jasab az vólso kéneter hirdette,
num. 22. es Z. Pal a házfogót Zentsegnec neuze, de hogy czeo Zentsegec
e Contr. 2. Rat. legienec, nem a Christus szeresebeot, hanem csak az Apostolos
Campion. folio masibol bi Zonitatis, maga nem szabad az Apostoloknac Zentseget
374. 375. rendelni, Mintha azt mondaná, hogy az Apostoloe hamisítat
f Lib. 4. cap. 8. tanítottac, es a mint Calvinus feo, eo magoktul (f) csa-
num. 4. csogtac.
g Supra folio A kik pedig így becsüllie az Apostolokat, es a zen-
69. 70. reket, hallaczta mely alazatoson solnac eo magoktul. Hal-
h (coll. Mens. lóc nem reghen, (g) hogy Z. Peterhez, Palhoz, Christuss
Isleb. anno 66. hoz hasonlitac magokat, teot Christusnalis nagjobbat tulai-
ca. 60 De Ke- donitanac magoknac. (b) Az Isten dűseffegere mondonu.
ter. Es Novo En Isaias vagios, vgimond Luther, 'S Philipp Hieremias, Mi-
Testame. folio. nemit Parancsolator ada a Teoreoc, Persiai, Romai Ciasar-
533. nac, &c. nem reghen. (i) megh halloz, azzal diefek edic, (k)
Supra fol 81. hogy sonki eo eleotte, az Apostoloktul fogna, vgy nem er-
k Sup. fol. 80. tette az Irast, mint eo, Es a mint az conneon irasibol beo-
Vide Bellarm. neon megh mutattia (l) Iustus Calvinus, fantalanfor Pro-
libr. 3. de Pon- phetanac, Apostolnac, Euangelistam, neuzei magat. Az eo ta-
nificap. 23. in nituanit pedig hallaczta mint solnac, (m) Nekünkis Neme-
fine. te, nec, igaz Moysést, igaz Aaroni ador az Isten, a megh vilago-
l In ca. 42. Ly- sitator Luther, A Saxoniai Elektor, (n) Augustus, Vólso Illi-
rinensis. eszes neuzei coter. Albertus, (o) igaz sent Palnac, es Illiesnec,
m Aurisaber kinec, semerem nekül tanituanac lebeine, Z. Agoston. (p) Mort
Præfat. Colloq. eo Isten saia, es a Theologusoc Istene volt, (q) Mindenekbe
Mens. minden volt, (r) Kihez hasonlo, hitbe, tudomaniba, Z. Lelec
u In Epist. De- aiandakiba, senki sem volt, sem lesen, vgian ezent írta Schluf-
dicat. Dissat. felbur-
Theologicarū. Iacobi Andrea, edita anno 1593. Montisbelg. o Locis citatis
a Insto Calu. ubi supra. p Neander. q Abathesiu. r Amsdorff. apud
ouudem Instum. relati ad longum.

selburgius lib. 2. Theol. Calvin. art. 12. fol. 125. (a) Heshusius, es a Apud Co-
 egiebekis. Calvinus azt írja, [b] hogy Luther, Istennel feo A-pum Dial. 5.
 postola volt, és nem eo szolgált, hanem az Isten eo általa, Beza, ca. 26. fol. 537.
 (c) Istennel valóztat ekeztenc, neuezi cotet, Schlusfelburg. b Calvin. com.
 fol. 124. azt írja, Hogy Luther volt amaz Angial, melliet az egh Pighium, de
 keozsepot lata Z. Janos Apocal. 14. Illyricus eoter, (d) An-lib. arbit.
 giatnac, s Illiesneueze, Seor eme verseteket szerzec eo rolla. c In Iconibus,
 (e) Christus habet primas, habest tibi Paule secundas, Vide Reginal.
 At loca post illos proxima, Luther habet, lib. 3. cap. 6. fo-
 Vegre Chytraus azt írja, (f) hogy a Christus malahtia, es a lio 426.
 hit igazaga esmeretire, soekal báznosb Luthernek a Galatabeliek-d In cap. 14.
 bez irt leuel magiarahtasa, hogy sem a Hieronymus, Basilius, Cy- Apocal. Regi-
 rillus, Origenes, Nehtanzenus, Hilarius, es a teob Doctoroc irasi. nald. lib. 4. ca.
 Miuelhogy pedig, mulus mulum scalpit, a ruhés kéz egimast 18. fol. 969.
 vakaria, (g) Et bos boni, asinus asino pulcherrimus, Igy yr Me-e Spangember.
 lanthonnac Luther, (h) A Hieronymus, es Origenes magiara- conc. 13. de Lu-
 zasi, csak alkoholatlan hiszagoc a te irasodhoz kepest. Hogy a Z. ther. alii apud
 Pal beacsulleri helien maraggion, azt nem mondom, hogy megh Serariu, Thefi
 halattad Z. Pal, elegh ha eo utanna, te vagi eseo, Ama Locos 67. de Apostol.
 Communis, keoniurul azt mongia Luther, (i) hogy melio vol-f De studio
 na a Z. Iras keozte samlatni, (k) Mert oluafid el mind a Do-Theolog. recte
 etorokat, es megh latod, hogy a Z. Iras utan, nincz ennel iob keo-inchoando.
 niu, (l) A Melanthon Apologiaia pedig, az Aniahtentegyhaz Vide Iurgeni.
 Doctori, még a Z. Agoston irasinalis, iob, Es amaz eo keoni- Nullus & Ne
 uerul, melliet az utan, (m) Jocos communesneuezenec a mo, cap. 11.
 Lutheristac, illien verset ira, Stigelius lib. 2. Poemat. g Plato. apud
 (n) Explicet inuisti, quod sic oracula Christi, Laert. lib. 3.
 Nullum hoc in terris, (o) sanctius extat opus. h Prafa. Com.
 Calvinus eo maga, mint megh dicfire magat, (p) halloc Philp. ad Ro-
 nem reghen, kit az eo tanituan, giakran (q) Prophetanac, ma. an. 1522.
 Isten emberenek neueznec, (r) quo, nemo unquam melius, pru- 22. Iulij.
 dentiis, clarus, & illustris, de rebus diuinis, & religione scripsit. i Tomo 2. lat.
 Bbb De Wiit. an. 46.
 fol. 457. Prafat. De Sermo arbit. k Coll. Mens. Isleb. an. 66. per Gaudis. ca. 22.
 De Concionator. fol. 275. l Ibid. cap. 58. de libr. Patr. fol. 525. m Supra fol. 47.
 ni Justus Calvin. in c. 42. Lyrin. o Nec Biblia. p Supra fol. 81. q Vide Es-
 ward. lib. 4. ca. 61. Irenai. r Beza in Iconib. R. 3. apud Iustum, loco citato.

a *Proner. 13.* De miuelhogy, (a) a keneliec keozt mindenkor visanonas va-
v. 10. gion, nem így solnac Lutherrül a Caluinistac, kik azt iriac,
b *Confess. Ti.* (b) Hogy noha Luther magat Christum Apostolanac nenezi, de
gunkapud Re, bizoni az Eordeogh Apostola, kiül megh geozetec eyeli veseke-
ginalt. libr. 3. desébe. Zwingliushis azt iria, (c) Hogy egy viseli magat Lu-
cap. 6. fol. 435. ther, mintha az Eordeogtül megh szállator volna. Gesnerus Lu-
c. *Respons. ad thet.* (d) fel fualkodot, semptelen ember nec nenezi, a Tigu-
Confess. Luth. rinusoc, (e) Vakmereonec, Eordeogtül vezterter tanitonac, a
Reginal. *ibid.* teob Caluinistac, (f) Ser feozeo Papnac, salmabel cinalt Pap-
d *in Biblio-* nac, Antichristus Vnokarianac, Christus hoberánac, temérdec por-
theca. nac, kinec irasi, sáitalan irtákkal, karomlassal, házug saggal, te-
e *Apud Ref-* lyc, Kit az Isten keuelisegeeri, mint Saul, ugy megh vere, hogy el
cium. *Mini-* vénen teolle a Z. Lelket, egy haragus, kenely, házugh Eordeogh
stromach. folio kezebe erezte. Ehez halonlokeppen tiztelic Caluinust a Lu-
10. theristac, (g) mint ez eleot megh mondam. Minec vtan-
f *Zuingl. Oc-* na eleo samlalta volna (h) Schlusselfburgius, mely isoniu
colamp. *Rain.* sitkockal illeri Caluinus Luthert, azt iria, hogy ezen nem kel
apud *Rescium* csudalkozni, (i) Meri az Eordeogh ezkoezinec, olytuladon-
fol. 86. saga vagion, hogy nekic csak az eo magoc ganeia tezie, (k)
g *Suprà folio* Magha a Luther irasanac egic letelebe, teob tudomant, beol-
45. 46. csefegh, hatalmas lélec vagion, hogy sem, sok keoninekbe a Calui-
h *Lib. 2. ar. 12.* nistaknac. Mi pedig helien haggiuc ama (l) Stancar mon-
i *Fol. 125.* datat: Az egy Petrus Lombardus tudost, hogy sem száz Luther,
k *Fol. 128.* két száz Melanthon, harom száz Bullingerus, negy száz Petrus
l *Lib. de Tri-* Martyr, eos száz Caluinus, mert ha mind ezekei egy mosarba
nis. apud Co- megh teorned, sem faczarthatnal ki beleolleoc, egy lott Theologiat.
pum, *Dialo. 6.* HARMADIK iele a hamis tanitoknac, mely a fel
cap. 15. *Resci-* fualkodot keuelisegbeol sarmazic, az Atkozodas, sitkozo-
um loco citato, das, karomlas, haborusagh, es ebbeol keouetkeozet part
fol. 27. Calui- ütes. (m) Az Isteni beolcsefegh nem karomlo, (n) hanem
no *Turcis. lib.* megh a búneoseoketis kegieffen dorgallia, Mert vgianis, (o) ha
4. cap. 17. folio az Angial, még az Eordeogot sem meré sádalmazni, sockal in-
946. *Iustum* kab nem kellene felebaratunkat sádnunc, tuduan, hogy a ki
Caluloc. citat. (p) bolondnac hiia az eo attriafiat, melto karhozatra, Es még
m *facor. 3. v. 17.* inkab nem kellene a feiedelmeket sádnia, (q) *Minuelhogy*
n *Galat. 6. v. 1.* e *Juda. v. 9.* p *Matth. 5. v. 22.* q *1. Pet. 2. v. 17.* r *Timoth. 2. v. 2.*

ezeket nézni kell, az Isten Parancsolattá berent, (a) *et a Patre Aff. 23. v. 1*
 pi feredelmek karomlani nem szabad, hanem a Christus pcl. *Exod. 22 v. 28.*
 dait keouetuen, (b) *Megh a minket karomlokertis, keoneo- b. 1. Pet. 2. v. 23*
 reogniúo kellene. Plinius azt írta, hogy (c) *ha sítokozodua 1. Cor. 4. v. 12.*
 vetic a keoment, iobban neo a sítoc vian, mint a dio fa, az ve- *c. Plin. lib. 19.*
 rés vian, Azt hissem az írték az atiafiac, hogy az eo kon- *cap. 17. Plin.*
 koiokis iobban neo ha sítokozodua vetic, annac okaert, ífo. *in Sympof.*
 niu csak oluafny mení sítokokat sornac minden rendbeli em- *d Lib. 8. Thef.*
 berekre. Luthernek lok vndoc sítokait (d) Coccius, (e) *art. 12. fol. 1121*
 Vlembergius, (f) Prateolus eleohozzac, es hogy beket hag- *Tomo 1.*
 giac azoknac, mellieckel az Angliai kiralt gialazza, az egész *e Causa 8.*
 beoestilletes. Nemet nemzersegrül így yr, az vialatos, (g) *f Lib. 10. in*
Deus me noluit in prudentum, & intelligentium manus incidere, Luther.
sed in bestialium Germanorum furorem, atq; amentiam, A Pa- g Tom. 2. cont.
 pat isoniu mint soggia, (h) *es mikor egíser halálra betegh duo Edicta,*
volna, miuelhogy niotehad napigh nem vizehetet vala, vólso va- Imper. an. 46.
let monduan tantuaninac, a Papa güleoljeget bagia nekik testa- fol. 445.
mentomul, vgiatis az Eordeogtül veot tudomannac, az atia- h Vitus Theo-
 fiuy güleoljegnel egieb kincze nem lehet, es bekefeget dor. *Prasat. in*
 nem hagyhatot eoreoksegül. Caluinus a Tridentomba coz- *Ioelem, Regi-*
 ne geolt feo tudos, es iambor Püspeokeoket, (i) *Barmoknac, nald. lib. 3. cap.*
Alymoknac, samaroknac, dižnoknac, Scošomos samaroknac, 1. fol. 376.
 Ee, neuzei, (k) *A Pápác keozkül pedig, nem volt, vgimond, i In Antidot.*
 eXer eZendeoüü fogua, a ki csak egy seor sállal iob volna Iudas- *Reginal. lib. 4.*
 nal. Az vialatos Bezat halhacza, (l) *Nostri, non tam Cardi- ca. 17. fol. 244.*
 nales, quam Carnales, Cynadorum collegium est, & quemadmo- *k In 1. Corint.*
 dam olim, ad pileum vocabantur serui, qui liberi siebant, *Ita 9. v. 5.*
 Papa suos, meritó pileo donat, sua infinita licentie, & Carnalis l *In Confessio.*
 libertatis simbolo. (m) *Episcopi, canes sunt, & porci, (n) Ca- Edita Heidel-*
 nonici digni qui ad Ecclesia gubernacula vocentur, si modo osten- *berg. an. 67. ca.*
 dant, quod sit inter ipsos & bipedes porcos, discrimen. (o) *Mo- 7. fol. 332.*
 nasteria sunt, Sodoma Cloaca, stercora inferorum. (p) *Theologi m Fol. 333.*
 precipui, sunt Sorbonagri. (q) *Presbyteri, raso sunt capite, ut n Fol. 341.*
 nec pilum boni viri habeant. (r) *Papa in vno Petro successit, o Ibidem.*
 nempe in abnegatione Christi. Ihon az oczmáni ember mi- *p Fol. 342.*
 ket met írnia, kinec fitalanlagiual egész keoniuec telic, es q *Fol. 315.*

a *Schlusſelbur.* mikor a Lutheriſtac ſemére veric látóſſagat, azt feleli (a) *libr. 2. artic. 1.* hogy az eo kurnai aſſele, ſeot megh a ſemérmefh teſteis, *tiſtab a fol. 14.* Lutheriſtac ſaiaanal. De miuelhogy ez eleottis emlekezénc, b *Fol. 3. &* (b) az Vytoc vtaratos ſitkairul, es altallom clak eleohoz- 45. 61. nys az eo vndokſagokat, nem ſolloc moſt teobbet e dolo- c 2. *Timoth. 3.* grul. Eſſele ſitkockal giüleollegéſſe. ténen a feiedelmeket, v. 3. veghre (c) partolkodalokat tamaztanac az eo feoldes V- d *Juda v. 13.* roc, es kirallioc ellen az Vy tanitoc. Mert vgianis a hamis e *Epift. 163.* tanitoc, (d) ollianoc mint a fel haborodor, *tengheri baboc*, kik f *Supra fol. 33.* a keuchilegh ſéletül fel emeltetuen, ſoha megh nem niughat- eſ 61. nac, A Donatiſtac egyhazi ſemelirül iria (e) Z. Agosſton, hogy g *Libr. 21. E-* hadakoztac, viaskottac, viſanonaſokat inditottac, Mihent Hus pſtol edit. Ba- tamada, mingiart hadat indita Zifca altal, a Luther predical- ſil. an. 58. folio láſa vtan, pártot üténec, es feiedelmec ellen fel tamadanac a 791. Lutheriſtac, es Caroli Ciaſzar, 's Ferdinand ellen hadat in- h *coll. Menſ.* dituan, (f) nem ſenuedéc, hogy a Teoreokeoc ellen hada- Iſleb. anno 66. koznanac a keresztienec. Clak elég h tamat vala Caluinus, cap. 2 2. De ottan Gallia, es Flandria az eo tetmeſet ſerént valo feiedel- Concionator. mec ellen tamadanac. Ennec okaert Erasmus azt iria Lu- fol. 276. thernecc, (g) hogy az eo keuchileghe, haborgo, es arulo elmeie i *ſu Chriſtia-* oka, e vilagon tamat ſok viſanonaſnac, Eo magais Luther azt na *Reſponſ. ad* iria, (h) hogy a Német Orſágba tamat paraſti hadba, valakic Caſarem megh eoleténec, eo ontotta ki aſoknac véret, (i) De vgianis Worm. ut. nincz nekem ennel nagio b geoneorúſegem, vgimond, mint mikor k *Vide Regi-* látom hogy az Enangeliomert, viſanonas, es habornſagb támad, nald. lib. 2. cap. mert így kell az Enangeliomnac teriedni, miuelhogy Chriſtus nem 4. fol. 160. bekeſegert, hanem fegiuert hozor e vilagra, e leon oka, hogy Lu- l *ſbid fol. 164.* ther [k] Smalchaldiaba eozue eſkütteté az eo fiait, a Cia- m *Alan. Cop.* ſzar ellen, [l] A Scotiai tanitoc az eo kiraline ázzonioc el- Dial. 6. ca. 24. len hadat inditanac, [m] Nemet Orſágba a paraſtſagb fel Sleidanius alij támad a Luther tanitoc intefibeol, es mind addigh hada- omnes. kozanac az eo feiedelmec ellen, mygh 100. ezernel teobbet n *Reginald. li-* le nem vaganac bennec, [n] Gallia hadat vin Beza, es eo bro 4. cap. 14. magais fegiuerbe eolteozuen, puskas kezzel predicallot az fol. 896. ex hi- eo hadanac, (o) Heluetiaba Zwinglius hadat indituan, eo ſtor. Franc. eſ magha- fol. 165. Alan. cit. o Petr. Coret. in. *AntiPolitico. cap. 7. fol. 92.*

RESZE.

maghais fegiuertes kezzel a harczon forgoloduan, 1531. ez-
tendeobe, megh eoletec, ki azt szokta vala giakran monda-
ni, [a] *Hogy az Euangelium Vért somiuboſic, es egy szerel- a Erasmus ad*
mes barattianac a Ciazar ellen valo párt ütelfrül így ira eg- *frat. Inf. Ger-*
giuit, [b] *Mely nagy bolondsagh ez, hogy ezt a Ciazarsagot man. apud Co-*
beocsüllünc, mellöt az a varas sem akar tizelni, melytül neue pum Dial. 6.
vagon e Ciazarsagnac? *Mr keozü van Nemet Orsagnac Ro. cap. 25.*
manal? De effele nehez dolgokrul okoson, es keues emberrel kell b Lib. 4. Epist.
tractalni, es hogy künnebben a Romai Ciazart le niomhat- *fol. 186. Vide*
nac, giakran kértet, es ingerlettec a Teoreokeotis, [c] ho- *Reginald. libr.*
gy hadakozzec ereoffen Magyar Orszagh ellen. Mikeppen *3. c. 6. fol. 439.*
azert, a Christus Euangeliuma hirdetése, oly bekefegét lze- *c Supra folio*
rez, [d] *hogy a kopia vasbel es fegiuerbeol sánto vasat csinaltat 33. Es 61.*
az embereckel, vgy az eoteodie Euangelista tudomania min- *d Isaia 2. v. 4.*
dent fegiuerre valtoztat, mert vgianis, noha, [e] *emberi ab- e Apoc. 9. v. 7.*
razatioc, es aſſoni ember moggiara valo haioc vagon, az Vy- *Es 8.*
toknac, de az eo foghoc, oroſlan fogh. Nem csak intefeckel
pedigh, hanem tudomaniocnalis nagy okot adanac az Vy ta-
nitoc, effele feiedelmec ellen valo partolkodasra, Mert ighen
iol mongia Beza, [f] *hogy az Orsagoc csendez allapattiaraf Prefat. nd*
annal iob mod ninczen, mint ha az emberec lelki esmereti, az *Condaum, in*
Isteni félelem alat tartatic, holot azert az Vytoc, minden Iste- *Nou. Testam.*
ni felelmet ki giomlalanac az embereckbeol, azt tanituan,
[g] *hogy senki semmi teoruenire nem keoteles, es hogy g Sup. fol. 24.*
bizonioson kell mindennec hinni, hogy eo el nem karho-
zic, *Es. c.* niluan valo dologh, hogy eok nagy szabadfagot a-
dánac a partolkodasokra. Ennec feoleotte, Caluinus azt ta-
nittaa, (h) *hogy mihent az ember az eo tudamaniaba kaphat, h Calu. libr. 4.*
ottan mingiart, megh menekedic, minden hitinel valo fogadasa- *cap. 13. n. 21.*
tul, Mert ha az Isten teoruenietül megh ment, vgimond, az
igaz tudomani, mentiül inkább megh ment az egieb külseo keote-
lessegekiülis? ezekhez hasonlo vala ama reghi Priscillianistac
tudomania. (i) *ſura periura, secretum prodere noli, es annac i Aug. haraf.*
okaert, eleitül fogua az Eretnekeknel nem volt semmi ereie 70.
a hittel keotelezet fogadasnac, mint (k) az Arius peldaia- *k Supra fo. 38.*
bol iment megh mondam, es (l) Samosatenus peldaiabol *l Niceph. li. 6.*
Cce
megh cap. 27.

NYOLCZADIK

a Theodoretus megh mutattia Nicephorus, mert vgianis igazan felelt Hor-
lib. 5. cap. 38. milda, a Perthai kiralinac, ki inti vala eotet hogy Arianus len-
b Niceph. lib. 11. ne, (a) Nem haznos ez, vgimond, neked, mert a ki Istenet
16. cap. 35. megh tagaggia, künnien megh tagaggia kiralliasis, annac oka-
9. 2. Pet. 2. v. 10. ett Theodoricus Arianus kiraly egy ighen kedues szolgaiat
13. Es 18. megh coleté, mihent az eo teueligefére hayla, azt monduan,
d Jnda. v. 4. 8. (b) Ha az Istenec adot hitedet megh segted, mentiül inkab
Es 13. 2. Ti- megh seged ennekem? Ez igy léuen, nem csuda, ha künnien
moth. 3. v. 3. fel bontiac a teueligeoc az eo friedelmeknec adot hiteket;
e Eccle. 19. v. 2. es eo rolloc méltan azt mondhattiuc, a mit egy Lacedo-
f 3. Reg. 11. v. 3. moniai ember az eo ellenseginec, *Unam esse fidem, apud eos,*
Num. 25. v. 2. si nocere volint, nec possint, omnem aliam infirmam.
g Tertull. Pra- NEGIEDIK iele a hamis tanitoknac, a faytalanlag,
scri. ca. 51. nu. Mert ezec, (c) a test utan, tisztatalan kívánságokba iaruán,
322. Epiphan. (d) a faytalanfagnac rabiai, Vgianis az Eordeognec ket feo
baref. 42. init. hadnaggia a bor, es az azzoni, (e) mely megh a beolcsketis,
h Tertu. de A- annira megh ezteleniti, hogy Salamont eo magatis, (f) a
nima. cap. 34. baluani imadafra viszi. A reghi eretnekec keozzul, elégh
Euseb. lib. 2. ca. tudoc olliat, ki torkig nem ult volna a feortelmességbé, (g)
13. Epiph. ha- Marcion eretneksége kezdeti, egi leani szerezme leon, Ezent
ref. 21. Iren. lib. iria Apellestrul, *Tertull. de Praescrip. cap. 30. Es 51.* Simon Magus a
1. cap. 20. nu. 3. bordelibol, egy (h) tisztatalan azzont veon, azen a pinzen, mel-
i Iren. lib. 1. ca. lien Z. Leiket akart vala venni, es ezt mindenkor maga mellet
24. Epiphan. hurezolta, (i) Carpocrates tanituanit vgian Eordeoghi mesterse-
haref. 27. gekreis tanitotta, melliec kel magokhoz csalhatnac az azzoni embe-
k Iren. libr. 1. reket, es tanitasa utan, a feret, templomba keozeslegé latorkettac.
ca. 9. n. 7. Es 13. (k) Marcus eretnekis effele szerelem indito mestersegeket
l Iren. lib. 1. ca. tanitot. (l) Saturninus szabadfagot ada mindennec a fustalan-
23. num. 10. sagra, es ez okon, sokan leonec eo tanituanit. (m) A Nicolaitac,
m Iren. lib. 1. (n) Basilides, (o) Az Origenistac, (p) az Anomaeufokis
cap. 27. Tertul. minden feortelmességbé merüluen, vgian szabadfagotis at-
Praescrip. c. 46. tac, minde buiasagra, (q) Cherinthus oly feortelmes ember va-
Epiphan. ha- la, hogy megh a menniei bodogsagotis, testi geoneorüsegnec itilte.
ref. 25. (r) Montanus hogy io peldat anna tanituaninac, két gonoz
n. Iren. libr. 1. azzont, Priscillat, es Maximillat, sem eyel, sem nappal, olda-
cap. 32. la mel-
o Epiph. baref. 63. init. p Suprà fol. 54. q Euseb. lib. 3. ca. 28. r Euseb. lib. 5. ca. 16.

la melleol el nem erezt vala. (a) Hermogenezről írja Ter- a *Contr. Her-*
tullianus, hogy teli hazaságh teoresfél, a Nouatianistakról *moz. ca. 1. n. 4.*
ezent oluasom (b) Cyprianusba, (c) Samofatenus Pal sohult b *Epist. 55. n. 6.*
el nem szakad vala, ket szep azzoni melleol. A Manichaeu- c *Enseb. lib. 7.*
sóc feortelmességerül beouen szol Z. Agoston, *Tomo 1. lib. 2. cap. 30. Vi-*
de *Mor. Man. cap. 20.* (d) A Donatista Püspeokeokrül írja *ceph. lib. 6. cap.*
Optatus, *quod multas inuenerunt matres, quas de Sandimonia-* 30.
libus, fecerant mulieres. (e) Iouinianusnac giaktan szemére d *Optat. lib. 2.*
véti Hieronymus a faitalanfagot, Seot azt írja, (f) *Hogy a- cont. Parmen.*
Zert coreghédic ily igben a Pelagius eretneksege, mert az azzoni *Augus. lib. 2.*
emberec szerelme által, sokakat megh csulnac, [g] Az Arius fai- *contr. Epistol.*
talanfagirul beo beszédrel szol az Alexandriai Püspeoc. Es *Parm. cap. 9.*
hogy a teob teueligeokrül ne szolliac, azt írja Z. Hierony- e *Lib. 1. contr.*
mus, (h) *Hogy nincz oly eretneksegh, mellier, a has, es ez alatt Iouin. cap. 2.*
valo resnec geoncorüseghe, nem alkotot volna, Es (i) *seleotte & 19.*
nehez oly eretneket talalni, ki a uizra eletet keduellie. f *Epist. ad Cte-*

De bekét hagiuan a reghieknec, lassuc ha az Vytokis, *siphon.*
a reghieci niomdokin iartac. Tuggiuc hogy csak nem min g *Apud Theo-*
niaian a hit faragoc egyhazi emberec valanac, kik hittel kő- *doret. li. 1. c. 4.*
teleztéc vala magokat, nem csak a faitalanfagh, de a hazas- h *In ca. 3. Hie-*
fagh nekül valo eletreis, mely fogadast szinte vgy tartozta- *rem. in cap. 13.*
nac be telliesíteni, mint a iambor hazas tartozic az eo tar- *Ezech.*
sanac ador hitit megh tartani, ha szinte a meniegzeo vtan i *In cap. 9.*
mingiart fekelies kor betegsegbe esneiekis, Mind az által, *Osea.*
Catus azzoniert farba ruga Luther, Pomeranus, Bucerus,
Oecolampadius, Munsterus, Pellicanus, &c. a czukliat. Ca-
rolostadius, Brentius, Zwinglius, a kamsat. Azt írja maga- k *Coll. Mens.*
ról Luther, (k) *hogy mikor az eo tanitasat el kezdé, minelbo-* fo. 526. & 400.
gy megh nem nozest vala megh akkor, csak megh nem bolondult, *apud Caluino.*
az azzoni emberec szerelme miat, Mert vgianis, (l) *Nincz Turcic. libr. 2.*
geoncorüsegeb dologh az azzoni ember szerelmenel, (m) *Es mi-* cap. 11 fol. 258.
uelhogy a firsu es azzoni allat egy mas nekül nem lehet, (n) *Ha* l *Supra fol. 82.*
nem akaria az azzonia, ieoicon eleo a solgalo leania, (o) *Es ha* m *Sup. fol. 59.*
egy felesegh nem elég, mind addigh valogathat ember a felesé- n *Sup. fol. 60.*
gekbe, mint a medue a vadd keortuelibe, mygh kedue Zerent. o *Sup. fol. 76.*
valot nem talal, ha egiser's mind tizesenel kellis felesegenec len-

a Respons. ad ni, Zwinglius azt írja, (a) hogy mikor az Euangeliumot kezdé
 libr. Luth. de hirdetni, vgy fel geriedtec benne a fitalan künaságoc, hogy min-
 Sacram. Cal- den gondolattia csak abba forgot, hogy az eo teste dñheollegenee
 uino Turcisl. eleget tenne, Erasmus írja, (b) hogy egy barátol leot Luther
 4. cap. 22. folio predicator ezent vallotta magarul, (c) Es en magam laitam, v-
 1623. gimond, heuen eztendeos seokeot baratot, ki egy vizzaaggot ko-
b Supra folio fara geriedezer. Ha pedig reouideden megh akarod erteni,
 30. mely ighen be gazoltac az Vy tanitoc, minden fitalansag-
c Lib. 20 Epist. ba, halhacza mit yr egy iambor tudos ember, (d) Oeco-
 ad Ioan. Bib- lampadiusnac, egiser's mind, két felesége volt, Bucerusnac ha-
 liop fol. 714. rom, Farelliusnac negy, Cnoxusnac eot, Heizerusnac tizen harom,
d Fenarden. in Bocoldusnac tizen eot. Calvinus egy gonoz azzoni, es egy lator
 Epist. Iude v. Pap fia vala, mini semere veri Heshusius, Iusfagaba a Sodo-
 4. fol. 109. miaert, tuzre itiltetec, de kegielembeol, (e) csak egy iuzes lihomu
e Itatestantur belieghet futenec a vallara, Sok csauargasa utan Geneuai tanito
 Bolsec. Panta- leon, es noha megh hazaodoc, de az utannis, sok hazaasagh teo-
 leon. Theuen. ressel rutita magat. Beza az eo tanituania, (f) hasonlo lator-
 Demochares, sagokba teleksec, es hogy senki ezt megh ne tagadhatna, eo maga
 Vagnerius, 1548. eztendeobe, ki niomtata az eo latorfaginat coreokeos bizo-
 Schlusselfburg. nisagat, Candidauat, es Andebertus neuu isu legennet valo fital-
 lib. 2. art 9 fol. lansagit. Ez utan Parisbol, egy sabo felesegenel seokes Geneuaba,
 72. mellet soha visa nem akara adni, E mellet, vezereken, a solga-
f Preter alios, lo leaniatis terhesse teue, es ereos ornosfagockal, megh cole mehe-
 Schlusselfburg. be az eonneon fiat. Ez utan Franczuba esec, es a mely Fran-
 lib. 1. art. 21 fo- cüz verseket betegsegebe ira, ki niomtata Geneuaba, es ezekrül
 10. 92. bizonisaginc, nem csak Bolsecus, ki sok eztendeigh Calvinussal es
g Ude Mini- Bezuat Geneuaba lakot, de Lindanusis in Dubitanio. Sanctes
 stromach folio respons ad Apolog. Genebrard, in Chronico. Prateol. Surius, Fa-
 75. bricius, a Lutheristac keozzul Heshusius, Schlusselfburgius. A
h In Scuto fi- Calvinistac keozzul Carpentarius, (g) es egiebeku. A teob
 dei. Calvinistac pedig, vgian a hit agaati keozibe irac eme mon-
i Libro Galli- daszt, (h) Hogy sem firsu, sem azzoni allat, Negied, vagi eoteod
 eo. Sacrum a- napnal touab, nem lehet egimas nekül, Es mikor kiralioc ellen-
 rarium Fran- fel tamattac volna Galliaba a Calvinistac, sok varasokat, 's tar-
 cia. tomaniokat fel dulanac, es magoc azt iriac, (i) hogy ebbe a
 rablasba, tizen ket ezer, 's harom száz azzoni allatokon, es leanzo-
 kon

kon teotoc ereofakor, solnan csak azokrul, kiknek fel iedzetes
 vala kissebsegec, noha negy enninnis voltac, de a teobbit fel nem-
 iegiezhetec. Es vegre a Caluinus iskolaiabol Vy Adamitac tama-
 danac, kik eyel cozue geoluen a serelem hazaba, valogatas ne-
 kül keozeslegb latorkottac. Ezeket es teob effele dolgokat,
 yr Feuardentius. Es adna az Vr Isten hogy szemunkel ne
 latnoc, mely ighen el arada a faitalanfagh, ez Vy tudomani
 vtan, mely a beoyteolest karomlia, a Ciliciomot, es Discipuli-
 nat ingien sem tuggia mi allat, es a tiz Parancfolatra, (a) a Sup. fol. 24.
 nem itili keotelelnec a kereztien embert, es igy a hatodic
 Parancfolatnac nincz helic eo nalloc. De vegre ezekben
 veszic magokat, mert vgianis, (b) A mi hazunknac giala- b Hieron. Epif.
 zattiat, legh. volssor tuggiuc, es a mi fiainc, s feleségünck verket, ad Sabinian.
 mikor a somzedag enekli, sem tuggiuc. Ezekbeol megh te-
 czic, hogy az Vy tanitoc giümeolcze, hasonlo, o Sodoma
 helien termet almahoz, (c) mely noha küül szép, de mi- c Sapient. 10.
 hent ezt megh illeterd, hamua, es füste leszen, kiuel az Isten v. 7. Tertu. A-
 ielenti minemü giümeolcze legien a faitalanfagnac, mel- polog. cap. 40.
 liert Sodoma el vesze, mely szépnec teczic, de csak kin, es num. 534. Jo-
 fiust marad vtanna, Apocal. 14. v. 11. vgy az Vy tanitokis csak seph. Aug. Ta-
 füstteot es hamut hannac az emberec szemébe, es egieb giü- cit. Egesp. 1.
 meolcseoc ninczen. Ez okon (d) az eseo nekül valo feol- pud. Pamel.
 beokheoz, hasonlittatnac, mert a keuelifeg miar, fen iarnac, ibid.
 (e) es akar mely tudomani seletül ide s iona haniatnac, de üd- d. Juda v. 12.
 uoosseges, (f) tudomani harmattianal, nem neuelic az Isteni 2. Petr. 2. v. 17.
 felelmet, mint az Apostoloc, kiket az iras, haznos (g) fel- e Ephe. 4. v. 14.
 beoknec neuez, hanem csak az Euangeliom emlegetesuel f. Dent. 32 v. 2
 tettetic, hogy eokis felheoc, es eonteozic az Isten mezeiet, 8. Haia 55. v. 10.
 magha souani fellegec leuen, a nap fintis be feodeozic, s a 8. Haia 60. v. 8.
 feoldet sem eonteozic, Es minden dolgoc csak (h) tetetec, b. Prouerb. 25.
 es kép mutatás, es a mint Z. Iudas iria, (i) Ollianoc mint az v. 14.
 cozzel viragzo fá, mely nem csak giümeolcseot nem ter- 2. Tim. 3. v. 5.
 empt, de seot ielenti, hogy hamar megh szárad effele fa, E- i. Ibid. v. 12.
 zeknekis azért viraghos a nieluec, de megh szárad iambor-
 agoc.

Sok teob festekit szamlalliac, eseo a reghiec, a hamis
 D d d tani-

a Aug. 4. de Bapt. cap. 20.
b Prescrip. ca. 41. nu. 255.
tanitoknak, (a) Mert mikeppen a reszeglégh egiedül nem iár, vgimond Z. Agoston, hanem sok verkeket hordoz maguál, vgy az Eretnekséggel mindenkor sok verkec vannak, (b) Tertulianus pedig az eretnekec erkeolcít fel iruan, e mai tanitokat tulaidon festekeekkel eleonkbe aggja.

c Vide Reginald. lib. 2. cap. ult. in fine.
Gondold megh immar kerezien oluáso, (c) Hihetseges dologhe hogy az Isten efféle tanitóc által akarta volna az eo tudomaniat megh Vytani, (ha szinte az eo Niaia tellességgel az eleot ki giomlaltatot volnais, mely lehetetlen dologh) kikbe, mint egy eleuen tükeoreokbe, niluan lattiu, az irasba fel iegzet, hamis Prophetac beliegit, magoc vifelesit, tulaidonsagit? Hihetseges dologhe, hogy a tizta, alazatos, zentsegh szereteo Z. Lélec Isten, ezeket a fajtalan, keue-ly, haborgo, partolkodo reszeges, embereket, Luthert es Zwingliust valasztotta az eo igaz tudamannia eppitesere. Kikbe megh csak külseo abrazattia sem teczet akár mely vekoni tiztesseges eletnec, es iambor-fagnakis? A mely Isten reghen, csak egy tartomani, es váras teueligefene el rontasaris, iambor es zent Prophetakat szokot vala küldeni, ki hiheffe, hogy most ez egész vilagh oktatására, az eo el romlor Ecclesiaia eppitesere, illien fajtalan bakokat valasztot volna?

d 1. Officior. Aug. 14. Cit. nit. cap. 11.
e Seneca, De breuit. vite cap. 6.
f 3. Etich. c. 10. D. Thom. 12. q. 73. art. 4. ex Gregor.
g. Fohi 4.
(d) A kikbe semérem vagion, vgimond Cicero, ha szinte furdalliais a buiasag, el tirkollia semérmesen az eo indulatit, kibeol megh teczie, hogy ez a geoneorúségh, gialazatos, Mert (e) Licet auaros, & iracundos, ac bellicosos enumeres, omnes isti viriliter peccant, In Venerem projectorum, in honesta est labor, Azert mongia (f) Aristoteles, hogy noha sok nagjok verkec vannak, de gialazatosb nincz a fajtalanagnal, Megh hallóc pedig, hogy vgian dicsekedneki az Vy tanitóc latorlagokba. A mint ez eleot (g) megh mondam, a Lacedemoniabeliec, nem akarat, a lator embernec, megh haznos tanacsatis be vonni, feluen, hogy hitele ne lenne a io tanacsznac, a tanacz adonac latorlagaert, kit bizoni sockal inkáb megh gondolt a zent Lélec, es nem akarta, hogy az eo Prophetaba, a hamis tanitóc belieghi lattatnana,

KILENCZEDIK RESZE.

HOGY LELKI ESMERE TEK

ELLEN KEZDEK EZ VYSAGOT,

a hamis tanitoc.

Hamiságnac oly tulaidonsága vagion, hogy soha az okos ember értelmet meg nem niugortia, hanem mind addigh mygh az igazságra nem iut, küleombeozeo velekedese habaitul ide's toua hordoztatoc, (a) Mert csak velekedes, v- a fren. libr. 4. gimond Irenæus, valami a teueligeoknel vagion, (b) Es az cap. 60. n. 2. eo magoc lelki esmereti sem ad batorisagot nekic. Ennec okaert b Terull. Pra- Z. Agofton, a poganioc teueligese bizonyos ielenec mongia scrip. cap. 31. n. aztis, hogy eo magoc sem hittec a mit tanitottac, (c) Mert 182. Et Luth. Seneca mondasa ez, vgimond, hogy a beolcz ember az Isteneket in 1. Reg. 18. ad vgy tiszteli, hogy meg emlékezzec, ezeket sokasbol, nem sükség- marg. beol ily rendeltetni. Varro pedig, (d) Valamit az Istenekről c Aug. 6. Ci- irtam, vgimond, ighen künnien meg tagadhatom, mert effele uit. cap. 10. dolgokról az ember csak velekedhetic, az Isten lehet bizonyos. d Lib. 7. ca. 17. Szinte illienec az Vy tudomanioc kezdeoy, kik soha nem hittec eo magokis, a mit el hitettec az embereckel. Ezt nem mondanam, sem itiletet nem tennec a más ember lelki esmeretirül, ha conneon magoc nem irnac, magokrul.

L V T H E R oly alhatatoson kezde az eo tanitasat, c Prefat. Lat. (e) hogy az Istennel bizonyittia, hogy veletlenül, nem akarattia-Tomo 1. Wit. bol, nem sanszandekal akada ebbe az visauonasba. De minec an. 1545. Et vtanna el kezdertem vala, vgimond, az emberec velekedese es Philip. Tomo dicfiredi izgat vala engemet, Ecker pedig mely io készület- 2. an. 46. in tel volt a zent Lélec malasztia vetelere, így aggia eleonkbe, Prefat. En az Istent meg dühült haraggal küleoleom vala es ellene su- f Sleidan. Pra- golodom vala. Es minec vtanna ebbe akadais, (f) ennihan- fat historia, Es sor kére Leo Papat, hogy csak az eo ellenséginec Parancsollia lib. 1. an. 19 fol. meg, hogy veztegh legienec, ez utan eo sem akar egy sotis sol- 15. lib. 2. ar. 20.

D d d 2

lani fol. 23.

a Coll. Mens. lani az Indulgentiakról, es a Romai egyház ellen. Nem reghen anno 66. Isleb. halloc, hogy azt monda, hogy (a) Z. Pal nem hitte mind a per Gaubis. ca. mit tanitor, mint en sem hiszem az coreoc eleter oly ereos hittel, 13 de sice 30- mint az emberec iulic. Nemis io volna, ha mind azt czeleked-perib. fol. 191. neoc a mit az. Istén Parancsol, mert így eotet házugga ienneoieoc. b Tomo 5. lat. Masut azt iria, (b) hogy noba azt predicallia, hogy Christus a Witt. an. 54. teornent el rontottaa, de ezt eo maga sem hibeti. Ti isiac, vgi-per Luffi, In mond, kik a Papista hitbe soha nem kaptatoc, künnebben el hi-ca. 2. ad Galat. kezitec ezt. (c) Mi pedig soha ki nem vethetiuc süünkbeol. fol. 321. In ca. hogy az Istén Parancsolati megh tartasara keotelesec vagiunc, es 4. fol. 374. suntelen azzal furdal lelki esmeretiunc, hogy ighen küniü volna, c In cap. 3. ad a meniorsag uttia, ha elég volna az üducofsegre, az Euangelion Gal. fol. 331. halgatasa. (d) Jai aert nekem, mert mygh Papista voltam. d Coll. Mens. hittem valamit a Pápa tanitor, most Christusnac nem hibetec. cap. 2. De bo- Lipiabi mikor Eckiusfal disputal vala, es intenech hogy czen-nis oper. fol. 37. deizen, s Isteni felelemmel vetekednec. (e) Ezt, vgimond, e Prateol. lib. nem az Isténert kezditem, sem az Isténert el nem vegezem. 1. cap. 5. de ha- Mely czendez elmenel vitte pedig veghez az eo tanitalat, ref. Copus Di- hallacza. (f) Giakran az en lelki esmeretem furdalafabol csak alog. 6. cap. 33. nem el karhoztam, mely azt veti vala eleombe, Te vagy oka, hogy auritis testibus enni Papoc, barátoc, Apaczac, megh segtec fogadasokat, (g) probant. Csak te egiedül ertedé az igazsagot? A reghie mind vakoc vol-f (oll. Mens. take? S meczez, es mint adhacz samot enni lelkec veszedelmi-cap. 25. De riül? (h) Quoties mihi palpauit tremulum cor, es reprehendens Damon. folio obiecit. Tu Solus sapi? Toine errarunt uniuersi? Tanta sacu-301. la ignorarunt? Quid si tu erres, es tot tecum in errorem tra-g Capit. 1. De has, dammandos aternaliter? De effele kifirteteket Luther, Verbo Dei, (i) clak a hala deorgeseuel kerget vala el. Luther nec sok fol. 11. cap. 7. de tob effele mondasit hozza cleo (k) Vlembergius, (l) Iustus Christo, folio Calvinus. (m) Feuardenius, es a teob dolgoc közt, Luther-115. nec imillien mondasit hozzac eleo, [n] Ha isiac volnec nem b Tomo 2. lat. akarnéc predicalni, egieb dologhoz kezditem. Akartam volna Witt. an. 46. ha soha ezt a visauonast el nem kezditem volna, Es ha tutam fol. 257. lib. de volna, hogy erre usson a dologh, be dughtam volna samat. Mi-Abroganda kor Missa. Vide de Eccles. fol. 30. i Sup. fol. 16. k Causa 15. l Apolog. fol. 78. m In Iren. lib. 3. cap. 4. num. 8. n Feuard. lib. 15. Theom. cap. 2. fol. 216.

kor egy predicator azt monta volna Luthernek, hogy eo maga sem hiheti, a mit predical, (a) Hala Istennec, vgi-a *Matthesius* mond, hogy nem csak nekem vagion így dolgom. Masut azt *Conc. 12. de iria*, (b) hogy ighen akarta volna, ha *Carlostadius* el hitethet - *Luthero*. te volna eo velle, hogy az *Vr Vacsoiaiaba* nincz ielen a *Christus* b *Epist ad Ar.* teste, mert ezzel sokat arthattam volna a *Papának*. (c) Ha a *geni. Vide Co-* Pápa megh engedne, hogy a *Papoc* megh házafodnának, en megh *pum. Dialo. 6.* tiltanam, Ha az *Vr vacsoiatiat*, két *sin* alai adna, en egy *sin* *cap. 33.* alai adnam, vagy mind a két *sin* el haginam. Es vegre vgian c *Locis citatis* *Caluinistana* leon eo inaga (d) *Luther*, *Phileoppel* egietem - ab *Ulemberg.* be, mint ez eleot megh mutatám.

citato.

MELANTHONIS tellies eletébe ide's roua ha- d *Sup. fol. 47.* bozot, es azt möngiac sokan, hogy vegreis *Caluinista*, aua- e *Ulemb. cau-* gy *Neminista*, az az *Atheus* leon. (e) Mikor pedigh Augu- sa 15. fol. 515. staba megien vala 1530. eztendeobe, egy *Ioannes* a *Velberg* *Iustus Caluin.* neüü *Catholicus* feo emberre akada a vendegh fogadonal, in *Apolog. fol.* kerdeni kezde a feo ember, Mit kellien neki cselekedni, c 79. *Feuard. in* hitben valo vizsauonafba, *Phileop* azt adá tanaczul, hogy a *Iren. lib. 3. c. 4.* reghi hitbe alhatatoson megh maraggion, *Enis banom*, vgi- num. 8. mond, hogy ebbe keoteleoxtem, es oly *Vyam* nincz, melliet el nem f *Coll. Mens.* meczernek, ha minden irasim el temeternenes, de immar ighen *Isteb. anno 66.* be gazoltam e dologba.

cap. 9. de pec-

cat. fol. 138. ca.

CARLOSTADIUS mely io lelki esmeretü em- de *Scholis, fol.* ber volt, abbol megh teczic, a mit *Luther* yr, (f) Mikor 574. vgimond, *Wittebergaba* egy *Doctort* akarna rendelni, így solla, g *Sup. fol. 85.* Tudom hogy halátos bünt cselekešem *Doctrokat* rendeluen, De g *Nem sabad* minel hogy két forintom iar ebbeol, en teged *Doctora* teslec. Effé- *Doctorra ten-* le emberekre kellé lelked üdueosseghet biznod, kereztien ni senkit. b *Schlusfel. lib.* ember, kik, csak ket forintertis, (g) hitec, es lelki esmere- 2. art. 9. fol. 68. tec ellen, akár mitis cselekeznec?

(h) *Oecolampadius* pedigh, 1529. eztendeobe, a *Hassiai* *Feuard. supra,* *Landgrofnac* azt monda, Aita volna *Isten*, hogy ackor vagatot es apud eum, s volna el a kezem, mikor irnia kezdettem az *Vr Vacsoiaiarnul.* *Schutz causa* A teob *Caluinista* ranitoc, vgimint *Bullingerus*, *Zwinglius*, 15. aa *Geneuai*, *Tiguri* tanitokba, vgian ezen gonoz lelki esme-

E e e

ret

K I L E N C Z E D I K

a Schluffel. Es ret volt, mint beoueon megh mutatiac, a (a) Lutherista Feuard. loc. ci- es Catholicus Doctoroc, Es minec vtanna Schluffelburgius. ta. Iustus Cal- egy illien titulust irt volna, (b) Calvinista titubante conscien- uin. Apolo. fol. tia causam sacramentariam agunt, azt iria hogy 1525. ezten- 79. Reginald. deobe, Carolostadius a Calvinistac apia, Luthernecc azt irta, lib. 1. cap. 5. fol. (c) hogy eo, csak elmecie elesites okaert irta, a mit az oltari Zent- 44. Ulemb. segh ellen irt, nem, hogy valoba hinné, a mit irt. Calvinusis nem b 7llo lib. 2. ca. egyfzer iria (d) Westphalus ellen, hogy eo késs azt hinni, a 9. fol. 68. mit Phileop hisen, egy ember ertelmehez keotuen az eo hi- c Feuard. lib. tit, mint az (e) Angliai tanitoc az eo kiralineioc ertelme- 3. cap. 4. nu. 8. hez keotec vallásokat.

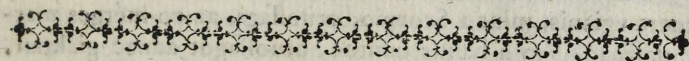
in tren.

Ezekbeol megh teczie, honnan szarmazot az Vytok- d Vide Schlus- ba, amaz ighen nagy alhatatos alhatatlanlagh, melyrül (f) selb. sup. fol. 47 ez eleot emlekezenc, kiknec minden tudomanioc, csak egy Feuardent. 15. ideigh valo, es a mint Luther szol, (g) PRO TEMPO- Theomach. ca. RE iria Sacramenta ponenda. Ennec azert, nem egieb az o- 2. fol. 217. ka, hanem hogy soha valoba eo magoc sem hittec, a mit e Sup. fol. 58. tanitottac, Es igy, (h) egyfzer lelke vezese alai a Heluetiai f Sup. fol. 43. Sacramentariusc vallasához keote maghat Luther, az utan, eze g Sup. fol. 72. karhoztata, kibeol az eo vndoc alhataitansaga megh teczie, azt h Admonit. iriac a Heidelbergaiac. Es a mint az eleot megh mutatam, ad lib. Concor. vegre arra iutnac, (i) hogy a Zent raast sem beocsüllic fellieb fol. 232. Terentiushal, Atheusocka leznec, (k) Christust semmire bea- i Fol. 32. 33. csüllic, es a mint Beza iria eo magariul. (l) Nos propter infi- k Fol. 68. init. tam in nobis corruptionem, ita aduersum nos ipsos coniurauimus, l In Confessio. ut si Deus nos duntaxat admoneret, fore, ut salutem nostram in cap. 4. artic. 5. Christo inueniamus, simus eum ludibrio habituri. Quod si pra- fol. 49. Edit. terea adderet, nos credendo in Christum, percipere fructum uni- Heidelberg. us illius remedij aduersus mortem, ne id quidem nos inuaret an. 67. nam non minus difficile nobis fuerit, velle credere, quam difficile m Sup. fol. 32. fuerit, cadaueri volare. Vegezette, a fok ide's toua valo ha- Es 33. Abiai- bozas, es viszauonas keozt, vegre arra iutnac, (m) hogy az lar. Epist. 190. egész kereztieni vallast, csak velekedesnec iulic, es Mahomettel apud D. Bern. egietembe, azt tanitiac, (n) Hogy kiki mind üdneozül az eo Dochita apud hitibe, es vallasába, kik ellen malut (o) beoueon szollot- Euseb. libr. 6. tam.

Ezek-

c. 10. aliás 12. u. Erasmus de Sarciend. Eccles. Conc. o Thesi 4. de Ecclesia.

Ezekbeol megh teccic, hogy az Vyrantókhoz illic, a-
maz eretnekek tulajdonlaga, 2. Timoth. 3 v. 6. Hogy mindenkor
tanulnac, de a tudomannac alhatatosságára nem minac, hanem
alhatatlanoc, es bizontanoc, eo magokis, es mikor megh te-
kintic az eo vallasoc mi voltat, nem tuggiac houa hayczac
feieket. A reghi keresztieneknek pedig, küleomben vagi-
on dolgoz, Mert a mint Tertullianus az eo neuével szol,
(a) nekünk nem sügsegh tozab faradnunc az igazsag keresése- a De Prescrip-
be, mert mikor hiszunc, nem keresünk hitet, holot leghelesteoris, cap. 8.
azt hiszuc, hogy ennel egiebet nem kell hinnünk. *Quarendum*
est donec inuenias, ubi inueneris, credendum, & nihil amplius,
nisi custodiendum quod credidisti, dum hoc insuper credis, aliud
non esse credendum, ideoq; nec requirendum. Mert Z. Ago-
stonnal, azt alhatatosan hiszuc. (b) Hogy valaki az Ania- b Aug de Fi-
Zentegyhaz eggyeslegetül el szakad, az Isten Országába reszes nem- de ad Petr. ca.
lehet, ha megh nem tér, ha sinie, minden ióságát Isten neucbe el 37. 38. & 39.
özlogatua, es eo maga Christusert halali benuadeis.

T I Z E D I K R E S Z E.

HOGY SEMEMBER, SEM

ISTEN ELEOT. OKAT NEM AD-

hattiac az Vytoc, a Romai geolekeozettül
valo, elszakadásoknak.

Iakran int az iras, (a) hogy ne higgiünk künnien
akar mely tanitonakis, Mert (b) a ki künnien el a 1. Joa. 4. v. 1.
hiszen akár mitis, alhatatlan. Azert, hogy az em- b Eccl. 19. v. 4.
ber okoson higgién valamely tanitonac, nem
elég, hogy a kialto hangos szauár, es meréz
hirdetefet hallia, hanem sügsegh, hogy az eo tanitasa igaz-
sagat bizonyos okokból es jelekbeol megh esmerie, Mert
vgianis valamikor az Isten megh akarta Vytani az Aniazen-
tegyhaz allapattiat, es valami változtatast rendelni az Isteni

T I Z E D I K

tízteleibe, oly tanitokat küldéot, kik csudalatos cselekedetekkel, megh fedheterlen eleteckel, ieouendo mondasokkal, es egieb efféle bizoniságokkal, megh mutattac, hogy
a *Exod. 4. v. 1.* eok az Vrtul küldettec, es igazat tanitnac, Mint (*a*) a Moyses, (*b*) Christus Vrone, (*c*) Apostoloc es az eo vtannoc való reghi zent Doctorec peldaibol, megh teczie. Mert iol-
b *Joan 15. v. 24.* lehet, a mely tudomani egyszér megh ereöfittetet csuda te-
c *Mat. 10. v. 8.* teleckel, es egieb bizoniságokkal, nem szügsegh, hogy Vy-
Mar. 16. v. 20. onnan megh ereöfittesec, de az Vyonnan kezdet tudoman-
1. Cor. 2 v. 4. nac senki efféle bizoniságoc nekül nem hiher, ha koczkara es szerenczére nem akaria üdueoffeget vetni.

Azt mondom azért, hogy sem az Isten eleot, sem az
d *Jren. lib. 4. c.* emberek eleot, sem az eonneon lelki esmeretec eleot, nem
14. n. 7. Tertul. adhattiac elegseges okat az Atiasiac, az Vy tudomani kez-
de Trinit. c. 18. desenec, es az Aniazentegyhaztul való elszakadasnac. Es
nu. 86. Aug. reouideden, most csak harom okát adom, miért nem ment-
18. Cuius c. 47. 18. Cuius c. 47. hetic e dologba magokat.

e *Deutero. 32.* E L S E O oka az eonneon. fariat vallásokbol vétetic,
v. 31. mert vgianis, mint a Scorpio, oruoflaga, az eo mérges mar-
f 19. Cuius ca. dosafának, Vgy a hamis tanitoc, oruoflagot adnac giakran,
23. az eo hamis tanitasoc ellen. [*d*] Nincz annel ereöb bizoniság,
g *Apolog. ca.* mely, az igasság siniessegetül megh geözetet ellenségtül, adatic, Ez
23. num. 358. okan a reghi Z. Atiac, giakran a keresztien [*e*] hitnec ellensé-
367. 372. git tamaztiac bizoniságul, es ezeknec itiletibeol bizonittiac
h *Lib. 4. ca. 15.* a keresztien hitnec igasságat. Z. Agofton, [*f*] a pogani Iste-
num. 10. nec bizoniságibol megh mutattia, hogy Christus artatlan, es
i *De Consen.* düscossegebe lakożic. [*g*] Tertullianus, [*h*] Irenaus, [*i*] Z.
Euang. c. 15. Agofton iriac, hogy mikor a poganioc az Eordeggeoktül tuda-
k *Niceph. lib.* kożnanac Christus Vrunkrul, eotet igaz Istennec neueztec, Scot
1. cap. 17. Apollo illien bizoniságot teon eo rolla.

l *Apolog. cap.* [*k*] *Me puer Hebraus, diuos, Deus ipse, gubernans,*
21. num. 329. *Cedere loco iubet, tristemq; redire sub Orcum,*
m *Cap. 5. n. 54.* *Aris ergo dehinc taciturnus, abscedito nostris.*

n *Cap. 2. n. 24.* Azonkeppen Tertullianus, a keresztienec rekellatessége,
Vide Beilar. es a mi Vranc artatlanlaga bizoniságara [*l*] Pilatust, [*m*] Ty-
Tomo 1. in 10. berist, [*n*] Pliniust tamaztia. Iosephus Sido leuen, azt iria
sgno Eccles. Chri-

Christus Vrunkrul, (a) hogy artatlan leuen, sok csudakat ese- a 18. *Antiqui-
lekedet, embernel nagioob volt, es halála után, harmad napra fel cap. 6.
tamador.* Masut (b) a zent Iacob artatlanlagat beoueon fel b *Apud Eu-
iegi,* Es nem csak (c) Abagarus pogani kirali, de Maho- *feb. lib. 2. c. 23.
metis Christust feoleotte dicfuri, es azt mongia giakran, ho- c Euseb. libr. 1.
gy a keresztien hitbe üduoözülhet az ember. Ezekbeol geoz- cap. 13.
hereden bizonyilagot tamaztnac a reghi Doctoroc, a poga- d Coll. Mens.
nioc ellen, Mert ha Christus hamislat tanitor volna, magat Isleb. anno 66.
Istennec neuezuen, nem csak artatlan, szent ember nem vol- per Gaub. cap.
na, de seot inkab fel fuakodot, Istentelen volna, De illien 7. De Christo
nem volt, a mint eo magoc megh valliac a mi ellenseginc. pag. 113.
Igaz tehát az, eo tanitasa, Es igy a poganioknac nincz sem e Tomo 7. lat.
Isten eleot, sem e vilagh eleot mentsegec, miuelhogy el sa- Wirt. an. 57.
kadtac a keresztieni tudomantul. Lib. de Missa*

Hasonlo bizonyilagot tamazthatunc mys az Atiasiac el- prinat. fol. 236.
len, Azt iria Luther, (d) Hogy a Papista hitbe üduoözülhet Vide Erasmi.
az ember, es en eleottemis, vgimond, noha az mostani ieles pre- apud Copum.
dicatiokat nem hallottac, üduoözültec. Masut igy yr, (e) Az Dial 6. ca. 26.
en el teozetelem eleot, igaz Aniazentegyhaz volt a Romai, mely- f Tomo 2. lat.
be a keresztsegh, az Euangelion predicallasa, a megh odozas, es ol- Wirt. an. 57.
tari zentsegh, megh marat, Valahon pedig eze voltac, ot volt per Lufft, fo-
az igaz Aniazentegyhaz, es ot sentekis voltac. (f) Megh val- lio 229. Epist.
lom azeri, hogy a Papistafagba, sok io volt, az igaz Z. Iras, ke- ad duos Ple-
reztsegh, oltari zentsegh, igaz predicallas, es egy sonal, a kereszt- ban.
tienségnece belli. Ez okon Luther zentnec neuezi, (g) Ago- g Tomo. s. in
stont, Bernardot, Damacost, &c. Oly zent, oly aytatos, oly uizta cap. 4. ad Gal.
eletu volt Z. Bernard, vgimond, hogy ezebe fellul halatta a teob fol. 400. Phi-
baratokat. Es barran iria, (h) hogy ezec üduoözültec no- lip. ar. s. & 27.
ha Baratos voltac. Vgian ezen Z. Ferenczet, ki nem csak Apologia.
Papista, de vgian Baratis volt, (i) zentnec neuezic a teob h De Missa
vytokis. Az Augustana Confessio, annira dicfuri a Romai prinat. loc. cit.
hitet, hogy Artic. 21. ennihanisor mongia, hogy a hit dol- fol. 237. De
gaiba, helien haggia mindenbe az eo tudomaniat, csak apro' Captin. Babyl.
abususokat akar megh iobbirani, Es hogy ezt el hitetnec mint cap. de Bapt.
Fff denec 2. Withakerna
quaest. s. de Eccles. cap. 14. fol. 583. Schlusselfburg. lib. 1. 7. heol. Caluin. art. 25. fol. 137.
Vide Bellarmin. Iudicio de lib. Concord. Mend. 28.

- a Tomo 1. lat. deneckel, niluan iria Luther, (a) hogy eo a Purgatoriumot,
 Witt. an. 45. bizonioson hissi, minelhogy Z. Agoston ezer ezendeo eleot, imas-
 per Lufft. fol. 112. in Resoluc. koztot, az eo megh holt anniaert. Az Vr Vacforaianac ket, a-
 de Indulg. Et nagy egy sin alatt valo, vételet, nem karhoztatom, vgimond, De
 Assert. art. 37. Capitul. Babylon. initio, Tomo 1. an. 49. Mert Christus eggikrül
 38. & 39. dam sem adot Parancsolatot, hanem sabadon hasta. (b) A zentek-
 nati à Leone. nec valo keoneorgestis, giakran iauallia Luther. Az eo ma-
 b Tomo 1. lat. (c) Bezatul, es reouid sfoval igy aggia eleonkbe Danaus,
 Witt. an. 45. (d) A mi hitünc, vgimond, csonka bonka, feortelmos, a hitet-
 fol. 85. & 89. lensegh rutsagauat vgy megh elegitettet, hogy nem erdemli a lo-
 fol. 8. 9. & 12. zagh neuét, miuelhogy vgianis, az eo vallasoc serent, az (e)
 c Sup. fol. 95. ember nec minden cselekedesi oczmanisag, bün, vialatossag.
 d Com. in ca. Ezekbeol a keouetkeozic, hogy az conneon fiai val-
 31. Enchirid. lásoc serentis, tartoznac a mi hitünkre térni az Atiasiac.
 Aug. Fenard. Mert az okos ember, a iart vtat, a iaratlanert, a bizonioft a
 Theom. lib. 15. bizontalanert, el nem haggia, Bizonios dologh pedigh, megh
 fol. 222. az conneon itiletec serentis, hogy az ember, a mi vallasunkba
 e Sup. fol. 26. üdueozülhet, es hogy ebbe sokan üdueozültec, Mert senki
 keozzülleoc azt nem meri mondani, hogy Luther eleot, e-
 gész ezer eztendeotül fogua, senki nem üdueozült volna,
 f Vide Thesi. Magha ackor, (f) csak egy Lutherista, vagy Caluinista em-
 43. & 46. ber sem volt, hanem valaki ackor e vilagon volt, auagy az
 g Ibidem. Vytoc itileti serentis (g) eretnec volt, auagy a Romai val-
 h Ibid. Thesi. lason volt, es (h) ebbe mult ki e vilagbul. Bizonios dolog
 48. rehat, hogy a Romai hiten valoc üdueozülhetnec, es üdueo-
 zültekis sokan, kiknec zentlegeket az Isten csudackalis meg
 i Bonf. Deca. (i) Z. Imre Herczegh, (k) Z. Istuan, (l) Z. Lazlo kiraly,
 2. lib. 1. (m) Capistranus Ianos, es egiebec sentfegetis; A Luther es
 k Ibidem. Calvinus vallasába pedigh; csak eggiet sem tudunc, a ki üd-
 l Dec. 2. lib. 4. ueozült volna, mert sem csuda tetellel, sem elerenec sokat-
 m Dec. 3. lib. 3. lan iamborsagauat, sem egieb bizonios modon, csak egy Lu-
 therista sem hitethette megh el, hogy eo üdueozült volna.
 Seot miuelhogy csak egy az igaz hit, melybe üdueozülhe-
 tunc, csak egy az Aniazentegyhaz, mely kiüül, mint a Noe
 bar-

barkaia kiűl, el kel vezni az embernek, ha a mi vallásunkba űdueozűlhet az ember, niluan valo dologh, hogy az Vy vallásoknac vakmerco keoueteoy nem űdueozűlhernek. Valamygh azert okat nem aggias, miért ſakadnac el attul a hittűl, melybe űdueozűlhetnek, es űdueozűltrec ſantalanon, nincz ſem Iſten eleot, ſem emberec eleot mentſegec.

MASODIK oka miért nincz mentſegec az Atiafiaknac ez, Mert ſoha elegſeges okat nem adhattiac, miért ſakattac el, a reghi, megh reogzeot, es e ſeles vilagtul, enni ezteendeotűl fogua be vőt tudomantul, holot eo magoc ſem ragaggiac, (a) *Hogy ſeoleotte veſedelmei dologh, az Aniazent-* a *Vide Theſi.*
egyhaſnac reghi vallasat hatra veruen, Vy tudomaniokat kezde- 28. *de Eccleſ.*
ni, holot az Igaz Iſtennek fogadafa tartia, (b) hogy az eo b *Vide eaſdem*
Aniazentegyhaza, mint magas hegien eppitet varas, vgy tűn- *Theſi.*
deoklic mind vilagh vegeigh, hogy a hamis tudomani ſele-
tűl le nem deoyteric. De ier halliuc minemű okait aggias *Jerem. 2. v. 5.*
az atiafiac, az eo párt űtefeknec. Elleo okat aggias, az egy- *Quid innue-*
hazi emberęc, a Pápac, Cardinaloc, Pűspeokeoc gonoz ele- *runt in me pa-*
ter. Maſodikat, merr a mi vallásunkba, ſok ſent iras ellen va- *tres veſtri, &c.*
lo baluaniozas vagion, azt iriac.

De az elseo okot a mi illeri, beoueon ſollec errul (c) c *Fol. 111.*
 Magiari Iſtuannal, Es megh mutaram, Eleoſeor, hogy ſokat hamiffan fognac az egyhazi ſemeliekre, kikbe ſem hirec, ſem tanaczoc nincz. Maſodſor, hogy az eonneon itiletec ſerentis, (d) ſokkal feſletteb erkeolcsűec az eo tudomani- d *Laſd ez e-*
 oc vran, minden rendbeli emberec, hogy ſem a Catholicu- leot *fol. 30.*
 ſoc, miuelhogy eok, minden gonofſagra ſabadſagot adának, Azert mēltan amazt enekelheric nekic, a feſlet erkeolcsű Catholicuſoc.

- (e) *Quis tulerit Gracchos, de ſeditione querentes?* e *Iuuen. Sat. 2.*
Clodius accuſet mechos? Catilina Cethegos?
Loripedem rectus derideat, Ethiopem albus.
 (f) *Tu cum ſis quod ego, & fortaffis nequior, vltro* f *Horat.*
inſectare velut melior. g *Iuuen.*
 (g) *Unde tibi frontem, libertatemq; parentis,* *Eijce primum*
Cum facias peiora ſenex, vacuumq; cerebro, *trabem de o-*
 Fff 2 *ſam. culo tuo.*

Jam pridem caput hoc, ventosa cucurbita quarat?

At nemo in sese tentat descendere. Nemo.

Sed precedenti spectatur mantica tergo.

a Aug. Epist.
137.

b Suet. in. Ne-
ron. cap. 31.

c Supra folio
23. & 30.

d Cypr. Epist.

51. nu. 4. De

Unita. Eccles.
num. 67.

e August. de

Morib. Eccl.

cap. 34. & 35.

f Sup. fol. 38.

g Hiero. cont.

Lucif. cap 9.

h Aug. Epist.

222. ad Cosen-

ti. Sup. fol. 77.

i 2. Pet. 3. v. 16.

Vegezetre nem tagadom, hogy vannac, es leznec mindenkor az egyhazi rendnec tizta buzaia keozt, konkoliokis, Vgianis feoleotte csuda volna, ha enni szaz ezer ember keozt, gonoz eletuc nem talaltatnanac, (a) *De mikeppen*, vgi-
mond Z. Agoston, noha valamely hazas semely, fitalansagba
esic, nem uzi el mingiart az emberec felesgeket, es anniolat,
vgy, ha a Puspeokeoc, baratoc, vagy Apaczac keozt, valaki el
esic, nem kel azt itelni hogy illienec minniaian, De sokan ollia-

noc mint Nero, (b) *Ki semmikeppen nem hiberi vala*, hogy
valaki uztan elne, minelhogyo fitalan vala. Bezzeg ha a mi
tudomaniunc oly sabadsagot adna a gonoslagra, (c) mint az
Vy vallasoc, es ebbeol keouetkeoznec a fesslet erkeolcz,
meltan el hagihatnac a gonozra indito tudomant. Meltan
intnec tehat a zent Atiac, (d) hogy az egyhazi emberec,
gonoz eletube, megh ne botrankozzunc, (e) *Mert a su-*
rubeis nem csak buzat, hanem polynatis talalunc, a kertbe sem-
e August. de csak io funec, hanem teoniffekis neonec.

A mit pedig, a zent Iras ellen valo baluaniozafrul re-
besgetnec az Atiafiac, a csak karomlas. Mert hogy azokrul
a hamis vallasokrul semmit ne szolliac, mellicket ereouel re-
anc foghnac, magha mind Isten, 's mind ember tuggia, ho-
gy azokba nekunc nincz semmi resunc, (f) mint ez eleot
beoueon megh mutaram. Ezeken kiul, soha csak legh kif-
seb czickelt sem talaltac eddigh az Vytoc, a mi vallasunkba,
mely a zent irassal ellenkezne. Mert mi azt ereos hittel hi-
suc, hogy atkozot, valaki a zent irassal vakmereouul ellen-

kezic, vagy kiczin, vagy derec dologba. De minelhogyo, (g)
az iras nem az oluasaba, hanem az ertelembe all, vgi-
mond Hiero. ronymus, (h) *Es ha zontalan az iras, ha ezt igazan nem erted,*
mert noha vgy tetteti minden eretnec hogy az irast keoueti, de
bizoni az eonneon velekedesit keoueti, es a zert eretnec, hogy az
irast nem iol erti, Ennec okaert, az iras igaz ertelmerul va-
gion minden visauonas keoztunc, (i) *Mert ezt sokan a co*
vesse-

veszedelmekre, gonoszul ertic. Mi azért az iras igaz értelmet,
 azoktul véstuc, (a) a kiktul az irast veottuc, Es a kiknec a *Sup. fol. 34.*
 bizonylagh tetelibeol tuggiuc, hogy ezec Apostoli irasoc,
 azoknac bizonylagh tetelibeol akariuc megh esmérni, mel-
 lie legien az iralnac igaz magiarazattia. Nem egiebünnen
 tuggiuc pedig, (b) hogy ezec Apostoli irasoc legienec, *b Thefs. 17. &*
 hanem az Aniazentegyhaz reghi elemetes fiainac, tanu bi- *21. de Ecclef.*
 zonilagibol, annac okaert, (c) vgian ezektul kell, az iras- *c, Thefs. 50.*
 nac igaz értelmet es magiarazattiat venni, Mert ha te be
 nem véssed ezeknec bizonylagit, az iras értelmebe, mas va-
 laki, az irastul valo bizonyilag teteleketis künnien megh ver-
 hetü. Az Atiasiac pedig, (d) keouetuen a reghi teueligeo- *d Sup. fol. 34.*
 ket, clak az eo magoc teczeser akariac az iras magiarazat- *Vide fol. 84.*
 tiaba keouetni, es a mint (e) megh mutatam, csufos bizo- *ex Erasmo.*
 nifagockal, azt akariac ki sotulni az irasbol, a mi az eo se- *e Sup. fol. 83.*
 les agioknac teczie, es eo magoc akarnac, mind peresec, ta- *f Beza, apud*
 nuc, es birac lenni, *Magba (f) Luther, semmi teoraenibe* *Schlusfel. li. 2.*
 tanu nem lehet, vgimond Beza, es en ezent mondom a teob *Theolog. Calu.*
 Vytokrulis, *Minelhogy sok dolgokba ellenkezic eo maganal,* *art. 12. fol. 128.*
 es sok niluan valo hazuglagokba ertuc eoket. E mellet pedig,
 bátran keouethertüic az iras értelmebe, es a hit dolgai-
 ba, az Apostoloc tanituanit, az Aniazentegyhazat, a reghi
 zenteket, kiknec beolcseségeket a poganiokis csudaltac, sent-
 segeket az Vr Isten bizonyios csudackal, mint ereos peczer-
 tel, megh ereossitette, Es a ki ezektul el sakaduan, az eon-
 neon agiaskodasa serent magiarazza az irast, nem lehet an-
 nac semmi mentsege az Isten eleot,

HARMADIK oka, miért nincz mentsegec az Vy-
 toknac ez, Mert egy értelmes ember eleot, elegendes okat
 nem adhattiac, Miért keouetic az Vy teueligeseket, Es ezec
 keozzul, miért keouetic inkab eggiket, hogy sem masikat.
 Harom dologh sokta feo képpen az ember akarattiat indi-
 rani valamely vallásra. Elseo, a tudomannac tizta, tekellétes
 sentsege, mely nem clak az eo teczese, de a reghi iamboroc
 itileri serentis, eggiez az Isten ighieuel. Masodic a tanitonac
 zent, Istenes élete, s maga viselese. Harmadic az Isten ere-

icbeol leot csuda tétélec. Ezer keozzül, semmit fel nem ta-
 lal az Vy vallasokba. Mert *Eleofeor* az Vy vallasokat eo
 maga az Eordeogh hozá e vilagra, melliel sabadlagot ada,
 minden gonoslagra, es hogy iobban neuekednec, hazuglag-
 gal conteozec ezt az atiasiac, minec vtanna pedig fel neuc-
 kedet volna, nincz oly fa, melinec anni esuezet agha bog-
 ha volna, mint ezeknec, kik mint a feietlen laboc, egimas
 keozt visat vonfnac, es santalan hamissagot tanitnac, a mint
 nem reghen, megh mutatoc. *Masodfor*, a mi az Vytoc
 maghoc viseletet illeti, megh mutatám az eonneon vallasok-
 bol, mely ighen el merültec minden gonoslagba, kiknec oly
 tudomanioc vagion, mely minden io cselekedetet, bünne s
 fertelmességge változtat. Vegezetre aztis megh mutatám,
 hogy az eretnekec tulaidon erkeolcsit, vgian kézzelis megh
 tapasztalhattiuc az Atiasiakba. *Harmadfor*, noha, a mint
a Augus. 22. Ciuit. cap. 3. nem reghen mondam, (a) az egyser megh ereossitteter tu-
 domant nem sükséghe Vyonna, csudackal megh ereossite-
 ni, de mikor Vy tudomani, es vallas tanittatic, sükséghe ho-
 gy, mint Moyses, Christus, az Apostoloc, es az eo tanitua-
b Aug. de V- til cred. ca. 14. ni, cseleküenec, (b) csuda tetellel kereszen a tanito meltofa-
 got, hogy ezert a meltofagert, biherseges legien az eo tanitasa.
 Mert mikeppen e vilaghi feiedelmec, beocsülletes feo em-
 bereket valaztnac, a feo tiztekre, es a kit hadnaggia vagy
 keouetté tésnec, bizonios ieleit aggjac az eo akarattioknac,
 mellickebeol az eo-hiuei, bizinioson megh esmeriec, hogy az
 eo feiedelmec küldotte ezt a hadnagiot eo hozzaio, es
Dogmata Ro- mind addigh sem tartoznac engedni neki, valamygh efféle
mana Ecclesia bizonilagot nem mutat, Vgy az üdueoffegli dolgaibais, sen-
miraculis con- ki nem tartozic valamely Vy tanitonac hinni, valamygh bi-
firmata osten- zonios, Isteni ieleckel, megh nem mutattia, hogy az eo tu-
dit. Fenar. lib. domania, Isteni tudomani, es a ki efféle bizonilaghe nekül
i. Iren. c. 8. n. s. hiszen, akar mely arulo, pártostulis künnien megh csalatic.
Ostendi Thesi De Caluinus azt mongia, (c) hogy nem sükséghe hogy cok
54. de Eccles. csuda tetellel, megh ereosicze vallasokat, mert nem Vy Euange-
c Prefat. Insti. liomot hirdetnec. Ez okon, az Apostoloc csuda tétéle, az eo tudo-
ad Reg. Gallie. manioc ereosicze. Eoreomest ereteném, honnan tuggia Cal-
 uinus.

vinus, hogy azoc a csudac, az eo vallását, es nem a Lutheret, vagy az Anabaptistaker, Arianusoket, &c. erecsitette, a *Vide Thefi* miuelhogy ezekis hasonlo képpen azont mondhattiac a mit *46 de Eccle.* Caluinus, Efeleot, nem igazan mongia Caluinus, hogy eok *b Sup. a fol. 35.* nem hoztac Vy tudomant e vilagra, mert a reghi Euange- *c Thefi. 19. &* liomnac Vy ertelmet, es magiarazattiat találac, miuelhogy *46. de Eccle.* ezt, nem vgy ertic, es magiarazzac, mint a regiec, hanem a *d Sup. fol. 86.* mint nekic teczie, Mert eo magoc sem tagaggjac, (a) ho- *e 3 Reg. 18. v.* gy eok nem ertuec eggiet a reghieckel, Seot (b) karhoz- *27. Act. 19.* tatiac a reghi Z. Atiakat, s geolekeozeteket, es azt mon- *v. 14. Exod. 8.* giac, (c) hogy eo eleotteoc telliességgel el fogiot volt az *v. 19.* igaz Aniazentegyhas Vy vala tehat, es sokatlan az eo ta- *f Staph. in A-* domanioc, mikor a párt üteft el kezdéc, es ez okon megh *polog. Lindan.* kel vala mutatni (a mint eo magoc sem tagadhatác, (d) az *apud Brendeb.* Anabaptistac ellen szolan) csuda teteleccael, hogy eoket az *lib. 7. cap. 40.* isten küldeotte.

Collat. Copus

Latuan azért a teob Vyto atiafiac, hogy ez foghas sem- *Dial. 6. ca. 29.* mire kelleo, giakran igiekeztec azon, hogy csudat tegienec, *Fenard in Ire-* mint a reghi (e) teneligeokis, Simon Magussal, ki reopulni *na. lib. 4. c. 56.* akaruan, niakat szakazta. A ki ielen volt, (f) Fridericus Calui. Turcis. *lib. 4. cap. 18.* Staphylus, es egiebekis iriac, hogy 1545. ezteendeobe ki aka- *fol. 974.* riá vala egy leanzobul fizni Luther az Eordeogheot, de vgy *fol. 974.* iara, mint a Secua Pap fia, *Act. 19. v. 15.* mert, az Eordeogh *g Brendemb.* ereossen be segeze a segestie aytaiat, es Luthert megh ragaduan, *loc. cit. cap. 42.* vgy rea fogha, hogy, keonetuen monduan, mind el hania a sibi *& 43.* solit, Vegre Staphylus egy feyzeuel, az ablakon valo vas rosteliokat *h Sup. fol. 16.* el vagdaluán, galleranal foghua, az ablakon ki hurczola Luther i Tert. *Apolo.* Uramat, Es teob Luther tanitokis, (g) iaranac ezen kép- *ca. 23 n. 358.* pen az Eordeogh üzessel, kibeol megh tanula Luther, hogy *k Bolfec. in-* (h) nincz eo nekic hatalmoc az Eordeogeokeon, mint a Papi- *vita Calu. cap.* staknac. (i) *De quorum contactu & afflatu, excedunt demones* 13. *Brendemb.* inuiti de corporibus. Caluinus sebben iara, (k) Egy Brulleus *lib 7. ca. 3. Co-* Ostuno neiiu embert adomannial arra veon Caluinus *Geneua-* pus *Dial. 6. ca.* ba, hogy holtá tenné magat, eléb hosu koplalással megh hernaxuan *29. Fenard. &* sinet, a felesegheis, reses lenen a tanacsha, siratna az eo vrat, *Caluino Tur-* mintha *cis. vbi supra.*

Ggg 2

Pamel. in Tertull. de Praescript. num. 179. Praticol in Elencho. lib. 3. cap. 4. alij.

mintha megholt volna, Mikor ezt cselekedték volna, Calvinus ennihani baratiual, a halottas ház eleot el mennien, a Jaj sora, be tére, es terdre esuen, fel sonal, kezdé kerni az Istent, hogy mutatna megh az eo tanitafanac igazsagat. Es keoncorgese utan,

a Brendemb. kézen foguan az embert, kenzerute a Christus neuere, hogy fel supra cap. 4. kelne, De lald az Istennec itilcirt, halua talaltatec az ember, Copus & Pra- kit mikor az eo felesége esébe veot volna, vgian valoba kezdé teol loco citato. sirni, atkozuan Calvinust, hogy az eo feriet megh colte, It Cal- Lindan. Tur- uinus irul, pirul, es azt keolti, hogy az azzoni, banattiaba megh rian. citati à bolondult. Ennihani nap mulua az azzont sok adomannial le

Brendemb. nioma, es Genenabol ki iktara. (a) Egy Luther predicatoris b Cyrill. Hie- 1558. eztendeobe szinte ezen képpen iara. Kin egycsepnere ros. Cateche. 6. sem csudalkozom, mert regentenis, egy Cyrola neüü Aria- e Turonen. de nus Püspeoc, szinte ezenképpen iara, a mint megh iria beo Glor. Confess. beszeddel, Gregorius Turonen. lib. 2. hist. Franc. cap. 3. (b) Ma- cap. 13. nefis megh akaruan giogitani a Persiai Kiraly leaniat, megh d Praescrip. ca. cole cotet, kiert eleuenen megh niuzatec. Es (c) Hispa- 30. num. 179. niabais egy Arianus Püspeoc, egy begin embert negiuen ara-

e Brendemb. ni forintert arra veon, hogy vakka tenné magat, kit mikor li. 7. Collat. ca. megh akarna giogitani, valoba megh vakita. Ugianis az e- 32. Copus Di- netnekec, visza keouetic az Apostolokat, (d) vgimond Tertul. alog. 6. cap. 33. Mert ezec a holtakbol eleueneket teottec, az eretnekec az ele- alij. uenekbeol holtakat. Witteberga mellet egy faluba, Stifelius

f 7bid cap. 33. Mihaly, Luther predicator, profetalni akaruan, (e) azt hir- Brendemb. deté a keossegnec, hogy 1533. eztendeobe, 3. Octobr, lesen az iti- let, napia, (f) A Cliniai Herczeg birodalmábais, egy Joannes

Simile Judeo- Campanus neüü kialio, ezent hirdeté, Azert a keossegh, bekét rum exemplü baguan a santasnac, vetesneec, es házi gond vifelesneec, iol lakuan, vide apud Ni- reouid nap minden marhaiat fel sipola, A megh mondot nap cephor. lib. 14. utan, koplalni kezdenec, es predicatorokat niakon keotuen, Wit- cap. 40. Eu- tebergaba viuec, a birac eleibe, Igy a vakmereo emberec, arrul trop. alios. akaranac icouendeolni, a mibe semmit nem tunnac, Mert g Lató refert iollehet, (g) nem csak a reghi Sidoc, de a kereztienek köz- omnes Fenuar- zulis Lactantius, Hilarius, Irenæus, Iustinus, Hieronymus, es dent. in Iren. egiebekis azt iriac, hogy vilagh terempestül fogua, hat e- libr. 5. cap. 28. zec

zer eztendeonel touáb nem mulic az itilet napia, mind az
altal, az itilet ideiet, es napiat senki nem tudhatta.

De iollehet, (a) a mint Erasmus mongia, *Johá még a Apud Lū-*
csuk egy sánta eber sem giogithattac meg az atiasiac, Azt mon-
giac mind az által, hogy három csudauál ereossitette meg *ther. Tomo 2.*
Luther az eo vallásat. Eleoseor azzal, (b) hogy egy em- *Witt. an. 46.*
ber, enni haboruságoc keozt, enni Ciasaroc, Kiralioc ellen, *fol. 469. Lib.*
ily ighen el teriezté tudomaniat. De nilua ezzel a csudauál *de Seruo ar-*
sokkal inkább dicsekedhetic Arius, es Mahomet, hogy sem *bit.*
Luther, es ennelis inkább a Romai Aniazentegyház, mely nem *b Apol. Ang-*
ereossákkal mint Mahomet, nem csalardsággal mint Arius, *licana fol. 13.*
hanem csendez, es egiügiü predicallással, enni eztendeigh, *Vithak. qu. 5.*
enni nemzetsegeket, a poganiságból ki hozuan, keresztie- *de Eccle. ca. 10.*
necké teon, Luther pedig egy, vagy két nemzetsegnec vez- *fol. 530.*
té eset, es ily hamar, ezer teueligefec el sággatác az eo ta-
nituanit. Hogy pedig nemely eretnekség sokakat el ra-
gad, nem kel azon csudalkoznunc, (c) azt iria Tertullia- *c Praescrip. c. 1.*
nus, Mert a testi sábadság (d) mely az eretnekségtül en- *n. 4. cap. 2. n. 8.*
gétteric, sokakat meg czal. Caluinus Iános, minéc vtanna *d Vide supra*
azt mondotta volna, (e) hogy Német Ország, teli Liberti- *fol. 91. de Sa-*
nusokkal, okat aggja, miért keouetic ennin ezt az vndoc *turnino.*
teueligest, (f) *Mert a Christus ighaiat ki akaruan niakok- e Instruc. cont.*
bol veini, sábadon akarnac a gonosságba heuerni, *Az Istenis Liberi. cap. 4.*
bünteri ezzel az emberec gonosságot, hatalmat áduan a Satán- *f Cap. 5. Idem*
nac, Vegre a tanitókis csalardul cselekeznec, Eleoseor aláztatson, *Hieron. 2. con.*
aytatson solnac, nem aggjac a keossegeleibe az eo tudomanioc *Iouinian.*
fondamentonit, hanem az egyházi embereket ragalmazuan,
az igasságot, sok hazugsággal giüleolsegeffe téuen, *lassan las-*
san, a teorbe eytic az embereket. Miuelhogy azért nagy sábad-
ságot ada Luther, nem csuda, ha sokan az eo tudomaniához
ragazkodanac, mely sinter ollian, mint a Romulus asylo-
ma, melyhez a ki futhat vala, minden latorfagiert mentsege va-
la, Vgy a Luther tudomaniais, (g) az Isten es emberec tör- *g Sup. fol. 24.*
uenietül, minden io czelekedettül, meg sábadittia az em-
bert, Es hogy az Apostoli tekelletesegbe rebes leheffen a Lu-
therista, (h) *Ha felesége vagionis, vgy kel elni, mintha nem. b 1. Corinth. 7.*

a Sup. fol. 59. *volna, az az, a mint Luther magiarazza, (a) ha feleseged nem akaria, ninty solgalodhoz, Vasthi heliebe, keres Eftert, Egy Cal-*
Nota quid sit *liste neüü lator azzoni, kérdi vala Socratest, (b) Mi az*
Uxorem pro *oka, hogy az eo sereteoit Socrates el nem vonhatta teolle, eo pe-*
Christo relin- *digh künnien megh csallia a Socrates tanituanit? (c) Mas*
quore. *ember aze kérde Archefilanustul, mi az oka hogy az eo tanitua-*
b. Elian. li. 5. *ni keozkül, soka Epicureushoz mennec? Mind ketten azt fe-*
vari. hist. *leléc, Hogy a gonossagnac lagy uttiara, künnien haylanac az*
c. Laert. lib. 4. *emberec, mint a keo, künnien megien alá. Ezent felelliuc mys*
az atiafiaknac. Egy képet lattam Német Orsagba, mely e-
leonkbe aggia, minemü eteteouel soktac halázni a Luther
predicatoroc, melybe sok predicator vagion irua, mindenic
kezébe, egy egy horog vagion, a horog veghire, ki egy lép
leant kiuel ifiakat horgáz, ki egy ifu legent, kiuel azzoni
embereket fogh, ki az egyhazi ióságot, kiuel Vrakat haláz,
ki kanna bort, sodort, ragasztot. Bezzeg csuda volna, ha Lu-
ther saniaru, es kemeni életet kezdet volna, mint Z. Ferencz,
d. Eras. Epist. *es ily hamar, enni keoueteoy leottec volna. Most pedig,*
ad fratres In- *(d) Lenissimus quisq, ad istam sectam accedit, sunt in his ple-*
fer. German. *riq, decoctores, profugi, desertiores instituti sui, novarum rerum, ac*
e Luth. Tomo *licentia cupidi, iuvenes, muliercula, parum cordati, erronei, mili-*
4. lat. Witte. *tes, quidam etiam criminibus infames, vgimond Erasimus, effe-*
an. 53. Com. in *le embereckel nem nehez volt el hitetni a Luther sabados*
Dani. fol. 334. *hitit. MASODIK csudat azt hozza elco Luther, (e) ho-*
Idem in glossa *gy eo rolla profetalt Hus Ianos, szaz eztendeo eleot, Im megh eo-*
con. Edict. Im- *lutec, vgimond, a ludat (mert ezebül, a Hus, ludat iegiez) de a*
per. Vide Co- *ki en vtannam ico, a battint, megh nem colitec. Be telliesdec*
pum Dial. 6. *Profetalaša, mert eotet 1416. eztendeobe eolec megh, en pedig,*
cap. 31. *1517. eztendeobe kezdéc az Indulgentiac ellen viaskodni. Clu-*
f. Maximus *da bizoni hogy azt nem cselekezi Luther, a mit Lybiaba,*
Tyrinus Ser. 19. *Plaphon, ki sok madatakat tanita, hogy azt eneklenec, (f)*
g. Vide Pistor. *Magnus Deus Plaphon, ezeket el boclatuan, a teob madara-*
Epist. 3. ad Pap- *kis ezt megh tanulac, vgy hogy, az erdeokbe mindenüt csak*
pum. Gretser. *ezt hallanac az emberec, ki miat végre, Isten gianant kez-*
de tribus num *déc Plaphont imadni. Lutheris solni tanittia Hus Ianost,*
mis. fol. 46. *(g) Magha fenki soha Luther eleot, almába sem latta, hogy*
Hus

Hus valaha illien prophetiat mondott volna, hanem halála-
kor csak azt mondá, hogy valakic rezesec az eo halálába, sa-
mot adnac az Isten irleio sekinel, saaz eXtendeo eleot. De ha ezt
monta volna is Hus, honnan tuggia Luther, hogy eotet er-
tette a hattiuu? Nilua meltabban hitta volna eotet hollo-
nac, (a) mert halála vtannais a holloc kifiréc eotet Witte-
bergaba. Csúfosb profetiat talála Lutherül (b) Mathesius, lib. 3. ca. 15. fol.
melliet vgian egy (c) Luther kepe alattis ki niomtatánac, 573.

Z. Ambrus Agoston, ieouendeoltec Lutherül, az Pápa ellen valo d Admon. ad
fel tamadasa eXtendeiet, 1517. eXtendeot ama verse rendelen, libr. Concord.
Ibi CherVbIn, & SeraphIn, InCessabili VoCe proCLaMant, cap. 6. fol. 203.
kinel csúfosb dolgot ember nem gondolhat. HARMA-
DIK csúdaia Luthernek, azt mongiac az atiasiac, hogy a ie-
uendo moudas, Mert noha a Palatinatusbeliec beueon
megh matattiac, (d) hogy almába sem volt Luther profe-
ta, mind az altal, ieouendeo mondoua akariac eotet tenni. Conc. 14. folio
Elseo prophetiaia ez leon, (e) hogy két eXtendeo mulua, sem
Pap, sem barat, sem Pápa, sem Cardinal, sem Apacsa, nem le-
zen e vilagon, mert

(f) Pests eram viuens, moriens ero mors tua Papa, h Stapler. li. 1.
magha, hala Istennec, anni Pap, barat vagion e vilagon, ho-
gy csak az egy zent Ferencz szerzetibe, mais teobben van-
nac, harom saaz ezernel, csak az egy (g) Franczuz Orsagba, lib. 4. de signis
e mai napon 132. ezer megies Pap vagion, 15. Ersec, 108. Eccles. cap. 3.
Püspeoc, 17. Academia, Es hogy a nap keléti Indiarul, Iapo-
niarul, &c. ne solliac, csak az egy nap niugati Indiaba, (h) nit. c. 50. li. 16.
hetuen ezer templomnal teob vagion, mellicke a Papoc
solgálnac Istennec. Luther pedig, nem csak nem ártot a k Spangenber.
Papánac, de seot inkab, (i) fel ebretette eotet, hogy sor-
galmatosb gongia legien a Christus iuhaira. Masodic pro-
feciaia Luthernek emez, (k) Minec vtanna en alialam, Lutherum pra
megh esmértetic az Antichristus, a Papat hiia Antichristusnac, stitis German.
a lator Barát, oly latroc léznec az emberek, hogy az Istennel sem-
mit nem gondoluan, csak az eo kiuansagoc utan iarnac, Ez lat-
tiuc, hogy immar be telliesedet; Mert minec vtanna, a Romai Reginald. libr.
Pápa salardsgai ki nilatkoztátánac, az emberek semmit nem

Hh b 2

hižnec,

a Sleid. lib. 16. hiñ nec, megh sabaduluan a Pápa birodalmatul, az. Isten teorue-
 an. 45. fol. 261. nieñtűis sabadosoc akarnac lenni, Es igy lattinc, hogy naponkent
 b Aurif. Pra- latrabbac az emberec, 's tessb gonozt tud most egy giermec, hogy
 fat Coll. Mens. sem ez eleot az Eoregh ember. Ebbe igazat profetála Luther.
 IJleb. anno 66. De miuellhogy a profetac, nem csak szual, hanem bizonios
 per Gaubis. abrazatockális sokrac ieouendeolni, (a) Lutheris 1545. ež-
 c Prafa. Cent. tendoebe egy kép által, megh ieouendeole, hogy vegreis a Pápa geo-
 2. Es 5. Vide Zeodelmes lesen, mert egy képbe, egy fias dižno háára ira a Pá-
 Bellarm. in 3. pat, ki job kezuel aldomašt banuan, a dižno oldalat sarkan-
 Nota Ecclef. tinžuan, aži mongia vala, Hordožnod kell, vagy akarod, vagy
 d Prafat. Ca- nam, A dižnon iegži vala a Nemereket, Ridicula, sed futuri pra-
 teebis. Genen. nuncia piktura, vgimond Sleidanus. Vegezetre (b) Giakran-
 Ministrom. sokta vala mondani Luther, azt iria Aurifaber, hogy az eo tu-
 fol. 67. Bellar. domania, hamar giarapodot, de hamar elis fogy, Ebbe igaz pro-
 in 3. nota Eccl. feta volt, mert csak immáris, annira megh vialtac, az eo tado-
 e Muth. 15. maniat, hogy csak a Luther neucis nebežen halliac. Az Mag-
 v. 13. Omnis deburgiakis, niluan iriac, (c) Hogy a Német Propheta, Luther
 plantatio, Es. halála után, hamar megh homaliosodic, az Euangelion. Cal-
 Astor. s. v. 38. uinus pedig, (d) En, vgimond, a mi maredekinkrűl vgy va-
 Si ex homini- gioc soxgalmatos, hogy errűl csak gondolkodni sem mereo. Pro-
 bus est, Es. feta nem vagioc, de ha sabad a ieouendeokrűl iületet ten-
 Ecclef. 3. v. 30. ni, (e) nekemis vgy teszic, hogy igaz ez a Luther Profe-
 Synagoga sup- tiaia. Lassan lassan ezekbe vessic az emberec magokat, meg-
 bonum nō erit esűetic, hogy ezec az Eordeogtűl kezdet tudomanioc, san-
 sanitas. Sap. 4. talan hamisslagokat tanitnac, es csak hazugsaggal teszic giűi-
 v. 3. Spuria vi- leolfegette az igaz vallast. Ezekbe vessic, hogy sabadlagot
 tulamina. Er- adnac minden gonossagra, es mint a gienge nád sal, minden
 go vt torrentes tudomannac szelétűl ide 's tona ragattatnac. Ennec feoleotte
 peribunt, ait az eo magoc keozt valo visauonafis ezt ielenti, mert (f) Con-
 Aug. Psal. 57. cordia res parua crescunt, discordia maxima dilabuntur, Halha-
 Vide Bellarm. cza mit yr errűl Luther, (g) A mi vesekedefinc, nagy remen-
 loc. cit. seget adnac a Papistaknac, hogy reouid űdeon el vėz, ez a ma-
 f Scirulus Rex ganal ellenkeožo tudomani, Schlusselburgiusis e miat a vis-
 apud Platarc. uonas miat iria, (h) hogy el kel vezni az eo vallasoknac,
 in Apophteg. Mert vgianis tuggiuc hogy a mely varasba egy mas ellen ha-
 2. Tomo 4. lat. dakoznac a polgaroc, el kell annac puztulni.
 Wit. an. 54. in c. 3. ad Gal. fol. 33. b Sup. fol. 45.

Ezek-

Ezekbeol megh teczic, hogy semmi mentsegec, es okoc rincz az átiásiaknac, miért keouetic az Vy tanitokat, kik bizonios csudac, es bizoniságoc nekül, a Profetac es Apostoloc, az Aniazentegyhas, es minden Orságnac sokáfa ellen, mód es ok nekül, eo magoc tanitókka teottec magokat. Mert ha csak e vilaghi dolgokbais, mikor keouet ieo valahonnan, nem hiszinc addig neki, mygh bizonios leuelét, es bizoniságot nem mutattia az eo hiuatallianac, Mint lehet mentsegec azoknac, kik Luther nec ily künnien hiuénec, noha eo benne semmi zentséget, semmi csudat, semmi tekellertes alhatatoságot nem láttac?

Im az en kicsin értekem szerént, eleodbe adam kereztién oluaso, az Vy tudomanioc Babyloniat, A vegre, hogy ha tudatlanlagodbol megh csalattál ez ideigh, nisd fel semedet, es valoba gondolkoggial üducofsegedrül, tuduan, hogy az egy reghi kerezteni vallás küüül, reses nem lehec az eoreoc bodogslagba. Ha pedig az igasságot megh esmertet, ezekből mind Isten eleot, s mind emberek eleot, elegseghes okát adhatod, miért nem akarz az Vy vallásokba rezesülni, Es hátat aduan Isten nec, hogy etrül az Egyptombeli tetetsegtül megh mentet, vgy rendeld eleredet, hogy haladatlanlagodert ismet el ne teuelieggiel, tuduan, hogy *a ki el vezti a io lelki esmére. 1. Tim. 1. v. 19.* ter, künnien a hitetis utanná vezti.

(a) Te pedig Abraham, Isaac, Jacobnac Istene, a mi V. a fren. libr. 3. runc Jესus Christusnac Z. Attia, ki a te veghetetlen io voltodbol, cap. 6. num. 4. irgalmasságot cselekestel velünc, hogy megh esmernenc tegedet, Aggiad, hogy valaki e keoninet oluassa, megh esmerien tegedet, megh ereofseoggiec te benned, minden eretuekségtül, es hamis tudomaniat megh coriztessec te teolled. Ezt küanninc a mi ariankfiasinac, ha knosban szeretnen eeket, hogy sem eo magoc, magokat, mert a mi szeretünc, üducofseges eo nekic, es mint az ereos oruosság, megh eméti az eo fekeliec genieséget, az eo fel fualkodot kenelisegec dagalliat, megh eyti, es
megh tiztittia, Amen,
Amen.

APPENDIX

A MAHOMET VALLA-
SA HAMISSAGARVL.

a Sup. fol. 33.

Egh mutatám ez eleor, (a) hogy az Vytok-
nac feoleotte nagy feouetsegec vagion a Teo-
reokeockel, vgy annira, hogy a Lutheristac, v-
gian Teoreockel bellettek nec neuezic a Calui-
nistakat, es azt iriac, hogy elseo gradicz a Ma-
hometismustra, a Caluinistac Scholaia, melybeol sokan, a ta-
nitoc keozzulis Teoreokeocke leottec, (b) Potius Turca, quam
Papista. Ez okon hadakozni sem akaranac sockaig a Teoreoc
ellen, az Atiasiac. Es semunkel lattiuc, hogy sinte oly kün-
nien, es oly beretettel elhernec a Teoreokeockel, mint a ke-
reztienekkel. Hogy azert iol megh ercsec minemü vallas
legien a Teoreokeoke, el oluasuan az Alcorant, es a teob
keoniueita Teoreokeoknec, reouideden es igazan megh mu-
tatom az eo tudomanioe ektelen hamissagat.

a In Chronico
Saracen. Extat
in libro quem
Theodor. Bib-
liander in. 3.
Tomos diges-
sit. De Maho-
metis vita es
doctrina To-
mo 1. fol. 213.
b De generat.
Mahom. ibid.
fol. 201.
Circa an. 600.

MAHOMETRÜL ES AZ
EOTET KEOVETEOKRÜL.

Mahometanufoc, (a) csufoson sinte Adamic
visic a Mahomet Genealogiaiat. Azt iriac pe-
digh rolla, (b) Hogy az eo Attia Abdella, Ara-
biaba feiedelem, es oly ritzes legén volt, hogy ket szaz
AZZont holt megh, berelme miat. Ez egy Emina
neüü AZZont veon feleségül, mely pinteken fogada mehebe Ma-
hometet, Hafeon süle e vilagra, de vgy hogy sem sülesébe, sem
hor-

hordoſasába ſemmi terhet nem érte az Annia. Abba pedig az éltendeobe, ſem ember, ſem Eordeogh, nem ſült, hogy beoſſülleteſb lenne a Mahomet ſülleteſe, Es e vilagh baluani, minden kiraly ſékeckel egietembe le deolenec azon orán, mihent ſületeſ Mahomet. Sokat vetekedenec pedig a madarác, a ſel, a ſeolheo, es az Angialoc, mollic neuelté fel eſec keoſſül Mahomet a Zonar. Tom. meiet, de vegre egy Halima neüü Aſonira biſac az eo ſopiatáſat. 3. Annal. in Guermec koraba pedig, három eſmeretlen ember hoſſa mennuen, Heractio. ki veonec az eo belit, es hooba megh moſac, ſinet megh haſtuan, Vincent. li. 24 egy ſekete magos veonec ki beleolle, es iſmet megh giogitac. Mi-Speculi hiſt. a kor megh eoregbedet volna, Gabriel Angial eotet Hieruſalembé, cap. 40. ad 67. s innen az eghbe vine, honnan alá ſaluan, Eubogareſt, Alit, Baron. Tomo Zaidot, tarſul valaſtuan, predicallaſſal, es ſeginerrel (miuelhogy 9. an. 630. quo a ſablia hatalmaſb az okoſſagnal) ſokakat hitre batiz, hatuan anno ait obiffe éltendeos koraba megh hala, korſagba. Efféle beſzédeket keolt Mahomet. nec rólla, maga biſzoni, (a) egy tene Paſtor volt Mahomet Damafin ſine eleoſeor, de Eordoghi meſterſeggel, egy gaſdag eoſuegy Aſſont libr. de hereſ. ſerelmere indituan, eſſel ſok gaſdagſagot veon, Es miuelhogy Cedren², Thekorſagos vala, aſt keolt, hogy az Angial ieo vala hoſſa, es attul ophanes, Anavalo ſelétbe deol vala ſel, kit az Aſſoni el hiuen, a Zomzedſag-ſtaſius, Eulogigalis el hitete. Es mikor egy Sergius neüü ſeokeot ereinec barát us apud Barokat volna hoſſa, ennec ſalardſagabol ſerſe az eo tudomani-nium. at. Mikor pedig megh holt volna Mahomet, (b) Eubo-b Chroni. Sagarés auagy Abubachar leon ſeiedelem vtanna, es i 5. ezten-rac. Cedrenus. deigh vralkodec, ezis Heracliuſnac 24 eztendeiebe megh ha c Cedrenus. la. Ez vtan (c) Aomar auagy Vmar leon ſeiedelem, mely Baron. Tomo eſſeo éltendeobe a Heraclius hadat megh geoſuen, Syrianac nagy 9. anno Chriſti reſet megh veone, maſodic éltendeobe, iſmegh a Monotelitac eret- 653. 654. Es nekſegebe merült Ciaſar hadat, megh geoſuen, Damafcuſt, Phæ-ab eo citat. niciar, Egyptuſt, Vegre ézen Heracliuſnac 26. éltendeiebe, egéz Theophanes. Syriat, Hieruſalemmel eggint, megh veone, es miuelhogy ſiſzeteilen ſbidem Baroval az Arabiaba valo hada Heracliuſnac, éſis Vmarhoz hai-nius anno 678. la. Heracliuſnac 28. éltendeiebe Antiochiat megh veone. Huſzon mortuo Maſukilenczedikbe, Edeſſat es Meſopotamiat, Harmincſadikba Perſiat, nie Giſid ſucki üſzen Hormiſdat Perſiabol. Eo vanna (d) O Dmen auagy cedit. Ottomen leon ſeiedelem, kit az alatta valoc megh colenec, d Chronic. Sa-

A MAHOMET

- es Halit Mahumetnec Leaniatul valo vnokaiat allatarac helie-
be, eztis a Templomba megh eolec, es az eo fia Alhetem
a Zonar. To- leon feidelem ki a feidelemseget (a) Moauinac engede,
mo 3. in Con- hogy vert ne contenenec az Vralagert, (b) Moania a tenge-
stant. Pogonat. ren alial mennuen, Cusanczinapolic dula, de ereossen megh vere-
Masiam vo- teo, es frigiet vete Constantinus Poganates Ciasarral. Constanti-
cat. nus halála vthan, az eo fia Iustinianus Ciasar, megh seguen a
b Zonar. frigiet, hadakozni kezd a Saracenusokal, kik a frigh leueler Za-
lo gianant hordožuan, megh geožec Iustinianust, es Armeniat
megh hodoktatac. Zinten eckor nagy vizsauonias tamada a ke-
c Zonar. To- relztienec keost, (c) Mert Iustinianust Leoncius a Ciasar-
mo 3. Annal. sagbul ki űsse, Leonciust Tiberius, Iustinianus a Bolgaroc segitse-
geuel Leonciust es Tyberius megh geože, s megh eole, Philippic-
us, Iustinianust megh eole, es mikor a hatodic keožeonseget geole-
kežet vegežeset, fel akara bontani Philippicus, a Saracenusoc az
egez nap keleti birodalmat el foglalac, Africanal egietembe. Phi-
lippicus vthan Anastasius, ez vthan Theodosius, vegre Leo Istan-
rus leon Cusanczinopoli Ciasar, ki ideiebe, Masalmas a Mahu-
metanusoc feiedelme sinte Cusanczinapolic rabla. Es igy lassan
d Belle foret lassan Asianac, es Africanac nagy relze, a Mahumet vallasara
in Cosmograp. terittetec fegiuerrel. Lollehet nem mind egy feidelem alar
Tomo 2. lib. 6. valanac, hanem, mint a kereztienec keozt, lok birodalmok-
cap. 6. Caluino ra oztatanac. Seor vallasokkbais. küleomb eožtec, melybe
Turcis. libr. 3. elein negy ellenkezeo teuelyges volt, (d) Melici, Asaphi,
ca. 20. fol. 643. Alembeli, Buaniti. Az Africaiakat Melicinec, az Arabia be-
e Vide Iacob. lieket Asaphusoknac, a Persia belieket Alembelieknecc, a
Bois. in Iconi- Syria belieket Buanifiknecc hittac. Az vtannis sok küleomb
bus Sulian. fol. küleomb fele vizsauoniafoc, es küleombsegec tamattac kőž-
96. ex annal. tec, az Alcoran ettelmebe, noha minniaian Musulmanioknac,
Turcoris, quos az az, igaz hitűeknecc hyac magokat. Az egyhazi gondui-
Ferdinando selest a mi illeri legh feo a tanitoc keozt, (e) a Calipha, az
Imp. Hieron. vthan a Seriph, Muphti, Cadilešcher, Cadi, Hogia, Taksmeni, kik
ab Eck, misit ollianoc eo naloc, mint nallunc a Pápa, az eo halala vthan
Constantin. valo hely tartoia, a Patriarcha, Ersec, Püspeoc, Pap, Diaco-
Vide Simias. nus. E mellet, sok szerzetesekis, auagy Deruisecc vannac,
Christianar. Deruiastri, Calenderes, Huggiemales Torlaces, kik noha a
keof.

keossegh eleot szentseget mutatnac, miuelhogy (a) csak
nem mezeitelen iaruan nemelliec, sokat türnec. Nemelliec soba
emberrel nem zolnac, csak eléghez valomit. Nemelliec nap
estigh vizet hordozuan a varason, ingien, mindennec innia ad-
nac. A Nefehoglic pedig, tettetic, mint ha csudakatis tennénec.
De e mellet feleotte latrul elnec, Eordeoghi Mestersegeckel, va-
rasasokkal telliesec, Tudatlanoc, a bünrül, az eoreoc bodogsagru-
az eo vallasoc fundamentomirul, senki keozzüleoc, semmi nem-
tud.

a 7ta Transyl-
uanus, Sebesti-
ensis captus,
an. 1426.
In opere Bib-
liandri Tomo
2. fol. 7.

A TEOREOKEOKRÜL.

Teoreokeoc Scyriabol a Caucasus hegy melleol va-
loc, kiket a Persiai es Mediai Mahomet feiedelem, 3. in Mono-
Trangolipix hadnagysaga alát, segitsegül hina, Por-
phyrogenitus Ciasar ideiebe, es ezec segitsegebeol a Guliel. Tyriü.

Babyloniaiakat megh geoze. A Teoreokeoc Per-
lib. 1. cap. 7. de

siabol visza nem menenec, hanem ereos heliekre saluan, oly hadat Bello sacro.

szérénec hogy a Persia Mahometet megh gözuen, Arabiat, Mediat, Nomen Tur-

Babyloniát hatalma alá vetné Trangolipix. Ennec vtanna (b) a corü, aít Lao-

Scyriay nepektül Persiabol ki üzeténec, es az also Asiaba ieouenec. nicus lib. 1. sig-

Asiaba lassan lassan vgy el hatalmasodanac, hogy az eo feie-

delmec, (c) Axan, auagy Azan, Diogenes Cuslanczinapoli nem, qui agre-

Ciasart, eleuenen megh foga, es minec vtanna lábat niakara teot-

te volna, megh kegielmezuen neki, es eoreokeos frigiet vetuen vél-

le, el erezte bekenel. Es miuelhogy ez üdo alat, Michael Du-

ca, maganac tulaidonitotta vala a Ciasarsagot, a Teoreokeoc se-

gisfeget Diogenes rea mene a Ciasarra, küül megh geozetec, 1. Rer. Turcic.

es seme kitoliatec. Ez utan egy Franciabol ieot (d) Roseles neüü Boissard. in

hadenagria Mihaly Ciasarnac, ellene fel tamada, ki miat Mi-

haly a Teoreokeockel megh bekelen, az eo segitsegeckel megh c Zonar. Tom.

geoze az eo hadnaggiat. Alexius Comnenus Ciasarsagakor 3. in Diogene

pedigh, nem csac Asianac nagy reszet, de Chiot, Lesbust, Rho-

Kkk

dustis d Rogerius.

A MAHOMET

- a Nicetas Cho* gy vizsauonas támada a Georeogeoc keoszt, (a) *Mert*
nias circa *Alexius Comnenus* Ciasar, megh eole *Andronicus*, ezt *Isaacus*,
an. 1160. eztis megh vakita *Alexius*, es orsagabol ki üsse, noha *Isaacus* a
Zonar. Te- *Velenczefec* segitsegebeol esmer vissza viteiéc. Ez üdeo alat *Alexi-*
moz. us birodalmakor, nem csak *Asianac* io rezer, de *Chiot*, *Lesbust*,
Rhodustis megh veuec a *Teoreokeoc*, *Vgian* eckorba, a
Francuzoc es *Olazoc*, *Hierusalem* megh akaruan venni,
Custanczinapolinal altal keolteozuen a tengeren, vtokba
b Nicetas Cho (b) *Custanczinapol* megh veuec, es ektelenül fel dulac, (c)
nias. 1200. eztendeobe, *Isaacus* Ciasar el *Saladuan*, *Nicaaba* futa,
c Laonic. li. 1. *Baldunus* leon *Custanczinapoli* Kirali. Ez vtan (d) 1235.
d Niceph. Gre eztendeobe *Palaeologus* Mihali Ciasar, ki üze a *Franciakat* *Geo-*
goras. lib. 4. reog orsagbol. *Vgian* eckorba, (e) *Scythabol* ki rohanuan az
hist. Rom. or lako nepec *Syriabol*, *Palestinabol*, *Asiabol*, ki üzec a *Teoreokeo-*
e Laonic. li. 1. kec, es az eo feicdelmec, *Sultan* *Azatinus*, a *Georeogh* Ciasarhoz
f Gregoras futuan, lako heli kére teolle, de ezt megh nem nierzete, es ez okon
lib. 5. *Scythiaba* futa, 's *giakran* *Thraciaba* rablani hozza a *Scythiabe-*
licket. (f) Ez vtan *Melco*, *Azatinus* fia, *Asiaba* mene, es a *Teo-*
reokeoktiül megh eoleiéc, kic nem alkodhatuan a feiedelem va-
laztasba, ennihani rezre oztlanac, 's egéz *Asiat*, *Paphlagoniat*, *Es.*
megh *hodoltatat*, *Nam* *prafidia* *qua* *arces* *tenebant*, *paulo* *ante*
inde *migrarant.*, *vgimond* *Gregoras*, *cum* *annua* *stipendia*, *e*
fisco, *non* *numerarentur.* Ez vtan *Andronicus* *Palaeologus* *A-*
siaba mene a *Teoreoc* ellen, de ighen megh veretec. (g)
g Gregoras *Exercitus* enim, quem iniuria precedit, plerumq; interitum omi-
lib. 6. natur, & priusquam hostis irruat, ipsi sua timiditate eueriuntur,
h Gregor. li. 7. ipsiq; sibi hostes fiunt. Nec rem bene gerere possunt qui lachry-
i Laon. lib. 1. mas, & execrationes, pro viatico sumunt. Megh *hodoltatuan*
† Ancyra Ga- azert, a *napkeleti* *birodalmot* a *Teoreokeoc*, ennihani rezre
lat. oztac *tartomaniokat*.
k Boissard. in (h) OTTOMANNAK, es az eo *attianac* (i) *Or-*
Iconib. fol. 6. thugulesnec, (†) *Engurim* es *Bythinia* iuta, es igy *Ottoman*, (k)
l Gregor. & 1327. eztendeobe *Prusa* *varasaba* *ßalla*. *Eckor* *tayba*, egy (l)
Laonic. loco *Ronzerius* *neüü* *Catalauniay* *Spaniolt*, ki *Siciliaba* *sokat* *bada-*
otata. *kozt* *vala*, es a *tengeren* *ragadoz* *vala*, *Andronicus* megh *foga-*
da a

da a Teoreoc ellen. De miuelhogy füzete meg nem iár vala, a Ciaszar ellen tamada, es noha eo maga a harczon el esék, de az eo tarsai a Teoreokeoket a tengeren altal hozác segitsegre, kik Thraciat, Macedoniat, Thessaliat el rablac. Vegre a Ciaszar bekesegre foga a dolgot, de noha fel fogada, hogy Asiaba bekénel al- sal bocfattiia a Teoreokeoket, az viba ellenec tamada. A Teoreokeoc pedig ereos heliekre Zorluan Asiaba segitseget küldé- nec, In ijs expugnandis, non parua mora intercessit, vgimond Gregoras, nescio qua Romanorum Principum consuetudine, res qua festinationem postulant, segnitier administrandi. Segitsegec erkezőc a Teoreokeoknec ez alat, es ennihanisor ighen megh vo- réc a Romai hadat.

Ez üdeo keozbe megh hala Ottoman, es az eo fia (a) a Boissar.fo.6. ORCHAN, auagy Orchanes leon Teoreoc Ciaszar 1328. e. Laonic.lib.1. tendeo taiba, Es miuelhogy, szinte eckor taiba, (b) nagy vi- b Gregor.lib.8. szauonas vala, nem clak olaz Orszagba, a Genuai Guelfus, es Gibellinusoc vezekedése miat, de Georeog Orszagbais, (c) Mert Andronicust, az eo Vnokaia, az isiu Andronicus c Gregor.lib.9. üldözéi vala, es vegre kys veré orszagabol, semet ki toliatuan. Ez alat a Teoreoc, (d) Nicaat, sok egieb helieckel eggüüt d Laonic.li.1. megh veoue, ki ellen Andronicus Asiaba mene, de clak 300. Greg.cit. Teoreoktül megh verétec minden hada, az Isten igaz itile- tibeol, miuelhogy a teoreueni, es igassag szolgaltatásba, clá- lárd vala, (e) Ut enim morbi qui è malo corporis habitu ori- e Gregor.lib.9. untur, paucos inuadunt, aère vero infecto, omnes cali grauitatem sentiunt., Eadem ratio singulorum delictorum est, si cum publi- cis iudicijs conferantur, vgimond Gregoras. Orchanes azert Thraciaba ieouen, (f) Callipolist megh veoue, (g) a Can- f Boiss.fol.7. tacuzenus leaniat házas tarsul veouen, megh bekellec a Georeo- g Laon.lib.1. geockel, es minec vtanna keözél 22. e.زندةigh vralkodot volna Orchanes, megh hala. Az eo kissebbic fiat, SOLYMANT h Lib.1. iria (h) Laonicus hogy ez vtan Ciaszar leon, es azt iria ho- i Apud Boiss. gy e veotté megh Drinapolt, (i) a Teoreokeoc Chronicaia fol.7. pedig azt tartia, hogy A M V R A T Chan leon Ciaszarra, k Oresfidam- es 1360. e.زندةobe veoue megh (k) Drinapolt. Mikor pe- vocat Laonic. digh a Scruiat Lazar Despottal zembe zallot volna 1390. Vide Bonfin.

a Laon. libr. 1.
hac omnia.

† Moldnat.

eztendeobe, egy kereztientül, taborába megh coletéc, (a) Es így nem csak egész Aszabol ki rekezteténc a Georeogeoc de Thraciatis el vezé. Amurat pedig Ciasari sekét Drinapoliba helibezteté, Macedoniat, es (†) Tribaliat, el rabla. Ezenkeozbe a Georeogeoc egimas keozt vezekednec vala, Mert az ifiabbic Andronicus Ciaszar, Cantacuzenuft hatta vala az eo fia tutoranac, ki Amuretnec aduan leaniat, es co benne bizuan, Ciaszarra teoue magat. Andronicus fel neuekeduen Amurat segitsegeuel ki rekezté Cantacuzenuft, es az eo fiat minden ereieuel Murates melle küldé Bolgar es Racz Orszag ellen, szinte mint a Mysiai es Racz Orzaghi kereztienec legitettec vala eotet a Georeogeoc ellen, Vgy hogy a Teoreoc, a kereztienec segitsegeuel geoze megh a kereztieneket.

b Laon. lib. 2.

B A I A Z E T Amuretes fia, leon Ciaszar az eo attia vtan, (b) Ki a Seruiat Lazar Despotot megh geozuen, izrül izre vagdald, Gracis sequentibus armatis, quocunq; duxisset. Ismet visauonas tamada a Georeogeoc keozt, Meri Calo lanor, eoregbic fianac Andronicusnac, forro eezetet contete semébe, hogy megh vakitana, mely mikor megh gioguls volna, Baiazethez futta, es az eo hadanul, ki üze az attiat. Az attia Emanuel, masodic fiaual, Baiazethez futuan, nagy adot ighire neki, es aztis, hogy eo maga, hadanul eggüit, mindenkor Baiazet mellet legyen, csak Orszagat megh aggia, Ez okon Andronicust ki üzuen, Emanuel teone Ciasarra Baiazet. Eo maga pedig az Emanuel hadanul Armeniat, es az Aszaba valo apro feiedelmeket, megh bodoltatá, Georeogh Orszagba Thessaliat, es Philadelphiat, megh veone, Nicapolinal 1393. eztendeobe, a Magiar Orzaghi Sigmond Kiralt, ighen megh veré. Es minethogy a Portara nem akar vala semely serént menni a Georeogh Ciaszar, reghi Zokás serént, megh Balla Custanczinapolt. Es ezt vgian megis veotte

c Laon. libr. 2.

3. Rerum

Furcicarum,

an. 1397.

d Boissard. fol.

volna, De ezenkeozbe, (c) Tamerlanus Tatar Cham, ki az eleot Ménes paztor leuen, sok Orszagokat megh bodoltatot vala, az Aszabol ki kergetet apro feiedelmektül, Baiazet ellen indittatec, Es Ancyra mellet, megh geozuen Baiazetet, arani kalitkaba rekezté, (d) holot eo maga Baiazet banattia-

ba megh eole magat, 1403. eztendeobe. (a) A Baiazet negy fia keozt vizsauonas tamada, Musa, auagi, mint Laonicus ne-uezi Musulmenes, megh eole a battiat Isamot, kit Iosuanac hi Laonicus. Solyman Musa ellen tanraduan, Drinapoli feiedelem leon, de az olah Orsaghi Marko feiedelem segitsegebol, Solyman megh eole Musa 1411. eztendeobe. Mahomet pedig Baiazet negiedic fia, a Custanczinapoli Ciaszar segitsegeuel Musar megh eole 1414. eztendeobe, es igy MECHMET leon Ciaszar, ki Carmani Orsagot megh vone, a Velenczesec ellen hadakozec, Emanuel Georeogh Ciaszarral bekeuel lakec. (b) Es mikor 12. eztendeigh vralkodot volna, megh hala, heliebe, az eo fia.

a Boiffa. ibid.
Laonic. lib. 4.
init.

AMVRATES leon Ciaszar, Es mikor Prusaba volna, Mustapha, ki Baiazet fiamac mongia vala magat, a Georeogeoc segitsegeuel, Europaba Ciasarra ione magat. Amurates egy Genuai Eoregh haiot talaluan a Hellespontnison, (c) Minden semelert kor araniat aduan a hajosnac, Europaba ione banal, Mustaphat sel akasztja, Thessalonicat, az utan 1437. eztendeobe Zendeoreot Racz Orsagba megh vone, Vladislau Masagiar Orsaghi kiralt Varnanal megh veré 1444. eztendeobe, 10. bet. Nonemb. Scander bek ellen viaskodes.

b Laon. libr. 5.
init. av. 1422.

c Boissard. fol.
30. Laonien
lib. 5. 6. 7. qua
sequuntur ba-
get. Bonfin.
Decad. 3. lib. 6.

MECHMET az eo fia leon Ciaszar 1450. eztendeobe, (d) Ki 1453. eztendeobe, 29. Maij, kedden, Custanczinapoli megh veone, ez utan Trapezuntomot Corinthust, Athennast, Spantat, Eubeat. Usunczakant a Persiai Chamot megh veré, Boznat 1464. eztendeobe megh vone, Landorfeieruarat Huniadi es Capistranos Ianos megh otalmazac ellene.

d Laon. libr. 8.

BAIAZET leon 1481. eztendeobe Ciaszar, (e) az eocze Gemes Rhodusba, innen Romaba futu. Caramaniat auagy Ciliciat Vyonna megh veone, de az eo fia SELYM nalis Turcoru szekibol le veré, es megh etere coter 1512. eztendeobe, a battiat maradekiual eggiut le vagha.

e Honigero de
Bellis Solyma-
ni, etc.

SELYM Ismael Sophit 1514. eztendeobe megh veré, es minelhogy a Syriai es Egyptomi Sultanoc, Ismaelt segeltetec vala, 1515. eztendeobe Syriat, es Egyptomot megh vone, a Mamalucufokat, egy labigh le vagatá.

SOLEYMAN az eo fia Ieon Ciaszar 1520. eztendeobe, az attia halála után, ki 1521. eztendeobe Landor feieruarat, 1522. Rhodus, megh veoue, Laios Kiralt 1525. eztendeobe megh vete Mohaczna. Budat es az eo feo Capitanniat, Nadasdi Tamast, fel adac neki a benne valoc, De Solyman, Nadasdit el bocsátuan, az arulokat le vagata, es vgián ezent cselektie 1543. eztendeobe, a Valponi hadnaggialis. A Kiralifagert valo vezekedes alar, Magyar Orszagot megh hodoltata Solyman, Beczet megh Zalla 1529. eztendeobe 22. Septemb. de megh nem vehetuen 14. Octob. el szálla a lolla. Ez után 1535. eztendeobe, Mesopotamiat, Assyriat, Babyloniat megh veoue. Ez üdeu alat, Ianos Kirali megh halá, Ferdinand Ciaszar, az eo neki keduezeo magyarokkal, Niari Ferenczel, Turzo Eleckel, Bakit Peterrel, Seredi Casparral, Es az Országba ieoue, Budaig mindent el foglala, Zekes feieruaratis Pereni Peter megh ada. Ez okon Solyman 1541. eztendeobe, Budara ieoue, es ezt, 30. Augusti, vér nélkül el foglala, a kiraltet Erdelibe küldte. 1543. 10. August. Eztergomot megh adac a Spanioloc, Feier varat megh veoue. Es miuehogy a Német Országai Lutheranusoc partolkodasi miat, derec segitsege nem ieohete, mind addigh, migh 1547. eztendeobe a Saxoniai Elector megh nem geozetéc, frighier kelle vetni Ferdinand Ciaszarnac. Ez után 1551. eztendeobe Teomeosuarat megh veoue a Teoreoc, Zolnakot puztan talála 4. Septemb. Egret megh szálla, de a vitez Dobó Istuan ezt emberül megh tartá. A Francia Kiraly tenge-ri hadaual eggüit 1553. eztendeobe olaz Országba sok kárt tetete Solyman. Mikor pedig 1562. eztendeobe Maximilian Ciaszar leot volna Magyar Orszagh kirallia, Tokait, es Zakmart megh vétete, kiert Solyman fel induluan, Basaia által 1566. eztendeobe, 2. Iulij Giulat megh szálla, 2. Septem. megh adá Kereczeni az eo fogora Bebec Georgi practicaibol, Iei az Ihu Ianos partiat keoueti vala, es remenli vala, hogy a Teoreoc Giulat Ianosna anna. Eo maga pedig Solyman Szygetet megh szálla, de mikor a vitez Zrínyi Miklos ereossen Otalmazna a helyt, es 25. ezer Teorecolnel teobbet

veztet volna el, 4. Septemb. banattiaba megh hala Solyman.
7. Sept. megh veouec Szigeretis, mert senki megh nem segite.

SELYM leon ez vtan Ciaszar, ki 1570. eztendeobe
Cyprust a Velenczesekrül megh veoue, a mas eztendeobe
pedigh 7. Octob. az eo tengeri hadat vgy megh vere Ioan-
nes Austriacus, hogy 5. ezer eleuent fogha, 25. ezert vaga le,
15. ezer rabot szabadita, 117. Teoreoc haiot foga, 80. meri-
te el. Golettat es Tuncst 1574. eztendeobe megh veoue
Selym

AMVRAT leon 1574. eztendeobe Ciaszar, 1578.
eztendeobe Persia ellen hadat indita, miuelhogy, velunc frig-
hie vala, de mihent azokkal megh bekéllec, mi belenc kapa,
es vegre 1595. eztendeobe megh hala.

Azert hozam ezeket elo, hogy megh erczüc, mi mo-
don, es mi okon hatalmazot ily ighen el a Töréc, mert ig-
hen szügség hogy ezt iol megh ercsüc kiualtkuppen a mi
üdeonkba, melybe

*Heu, serui regnant, famuli dominantur, Afelli
Ornantur phaleris, dephalerantur equi.*

**A MAHOMET TVDOMA-
NIA HAMISSAGANAK, TIZ-
niluan valo bizonisaghi.**

LSEO bizonisagh: Az Alcoranba sok niluan a 7sten ighie-
valo hamissagoc vanna, melliec nem csak az *necitili Ma-*
(a) Euangeliommal, es a Moyse keoniueiuel, *homeris a teor*
de megh az ember nec természet szerént valo *uent, es Euan-*
okossagaualis ellenkez nec. Leheterlen tehát ho- *geliomot, mint*
gy igaz legien az Alcoran tudomania, mert az eleot megh *megh muta-*
mutatám, (b) hogy valamely tudomaniba csak egy illien *tom.*
hamissagh vagionis, az nem lehet Isteni tudomani. Nem b *Sup. fol. 59.*

- a *Azoar. 43.* *versus finem.* geoznem eleo szamlalni az Alcoran hamissagit, peldaul en-
nibani dolgot hozoc eleo. Az Istentul, azt iria, (a) *Hogy*
nem csak az Angialoc, de az Istenis imadkozik Mahometert.
b *Azoar. 63.* *initio, de hoc* Mintha volna valaki nagio b a kinec imadkozhatne az Isten.
raptu, *et Azo.* Masut azt iria, (b) *Hogy eo az eghbe ragattator, es oly keozel*
27. *init.* volt az Istentul, hogy csak ket kez yibol valo leonesnive volt az
Istentul, Mintha az Isten mindenut ielen nem volna. (c) *Az*
c *Azoar. 20.* *in it.* eghbe, vgimond, es feoldot, hatt napon terempie az Isten, az utan
az eghbe fel mene, Mintha az Isten az eghbe nem leot volna
d *Azoar. 82.* *init.* mindenkor. Sok helien mongia, hogy az Istennec fia ninczen,
(d) *Mert, vgimond, nincz felesége az Istennec, (e) Es ha*
e *Azoar. 47.* *in fine.* fia volna, leaniis volna. Masut eleo hozza az Istent mintha
neki szolna es (f) *az Eordeogre, s a selekre eskuzic, Az An-*
f *Azo 87. init.* *gialokruil azt iria, (g) hogy eokis iulet napian fel tamadnac,*
g *Azo. 88. fine.* mintha megh holtac volna, (h) *Az eghokruil azt mongia,*
h *Azo. 2. sub.* *hogy csak het egh vagion. Az ember lelke vgimond, (i) az*
init *et Azoar.* *Isten lelkenec, rese, es azt ielengeti masut, (k) hogy mikor el*
52. *initio.* *aluzic az ember, akkor a lelec, ki vonatic a testul. Eze mind*
i *Azoar. 25.* *ant. med. Azo.* ellenkezne megh a természet szerent valo okossaggalis. En-
43. *in fine.* nec feoleotte azt tanittia, (l) *hogy nem kel a hitelen ember-*
k *Azoar. 19.* *medio.* *rel frighiet, es baratsagot tartani, hanem ha a felelem vinne erre,*
l *Azoar. 5.* *(m) Senki azert megh az eonneon fianac, es battianac se higyi-*
m *Azoar. 19.* *en, ha kuleomb huen vagion. Scot azt mongia, (n) hogy sen-*
n *Azo. 10. init.* *kit, a ki kuleomb vallason vagion, tansul ne fogaggion, hanem*
o *Azoar. 12.* *sub fin.* *mihent modgia lesen benne, megh eollie. Mert (o) Vilagh ve-*
p *Azoar. 43.* *medio.* *geigh, s oha ezecket bokenel nem lakunc. Kit bizoni meghis tart-*
q *Magdehn.* *naac a Teoreokeoc, mert noha egy ideigh frigiet vetne a ke-*
Cent. 7 cap. 15. *reztienekkel, de mihent modoc vagion benne, megh szegic*
Caluin. Turci. *hiteket. Magarul azt iria, (p) hogy az Isten sabadsagot a-*
libr. 4. cap. 14. *dot neki, hogy minden azxon allattal vetkezhesset, Tibi soli, om-*
fol. 890. *nes mulieres, licitas permittimus etiam amitas, et materteras,*
r *Azoar. 54.* *Mert vgianis oly buia ember volt Mahomer, (q) Ut plus*
solus, quam 40. alij in Venere valuerit, et cum Hercules 15. Vir-
gines nocte una deflorasset, ipse 40. breuiori tempore. Enne o-
kaert, a menniei bodogtagotis, a testi geoncorusegekbe he-
lyhezteri az utalatos ember, Azt mongia azert, (r) *hogy a*
men-

menniei bodogsagba ſep kertec, es folio viſec leſnec, (a) Pésma
ſagu, io borokat iddogaluan, pihes agyba, barſon paplanoc keoſt, a Azoar. 93.
beuernec, Eo magoc pedigh, (b) Barſon ruhaba iaruan, ſep b Azoar. 54.
leaniokkal ſetálnac, kiknec nagy eoregh fekete ſemec leſen, es io in fine.
üſü giümeolcſeockel, akaratoc ſerent lakoſnac. (c) Barſonios c Azoar. 86.
agiakon beueruen, a nap ſin nem arthat nekic, mert a ſep fak ar- De ſponſis be-
niekot adnac, es le haioluan, io giümeolcſeot adnac. Szep aran lan- ator. meminit.
cſos giermekekis leſnec, mint a geongeoc, kik ünegh, es eſuſt po- etiam, Azo. 5.
harokha, a Zelſebül küſeobeol, oly geoneoruſſeges italt adnac, mint Azoar. 2. init.
a geomber. (d) Ezec pedigh az ifiac, giümeolcſeoket, es Azoa. 98. Eſc.
madar huſtis beoueon adnac paradicsomba, es oly italt, me- d Azoar. 66.
litül ſém megh nem rezegezünc, ſem feiünc nem fai, E mel- e Azoar. 65.
let nagy Eoregh fekete ſemü ſep azzonioc leznec, (e) Kik e Azoar. 65.
ollianoc mint a geongi es hyacintus, (f) es ſep kiſded cſeſecke- f Azoar. 88.
iec leſen, (g) az eo ſemec pedigh, mint egy tiukmoni oly nagy g Azoar. 47.
leſen. A Teoreokeoknec egy keoniueoc vagion, melybe
ennihani Sido Rabbinuſſal bezelget Mahomet, ebbe azt
mongia, (h) Hogy ha az aſſoni embereckel nem keoſeoskeod- h Extat. Tomo
nenec meniorſagba, nem volna elégſeges bodogsagh a paradicsom- 1. edito. à Bib-
ba, Aſert ot ſabad leſen akar mely aſſonihoz niulni, valamint, liandro folio
valahon, valamenixer, vala meddig, vala mely reſet akariac, Eſc. 197.
Igy a lator, bordelt akar meniorſagból cſinalni. Ittis azt
mongia, (i) hogy ſabad kinec kinec anni feleſeget venni, me- i Azoar. 3.
nit akar, (k) Es eggiket el cſerelheti a maſikon. Ezec es teob k Azoar. 8.
effele vndokſagoc, oly niluan ellenkezne az emberi okof-
ſaggal, hogy megh a pogani Ariſtoteleſis megh cſmerhetne,
cſak ezekbeolis, a Mahomet poganiſagat.

MASODIK bizoniſagh: Az Alcoranba ſzantalanzor
ellene mond Mahomet eo maganac, hamis tehat az eo ta-
nitaſa, es nem Iſtentül vagion. Mert, megh e vilagi dolgok- l Azo. 49. ant.
ba ſincz tanubizoniſag tereltre valo hitele annac, a ki maga- med. 53. in fin.
nal ellenkezik. Eggiüt azt mongia, (l) hogy eo legh eſeo hi- m Azo. 2. poſt
ne az Iſtennec, noha a mint megh mondom maſut Chriſtuſ- init. Azo. 12. in
tis hiu proſetanan hiia. Eggiüt azt iria, (m) Hogy kiki mind fine. Azoar. 17.
üducoſülhet az eo hitibe, akár Sido, s akár kereſtien legien, verſ. finem.
Maſut az iria, (n) hogy el vész valaki eotet nem halgattia, n Azoar. 10.
es an- verſ. finem.

a Azoa.26.sub (a) es annac soha megh nem kegielmez az Isten. Eggiüt azt
finem. Azo.2. mongia, (b) hogy soha a karhozáttac pokolbol ki nem meneked-
G alibi. nec, Masut az mongia, (c) hogy megh az Eordeogeokis megh
b Azo.24.fin. ternec az Alcoran altal. Eggiüt azt iria, (d) hogy eotuen eZer
c Azo.56.fin. eZtendeo mulua lesen az ulet napia, Masut azt mongia, (e)
d Azoar.80. hogy az Isten kiüül, senki nem tuggia mikor lesen az uolfo nap.
e Azoa.77. in Eggiüt azt mongia, (f) hogy csak az Istenre sabad eskünni.
fine 82.in fine. Masut pedig, (g) esküZic a sekre, eordeogeokre, (h) Az eo
f Azo.12. init. pennaiara, &c. Eggiüt azt mongia, (i) hogy a hitetlenec ellen
g Azo.61.63. süntelen kel viaskodni es valamint lehet, csalardsaggalis, megh
h Azo.78. init. eollic, eoker. Masut azt iria, (k) hogy nem aZert küldeter eo,
i Azo.19. init. hogy valakit a hitre kenZericsen, hanem csak hogy tancison, (l) Ha
&c. az Isten akarna, v gimond, mind e vilag hinne, te pedig, miert
k Azoa.98. & ereolternel valakit a hitre, holot senki az Isten akarattia nekül nem
s2 fin. Azo.9. hiszen? Eggiüt azt iria, (m) hogy a ki egysser hitetlenne leot, soha
post med. cla- aZt az Isten be nem fogaggia. Masut azt iria, (n) hogy az Isten
rius. Azo.60. akár mely büntis megh bocsat, ha poenitentiari tartunc. Eggiüt azt
fin. mongia, (o) hogy senki ne imadkoZzec a gonozokert, Masut azt
l Azoa.20. fin. iria, (p) hogy a Sidokert es a ketsegebe eserte kertis keoneorgen kel
m Azo.5. fin. Istennec. Szantalan effele ellenkeozeo mondasoc vannac az
n Azoar.12. Alcoranba, kibeol megh teczic, mely ereos bizonisag legien a-
Azoar.3. init. maz, melliel Mahomet bizonittia, hogy az Alcoran nem em-
o Azo.10. med. bertül szerzetet, (q) Mert ha Isten nem serZette volna, sok egy
p Azo.12. post massal ellenkeozeo dolgoc volnanac az Alcoranba, De miuelhogy
princip. & A- vannakis, a mint megh mutatam, ketsegh nekül, nem Isten
zoar.55. initio. szerzette az Alcorant.
q Azo.9. fine. HARMADIK bizonisag: Az Alcoranba, sok niluan
valo hazugsagoc vannac, leheretlen dologh tehat, hogy ebbe
r Azo.49. ant. igaz Isteni tudomani legien. Azt iria, (r) hogy az Alcoran min-
med. deniut eggiez, es nem ellenkeZic eo magaua, kibe megh erteoc me-
s Azo.69. fine. ly niluan hazud. (s) Ha az Alcorant egy begire teZed, v gimond,
az Isteni felelem miat, mingiart el oluad a hegy. Minec vtanna azt
t Azo.12. med. mondotta volna, (t) hogy a Christus Euangelioma, igaz vt az
üduoossegre, az iria, hogy az Alcoran megh ereosfuti a Christus tani-
u Azo.51. sub tasat. (u) Es e keonin, sem hazugsagot nem foglal magaba, vgi-
finem. mond, sem a reghi profetackal nem ellenkeZic. Christus Vrunkrul
azt

azt iria, (a) hogy eotet megh nem feztettec a Sidoc, hanem mást
eo heliebe, Christust pedig az Isten magához vette. (b) En ro-
lam pedig, vgimond, így állott Christus, Sidoc im en tanitlac ti-
teket, de en utannam, nagy keonect ico, kinec Mahomet neue. Az Al-
coranrul azt iria, (c) hogy mindenbe igazai mond, es semmi hamis-
sagot nem tanit. Masut azt iria, (d) hogy kerezteleo Ianos eleot, inir.
senkinec nem volt Ianos neue, maga az Eldras, es Machabausoc d Azoar. 29.
keoninebeol megh teczic, hogy ez hazuglag. Moysesrül azt inir.
iria, (e) hogy mikor a Sidoc baluant imadanac, Aaront isteoke- e Azoar. 17.
nel fogua, iol megh hurczola. Dauidrul azt iria, (f) hogy az eghy longé post me-
madirakat, es a begieket, az Isten, az eo birodalma alá vetette. (g) dio.
Az egh pedig, az emberec niakába szakadna, ha az Angialoc f Azo. 31. post
imadsaga nem tartana, Teob effele hazuglagoc vannac, clak medio.

(h) az iment eleo szamlalt Mahomet mondalibais. g Azo. 52. inir.

NEGIEDIK bizonyilag: Mert az Alcoranba, oly csu-
fos beszedece vannac, hogy sem Aetopus, sem Markalf, szebbe-
ket nem almodhatot volna. Azt iria eggiüt, (i) hogy a hold i Azoar. 64.
egyser alá esuen az éghbeol, ket fele teorec, es eo egybe ragazuan, initio.

ismet heliere teoue, Maga a hazug ember, eo maga azt iria ma-
sut, hogy eo semmi csudat nem töt. (k) Belzebubot, vgimond, k Azoar. 48.
azert veie pokolra az Isten, mert imadni nem akara Adamot, mi- fine. E 2. sub
nelhogy eotet a tüzbeol, Adamot csac Saarbol csinalta vala az I- inir.

ten. (l) Salamon minden madár Zauat ertette, es mikor az eo se- l Azoar. 37.
regéuel, az eordeogeockel, es eotet dicfireo madarackal az vton vol- sub. inir.

na, egy hangia kezdé inteni az eo tarsait, hogy linkokba be bünna-
nac, hogy megh ne tapottatnanac, kin Salamon igben nevette. Mi-
kor pedig a búdeos babuckot nem latna a madarac keozt, igben
megh haragues rea, es mikor megh ieot volna, kerde Salamon, hon-
volt? azt felele, hogy Sabába volt, es ot egy hatalmas Kiralnet látot,
Salamon egy leuelet küldé a Kiralinenac teolle, Es eo magatis a Ki-
ralinet egy Eordeongeossel eleibe vitere. Mikor a Salamon palo-
taiaba volna a Kiralne, iol fel emele sokniaiat, azt iitluen, hogy
viszen kellene által menni, maga csac ünegh padimontomoniar va- m Azoa. 54.
la, etc. A Pokolrul azt iria, (m) hogy az Ezeum fa giümeolse- fin. E 47. cir-
nel elne a karhozottac, mely giümeolcz olyrut mint az Eordeogh ca med.
feie. (n) Az Eordeogeoc pedig, vgimond, sem iot, sem gonozt n Azoar. 44.

- a *Azcar. 45. init.* nem cselekedhetne. (a) Az Angialoc keőzül, kinec ket sarnia vagion, kinec harom, kinec negy, Csuda hogy egy szálat ki nem szakasztot Mahomet az eo szarniokbol, mikor az eghbe volt.
- b *Azcar. 29. sub initio.* A mi údeuo ziteonc születeserül, noha azt tanitria, (b) hogy firsu nekül fogantatot, de e mellet, sok hamis, csufos bezedeket besél, Tudni illic, Mit mondot Christus mingiart sületése oraian az eo annianac, es mikeppen mentette megh az attiafaiitül, kik eotet, hogy hazaslag kiüül sült volna, sisdalmazzac vala, &c. Az Oo testamentombeli historiakrul, giakran emlekezie az Alcoran, de csak eggiet sem hoz igazan eleo, (c) hanem, honket hon harom historiatis egibe sürzauar. A Sidockal valo beselgetesrül irt keoniube maid semmi egieb nincz bezednel, Melybe azt mongia, Hogy Adam a feoldbeol, a feold taytekbol, a taytec habokbol, a haboc Tengerbeol, a tenger setetsegbeol, a setetseg vilagossagbol, a vilagossag sobol, a so gondolatbol, a gondolat hiacintbol, teremtetet. Egy nagy pennatis terempte az Isten, vgimond, melynec so. orra vagion, oly hosu, hogy eotuen eXtendeig kellene iarni a ki hosat megh merue, es ez a penna, mind feliegyzi, valami teortenic e vilagon. Az eghet pedig, a kaf hegie tartia, hogy le ne effec. A hold Echypsise, onnan vagion, hogy Gabriel reopüluen, az eo sarnianal be feodi a holdat. Okat aduan miert nem szabad a diznohust megh enni, azt mongia. Hogy mikor Christust kerdenc, mint volt a Víz eoXeon dolga? Sarbol egy embert csinala, es eXt a földre vetuen, egy eoz ember kelefet beleolle, ki laphernec monda factus, quia ad magat, mely rend serént eleo keXduen samlalni a Noe historiaiat, iudicium vorra iuta, hogy mikor az ember ganey miat, a barkaba nem lakhatnánac, az Isten Parancsolattibol, az Elephant, az ember ganei rakasahoz vitéc, es mihent az Elephant e keőzibe ganeilot volna, egy dizno leon beleolle, es ez okon nem szabad az oXmani állator megkostolni. A bort pedig miert tiltotta megh, illien okat aggia. Az Isten ket Angialt küldet vala e vilagh ületire, Arot es Marotor, megh Parancsoluan, hogy bort ne igianac, es igazan itilienec, Egy iudeo mulua, egy sép aXzonnac leon valami teortenie eloteoc, mely ebedre hinan eoket, addigh kinála, hogy bort iuanac, es mikor megmelegettec volna, es eotet bünre sfgorgalmaztattac volna. Az aXzoni, küleamben nem akára, hanem ha megh tanitanac eotetis, mint kel-
- lena

lene az eghbe fel menni, 's onnan alá iconi. *Megh tanítac, Es mikor az aſſoni az eghbe ment volna, az Iſten eoter egy ſép fi- Siellam Uo- nies cſillagga teoue, az Angialokat pedig laboknal fogua fel a-neris. kaſta, Es ez az oka, bogy bort nem ſzabad innia. Itilet na- a Az. 4. inis. pian pedig vgimond, a gonozac Adamot, Abrahamot, Chri- Es 2. longé poſt ſtuſt keric, hogy nekic mentſeget nierienec, de eggic ſem init. akár erdec keoneorgeni, vegre Mahomet kegielmet niér ne- b Az. 11. ſub fi. kic, mind feienkent, A halat pedig, egy Eoregh eorüue valtoſ- c Az. 9. 12. me- tatic. De ki geozné eleo ſzamlalni a Mahomet almait? dio.*

EO TĚODIK bizoniſag: Eo maga Mahomet Chri- d A. oar. 5. ſtus Vrunkrül azt taníttia, hogy Iſtennec igaz prophetaia e A maſodie volt, es az eo tudomania Iſteni, es üdueoſſeges tudomani. bizoniſag. Seot Chriſtus, az Iſtennec lelke, ighie. Es a ki az eo tudoma- f A. oar. 29. niat keoueti, üdueozül, Kibeol niluan keouetkeozic, hogy a g Az. 13. U. Chriſtus tudomaniual ellenkeozco Alcoran, Eordeoghi tu- trumq, docet domani. Halhacza Mahometet, (a) Chriſtuſnac, aſ Iſten leb- etiam A. oar. 5. ke, es ereie adatot, mindenec ſeoleot. (b) Jeſus Maria ſia, Iſten- ubi hitoriam nec keouete, lelke, es ighie. (c) Chriſtuſnac Maria ſianac atta Annunciatio- Iſten aſ Euangeliomot, mely vilagofſag, igaz ut az Iſtenhez es nis, vide. a teoruennece megh iobbitaſa, Minniaian tehat az eo Parancſo- b Az. 33. me- latit keoneſſec. (d) Az Iſten az, a ki eleb a teorueni, az utan dio. az Euangeliomot atta az embereknec. Es nem elak azt mon- i Az. 53. ſub gia, (e) mint nem reghen megh halloc, hogy a kereztien ſinem. ember, üdueozül az eo vallalaba, De aztiz, (f) hogy Chri- k A. oar. 67. in ſtus Vrunce ſirſiu nekiül fogantatot, (g) Sok cſudakat cſele- ſine. kedet, mert a Sárbol cſinalt madarakra leheluen, el reopietete l A. oar. 75. in eoker, halottakat tamaſtor, vukokat giogitot, &c. Maſuttis, nem ſine. elak Chriſtuſrul, de bodog azzonirulis azt mongia, (h) ho- m A. oar. 5. gy cſudakat cſelekettec es bodogoc, (i) Es a kik Chriſtuſnac Es 29. nem hittec, ereoſſen megh oſtoroztatnac Iſteniül, (k) Mert aſ Et Moylem a Iſten aſert atta Chriſtuſnac az Euangeliomot, hogy eſz alial, aſ Deo miſſum Iſtennec kedüebe iuſſunc. A Chriſtus Z. Anniaſul, azt mongia, ait. Az. 11. Es (l) hogy ſoha ſemmi gonozt nem cſelekedet, es (m) ſirſiu ne- 12. quamuis kül fogatta Chriſtuſt mebebe. Ezekbeol niluan keouetkeozic, A. oar. 2. in med. hogy a ki az Euangeliomnac nem hiſzen, az Iſtennec nem monet, ne libris hiſzen. A ki pedig az Alcorannac hiſzen, az Euangeliomnac Moyle creda- nem mu.

A MAHOMET

nem hiszen, es ily az Istennec sem hiszen. Ennec felelote, Christus Vranc, nem csak Isten keuete nem volt, ha az eo tanitasa hamis, ki szantalanzor Istennec neuzei magat, de seot inkab, minden vakmereo keuely embernel, Istentelemb volt, kit eo magais Mahomet lattia, hogy nem fera mi Vrank a *Azoa. 13. in hoz.* Erre Mahomet azt feleli, (a) *Hogy, mikor az Isten Christustul kerdetto volna, miert nevezte Istennec magat? Azt felele b. Azo. 11. C. 5.* Christus, hogy eo soha ezt nem mondotta, (b) *Azert hazuttac, vgi-*mond, *a kik azt mongiac, hogy en ezt tanitottam.* De eoreo-mest ertenem, mikor tudakozot ily az Isten? Mi vegre kerdezketet ily Christustul eo fellegethe? Talam e nekul nem tutta mit tanitot Christus? Vegezetre, honnan tuggia Mahomet, ki 600. eztendeouel elc az Euangelistac utan, hogy ezec nem igazan irtac az Euangeliumot? Es ha ez az Euangelium mely nallunc vagion, hazugfagokat foglal magaba, mellic az a Christus Euangeliuma, melliet ily ighen dicxit Mahomet? Mi az oka, hogy Mahomet eleot, szeles e vilagh, ezébe nem veotte, hogy az Euangelistac hazuttac?

HATODIK bizonisagh: A Mahomet szemelietul vétetic, ki nem csak oly tudatlan ember vala, (c) *hogy sem- irni, sem olvasni nem tud vala egy ighis,* es ily az eo Alcoranniat sem eo maga ira, hanem az eo halála utan, (d) *Od-*men *sede coque, es 124.* (e) *Azgarba o. 1a.* Ennec felelote, mely faitalan eletu ember volt nem reghen megh mon- dam, ki még az eoreoc bodogsagba sem akar neozés nekul lenni, es azt keolté, hogy az Isten szabadon hatta neki, hogy valogathasson az azzoni emberekbe. Touabba Mahomet, Vér szomiuhozo, haragus, ragadozo ember volt, mint megh reczic az eo életénec historiaiabol, az eo sok meltatlan rablasibol, Noha neki szabad nem volt senkit a hitert megh haborgatni, mint az eonneon vallasabol megh mutatcom. Ha azert egy okos feiedelem, valami deréc dologba, nem küld oly keueteot, kit ektelen erkeolcze vlatatossa regien az emberec eleot, hanem ollicit, a ki embersegeuel, rekelletessegeuel, beocsülletesse regie az eo keuertesegert, Ketseg nekul az Isten sem küldette Mahometet.

HE-

HE TEDIK bizoniság: Mert, a mint az Vyto atiasiac
 ellen nem regen megh mutatám, Mikor az Vr Isten valami
 Vy tudomant hozot e vilagra, bizonios csudackal megh e-
 reossítette a tanitas igassagát, Miuelhogy vgianis nem melto,
 hogy akár kinec szauat el higgiúc, mihent ezt mongia, ho-
 gy eotet, az Isten küldötte, ha ezt bizonios teleckel megh
 nem bizonitria. Ennec okaert, a mint Mahomet megh val-
 lá, Christus Vranc, sok csudat cselekedet, es ezzel megh mu-
 tatá, hogy eo Istentül küldetet. Mahomet pedig, soha sem-
 mi csudat nem cselekedet, (a) *Es a ki en teollem csudakat a Azoar. 2. 7.*
kiuan, ha e vilagh csudaiat lána sem hinne, vgimond, Mahurtis 14. 15. 17. 23.
 szantalanzor hozza eleo al Alcoranba, hogy sokan azért nem
 hiznec neki, mert semmi csudat nem cselekezic. Es miuel-
 hogy azt monta, hogy az éghbe szokot iarni, az emberekis
 latni akartác, mint reopülhetne, de erre azt feleli, (b) *Hogy b Azoar. 82.*
aZ eleot, fel sokot iarni, de immar be teottec aZ aytot eleotte, es init.
 egieb csudat soha nem teot, hanem egy feier galambot, vgy
 tanitot vala, hogy vallára szaluan, a fülebeol ennec, mellic
 iol megh ehezete egyszer, es szinte amikor a sokasagnac sol
 vala, a vallara szaluan, a fülebeol eouec. Mahomet pedig,
 el hitete, hogy eza Z Lélec, ki eotet tanitria.

NIOLCZADIK bizoniság: A Mahomet tudoman-
 nia el teriedesenec moggiabol vétetic, Mert ezt, ereosakkal,
 hatalommal, kardos kezzel hirdeté Mahomet, es azoc leo-
 nec keoueteoy, a kiker éléb test serént rabokka teot vala.
 Nem így sokta az Isten, az eo igassagát hirdetni, hanem
 esendezen, es az emberec akarattiat csudatetellel, szentség-
 gel, hodoltattia magahoz, megh vilagosituan lelkeket, es megh
 esmertetuen vellec az eo tudomanianac igassagát, mint a
 Christus Vranc, es a teob prophetac peldaiabol megh teczic.
 Mahomet pedig azt akaria, hogy az eo keoueteoy, (c) *a c Azoar. 32.*
hit dolgarul ne vetekeggienec, ne ertekeZzenec, hanem mingiart medio.
feginerrel felellienec, Mert ha eZt nem cselekeZitec, vgimond,
hamar el püZtelnac a ti (d) mosqueatoc, Kibe bizoni igazat d Mecsetetec.
 mond, mert ha megh ertenéc, az eo hitec oczmanilagát,
 hamar meghis vtnac. Seot azt iria Mahomet, (e) *Hogy e Azo s. pan-*
megh lo post init.

A MAHOMET

még *eo maganakis* meg volt tiltva, hogy senkiel *ex eo* tud-
a Azoar. 98. manniarul ne verekedne. Ennec feleotte noha azt iria, (a)
 Tu doctör es, hogy cotet az Isten vgy küldötte mint tanitot, nem mint kensse-
 noncoactor. riteot a hitre, (b) es a kit meg feddet es intet annac beket hag-
b Azoar. 9. post gion. (c) semmi ereofakot ne tegien raitoc, hanem csak tancza
med. & loc. cit. eoker. Mind az altal, masut azt iria, (d) hogy cotet az Isten
in 2. probat. ostorul atta, azoc ellen, kik nem biznec az Alcorannas, Es arra
c Azoar. 60. fin. inti mindenüt az eo keoueteoit, (e) hogy szüntelen hada-
d Azoar. 48. kozzanac, az eo teolle küleombozoecckel, es frigiet ne tar-
in sine. cslanac vellec, hanem ha magoc haznaert, egy ideigh, es azt
e Vide in pri- iria, hogy eo neki igy szollot az Isten, (f) Te profeta a hite-
ma probatio- lenec ellen hadakozzal süntelen. Es hogy barrabban hadakoz-
ne. nanac az eo keoueteoy, azt mongia, (g) Hogy valaki a har-
Azoar. 57. init. czon, vagy az uton, meg hall, mingiart igienesen paradicsomba
f Azoar. 76. megien. (h) Scot nagjoc dücseossege lesen annac, a ki a bad-
g Azoar. 6. ba meg hall, hogy sem a ki a Mechaba valo Szarandokfogba.
9. & 10. E mellet azzal biztattia az eo vitezit, (i) hogy senki a har-
h Azoar. 19. czon ne fellien, mere soha meg nem halhat, hanem csak az el
i Azoar. 6. rendelt orába, es a ki a harczon meg hall, sinte vgy meg eo-
 letnec othannis agiaba, mint az ostromon.

KILENCZEDIK bizonisagh : A Mahomet tuda-
 mania nem egieb, hanem a Sidoc, es az eo eleotte karhoz-
 ratot cretneccek mosleka, mellet, hogy iob izü lenne, a ke-
 reztieni tudomannac, nemely io iureliuel, meg traggiaza.
 Nem igaz tudomani tehat az eo tudomania. A Sidoc Tal-
 mudabol veot téueligefeckel, es bezedeckel, teli az Alcoran.
 Hogy Christus nem természet szerent valo fia az Istennek, a
 Nicolaitaktul veoue. Hogy nem Christus, hanem az eo ar-
 nieka fezitteret meg, a Manichausoktul tanula, kik csak
 arniec testnec itilica Christus szennedet testet. Hogy az Eor-
 deogeokis üdueozülne vegre, Origenestul kapta. Hogy a
 testi geoneorüfegbe helyhezteri a bodoglagot, Cherintustul
 veotte. A Seuerianusoc es Manichausoc a bort meg tiltiac
 vala, mint Mahomet. Hogy pedig az alamisnalkodastra, imat-
 sagra, Isteni felelemre, &c. inti giakran az embereket, ezzel e-
 desgetni akarta, es be mazolni az eo vtalatos tudomant.

TIZEDIK bizonisagh: (a) Az Mahomet kőuető-
 nec eltebeol, magoc vifelelebeol vétetic, kikbe kezeonfé-
 gesen az Isteni dolgokru' semmi tudomani nincsen, semmi
 az üdөөssegh dolgairu' nem tudnac. A fitalansagh, es ki-
 ualtkeppen, a termezet ellen valb vetkec, telliesseggel el á-
 rattac keozteoc, A fogadasba valo tekelletessegec minemü-
 legien, megh teczic a Buda megh vetelebeol, &c. A raboc
 kinzasába valo Istentelenesegrül, es egieb gonoságokrül, e-
 géz keoniuert irhatna az ember. Mert egy szoual megh
 monduan, semmi io tudomani, semmi tekelletessegh nincz
 kezeonfegesen bennec. Ha azert a fát giümeolclerül kell
 megh esmernünc, künüü megh tapasztalni kitül szarmazot
 legien a Mahomet tudomania. (b) *Sed quousq; domine, ha-
 reditatem tuam diripi, prada, & ludibrio esse populo te non cog-
 noscenti, pateris? Quamdiu á nobis auertes faciem tuam, Nec
 ploratus nostros audis, cum celeriter afflictis succurrere soles?
 Nec penas sumes, cum sis vindex? Quamdiu Agar ancilla li-
 beri, nobis ingenuis dominabuntur? Intuere tandem clementis-
 sime Domine, captiuorum arunas. Sanguis famulorum tuo-
 rum, nunc quoq; ut olim Abelis, te misericordem dominum in-
 clamat: Exurge Domine, arripe arma, & scutum, confir-
 matoq; viro, qui tibi placeat, redde septuplum in-
 sinum eorum, qui hereditatem tuam va-*
stauerunt, Amen.

a Plura vide
 apud Cardin.
 Cusanum, lib.
 3. Cribratio-
 nis Alcorani.
 Joannem Can-
 tacen^{sen} pri-
 m Imperatorē,
 post Mona-
 chum in As-
 sert. Ortho-
 xa cont. Ma-
 homes. &c.
 b Nicetas Cho-
 niates, libr. 3.
 Annal.

LAVS DEO, Diuisque cæli-
 tibus.

000

A NYOM

A NYOMTATASBA ESET FOGIATKOZASOKRVL.

A minemü fogiatkozasokat eytet, az Nemet nyomtato e keoniueckebe, künnien eszébe veheti a szemes oluaso, es magatulis megh emendalthattia. Nemely beotüc fogiatkoza-
sa leon oka, hogy

$\left\{ \begin{array}{c} \delta \\ \ddot{u} \\ k \\ \text{sz} \end{array} \right\}$	heliebe	$\left\{ \begin{array}{l} \text{eo} \\ \ddot{u}, \text{ vagy eu} \\ \text{c feokeppen a szokvégen} \\ \beta \end{array} \right\}$	} veté a Nyom- tato.
--	---------	---	-------------------------

Ennec feoleotte, a Magior Orthographiaba nincz a mi Nem-
zetünknek valami keozeonfeges regulaia, es Præceptoma. Ki-
beol a keouetkeozic, hogy nem minniaian egy formam iriac,
vgian azon szotis, Igy lattiuc hogy nemelliec *esmerem*, egie-
bec *esmerem*, ki künnien, ki pedigh *keonnien*. nemelliec *chiak*,
egiebec *csak* auagy *csak*, *Es*. szoktác irni. Az y pedigh, *es h*,
giakran iratic nemellektül a magiar irasba, nemelliec pedigh
ritkan elnec ezeckel. En efféle aprolekra nem viseltem nagy
gondot, iollehet nem csak a Z. beotünec szük voltaert, de
egiebek okokbolis, mindenkör *es* irtam a *csakot*, *csudat*, *csupat*
es a teob efféle szokat, mellicnek, hasonlo sonussa vagion,

A *czégert* pedigh, *czigant*, *teczik*, *laczik*, *halbacza* Cu-
stanczinapolt es a teob halonlo keppen han-
gokodo szokat, *cz* vel irtam.

